

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Commentaria In Quæst. 171. 172. 173. 174. 175. Secunda secundæ D.
Thomæ Aquinatis: ubi de Raptu, Ecstasi, & Prophetia: hoc est de
Visionibus, Locutionibus, & Revelationibus differitur

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

(167.)

VENERABILIS PATRIS
THOMÆ à JESU,
CARMELITÆ DISCALCEATI,
COMMENTARIA

In *Quæstiones* 171. 172. 173. 174. 175. Secundæ Secundæ

DIVI THOMÆ AQUINATIS;

Vbi de Raptu, Ecstasi, & Prophetia, hoc est, de visionibus, locutionibus, ac revelationibus divinis differit.

TOMVS PRIMVS DE RAPTV & ECSTASI.

Opus posthumum, & antehac nunquam editum.

P R O L O G U S.

Natura, quas D. THOMAS Secund. Secund. eruditè pertrastavit, gravissimæ & utilissimæ sunt, quæ si attente inspiciantur, partim ad vitam activam, sive moralem, hoc est, virtutes Theologicas, & quas morales vocamus; partim vero ad contemplativam spectant. Cum autem varii gravissimique Expositores, primam hujus Operis partem fusius suis Commentariis illustrarint, secundam, si Cajetanum excipias, intactam omnino reliquerunt, quod profecto mirandum videtur, cur eruditissimi Expositores hanc Theologiæ partem, admodum alias difficultem, consultò commentari omiserint. Agit enim in his questionibus D. THOMAS de Raptu, Ecstasi, Prophetia, Visionibus, & Revelationibus divinis, quæ ad scripturarum Scripturarum intelligentiam apprimè conducunt.

Nos majoris claritatis gratia, universam hanc Tractationem, duobus Tomis comprehendemus. In primo de Raptu, & Ecstasi diffusius differemus. Secundus vero, quæ ad Prophetiæ pertinent materiam, quæ latissime patet, complectetur.

COMMENTARIUS IN QVÆSTIONEM CLXXV.

DE

RAPTU ET ECSTASI.
PRÆFATIO.

N hac quæstione D. THOMAS præcipue de natura Raptus, & Ecstasis, ac de modo, quo hæc operationes in anima contingant, breviter disputat. Et quia multa sunt in hac materia scitu dignissima; nos universam hanc Tractationem paucis disputationibus abolvemus.

In prima disseremus de natura, causis, subiectoque Raptus, diversisque ejus speciebus.

In secunda, de effectibus divini raptus tam in anima, quam in corpore cauilari solitis.

In tertia, de Ecstasi sive mentis excessu, ejusque causis, modis, speciebus, atque effectibus, regulis ac signis, quibus vera à falla discernenda sit.

In quarta, de amore reali & unione divina ex hac ecstasi procedente, aliisque huc spectantibus.

In quinta, de raptu D. Pauli, variisque circa illum ocurrentibus quæfatis ac difficultatibus.

ARTICVLVS I.

Vtrum anima hominis rapiatur ad divinam.

Veri. q. **A**D PRIMUM sic proceditur. Videtur quod anima hominis non rapiatur ad divina. Difficiatur enim art. 1. à quibusdam Raptus, ab eo quod est secundum natu- ad 9. ram, id quod est supra naturam, vi superioris naturæ. Et 2. Cor. elevatio: est autem secundum naturam hominis ut ad 12. c. 4. divina elevetur; dicit enim August. in principio Cor. 4. Lib. I. Fecisti nos Domine ad te. & inquietum est cor no- cap. 1. strum, donec requietat in te. Non ergo hominis anima ante med. rapiatur ad divinas.

To. 1. 2. Preterea Dionys dicit 8. cap. de divin. nomin. quod iustitia DEI in hoc attenditur, quod omnibus rebus distribuit secundum suum modum, & dignitatem: cap. 8. & cap. 9. sed quod aliquis elevetur supra id quod est, secundum naturam, non pertinet ad medium hominis, vel dignitatem: ergo videatur, quod non rapiatur mens hominis à DEO in divina.

3. Præterea, Raptus quandam violentiam impo- lib. 2. bat: sed DEUS non regit nos per violentiam, & co- dicit; ut Damasc. dicit; non ergo mens hominis rapiatur ad divina, sed contra ist. quod 2. ad Cor. 12. dicit Ap. circa post. Scio hominem in Christo raptum usque ad tertium princip. Ubi dicit Glossa, Raptum, id est, contra natu- ram elevatum.

Glossa ori- RESONDEO dicendum, quod raptus violentiam din. ibid. quandam importat, ut dictum est. Violentum autem dicitur, cuius principium est extra, nil conferente eo quod vim patitur, ut dicitur 3. Ethic. Confer autem unumquaque ad id in quod tendit secundum pro- priam inclinationem, vel voluntariam, vel naturalem.

Et ideo oportet, quod ille, qui raptus, ab aliquo exte- riori rapiatur in aliquid, quod est diversum a eo, in quod eus inclinatio tendit: quia quidem diversitas at- tenditur dupliciter. Uno quidem modo, quantum ad finem inclinationis: puta si lapsus, qui naturam inclinatur ad hoc quod feratur deorum, propinquatur sur- sum. Alio modo quantum ad modum tendendi: puta si lapsus velocius prætendatur deorum, quam si eum motus naturalis. Sic igitur, & anima hominis datur rapi- id, quod est præter naturam. Uno modo quantum ad turnatum raptus: puta quando raptus ad pene, se- condum illud Psal. 49. Ne quando rapiat, & non se quieripat. Alio modo, quantum ad modum huius connaturalem: quod est ut persensibilia intelligat veritatem: & ideo quando abstrahit à sensibilium appre- hensione, dicitur rapi, etiam si eleverat ad ea ad quæ naturaliter ordinatur: dum tamen hoc non fiat ex pro- pria intentione, sicut accidit in somno, qui est secun- dum naturam; unde non potest propriè raptus dici. Hujusmodi autem abstractio ad quicunque sit, potest ex triplici causa contingere. Uno modo ex causa corporali: si accidit in hi, qui propter aliquam infirmi- tatem alienationem patiuntur. 2. modo ex virtute demonum, sicut patet in arrepliis. 3. modo ex virtute divina; & si, loquimur nunc de raptu, prout sciunt aliqui Spiritu divino elevatur ad aliquam supernaturali- tatem, cum abstractione à sensibilibus secundum illud Ezech. 8. Spiritus elevavit me inter calum, & terram, & ad- duxit me in Hierusalem in visione DEI. Sciendum ta- men, quod rapi quandoque dicitur aliqui, non solum propter alienationem à sensibilibus, sed etiam propter al- ienationem ab hi, quibus intendebat; sicut cum al- quis patitur evagationem mentis præter propositum: sed hoc non ita propriè dicitur.

Ad primum ergo dicendum, quod naturale est ho- mini, ut in divina tendat per sensibilia apprehe- nem: secundum illud, Rom. 1. Invisibilia Dei per ea, qua- fata

sed sunt intellecta conficiantur, sed iste modus quod aliquis elevatur ad divina cum abstractione à sensibus, non est homini naturalis.

AD SECUNDUM dicendum, quod ad modum & dignitatem hominis pertinet, quod ad divina elevatur, ex hoc ipso quod bono factu est ad imaginem Dei. Et quia bonum divinum in infinitum excedit humanae facultatem, indiget homo, ut supernaturaliter ad illud bonum capescendum adjuverit, quod sit per quodcumque beneficium gratia. Unde quod sic elevatur mens à DEO per raptum non est contra naturam, sed supra facultatem naturae.

AD TERTIUM dicendum, quod verbum Damasceni est intelligendum, quantum ad ea que sunt per hominem facienda. Quantum vero ad ea, que excedunt liberi arbitrii facultatem, neesse est quod homo quadam fortiori operatione elevetur: que quidem quantum ad aliquid potest diu coadiu, scilicet accendatur modus operationis: non autem si attendatur terminus operationis in quem natura hominis, & ejus intentione ordinatur.

EXPOSITIO littera Articuli.

Prima Conclusio. Raptus, est quædam elevatio ab eo quod est secundum naturam, in id quod est supra naturam, vi superioris naturæ contingens. Unde raptus violentiam imporrat, & ideo oportet quod ille, qui rapturatur, ab aliquo exteriori rapiatur, in aliquid quod est diversum ab eo secundum suam propriam inclinationem, vel voluntariam, vel naturalem.

Secunda Conclusio. Duplicitur potest aliquid tendere in id quod est diversum à sua inclinationes uno modo quantum ad finem, sive terminum inclinationis, ut si lapis projiciatur sursum, cum naturaliter inclinetur ut feratur deorsum: ratio modo quantum ad modum tendendi, v.g. si lapis velocius projiciatur deorsum, quam sit ejus motus naturalis.

Tertia Conclusio. Juxta hunc duplicom modum potest hominis anima dici rapi in id quod est præter naturam. Uno modo quantum ad terminum raptus, v.g. si rapiatur ad peinas, secundum illud Psalmi 49. Ne quando rapiat, & non sit qui ripiatur: alio modo quantum ad modum homini connaturalem, qui est, ut per sensibilia intelligat veritatem, & ideo quando abstrahitur à sensibili apprehensione dicitur rapi, etiamque elevatur ad ea, ad quæ naturaliter ordinatur.

Quarta Conclusio. Hoc usmodi abstractio à sensibilibus potest ex triplici principio, sive causa contingens. 1. Ex causa corporali, sicut accidit in his, qui propter aliquam infirmitatem alienationem patiuntur. 2. Ex virtute diabolica, sicut patet in areptitiis. 3. Ex virtute divina, & sic loquimur in praesenti de raptu, cum scilicet aliquis Spiritu divino elevatur ad aliquam supernaturalem cum abstractione à sensibus.

Quinta Conclusio. In solutio ad 2. Ad hominis dignitatem pertinet ex hoc ipso quod factus est ad imaginem DEI, quod ad divina elevetur, & quia bonum divinum in infinitum excedit humanam facultatem, indiget homo, ut supernaturaliter ad illud bonum capescendum adjuverit, quod sit per beneficium cuiuscumque gratiae divinae, unde si, quod elevatio mentis nostre à DEO facta per raptum, non est contra naturam, sed supra facultatem naturae.

OBSERVATIONES circa hunc Articulum.

Primum colligitur ex hoc articulo, quod homini operatio propriæ in hac vita, est intelligere mediante imaginatione, & sensu, unde originatio ejus, quæ solis intellectu aliis inheret, omnibus insensibilibus praætermis non est ejus in quantum est homo, sed in quantum aliquid in eo divinum existit: ut dicitur 10. Ethic. operatio vero, quæ solis sensibus inheret, præter intellectum, & rationem, non est ejus in quantum est homo, sed secundum naturam quam communicata cum bruis, tunc igitur homo fiat à naturali modo sua cognitionis transmutatur, quando à sensibus omnino abstractus, ad aliquam præter sensum inspicienda, virtute divina elevatur, in quo teste D. Thomas de veritate q. 13. art. 1. in corpore. Veda.

Secondò colligitur ex mente ejusdem D. Thomas de veritate, ubi supra ad 1. quod cognoscere DEUM conningit multipliciter, scilicet per essentiam, & per res sensibiles, aut etiam per effectus intelligibiles; Varijs similiiter etiam distinguendum est de eo, quod est homini naturale, id est, conforme ejus naturæ: Unus ab eis, & eidem rei est aliquid contra, & secundum naturam, secundum ejus statu diversos, eo quod homine non est eadem natura rei, dum est in fieri, & dum est in perfecto esse, ut dicit Raby Moses. Sicut cognoscere quantitas completa est naturalis homini, cum ad perfectam perseverit etiam; et ei autem contra naturam, poteſt mutantur pueri, si in perfecta etate nascetur. Sic igitur dicendum est, quod intelligentia humanae est, & secundum qualibet statum est naturale aliquo modo cognoscere DEUM, sed in sui principio, scilicet quomodo in statu via est ei naturale, quod cognoscit DEUM per creaturas sensibiles. Est etiam ei naturale, quod id est perveniat ad cognoscendum DEUM per seipsum in sua consummatione, scilicet in patria. Et si in statu naturale, via eleveretur ad hoc quod cognoscat DEUM, secundum statum patriæ, hoc erit contra naturam, sicut esset contra naturam quod puer mox natus haberet barbam.

Objec. Prius est anima in se considerata secundum quod spiritus dicitur, quam prout est conjuncta corpori, secundum quod dicitur anima, sed anima in quantum est spiritus proprius ejus actus est cognoscere DEUM, & alias substantias separatas; in quantum vero est corpori conjuncta ejus actus est cognoscere res sensibiles; ergo prius est anima cognoscere intelligibilia, quam sensibilia, si igitur utraque cognitionis est animæ naturalis, non erit præter naturam, quod à sensibilibus abstrahatur,

Huic objectioni respondet, quod illud quod est prius in intentione nature, est posterius tempore, sicut se habet actus ad potentiam in eodem susceptibili, quia esse in actu, est prius à natura, quam vis una, & eadem res prius tempore sit in potentia quam in actu. Et similiter operatio animæ in quantum est

Operatio
nem bo-
mine,
quomodo
fiat di-
flinguen-
da.

Objec.

Repons.

Ipi-

spiritus, est prior quantum ad intentionem naturae, sed posterior tempore. Unde si una operatio fiat in tempore alterius, hoc erit contra naturam.

Difinitio violentiæ à forma definitur: *Violentum dicitur cuius principium est extra, nil conferente eo quod vim patitur*, quæ quidem descripſio conformis est doctrina Aristotelis 3. Ethic. cap. 1. his verbis, id violentum iſe videtur, cuius principium est foris nihil prorsus eo conferente, cui vī ſit illata. Ex quo communis difinitio apud Philoſtoſhos orta eſt. *Violentum eſt, quod eſt à principio extrinſico paſſo non conferente vim*, in eandem ſententiam dita.

Communis p̄mōra, & que conatur ad actionem conferente eo, cui vī affertur. Præterea Aſtoſhos 2. lib. Ethicor. cap. 3.

Violentum lolum vocat & difinit; quod eſt præter naturam, aut præter internum impetum.

Violentia igitur, ut docebat D. Thomas potest eſſe duplex: alia ex parte termini, alia ex parte modi. Sicut lapidi duplicitate potest interfici vis: uno modo, ſi ſuriā proiectatur; alio; ſi velocitas deorum,

Violentia duplex: quām natura ſua postulat ab aliquo jactetur. Et hoc 2. modo docet raptum interfere violentiam homini, quia homo ab extrinſico abſtrahitur, ſive levatur à modo connaturali intelligendi ſcilicet per ſen-

alia ex ſophorū. ſibilia ad intelligibilia ascendo.

parte termini, alia ex parte modi. * * * * *

DISPUTATIO PRIMA

DE NATVRA, CAVSIS, ET SVBIECTO RAPTUS, diversisque ejus ſpeciebus.

CAPVT I.

Quid ſit Raptus generatim ſumptus.

Cum Raptus poſſit cauſari à DEO, à demone, & ab aliis principiis; ideo prius oportet examinare, an debeat aliqua definiſio, ſive ratio communis, in qua conueniant omnes ſpecies raptus.

Raptus ex ſua natura, ut auctor eſt D. Thomas in hoc articulo, violentiam quandam alicui rei ab aliquo exteriori agente illatae denotat, per quam reſ transmutatur à ſua naturali ſive voluntaria inclinacione; at cum inclinatio rei non ſolum includat finem, ſive terminum ad quem reſ ipſa inclinatur, ſed etiam modum tendendi in ipſum terminum, ſicut lapis, non ſolū naturaliter inclinatur in centrum, ſed etiam, naturali quodam pondere, & mox ſibi proprio; & à natura inſtitutio tendit in illud. Violentia quoque poſteſt duplicitate interfici alicui rei, aut enim reſ quantum ad finem, ſive terminum violentatur, ut cum lapis ſi ſum proiectur, aut quantum ad modum, ut cum velocius quam eis naturalis expoſit, deo ſum proiectur; oportet igitur in veſtigare in quibus operationibus, & a quibus agentibus anima hanc vim, ſive raptum patiatur.

Potentia anima duplicitate poſt violentiam interfiri, di recte & indirecte, uterque modus exponiatur. Scinduntur præterea, quod potentia animæ duplicitate poſſant violentiam pati: Primo dicuntur, ſi omnino à propria operationibus abſtrahantur, qua ratione omnes potentiae animæ quantum ad ſuos actus ſimilem poſſant violentiam perperi, ut patet diſcurrēdo per ſingulas: nam imprimis extermi ſenſus in raptu non ſolū debilitantur, ſed & omnino alienantur a ſuis operationibus. Idem quoque contingit in potentia animæ inferioribus. Nam ex vehementi animæ intentione, ſive applicatione ad unum actum, impeditur, ac ceſſant operations aliarum potentiarum; nam, ut optimè D. Thomas prima ſecunda q. 77. art. 1. philopatior, idemque docuit ex ſententia D. Aug. ſt. de veritate q. 13. art. 3. & alibi ſepe, cum omne potentie, in una animæ eſſentia radicentur, neceſſe eſt, quod quando animæ intentione ve-

menter ad unius potentia operationem trahitur, reſ trahitur ab operatione aliarum, quia ad quemlibet actum propria intentione requiritur, atque unius animæ non poſſit eſſe niſi una intentione, ſi tota anima in intentione in unum actum feratur, neceſſariò ab aliis operationibus omnino deber abſtrahi, & remitti. Quare ex vehementi imaginatione, ut patet in phreneticis, rationis ſetas impeditur propter nimiam imaginationis applicationem, & ut docet Divus Thomas in art. fequenti, ex vehementi paſſione aliquando abſtrahens homo ab operatione voluntati proprie, & ab uero tamen; & in corpore articuli aperte docuit, voluntatem quando ad aliquid vehementer afficitur, tunc ex hujus amoris violentia hominem ab omnibus aliis operationibus alienat, & tunc voluntas dicitor cauſa raptus, quia ex ea eis interficit hanc vim, ut ab omnibus suis operationibus alienentur, & haec violentia magis accedit ad rationem, generice loquendo, quia potuisse maiorem coactionem patiuntur, dum omnino ab operatione ſibi propria prohibentur, & quanto magis abſtrahunt, tanto major eſt in eis violentia raptus.

Quād verò potentia ſum inter se propinquiores, magis ſe invicem impeditur, ut docuit D. Thomas de veritate, ubi ſupra, immo non ſolum anima in intentione vehementer tollit aliarum potentiarum operationes, ſive debilitates, ſed in eadem potentia in intentione vehementer circa unum illius potentia actum, impedit operationem in eadem potentia circa alios actus; ut aperte patet in intellectiva potentia, que dum vehementer intendit, etiam acceptionem omnino impeditur pro tunc interfendo de rebus acceptis iudicio, ut latus agentes de prophetia ex mente D. Thomae inferitus ostendimus.

Secundò, animæ potentiae indirecta vim pati dicuntur, cum violentantur quantum ad modum tendendi ſibi connaturalē, & huc ratione afficitur. D. Thomas raptum in cognitione reperit, quia naturale eſt homini, ut per ſenſibilis abſtractus veritatem intelligit, tunc cogit in telleſtus quantum ad modum cognoscendi per hoc quod modus naturalis homini à natura inſtitutus eſt.

tanum abstractionem à sensibus importat, cùm quis puxa propriam inclinationem ad divina suspenditur; unde raptus divinus genericè acceptus tanum elevationem ad superna cum alienatione à sensibus includit, sive ista elevatio sit violenta, & contra propriam inclinationem, sive iuxta illam. De his speciebus raptus divini inferius copiosus agemus. Prius tamen oportet de causis raptus generali sumptu breviter distinere.

C A P V T II.

De causis efficientibus Raptum; & primò de Raptu à dæmonie causato.

Divus Thomas quinque enumerat causas efficiētes Raptum, si loquarur de raptu generali sumptu, prout dicit abstractionem à sensibus. Aliae sunt extrinsecæ, quales sunt dæmon, ægritudo, & DEUS ipse, de quibus D. Thomas hoc art. 1. Aliae intrinsecæ, que reducuntur ad duo principia; nempe ad amorem, & ad animæ intentionem. De amore ecstasim causante D. Thomas art. 2. & Cajetan. hic art. 1. De raptu vero ab intentione animæ proveniente egit D. Tho. q. 17. art. 3. & de veritate, q. 12. art. 3. in corpore. & q. 1. art. 1. ad argumenta.

Dæmonis virtute posse fieri, ut anima à sensibus omnino abstrahatur, experientia ipsa constat in arreptiis; qua vero ratione diabolus possit hunc raptum, sive ecstasim efficere non est difficile investigare. Potest enim diabolus ligare, vel solvere exteriore sensu, idque duobus modis. Prior est quando illos trahentes obstruit, quibus à cerebro spiritus sensitivi ad exteriore sensu detinuntur, velut contingit in somnianibus. Posterior vero quando eodem spiritu sensitivo ab exteriore sensibus, ad interni sensus organa attrahit, ibique retinet ne ad internum sensuum organa queant descendere.

Hoc autem manifesta ratione probatur: quia dæmon potest ita vehementer applicare imaginationem alicui objecto, ut ex hac nimia, & vehementi applicatione impediatur, & obstruantur via, per quam spiritus sensitivi ad exteriore sensu penetrant. Igitur potest causare raptum, ac sensuum exteriorum functiones ita suspendere, ut corpus vivum cadaveris mortui, & immobilis species præ se ferre videatur.

Secundo, quia multæ res naturales, ut docet D. Thomas q. 13. de veritate, habent naturales virtutes evocandi mentem à sensibus, ut herbae, vel lapides, in quantum obstupefaciunt sensus, poterit igitur dæmon facile his pro voluntate uti.

Tertio, quod raptus non excedat virtutes diaboli, facile probatur ex sagarum, & magorum ecclasi: qui cum in uno loco maneat soporatus, variis tamen in locis se fuisse, & varia vidisse, & peragiisse, decepti sapienti arbitrantur, ut refert Olaus lib. 3. disquis. mag. fol. 102. de septentrionalis Regni descriptione ca. 18. his verbis: Si quis peregrinus cupias de suorum conditione certi quid cognoscere, prestant, ut intra viginti quatuor horarum spatiū recessat, quid cum illis agatur, vel si trecenti militari bus absens: hoc modo. Incantator postquam usitatæ ceremoniæ deos suos compellavit, subito collabitur, & examinatur, quasi extinctio illo revera excedat à corpore anima. Negre enim, aut spiritus in eo reliques esse, aut restare cum vita sensus aliquis, aut motus vide-

tur, sed ut adhuc semper aliqui oportet, qui projectum, & examine corpus custodian, quod cùm non sit, demones illud abripunt. Hæc ille.

Demum quarto probatur, quia in naturalibus eadem facultate, & vi, quæ Angelus bonus etiam & dæmon præditus est, quare idem poterit p̄f. state ac bonus Angelus; sicut ergo potest Angelus alienare homines à sensibus, ac his alienatis futura revelare, sic & dæmon id ipsum efficere poterit. Unde cùm dæmon, ut egegi docet D. Thom. prima pars q. 11. art. 3. operari possit in hominis imaginatione, & phantasia, non quidem imprimendo novas formas rerum; sed potius per motum localem immutando spiritus, & humores, & formas in organis sensibilibus conservatas. Potest quoque raptum facere, seu alienationem à sensibus, ut exp̄s docuit idem D. Thom. art. 1. ibijus quæst.

Ex quo infero cum D. August. lib. 12. de Genesi ad literam cap. 19. quod eum malus spiritus aliquis atripit, aut dæmoniacos facit, aut arreptitos, aut falsos prophetas, nam quando dæmon corpus humanum possideret, & omnino ejus mentem perturbat, dæmoniacos facit; si vero, mente impedita hominem à sensibus alienatum aliqua efficaciter dividere, arreptitos facit, & furiosos, sive hoc contingat illa visione, sive spectro in phantasia representato, ita ut dæmon hominis lingua ad novum utatur, ad proferendum quidquid velit, sive cau- fandi visionem in imaginatione, & ea facit, ut arreptitus furore concitus plura proferat, sive hoc, sive illo sermonis idioma. De his Chrysost. b̄mil. 29. super 1. Cor. 12. loquitur, dum, inquit, vatis proprium est mente commoveri, & necessarium compelli, & trahi tanquam furoris percitum, &c. ut plenus de propheta differentes dicemus. Si autem hoc modo dæmonis operationes in imaginatione cauulentur, ita ut mens arreptitum percipiat, nisi ea, quæ dæmon per locutionem voluerit ei ex illis visionibus manifestari, tunc prodeunt falsi Prophetæ, sive quod falsa prædicent, sive quod vera, sed non ultra dæmonis intelligentiam inspirantur eam, quasi fovent vera futura, quæ prænuntiari solius DEI est.

Dices, dæmon non potest applicare mentem obiectum ad intelligendum, nisi cum vehementi attentione, cùm non possit in ipsam mentem immediatè agere, immò nec in phantasmam nisi applicando obiectum seu phantasmata.

Respondeatur dæmonem non posse per vehementem quidem applicationem intellectus ecclasiæ causare. Potest tamen in sensibus internis id efficere dupliciter. Primo per nimiam applicationem imaginationis, ad aliquid objectum; nam si homo ex propria intentione, ut inferius dicimus, potest naturaliter seipsum vehementer applicare, ita ut à sensibus omnino abstrahatur, cur dæmon id non poterit efficere? 2. & maximè hanc ecclasiæ potest causare per obstructionem viarum, qua impedit ne spiritus animales à cerebro ad sensus descendant, & sic sensus manent quasi lopiti, & tunc illa ecclasiæ magis contingit per modum somni, quam per proprium raptum.

CAPUT

CAPUT III.

De Raptu ex propria intentione.

Duplex
raptus ex
propria
inten-
tione,
ne species,

Ex propria intentione diximus ex mente Divi Thomae articulo 1. hujus questionis, raptum etiam cauſati, quod coniungere potest dupli- ter. Primum, per naturalem vim, & applica- tionem voluntariam circa objectum aliquod na- turalis. Secundum potest intelligi, an ex pro- pria intentione ita possit, ut quis vehementer ap- plicare divinæ contemplationi, ut ad hujus- modi mentis vehementer applicationem sequatur alienatio a tenuibus.

Prima conclusio: Certum est, ecclasi posse cauſari, voluntaria, & vehementi applicatione voluntatis circa divinum amorem. Ita exprefſe docet Divus Thomas hic articulo secundo, & de ipso Angelico Doctore docet Cajetanus articulo primo hujus questionis, quod tam familiaris erat D. Thomas ecclasi, ut quasi ad nutum illam habuisse videatur. Idem quoque refertur in hi- storia sancti Francisci de beato Egidio sancti Francisci discipulo, qui audi a hac voce Para- diſus statim mentis excessum patiebatur. Idem quod de ecclasi, de raptu, qui in potentia cognoscitiva sedem habet, cendiendum existimò, nam ut ex dicendis infra confitabit, nulla est contemplationis species, quæ non possit raptum efficiere. Unde potest alii ut ita familiaris a liqua contemplatio (loquor de contemplatione cauſante Raptum) ut veritatur in confusuedi- nem, & quotidianum fere ulum, nec video ullum inveniri in hoc implicatione, aut diffi- cultatem, nam si ex nimia applicatione ima- ginativa, aut intellectu poenitie naturaliter alienatio a sensibus in multis Philoſophis confe- quebatur, ut statim dicemus, cur id fieri ne- gabimus, vehementi amore, divinis illustrationi- bus accessitibus.

Hanc quoque sententiam Richardus sancti Vi- cotoris libro 4. de contemplatione capite 23. eruditè tradit atque confirmat dicens: Eorum autem, qui suis contemplationis supra seipsum ducuntur, & usque ad mentis excessum rapiuntur, alij hoc expe- ciant, & accipiunt usque adhuc ex sola vocante gratia, alij vero ut hoc possint sibi comparant (cum dantur gratia tamen cooperatione) ex magna animi induc- tione, quasi stra; & illi quidem hoc donum quasi fortuitum fortuiti, isti vero iam velut ex virtute possident, alij quasi Quasi fortuitum cuique est illud, quod quando voluntaria vult, vel prout vult nullo modo potest. Velut for- tur, & quietum rigitur hoc habent, qui in hoc nihil ex pro- priam illi, prælia industria valent, sed solam vocantis gratia borum expectant. Nam vero velut ex virtute ejusmo- de gratia effectu abesse dicendi sunt, quæ magna jam parte id possunt cum volunt. Et infra in fine capituli. Hoc solam inter utriusque actum quantum ad mysticam traditionem differt, quod una ex sola Domini vocatione, alter ex propria deliberatione ad secretum illud divina revelationis alloquium sub- intrabat.

Fecit idem Iacob aliorum verborum tenore re- petti libro quinto de contemplatione, capite quarto his verbis: Supra industria itaque non autem fu- pra naturam videtur esse, per aeris iter habere; supra industria itaque sua metas contemplativa anima a- scendit, quando divina dignatio arcanorum suo- rum manifestatione, & quasi alarum strarum ex-

petitione, vel sublevatione in illud supereminentis scientia fastigium eam attollit, quod nulla unquam sua industria ire posse. Sed illa mentis sublevatio huma- na prouersus naturam (ut videtur) medium transcendent, ad quam Prophetæ suspiravit cum dixit: *Quis mihi dabit pennas sicut columba, & volabo, & re- quiescam.* In idem respicit quod DEVS per Iesum promisit: *Qui confidunt in Domino, mutabunt fortitudinem, assumptum pennas ut aquila.* Supra humanam naturam est procul dubio pennas habere, & pro voluntatis arbitrio ad alta volare. Quid est au- tem pennas quasi contra naturam accipere, nisi ma- ram quandam contemplandi efficaciam ex virtute posse, quo posis cum volueris in secretiori sci- entia ardua, & omnib[us] industrie myria per- spicacia tua pennas penetrare?

Præterea capite 6. ejusdem libri docet majorem esse quantum ad meritum, elevationem mentis in raptu, qua favente grata ex propria intentione, & intentione coniungit, quam illa, quæ sur- git ex sola inspiratione divina. Ecce capite 7. pro- bat animam Iepè ex astuanti DEI desiderio ad divina rapi.

Existimo tamen in simili ecclasi vel raptu pre- querenter non fieri omnimodam a sensibus aliena- tionem, sed imperfectam tantum, ac hujus- modi raptum sive ecclasi sive propriis intentione provenientem, malum differt a raptu sive ec- clasi a DEO divinitatis causa; tam in modo, tam in plenitudine amoris, & lucis, aliorumve effectuum supernaturalium, quia isti qui a DEO procedunt, quasi instanti contingent, neque Iepè in nostra est potestate eis resistere; que vero a propriis procedunt intentione, paulatim cauſatur, ac in initio facilis est resistencia: Quare et op- timè notavit Richardus lib. 4. de contemplat. ubi supra, Raptus alius est fortuitus, alijs quasi vo- luntarius.

Secunda Conclusio: Ecclasi sive Raptus cauſari etiam possunt ex vi naturalis contemplationis, et iansi si per solam speculationem sine ullo affectu. Hanc sententiam tenent omnes fecit Authoris, qui de Raptu & ecclasi scripserunt. Cajetanus, ubi infra, Gerlon, Marsilius Ficinus libro 13. de immor- talitate anime, quod multis antiquorum Philoſophorum exemplis comprobatur. De Trimegi, Admirans, Socrate, & Platone fettur in contemplatione dis hoc rerum divinarum solitos fuisse a sensibus alienari. compre- Carnades Philosopher tanta ad id quod conce- batur e- ppera intentione feretur, ut ad mensam sedens exempli non ebum, non porum sumebat, neque sumptum ori inferre meminerat, nisi Melitta ejus conjux apprehensa leviter ejus dextera ad obsequium ne- glecti corporis movisset. De quo Valerius hac re- citans dixit, ipsum solum anima vixisse, corpore autem fuisse circumdatum, tanquam re inutili, & extranea. Gerlon de monte contemplationis cap. 31. de Archimedede Philosopher, & aliis ita scri- bit: Talem similiter modum raptus percipiunt sep- studeotes ipsi aliquid subtiliter atque compilare molentes. Pictores suo modo sacre conſueverunt sicut ego teneo; alioque opifices subtilium, positi in imaginationibus fortibus. Recitatique de Philosopher quodam nomine Archimedes excellenti geometro, qui imaginaliter delberavit facere ingenia subtilia ad bellandum, & defendendas, invadendas, civitates. Unde accidit ci- vitatem quam imbarbitur ad dictum Philosopher ab nimis debellari: Princeps autem exercitus præcepit ne ante- dictus Philosopher occideretur. Sed a casu quida eundem suarum figurarum protraherent secundum scientiam geometriae.

Thom. a Iesu Oper. Tom. II.

11

76

Reperit, quae sive ita ab eo quo nomine appellaretur. Ipse vero tam fixe suaram figuram formationibus internum extitit, ut quid si iste interrogans diceret, penitus ignoraret, nisi quod insinuabat eudem, quod se non impediret, nihil aliud respondens, unde idcirco vitam perdidit. Ecce quam fortis erat meditatio, ut ob eius vigorosissimam civitatis sue expugnationem non perciperet, atque nec inimicum quidem agnoscissetem occidentem.

Platonis de seipso testimo-
nium.

Præterea sic Platonem de seipso narrasse testatur Auctor operis de divina scientia secundum Ägyptios lib. 1. cap. 4. Ego sepius animo contemplans relicto corpore visus sum perfrui summo bono cum voluptate incredibili. Quare hec quodammodo atroxius, agnoscens me esse partem quandam superioris mundi, atque adeptum sentiens vita immortalitatem, subluce maxima, qua neque oratione exprimi potest, neque auribus percipi, neque cogitatione comprehenditur, tandem vero hac contemplatione descessus intellectus, recidit inphantasiā, tunc illa luce & deficiente factus sum tristior.

Tale quidam &c. initio Pimandtilegitur de Mercurio Trismegisto, qui in contemplatione naturae, sponitis iam corporis sensibus, à divina mente raptus se ait, & de his quae scire optabat ab eadem institutum. Socratem etiam commemorat Alcibiades in convivio, aliquando uno gradu diem, & noctem usque ad solis exortum stetisse in medio exercitu cogitabundum. Cum igitur has à sensibus abstractiones miraculo accidisse non sit verisimile: concedendum est posse facultate naturae ecclasticum dari, & in hac operatione videatur esse Ficinus libro 13. de immortalitate animorum capitulo decimo quarto. Ubi allerit hoc unum, esse ex argumentis, quibus anima rationalis à corpore solutio, atque immortalitas comprobatur.

Ratione enarratur, quia anima totam suam vim, & attentionem ad inferiores actus retrahente, tunc tota virtus naturalis ejus ita circa eos intenditur, ut externis sensibus non attendat, nec spiritus ad sentiendum necessarios illis minister, quia virtus animae est finita, & ideo absorbita vehementer in superioribus, ac internis ora intenta actionibus, non potest simul ad inferiores, & externas descendere, & attendere.

Quod confirmari quoque potest ex historia cuiusdam facerdotis, de quo refert August. 14. de Civitate Dei cap. 24. quod ad natum suum rapiebat, ita ut quāvis non omnino privaretur sensuō extera, vix tamen aliquid sentiebat. Verba Augustini audimus.

Iam illud multo est incredibilis, quod plerique fratres memoria recentissima experti sunt. Presbyter fuit quidam nomine Calanus in Parochia Calanensis Ecclesie, qui quando ei placebat (rogobatur autem, ut hoc sacerdot ab eo, quem mirabilem coram scire cupiebat) ad imitatas quæsi lamentantur cuiuslibet hominis voces, ita se auferebat à sensibus & jacebat simillima mortuo, ut non solū vellicantur, atque pungentes nānime sentiret, sed aliquando etiam signe ureretur ad morte sine ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnera. Non autem obnito, sed non sentiendo, non movere corpus eo probabatur, quod tanquam in defuncto nullus inveniebar. anhelitus hominum tamen voces si clarus loquerentur, tanquam de longinquō se audire postea referebat. Hæc Augustinus, qui lib. 12. super Genesim ad litteram idem fecit repetit.

Ex quibus inferunt Martinum del Rio ^{littera} disquisit. Magie. quest. 25. manifeste fuisse deceptum, in eo quod afferit non esse possibilem talē abstractionem à sensibus naturaliter fieri posse, nisi operatione divina, aut præstigio dæmonis; ex ductus ratione, quia tanta animi attentione, & elevatio non videtur esse in potestate nostra, ut omnes experimus, cum contrarium doceant Divus Augustinus ubi supra. D. Thomas questione 175. articulo 1. & 2. ceterique Auctores superioris adducti; nec facile debentur raptus naturales dæmonis operationi adscribi, quia licet non sit dubium dæmones possit hactenus sensus ligare, ut superius diximus, tamen ubi non confitit expressè, vel non apparent signa, vel effectus operationis dæmoniacæ, non sit illi adscendens similis effectus.

Neque facile invenies ullam implicationem in ista naturali, & vehementi applicatione, quia istud genus raptus naturalis raptum potest dependere ex dispositione phantasie, & ex consuetudine, aut delectatione, quam ultra speculatio, sive meditatio secum affert; quare interduta talis potest esse dispositione phantasie, tantaque consuerudo cum delectatione conjuncta, ut eo ipso quo quis voluntarie applicatur ad considerandum, vel meditandum, ab ipsis objectis ita vehementer trahatur, ut gradatim procedat usque ad ecclasticum sive raptum.

In contemplatione vero vehementi, quando anima, propria intentione, & industria exitate ponitur, tunc non est dubium, quia hoc sit divina cooperante inspiratione, ut superior ex Richardo docuimus.

C A P V T IV.

*Qua ratione ab aegritudine causatur
Raptus.*

Inter alias causas Raptus D. Thomas hoc articulo i. enumerat ægreditur, ex qua in p. 12. primum procedere docuerunt D. Thomas jam dicti articulos, & prima parte questione IIII. articulo 3. in corpore, & de veritate questione 13. articulo 1. & D. Augustinus libro 12. super Genesim ad litteram cap. 12. 21. & 23. exprestè docuit, communis quæst. di experientia medicorum. Nam in Epilepsie ac phreneticis ita sensus ratione ægreditur sensuē, ut in eis organum tactus immobilitari, seu suo vigore orbatum esse videatur.

Caput vero à quia in Phreneticis, aut foliis, raptus proveniat, docet Augustinus ubi supra capite 21. dicunt: Nam phreneticis non dormiendo patitur perturbatus habent sentientias in capite, ut talia videant qualia somniantes vident. Cum ergo illud sit non dormiendo, hoc autem dormiendo, non tamenea, que videntur ex alio genere sunt quām ex natura spiritus (id est, imaginationis) de quo, vel in quo sunt similitudines corporum.

Divus vero Thomas loco citato 1. partem candem fecit causam demonstravit. Tanta, inquit, potest esse commotio spiritum, & humorum, quod hujusmodi apparitiones etiam vigilantes sunt, sicut patet in Phreneticis, & in aliis hujusmodi.

Ubi

Ubi Cajetanus prudenter advertit apparitionem imaginariam, quae frequentius in Raptu contingit, ex tribus posse provenire causis: feliciter ex voluntate imaginantis, ex commotione naturae sanz, vel agra, & ex commotione ab extrinseca causa, scilicet ab Angelo; interdum ex prima, interdum ex secunda, ita interdum ex tercia provenit.

Aegrundo autem dupliciter potest causare Raptum, aliquando hominem raptus absque alienatione à sensibus, ut explicat docuit D. Augustinus dicto cap. 12. Cum autem, ait, aliquis vi morbi, ut in phreneticis, & per sebrem accidere solet, ita corporalium rerum in spiritu exprimuntur imagines, tanquam ipsi corpori sensibus corpora presententur, manente tamen etiam in sensibus corpora intentione, sic tunc videntur, que in spiritu sunt imagines corporum, quemadmodum corpora ipsa per corpus: ita ut simul cernatur, & homo aliquis prasens oculis, & absens alius spiritu tanquam oculis. Quam lentitatem docuit etiam D. Thomas dicto art. 3. & ibi Cajetanus his verbis: Rursus, quia commotio & apparitus iste dilecti poterit se habere ad sensus exteriores, quia scilicet quandoque retrahit ab eis, & quandoque non, ideo ad pleniorum doctrinam apposuit D. Thomas, et in spiritu quandoque comitantibus sensibus, quandoque autem cum alienatione à corporeis sensibus; aliquando vero aegritudo alienacionem cauila à sensibus, ut experientia doceat, & tradit D. Thomas de veritate, quest. 10. art. 9. in corpore.

Quae quidem doctrina communis est medicorum, imo experientia ipsa comprobatur, multos sanè videmus phreni de laboraneis, qui clausi oculis dehinc loquuntur de visionibus imaginariis. Præterea etiam multos conspicimus eodem morbo affectos, præpeditis oculi vide, re se quam plurima affirmantes; ac demum alios, qui apertis oculis, quæ adiunt omnia cernere, ac præterea visio solus phantasiæ, aliquid quod non adest, putare te certo videre, imo etiam apertis oculis nihil videre, imaginatione ipsa interioris errante circa spectabilia, nullum erandi principium ab oculis accipiens, ut optime docuit Valles libro 1. controversiarum capite 13. qui addit: quod oculo purissimo existente, curtales reddantur imagines, quales res se sunt, affectionem tamen non sentiente anima, perinde tunc hominem se habere ac si esset et tempore cœcus; unde mens cum ab his, quia oculum homini ne regrediatur omnino est aliena, res alias fingere, ut faciunt dormentes, & cœci, qui delirant, quare potest errare imaginandi vis circa visibilita. etiam si proprium cernendi instrumentum non patitur.

Ex quibus coniicio non esse de essentia raptus, à sensibus alienati, nam arreptui, & phrenetici vident, tangunt, & loquuntur, sed quod ita sint à sensibus abstracti, & averti, ut illos, & exercitio perfecte careant; quamvis ipsi sensus illæsi permaneant; phrenetici enim talvi vi sentiendi externa, vitium in imaginatione patiuntur, sicut & ali sensibus exteris leuis, ratio, & imaginatio minimè lœdantur, inter hos autem non parum discriminis veratur; nam illi ex phreni ide, vel ex aliqua aegritudine imaginationis vi laeta non possunt habere perfectum judicium circa operationes sensuum exteriorum, nec possunt habere ipsum perfectum omnium sensuum, ita enim sunt rapti

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

& avocati ab infirmitate, sive à nimia imaginationis apprehensione, ut vix possint discernere objecta sensuum exteriorum, & sic decipiuntur, nam ut docet D. Thomas primæ parte, questione 84. articulo 8. Judicium ut perfec-
tum sit debet reduci & resolvi ad sensus exteri-
ores, hi vero cum habeant mentem saram, ac imaginationem illasam, facile judicant se habere
sensus exteros latos, ut optime docuit Valles.
lib. 5. controversialib. supra.

Ex vehementi quoque corporis dolore simili, les etiam raptus cauila solent. Solet enim aliquando doloris vehementia hominem ita à sensibus vehementibus eripere, ut ferè nihil sensibus percipiat, tamen corporis Hanc sententiam confirmat Augustinus libro 12. ratiō dō-
sper Genesim capite 17. exemplo ejusdam pte. toris et. ax-
ri, quicquam dolorem acerrimum patet, ejus-
sari pos-
labat vehementer cum jactatione membrorum mente sunt,
sanissima, sicut in crucifixis corporalium doloru-
m fieri solet. Deinde, inquit, inter voces suas
abripiebatur ab omnibus sensibus, & facebat paten-
tibus oculis neminem circumstantium videns, ad nul-
lam relationem se movens: Post aliquantulum
evigilans, nec iam dolens, quem viderat indica-
bat. Haec Augustinus. Aliquando etiam cruciatus,
& dolores ita hominem vehementer tortu-
re solent, ut omnino à sensibus abstractus,
nihil omnino mente percipiens quasi mortuus illo tempore quo affectio ista, sive paroxysmus dura-
rat, permaneat: aliquando vero animo non
tam corporis dolore, quam spirituali pena,
ira interior afficitur, ut ex vehementia penae
à sensibus avertatur: hanc vero raptus speciem
non tam ab aegritudine, sive dolore naturali,
quam ab ipso DEO immediatè causati solere,
fuisseque in beatissima Virgine hojusmodi ecsta-
sim, ac quandoque in aliis purissimis animabus
inferius demonstrabimus.

Nec dubium videtur similes raptus posse cau-
sari ex vehementia aliarum passionum, ut ex a-
more etiam turpi, exigenti tristitia, ac praesi-
cipue ex melancholia, nec mirum; nam cum
hujusmodi ecstasis ex corporali aegritudine pro-
venire soleat, passiones autem animi aegritudines sint, & morbi quibus animus afficitur,
non mirum si cum vehementes sint, hominem extra seipsum aliquando abducant; quare nomi-
ne infirmitatis intelligi debet quilibet defectus
corporalis virtutis, qualis est transmutatio cor-
poralis, que impedit debitum usum imaginatio-
nis, que frequenter sequitur ex vehementioribus
passionibus, amoris, doloris, delectationis, & a-
liarum similius.

C A P V T . V .

Raptus
divinus à
solo Deo
procedere
posest.

Conclusio est certa, divinum scilicet Raptum.
Ad solo DEO posse causari; quam docet D. Vid. nos.
Thomas 2. 2. questione 175. articulo 1. & de veri-
tate quest. 13. art. 1. quam probat ea ratione; quia
raptus est mentis humanæ elevatio ab eo, quod
est secundum ipsum naturam in id, quod supra na-
turam vi superioris naturæ facta; propria autem
hominis, in quantum homo, operatio, est
intelligere mediante imaginatione, & sensu, & lib. 7.
operatio enim ejus, quæ solis intellectuali-
bus inhaet, omnibus inferioribus præter-
missa.

li. 2

cap. 14.

mitie non est ejus in quantum est homo : sed in quantum in eo aliquid divinum existit ; tunc igitur à naturali modo sive cognitionis transmutatur , quando à sensibus abstractus aliqua præter sensum inspicit : sed talis abstractio à sensibus, cum elevatione ad divina intuenda non potest fieri nisi virtute divina, igitur causa raptus est ipse DEUS.

Praeterea confirmatur, quia ex sententia D. Augustini lib. 10 de Trinitate cap. 4 ad actum cuiuslibet cognoscientis potius requiritur intentio. Quare potentia sensitiva & intellectiva in homine se invicem impediunt, unde quanto potentia sensitiva magis adhaeret suo objecto, tanto magis terminus est in intellectus circa intelligibilia, ejusq; puritas magis inclinatur per sensibilia, quibus indiget ad suam operationem , igitur necessariò superiores potentiae, ut percipient divina, elevande sunt, & abstrahendae ab ulo . & exercitio inferiorum ; nam anima , quo magis à corporalibus abstrahitur, eo aptior redditur ad percipienda divina.

Pro maiore vero hujus conclusionis explicatione notandum est ex D. Thoma quest. 171. art. 1. ad tertium , in raptu duo reperiuntur. Alterum est, quod intentio mentis eleverat ad percipiendum divina. Alterum est, quod percipiat ipsa divina, hæc autem eleverat, ut idem D. Thomas qu. 172. art. 4. probat, requiritur quod sit maxima divinorum contemplatio, maxima vero potentia elevatio ad percipienda divina in duabus consistit. Primo in aversione à sensibus. Hi enim distrahit, atq; impedit quierant ac vehementem contemplationem. Secundo in vehementi actuacione, sive attentione ad objectum à DEO revelatum, ex qua quidem applicatione, sive actuacione procedit, ut homo à sensibus eleverat, ut Auctor est D. Thomas de veritate quest. 13. art. 1. in corpore. Nam in raptu ponitimum quod DEUS operatur, est potentiam elevere, ac eam circa divinorum cognitionem ita actuare, ut ad eam per naturalem sequelam consequatur à sensibus aversio , sive abstractio, neque enim multiplicanda sit absque necessitate miracula , quare non oportet animali virtutem excogitare , ut anima à sensibus abstrahatur ; nam cum virtus anima sit finita , ut supra diximus , pars superiori animæ vehementer circa aliquod objectum applicata, ad inferiores vires animæ intentio derivati nequit.

Hanc sententiam expressè docet D. Thomas de veritate quest. 12. art. 9. in corpore, & 2. 2. q. 173. art. 3. ubi docet alienationem à sensibus in Propheterum raptibus provenire , vel per aliquam causam naturalem, sicut per somnum, vel animalem , nempe ex nimia attentione ad intellectuabilem, vel imaginabilem, & insolutione ad secundum doceat in Prophetis, propter vehementiam intentionis sequi alienationem à sensibus; quod quidem aperte provenit ex finita animæ virtute, quæ in una parte vehementer intensa , in aliis necessario debet esse remissa , ut idem Angelicus Doctor ex mente Divi Augustini agens de raptu Divi Pauli docuit secunda secunda, questione 175. articulo 3. Et latius de veritate, questione 13. articulo 3. in corpore.

Causa, quare in raptu se qui soleat

Oportet autem naturalem assignare causam, ex qua in raptu sequatur à sensibus alienatio. D. Augustinus libro duodecimo in Genesim capite decimo nono. ex alienatione in somno contingere in-

fert eam , quæ in raptu solet evenire , hitver à sensu debet , qua non per sensum corporum si nuntiantur; exprimunt non discernat, utrum corpora sine , an similitudines corporum; quod aliquando à corpore , aliquando à spiritu procedit ; à corpore quidem naturali visitudine, ut sunt visa somniantium; dormire quippe à corpore est humanus : à spiritu vero sicut omnino jam, atque integrum corpore in alienationem raptuntur, ne ut penitus avertantur à sensibus corporum , nil percipi omnino sentientis. Et infra à capite 20. prolequuntur dicens: Sed cum à corpore causa est, ut talia visucentur, neque enim habet tam vim, ut formet aliquid spiritualis, sed sopor, aut perturbationem, aut etiam intercluso immere intentione a vertebra, qua diriguntur sentiendi motus. Et infra: Detinientibus quippe in cerebro conspicitur via sentientia , qua intentionem ad oculos dicit, ideoque ipsa intentione in aliud aversa, cernit visa somniorum tamquam species corporales adspicit, ut sibi dormiens vigilare videatur, & non similia corporibus, sed ipsa corpora sentiuntur putent. Itaq; Augustinus alienationem à sensibus in raptu sive ecstasy contingentem provenire docet, quod consopitis viis, per quas intentio animæ derivatur ad sensus exteriores, per quam intentionem sentienti vis eis communicatur, eo ipso vii sentiendi amittant, nec possunt percipere eo tempore sua objecta.

Augustinus vero non explicat modum, aut causam quare ista via intercludatur, aut conlopatur, quæ ut clarius intelligantur,

Notandum daxi, quod cum anima det esse essentiale comppositum, & ab ea tota ejus virtus emanat, & sicut sensus etiam omnes positiones ab ea pendent in operando; nam post receptionem specierum emissarum ab objectis, necessaria est aliqua virtus & activitas ab ipsa derivata, ut sensus seu potentia materiale valeant sentientes elicere , quia cum anima sit eminentia sensitiva , illiusque functiones exerceat in compagno , quidquid anima sensitiva praefat , necesse est , quod rationalis praefat ; & quemadmodum intelligentia medio celorum motu causat in aliis xum celestem in propinquiora elementa , ut inde ad concretas operationes inferiorum descendat , ac derivatur ; eodem fere modo anima rationalis per applicationem sua virtutis , necesse est , quod communiceat suam virtutem , & influat potentiam superioribus , qui inde ad inferiores derivatur , & eorum operationibus deserbit. Hæc autem virtus, sive influxus animæ alio nomine dicitur anima intentionis.

Unde sit in his , qui raptum , aut ecclasiam patiuntur , qui (cum anima virtus sive intentio sit limitata , & tamen ad aliquam operationem potentiae superioris sit omnino applicata) nil sensibus percipiunt, quævis ipsis sint applicata sensibilitas , ex eo solùm quod præcipuis , & excellentes operibus occupata anima nequeat minoribus providere.

Virtus autem ad hujusmodi sensationes requiri præter ipsius animæ intentionem , & applicationem , nihil est aliud , quam spiritus quidam animales, qui è cerebro ad omnia instrumenta sensuum derivantur per quasdam vias & meatus , ipsaque instrumenta aptant , & disponunt , atque ad ipsorum operationes immediatè deleruntur ,

in quantum aptant instrumenta sensuum , ut
commode percipient , ac retineant species sen-
sibiles , quas intelligens speculator . Hi autem
spiritus animales sunt , & producentur in ce-
rebro ex spiritibus vitalibus subtilioribus ascen-
dibus ad caput , qui etiam si calidissimi
sunt , ad ipsius cerebri frigiditatem aliquantum
reparantur , & agitantur , ac ibi rare-
facti sunt subtiliores , & ad perfectissimas
operationes aptiores , quibus deficientibus , o-
mnis sensitiva operatio deficit . Unde cum in
rapu clause sunt viae , five meatus , ex eo quod
intentio animi alibi sit applicata , que per ista
itinera . & vias ad sensus solet derivati ,
consequens est , ut neque etiam spiritus animales
conficiantur his itineribus possint descendere ad vi-
vificandos sensus extemos . Intentio enim ani-
marum , ut bene notavi Augustinus , est , per
quam dicitur sententiad motus , id est , spi-
ritus animales derivantur a cerebro ad sensus .

ma à sensibus avulsa, tota se conseruit ad illud. Unde, ut eruditè notavit Abolentius 3, Regum capite primo. In aptius sive cœlasti concurredunt duo. Primum, quod sit revelatio aliquius magni, & excellenitius intelligibili. Secundum, Cœssatio omnium operationum sensitivarum.

Raptus ergo efficiens, & finalis causa est ipsa DÉUS; quare in raptu à DEO animus elevatus tantum in DEUM eriguntur, quantum divino collustratus lumine eum cognoscit, ac tantum efficeret, & exiit in superiori, quantum calore divino succensus in DEUM sollicitatur, nec potest quis ad id, quod est superior, & infinitum ullo modo elevari, nisi virtute superioris & infiniti agentis attrahatur, & eleverit. Abuleius in Genesim questione 400. finaliter causam ecclesiarum explicat in hanc modum. Ad hoc solus fit ecclasia, ut intellectus ad plura intelligenda perveniat, quam sufficeret intelligere in vigilia. Et hoc est, propter quadruplicem divisionem busymodi, scilicet quasi anima totaliter extra corpus fiat, ad hoc, quod non impedita per immixtionem ad corpore recipiat aliquid intelligibile, quia non sufficit considerari dispersa existens, sufficit tamen unita, sed unitas per hoc, quod abstrahitur rapta ad aliud. Quare ecclasia, vel raptus coheret, ut anima quae dispersa existens in multis operationibus, non sufficit ad aliquod intelligibile aliquid sum, sufficiat quae do unita fuerit ad accipendum illud.

Et infra questione 40^a. prosequitur idem Abulensis, DEUS autem facit istam ligationem, scilicet, ut ligatis naturalibus, & animalibus viribus, solus maneat intellectus. Et iste est testis, & si intellectus multo elevatus ad intelligentiam, et quodammodo rigor anima collectus est ad solam intelligentiam, & licet talu ligatio non conveniat secundum naturam, scilicet ad conservandum esse animalia, convenienter ad aliquid, quod est supra naturam, scilicet ad cognoscendam aliquam, quorun cognitionem DEUS iudicat esse necessariam ad bonam habititudinem statim spiritualium: & ideo natura non facit talam ligationem, tanquam non sibi necessariam; DEUS autem ictum facit, tanquam necessariam ad ea, quae ipse intendit. Et istam ligationem vocat rapturn, vel recessum secundum Gratos, & non cum qua sit in omni.

Ex dictis colligamus raptus divini definitio-
nem seu descriptionem : Raptus est actuatio lu-
pernaturalis . & vehementis alicujus potentie
cognoscitiva sive superioris , sive inferioris,cir-
ca aliquod divinum obiectum , ad cuius a-
etationem , sive vehementer applicationem
sequitur a sensibus abiitatio , & ad divinorum
inspectionem , amoremque elevatio .

Dixi in definitione *supernaturalis*, ut raptum à cap. 6.
naturali causa, nempe vel à nimia actuatione ima- Theol.
ginationis, vel ab aliis causis, nempe ab infirmita- mystic.
te, vel à demono provenientem, excluderem. Prę- quibus
terea addidi *actus*, seu *vehementi applicatio aliqui-*
jus potentia cognoscitiva, *sive superioris*, *sive inferio-* tradit
ris, *qua ex vehementi applicatione talis po-* plus divi-
teatur, *sive si imaginacionis*, ut in D. Petro, tione:
qui ex visione illorum animalium, *qua in linea* Raptus
viderat, extra sensus fuit raptus, (ut Actorum est eleva-
decimo legitur) *sive intellectus*, ut fuit raptus tio per
Divi Pauli, *aut voluntaria raptus contingat* à spiritu
hoc enim naturale est anima nostra poten- divinom
tis s ut quando una nimis circa objectum ad aliquam
suum intenditur, altera debilitetur, vel om- superna-
nino à suis operationibus suspendatur, quod ex turata,

Thom. à lesu Oper. Tom. II.

Subiectum raptis , ut diximus in primo capitulo , est vis cognoscitiva , scilicet intellectus , & imaginatio ; his enim poteris quibus connotata est per sensibilia ad intelligibilium cognitionem decipi . violentia infertur . cum loquuntur

tionem duci , violentis inferatur , cum ioptus
senibus , ac sine alio eorum usu anima ad divi-
norum contemplationem elevatur . Finis ve-
ritatis intellectus a priori fiat ad capienda divina , si-
ne ad percipienda ea , ad quae animus in vigilia
facile non potest pervenire , quare raptus divi-
nus frequenter contingit propter necessitatem ,
aut infirmitatem , sic intellectus divinitus
confortatus percipiat aliquod magnum intelli-
gibile , quod non posset intelligere , nisi ani-

Raptes
divini de-
scriptio.

- Legend.
P. Joan.
à JESU
MARIA

2 cap. 6.

- Theol.

- mystic.

- qmibanc
- qmibanc

- *tradicja*
- *vincere domini*

- 11 definizioni

→ **flouresc.**

© Raptors

is it clever

do per
la scrittura

- 41 -

ad aliquid

- Superbia -

X. Summary

stractio- eo provenire dognoscitur , quod animæ nostræ
ne à ten- virtus sit maximè limitata, & finita. Quare cum
sibus; quæ ejus virtus nimis intenditur , ac vehementer ap-
plicatur circa cognitionem & amorem objecti a-
exponit, alieujus, necessariò fit, ut ab aliorum objectorum
cum va- apprehensione abstrahatur ; ac proinde vel om-
rii ejus nino cœlēt ab operatione circa alia, vel saltem de-
causis, bilitetur. Unde provenire solet, quod in raptu
subjecto, homo à sensibus exterioribus , vel omnino alien-
& specie- netur, vel saltem magna ex parte abstrahatur.
bus.

C A P V T VI.

*An à DEO violentia in Raptu anima inf-
ratur; ita ut non posse raptui resistere.*

Examinare oportet, an violentia, quæ dicitur fieri à DEO, vi cognoscitivæ , abstrahendo eam à naturali modo cognoscendi , verè possit dici violentia , & an in porestate nostra sit hujusmodi violentia resistere, hoc enim apud Doctores dubitatione non caret. Nam Cajetanus & alii Autores censem nullam creaturam posse pati à DEO vim aliquam, sed absque ulla violentia omnia creata DEO obedit tenentur , quæ quidem sententia sic probati potest. DEUS, qui auctor naturæ est, nihil contra naturam facit , quia hoc est unicuique naturale quod ab eo accipit, à quo est modus omnis, & ordo naturæ; sed elevatio in raptu sit à DEO, qui est Conditor naturæ humanae: ergo non est contra naturam , sed potius secundum naturam.

Duplex
datur en-
tis creati
operatio
naturalis.
Hacten sententia aperte est contra Divum Thomam art. 1. hujus quæst. & de veritate quæst. 13. art. 1. ubi docet, duplex esse alieujus rei operationem naturalem. Alteram in quantum est naturam particularem: Alteram verò secundum naturam universalem, ex quo inferit, quod, quamvis ista violentia sit naturalis secundum naturam universalem rerum, quæ exposcit, ut inferiora à suis superioribus moveantur , non tamen est naturalis secundum naturam particularem hominis, quæ est intelligere mediante imaginatione, & sensu , quod hac ratione in solutione ad secundum probat dicta questione de veritate , quia ordo universalis causarum hoc habet, ut inferiora à suis superioribus moveantur ; sed omnis modus qui sit in inferiori natura, ex impressione superioris, sive in corporalibus, sive in spiritualibus, est quidem naturalis secundum naturam universalem, non autem secundum naturam particularem, nisi quando à superiori sic imprimitur, ut ipsa impressio sit ejus natura. Igitur ea, quæ à DEO in creaturis sunt, possunt etiam dici violentia, si contra naturam particularem sunt, ut in raptu. Hoc confirmatur, quia homo contra DEUM trahens. Genf. 19. tem ipsum aliquando tentit, ita Loth Angelo, à quo extrahebatur de Sodomis, etiam resistebat; aut sicut unus homo alteri ipsum trahenti etiam resistere potest. Jacob enim cum luctaretur cum Angelo ab eo detinebatur. Quare igitur non posset idem cum ipso DEO facere , si contra ipsum luctaretur.

Majus quidem dubium est , an violentia à DEO illæ possit in raptu divina patients , quisquis ille est, resistere. Cajetan. prima parte, quæst. 17. art. 7. docet posse aliquem raptui resistere, si diutius ad oppositos mentis aëris se toto conatus

transferat; nam tunc ab hujusmodi accidentibus deseruntur, ut experientia, inquit, fide digna dicitur.

Pro hujus difficultatis solutione , suppono ex Scriptura, duplex esse genus raptus, aliud corporis, aliud mentis; de raptu corporis habetur Dn. prael. 14. ubi refertur quomodo Angelus appetitus, ad henderit Habacuc Prophetam, & portaverit eum in capillo capituli sui, polueritque eum in Babylonie supra lacum. Et Genesis 5. dicitur, Enoch ambulavit cum DEO & non apparuit , quia nullus eum DEUS. Et 4. Regum 2. de nocte Parte S. Et vid. Ap. 1. 13. 8. Spiritus Domini raptus Philippum.

De raptu mentis Ezechiel 8. capite, elevavit me Thul. spiritus inter terram, & celum, & adduxit me in Ierusalem in visione DEI; 13. atque Ezechiel 40. facta est sub me manus Domini, & adduxit me illuc, in visione, nubibus DEI. adduxit me in terram Israel. Itemque il- lud Apocalypsis 1. Fui in spiritu in Dominica die. Hi autem raptus in hoc convenienter, quod sicut ille tollit hominem à loco, in quo erat , & alio transfringit & hic tollit animam, non quidem à corpore, quod informat , sed ab operatione sensuum, & ad celestia capelenda erigit. Conveniunt præterea, quod sicut raptus corporis, ita neque raptui mentis, quo spiritus Prophetarum vel aliorum divinitus sustollantur , nequit quiesce- stere.

Raptus deinde mentis dividi etiam potest in raptum fortuitum, qualis fuit Divi Pauli, cùm raptus fuit in tertium coelum: & in raptum voluntarium. Raptum fortuitum vocamus, cum anima ipsa nesciente, neque cogitante, à DEO deripi- tam & celemmeque rapitur, ut audiat, vel videat di- vina spectacula; similes fuere Prophetatum, ac aliorum plurium Sanctorum raptus; quia cùm hi ex divina praordinatione contingat, quis divi- na voluntati resistere poterit. Maximè ita sit quæst. Fortuna divina inspirationis, sive illustrationis vis, ut non solum animam extra se agat; sed & corpus ipsum à terra in aerem sustollat.

Tales fuerunt frequentissimi raptus SS. V. TERESIAE matris nostræ, de qua, ut ex informatio- nibus Canonizationis ejus constat , non modo extra te frequentiter rapiebatur, verum etiam multitudines tanta erat spiritus divini vis, & vehemen- tia, ut in his raptibus corpus simul cum spiritu, vi- dentibus ei assistenter elevaretur. Non dissimiles, nec minus frequentes fuere ecclastæ & raptus, quos patiebatur B. P. Joannis à Cruce, S. Teresa in restaurando Carmelo strenuous ac fidelissimus Coadjutor, ut tradunt admirandæ vita ejus Historiographi , quibus etiam corporis claritas & splendor, & flammarum radix non raro accede- bant. Tanta enim solet esse spiritus divini virüs, ardorque divini amoris, ut non solum spiritum in DEUM transferat; sed & corpus natura sua gra- ve & ponderosum spiritus conditiones, ac corpo- ris glorioli doles, nempe subtilitas em acque agili- tatem induere faciat. Tales similiter fuerunt alio- rum insignium Sanctorum raptus, de quibus plé- nius infra differemus.

Alius est voluntarius raptus, qui, ut superiorius an- notavimus, ex propria intentione, & ex vehemen- ti contemplatione contingere solet; talis quidem fuit D. Petri 1. 10. qui cum oraret, ex ve- hementi contemplatione, ut docet D. Thom. 2. 2. q. 17. 3. art. 3. divinitus fuit raptus. Et in raptu hoc voluntario potest quis absque magna difficulta- te,

re, impetu spiritus resistere, & hoc est quod docuit Cajeran. ut ex ipsis verbis, si attente legatur, aperi colliguntur.

Idem etiam quod de rapiu, sentio in Ecclasi contingere; nam cum in hac paulatim anima divini amoris impetu excita extra se agatur, in principio si avertat cogitationem ab objecto, & mens confusa alio avocetur, resistentia non erit difficultas. Si vero Ecclasius repente eveniat, ferè impossibile videatur, ut quis possit ei resistere, ut optimè annotavit Carthusianus de laude vita solitaria art. 36. Mens inquit, nonnumquam absque suo conatu improposita repens ad contemplationem hanc, & mystica Theologia intutum, raptum, & ecclasiū eleverat pietate DEI immensa, per praevenientem perstringentemque gratiam, misericordissime eam præveniente, ipsumque apicum affectiva, & verticem intellective potentia immediate tangente, illuminante, & inflammanente tam validè, ut imbecillus creatura consenseret, & quasi instantanea deflatur, & deficiat a scissa, & super se mirabiliter ac gratioissime transferatur in tantum, ut non queas (quamvis velit) remitti, ut puta libertate arbitrii jam quasi ad horam suspensa, atque sopita.

S. Bernardus quoque sermone 2. de Ascens. Domini, sequentibus verbis exponit, qui possint divinae inspirationi spiritum tangentem resistere. Alij, inquit, trahuntur, qui possunt dicere, Trabe me post te, Alii ducentur, qui dicunt: introdixit me Rex in cellaria sua. Alij rapiuntur, sicut Apostolus raptus est ad tertium celum. Et primi quidem felices, secundi feliciores, tertii felicissimi, qui in profundissima DEI misericordiae, quasi quodammodo seculpta, jam arbitrio sui potestate, in divinitate gloria in spiritu ardoribus rapiuntur. Hec Bernardus.

Qui trahuntur, & ducentur, reniti quidem possunt, qui vero rapiuntur, in potestate eorum non est, ut possint DEO rapienti resisteret.

Neque obstat argumentum in contrarium adducunt; nam, ut constat, ex dictis, violentia in raptu animæ illata, est quidem contra naturam hominis in quantum homo est, licet sit conformis naturæ universalis, secundum quam omnis creatura tenetur DEO obire; ita respondet D. Thom. dicta quest. 1. 3. de veritate.

Dices, cum in raptu intellectus etiam à sensibus abstractus vere cognoscat res ipsas per proprias & veras (species in phantasmatis representatas), & tunc intellectus si perfectior, & cognoscat eminentiō modo, upore a DEO elevatus ad divina percipienda,quare igitur tunc dicetur violentari, neque habere liberum iudicium, eo quod abstrahatur à sensibus.

Respondetur, quid in homine alienato à sensibus perfectior est vis cognoscitiva, quantum ad conceptionem, sive speculacionem intelligibilium, non vero quantum ad iudicium, ut egregie docuit D. Thom. 2. 2. q. 17. 3. art. 3. & de veritate qu. 1. 3. art. 3. & alibi spēz. Et ratio huius est, quia tunc homo rerum species quas insipit, judicat esse ipsas res, & sic fallitur intellectus quantum ad iudicium, quia similitudines rerum judicat, & accipit pro ipsis rebus; ut docuit August. lib. 1. 2. super Genes. ad litteram, cap. 14. aliisque quid. lib. Quia sive conversione ad sensus exteriores, qui sunt prima principia cognoscendi, restet non potest judicare de ipsis rebus, quia non potest rerum species, ab ipsis rebus discernere, ac ex consequenti, tunc cogitur intellectus, ut ferat faltum iudicium de rebus, quia non potest converti ad sensus, & hæc est

propriæ violentia, quam intellectus patitur in raptu.

C A P V T VII.

Sitne de essentia divini raptus à sensibus externis abstractio.

Hæc tenus explicuimus divini raptus naturam, nunc restat videndum, an à sensibus abstractio sit de intrinseca ratione divini raptus, ita ut nulla ratione contingere possit verus divinus raptus, nisi ad eum alienatio, & aversio à sensibus consequtatur. Et quia hec dubitatio oriri potest tam de abstractione à sensibus externis, quam internis, prius de abstractione à sensibus exterris differemus.

Prima Assertion: In raptu regulariter reperitur abstractione à sensibus externis, ita ut non solum *In raptu*, non operantur, verum etiam ita sunt impediti, plerumque ad ea, quantumvis vehementia valeant excitari. *abstractione* Hac sententia primò probatur ex Divo Augustino lib. 12. super Genes. ad litteram cap. 12. ubi ita exponit.

Iribit: Quando autem penitus avertitur, atque abripitur animi intentio à corpore sensib[us], tunc magis ecclasiū dici solet. Ex mente igitur Augustini vera ecclasiū non datur, nisi concingat cum abstractione à sensibus externis, & de hac in eligi potest, quod D. Dionysius cap. 4. de divinis nominib. allocutus, inquit: *Est autem ecclasiū faciens dominus amorem.* Ea quidem ratione, quia divinus amor abstrahit, & separat animam à sensibus. Estque communis tentatio Patrum. Eam probat Divus Thomas art. 1. hujus quest. ut plenius superioris declaravimus, hanc abstractionem intellectus à motu connaturali cognoscendi, verè dici raptum, manifesta quoque experientia constat.

Ratione præterea probatur, quia operationes sensuum exteriorum necessariae non sunt, immo impediunt sublimiorē divinorum contemplationem, quia cum vis animæ nostra sit limitata, & faciliter per sensus distrahatur, oportuit claudi exterioris sensuum fenestras, ut interior anima ad DEUM elevetur; ad quod mulsum juvat illa suspensio exteriorum sensuum. De hoc genere ecclasiū locutus est D. Bonaventura Tom. 2. Tract. de gradibus contemplationis, dicens: *Ecclasiū est deserto exteriori homini suipius supra se voluptuosā quadam elevatio ad superintellectualē divini amoris somnium.* Hac autem doctrina confirmari poterit testimonis quamplurium Patrum.

De hoc raptu Richardus cap. 16. lib. 4. de contemplatione, qui cum ebrietatem appellat, inquit: *Ecce charismati inebriantur. Ebrietas autem mentis alienationem efficit, & superna quidem revelationis infusio, eos dumtaxat, qui charismati sunt in mentis excessum adducit, secundum illud, inebriabantur ab ubertate domus tua.*

Bernardus quoque sermone 85. in Cantica; Sed attende, inquit, in spirituali matrimonio dico effigie genera patienti. Et infra: *In hoc ultimo genere interdum exceditur, & secedatur, etiam à corpore sensibus, ut se non sentiat, quia verbum sentit.*

Accedit Vercellensis, qui in illa verba Cant. 1. Amore languore, sic disserit: *Languor iste usque ad mortem dicit, mors autem est plena separatio vitalis spiritus à corpore, & significat plenam separationem vitali affectus per excessum mentis, & commodam mutationem ad DEUM.*

Positne contingere divinus raptus sine abstractione ab internis sensibus.

Expressus tradit hoc ipsum supra laudatus Richard. à S. Victore cap. 4. de inseparab. amor. his verbis: *Neque etiam necesse est, ut in his excessibus, quibus humani spiritus latet, sensibus divino munere elevantur, extra se esse diuimus, cum Paulus in suo raptu, an in corpore, an extra corpus fuerit se dicat propterea ignorare. Ubi ergo sunt inquiritur eo quod interior est sibi, profundum est cor homini, & inscrutabilis; homo enim ita sacrum est sibi, quod solus suipius noscat quod interior, non ergo educuntur, sed inducuntur spiritus in illo interiori conacuto, quod quae & illuc clavis seorsum sensum ostendit securius, secretiusque castissimo amplexu convenienter cum dilecto, & ibi melius secum sunt, & cum sic ibi sunt simili, iuvos se habent. Passimque apud Patres sit mentio de hac ecstasi, qua sensibus externis contopitis, anima ad superna elevatur.*

Abstractio secunda: Hac abstractio à sensibus, quae in raptu contingere solet, quasi connaturaliter consequitur ad mentis elevationem, sive vehementer actuationem circa divina, quia quamvis à divina inspiratione raptus divinus provehat, supposita vero hac vehementer intellectus actuatione, alienatio à sensibus necessariò consequitur, imò in raptibus, qui contingunt ex vi naturalis contemplationis, euanisi sunt per solam speculacionem sine ullo affectu, ut superioris probavimus multorum Philosophorum exemplo. Hac conclusio confirmatur à D. Thoma 2. 2. qu. 175. art. 2. Ubi hanc vim ecstasim faciendo, hoc est à sensibus alienationem, clarè attribuit vehementia affectus: & in solutione ad 2. docet vehementiam affectu cauare ecstasim sive raptum, quaenam cauatur excellum cognoscitive virtutis, quo mens ad intelligibilia vehementer raptus alienata à sensibus. Ubi etiam hoc annotavit Cajetan, cuius ea est præcipua ratio, quia cum virtus anima sit finita, absorpta vehementer in superioribus, si que internis actionibus, non potest simul ad exteriores derivari.

Duplex à S. Thom. 2. 2. q. 173. art. 3, aliquando solet esse omnimoda & totalis, ita ut eo tempore sensus sic sine ligati & absorpsi, ut nulla ratione sua objecta percipere possint; aliquando vero hæc abstractio est imperfecta, ita ut licet sensus non omnino sopaniatur, vix sensibilia percipere possint, qui sunt nimis debilitati in propriis operationibus.

Hæc autem abstractio à sensibilibus duplci ex causa naturali, ut egregie docuit idem D. Thomas ibidem cod. art. provenire potest, vel à causa naturali ordinata, scilicet somno, & sic multi Prophetæ in somnis tranquilla mente, & sine exterritorum sensuum strepitu ad divinas visiones percipiendas elevabantur; vel à causa animali, ex nimia felicitate attentione ad imaginabilia, aut incomprehensibilitate, ex qua quidem cauari solet ista à sensibus alienatio; ex vehementer enim actuatione potenter superioris inferiorum actus, vel debilitantur, vel omnino à suis operationibus impediuntur.

*Dificultas præcipua est de sensu imaginativo, an inquam divinus raptus fieri aliquid inconveniens, sine eo, quod intellectus utatur imaginatio, sive quod aliis verbis dici solet, convertatur adphantasmata. Quia in re non minima difficultas in eo consistit, quia anima nostra corpori conjuncta necessariò debet phantasmis speculari. Ita tradit Aristot. lib. 2. de anima cap. 7, quia est naturalis dependentia inter intellectum corpori coniunctum, & phantasmum, quod experientia ipsa comprobatur. Nam phantasia lesta, aut somno, aliore impedimento ligata, intellectus non potest suis actionibus recte, ac ritè fungi, quare naturaliter fieri non potest, ut intellectus intelligatur, nisi per conversionem adphantasmata, imò neque supernaturaliter id contingere solet, etiam in raptu ad visionem intellectualem; ac propter eam D. Thomas prima parte quæst. 94. art. 2, etiam docuit, quod primus homo in statu innocentie cum naturale intelligibili modum habuit, quæ ita esse statui hujus vita annexam, & concurram docuit 2. 2. quæst. 174. art. 2. ad 4. ut etiam in visionibus intellectualibus, & supernaturalibus, quæ ex divina illustratione Prophetis contingere solet, inventur, fundarique solet in illo D. Dionysii axiome cap. 1. de cœlesti Hierarchia afferente, *Impossibile est lucere nobis divinum radium, nisi variante facrorum velarium circumvolatum.* Et probatur ratione: quia licet gratia elevert naturam ad operationes supernaturales, tamen secundum legem ordinariam servat modum operandi contentaneum naturæ quod fieri potest, & ita non elevat intellectum ad operationem supernaturalem; nisi movendo etiamphantasmum ut species subminister, prius potest.*

Assertio prima: Nulla est implicatio elevati hominis mentem in raptu, ita ut DEUM contempletur sine ullius sensus, etiam interni, cooperatione. Hæc sententia communis est inter Theologos, etiamque tener Abulensis quæst. 402. in Genes. quæ ratione consummari potest; quia hanc plane, certissimas cooperationis phantasias, dum intellectus abso- noster operatur, non est adeo essentialis, ut in- trinseca, ut repugnet eam divina virtute impediri, & confortari intellectum hominis ad operationem fine hac dependens; maximè cum operatione phantasias sit realiter distincta ab operatione intellectus, neque per se est causa illius, sed ad summum solet esse occasio, vel excitatio quadam ex parte objecti, & non raro est veluti effectus intellectus: nam postquam intellectus est jam informatus specie abstracta à phantasmibus, & illa utitur, secum rapit actuationem ad cooperandum, neque aliis modis dependentie inventur inter has potentias; sed potius sympathia quam naturæ harum potentiarum, quam DEUS facile potest impetrare.

Assertio secunda: Quamvis si secundum communi- lites ordinem naturæ loquamur, intellectus xxiij. nostre sine phantasie, seu imaginationis cooperatione intelligere non valeat propter dependen- tiam, quam intellectus pro hoc statu habet ob- imaginatione, tamen si termo sit de nonnullis pa- zimis animabus, quæ aliquando divina digna-

ritus & deo optimo maximo ad supernaturalem & plane angelicam contemplationem rapiuntur, tunc non est dubium eas ita à sensibus abstrahit, ut omnes corporearum similiudinum imagines, umbrasque transcendent, ac proinde sine ultraphantasmatum adumbratione, vel faltem imperceptibili, patet, & nōdē divina intueantur. Pro hac sententia validissima sunt patrum testimonia. In primis d. August. lib. 12. super Genesim ad litteram, eam exp̄t̄e te; nam cū in eo libro tria visionē genera distinguitur, nempe corporalem, spiritualem, & intellectualem, per comparationem ad tres celos; ita ut visionē corporali primum cœlum respondeat: spiritualem, quam ipse imaginariam vocat, secundum cœlum: intellectualem tertium cœlum. Intendit igitur agustinus in toto illo lib. oportissimum ostendere, raptum illum d. dicto 6. Pauli ad tertium usque cœlum, intelligi debere usque ad visionēm intellectualem.

Deinde multis in locis probat, hæc tria visionē genera distingui penes hoc, quod r̄s̄t̄ spirituālē (ut nunc visionē corporalem p̄mitam, de qua non est difficultas) veratur circa corporales imagines, sive similitudines: intellectuālē vero r̄s̄t̄ circa intelligibilia obiecta omnino ab imaginatione abstracta; qua ut clarissima patefiant, nonnulla ejusdem SS. Patris proferemus loca.

Quærit igitur cap. 3. illius libri de Raptu d. PAULI, his verbis: Adhuc queri potest, utrum imaginē corporis fuerint (nempe ea, que in raptu vidit PAVELVS) etiam subtiliter, quia nullam corporis similitudinem gerit, sicut DEVS, sicut ipsa mens hominis, vel intelligentia, vel ratio, sicut virtutes Prudentia, Iustitia, charitas, &c. quas intelligendo, atque cogitando enumeramus, discernimus, definimus, non utique lineamenta carum, vel colores, aut quomodo sonent, aut quid redolent, aut quid in ore sapient, aut quid concrectantibus, de calore, seu frigore, de lenitate, seu asperitate renuentur; sed alia quadam visione, alia luce, alia rerum evidentiā, eaque longe ceteris praestantiorē, atque certiore.

Et infra cap. 5. si autem, inquit, spiritus erat, aut corporis imaginē præbuit, aut sic visum est, quemadmodum videtur sapientia sine ulla imaginib⁹ corporum.

Deinde cap. 6. enucleatus explicans tria hæc visionē genera sic discutit: Ecce in hoc uno precepto, cū legitur, Diliges proximum tuum tanquam teipsum, tria visionē genera occurruunt. Vnum per oculos, alterum per spiritum hominis (id est imaginationem) quo proximus & absens cogitur: Tertium per contumum mentis, quo ipsa dicitio intellecta conspicitur. In his tribus generibus illud primum manifestum est omnibus: in hoc enim videtur cœlum, & terram, & omnia que in eis conspicuntur oculi nostri. Nec illud alterum quo absenta corporalia cogitantur, insinuare difficile est; ipsum quippe cœlum, & terram, & ea, que in eis videre possumus, etiam in tenebris conficiuntur: cogitamus: ubi nihil videntes oculi corporis animo ramen corporales imagines intuenuerunt: Tertium vero illud, quo dicitio intellecta conspicitur, eas res continent, que non habent imagines suis similares, que non sunt quod ipsa.

Et infra cap. 12. Quando autem penitus avertitur, atque abripitur animi intentio à sensibus corporis, tunc magna est istis dici solet. Tunc omnino quecumque sunt praesentia corpora, etiam patentibus oculis non videntur, nec ille voces prorsus audiuntur: totus animi contutus, aut in corporum imaginibus est per spiritualem, aut in rebus incorporeis nulla corporis imagine figurata per intellectualem visionem.

Priuscap. 24. Hec igitur, inquit, natura spirituali in qua non corpora, sed corporum similitudines exprimuntur, inferioris generis visiones habet, quam illud mentis, atque intelligentie lumen, quo & ista inferioris dijudicantur, & ea cernuntur, que neque corpora sunt, neque illas gerunt formas similes corporum, veluti ipsa mens, & omnis anima affectio bona. Quo cum alio modo ipse intellectus, nisi intelligendo conficitur? Ita & charitas, gaudium, pax, longanimitas, & cetera huiusmodi, & ipse DEVS, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia.

Et infra eod. cap. constituit discriben inter istas tres visiones, in eo quod corporalis visio, non potest esse sine spirituali; spiritualis potest esse sine corporali, indiget tamen intellectuali, ut dijudicetur. Intellectus autem potest esse sine spirituali, & imaginativa.

Deinde cap. 26. Porro autem, si quemadmodum raptus est à sensibus corporis (Et loquitur de visione B. Joannis q. am in Apocalypsi descripsi) ut esset in istis similitudinibus corporum, qua spirituvidetur & ab ipsis rapiatur, ut in illam quasi regionem intellectualium vel intelligibilium subveniatur. Ibi sine ulla corporis similitudine perspicua a veritas cernitur, nulla opinio, nullus falsus nebulis offuscatur. Hactenus Agustinus. Ex quibus factis perspicuus conflat visionem intellectualem ex mente Agustini propriæ, & verè in eo considerere, ut pura, & nuda veritas sine ulla phantasmatum velamine intelligatur.

Divus Thomas in Epist. Pauli 2. Corint. 12. i. et. 1. exp̄s̄t̄ tradit̄ confusa prorsus d. Augustino: constituit etiam triplex visionum genus per comparationem ad tres celos. Est autem, inquit, triplex visio, scilicet corporalis, per quam videmus, & cognoscimus corpora, sive imaginaria, qua videmus similitudines corporum; & intellectualem, qua cognoscimus naturas rerum in seipsis; nam proprie objectum intellectus est, quod quid est. Et inf. a. Sed si aliquis videtur ipsa intelligibilia, & naturas ipsorum, non per sensibilitatem, nec perphantasmata, sic est raptus usque ad tertium cœlum. Hæc iles: ex quibus liquido colligitur ex mente d. Thom. visionis intellectuialis proprium esse intueri naturas rerum nudas, ac in seipsis.

Quod autem ad visionem intellectualem spectat, veritas sine ulla velaminibus, purè contemplati, communis etiam est patrum sententia. D. Bonaventura 5. Itinere aeternitatis distinctione 4. sic habet: Secundo modo sit hac revelatio aeternorum, sive visio intellectuialis, ut dicit Richardus, quando spiritus humanus per internam inspirationem suavititer ratus, nullis medianibus rebus visibilibus, ad coelestium cogitationem erigitur, sicut videt prophetæ David, qui vidit in spiritu. Et Haymo super Apocalypsim concordat, ubi dicit: Intellectualis visio, hæc revelatio sit quandoque nos per corporales res, nec per similes, sed ipsa veritas in immediate manifestatur videntibus, quod proprium electorum est. Vnde salvator petro dixit: Caro & sanguis non revelavit nobis, sed pater noster, qui in cœlo est, per interiorē inspirationē, ait psalmista: audiam quid loquatur in me dominus deus. Hæc occulta revelatio aeternorum, videtur innuit per hoc quod dicitur est Moysi, quando in interioribus debet dictum est: Dives filii Israel: quis est, misericordia eius apparat, quod hoc revelatio sit intellectualis inter viventium, quia filii Israel, & in interioribus mentis, quia interiora de exteri ingredientibus.

Et infra: Sed sciendum est, quod ista revelatio intellectualis aeternorum, non sit nisi intelligentiæ, & interiora ingredientibus, ubi omne velum removetur ab

ab eis. Nam revelatio dicitur, quasi veli remoto ab oculis intellectualibus, quam remotionem petivit David dicens: Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. De hoc velamine dicit Apostolus: Vnde que in hodiernum diem velamen in ledione veteris testamenti manet non revelatum, quod in Christo evanescatur. Nos autem revelata facie gloriam Domini speculantes in eandem imaginem transformamur in claritatem, tamquam a Domini Spiritu. Hec ille.

Nec solummodo in visione intellectuali animam sinephantasmatum, ac similitudinum corporearum involuerit, sed etiam in altissima contemplatione hoc ipsum contingere patet, pluriusque gravissimum virorum communis consensio est. S. Bernardus serm. 52. in Cantica animam ad divinam contemplationem non tam per similitudinem a cibis sensibiliis mendicatas, quam a DEO ipso immislat, seu infusa ad modum Angelicæ conditioni, sublevat sequentibus docet verbi: Sed moriat, inquit, anima mea morte etiam si dici potest, Angelorum, ut presentium memoria excedens rerum se inferiorum, corporearumque non modo cupiditatibus, sed & similitudinibus exuat, sitque per cum eu conversatio, cum quibus est puritas similitudo. Talius, ut optimus excessus, aut tantum, aut maxime contemplatio dicitur. Rerum enim cupiditatibus vivendo non teneri, humana virtutis est - corporum vero similitudinibus speculando non involvi Angelicæ puritatis est: utrumque tamen divini numeri est, utrumque excedere, acrumne ipsum transcedere est; sed longe unum, alterum non longe. Beatus qui dicere potest: Ecce elongavi fugiens, & mani in solitudine. Atque iterum idem bellissimus Doctor tertius, in Cantico. Translucti carnus oblique tamenta, ut minime jam obedias concupiscentia eius. Persecisti & superasti, sed nondum elongasti, nisi & irruenter undiquephantasmata corporearum similitudinum transvolare mentu puritate prevalens. Haec tenus Bernardus.

Cui accedit Richardus V. Etiorum lib. 3. contemplat. cap. 1. q. a luculenter nostram lenem etiam studi ac confimat, dicen: Propitiatorum jubetur fieri de auro puro, & mundo, tu doceri ex eo in hac consideratione uti debere intellectu subtili, & paro. Quid hic facitphantasmatum corporalium creatrix, moderatrix, & reparatrix imaginatio? recedat procul ab hoc negotio totphantasmatum formatrix imaginatio, que tot corporalium formas quotidie novas creant, antiquas reparant, & per tam multisplices variosque modos pro arbitrio disponit, & ordinat. Nihil sic profundit, immo obstant multum suorum simulachrorum tam copiosa multitudo. Quid te improbum hic operi ingenu? quid te in hujus contemplationis officiam cum tantam importunitate intridus? Quid tu in hac officia, quid tibi cum pura intelligentia nefis operari in auro, nihil tibi in talis artificio. Ne scilicet purgare aurum, qui semper turbas intellectum purum. Aurum tuum mixtum est scoria, immo auri tibi nullum omnino est copia. Faciendum est propitiatorum nostrum de auro mundissimo, non est tibi quod offeras, non est omnino quod agas ad tale, & in talis negotio. Haec tenus Richardus.

Legend.
Commentar.
noſt. Bal-
thas à S.
Cathari-
na in ca-
mbo-
nem S.
Teres.
Hugo de S. Vi-
ctore lib. 2. de anima cap. 20. tenentque hanc sen-
tentiam omnes fei mystici Doctores. D. Bonaventura 3. Itinere aeternitatis distinct. 4. art. 2. & 4. animae S. Dionysius. Car. h.ianus in opusculo de vita inclu-
serum capite ultimo, & in primo sentenciarum distinc-
tione 2. & in Commentariu mystica Theologie art. 2.

Ubi etiam ex mente D. Thomi. contendit proba-
re, in hac vita dari quoque intellectuone sine phan-
tasmatum cooperacione, quo um. Aut. dicitur
verba lib. 5. de divina contemplatione cap. 1. reflex. 4.
autulmus. Hic autem pro majori hojus veritatis quippe
confirmatione solum adducemus ejusdem Dic. de op-
eris 5. Cath. h.ianus præclarum testimonium, qui noster
ex divino Dionysio, ubi supra probat aperte in his praecipa-
tibus animam sine illa adphantasmata acutam faci-
ve sione operat. D. Dionysius primo mysticæ Theologie
logie cap. 1. nro: Tu enim a mysticæ visione fortior ad
admittitione, & sensus derelinque, & intellectuales ope-
rations, & omnium sensitivitatis, & intelligibilitatis, & omni-
tae existentiae enim tuipsum, & omnium mentes & sensi-
tiblitas, & absolufo excessu ad supersubstantialia caligine. Lumen
radium cuncta auferens, & ab omnibus absolutu lumen
mundæ & pure sursum ageru. Quid fortius quid sene-
tentiosius dicere potuit sanctus ille? & certe qui phantasmata
speculatur, non desirat nec transcedat pare, ac de-
penitus omnem sensum, & sensitibilitati universa, nec ta-
beret in ista mysticæ contemplatione sufficit iste relin-
quere, nisi & intelligibilitia omnia deseruantur, & con-
tra 3. quod
ea creatiæ operationesque propriæ, & ipse qui con-
templatur, nec seipsum intueatur. Quidam ista con-
templatione convergent, quando jam apex mentis soli con-
increat a luci intentus est, & unitus per theoriam a lu-
cita, mina, per sapientiam radium, per impressiones descas. Patria.
Ruris eodem dixit capite: Omnimus causa soli
incircumvelat, & verè appetit transcendentes. Id domi-
nium immunda, & materialia, & omnes animos suos. Ceteris
per celestes. Aude quod ait, incircumvelat, id est sine my-
sticæ sensibiliis: umformarum velamine? & si operet in hac noſt. At-
tentione, & Angelicæ purifications mentes transire. Tunc
dare, quoniam non magis vult, & materia gloria spirituali
phantasmata. Adhuc autem si sinephantasmate res tractat,
qui mens humana quidquam cognoscere, quoniam disp. 3.
vera sunt que de anagogice, ac pare mentali contem-
platione, & superna illustratione Sanctorum locis, & phan-
tasmata scripturarumque beatissimis David etiopraferat, skmu-
tur propheti, qui imaginariæ visiones fortissimi. Theolog.
cum ipse anagogice, & pure immaterialiter sine phan-
tasmatum velamento divina prævidit mystera, & fa. 2. part.
tra cognovit ab condicione: incertus, inquietus, & celul-
ta sapientia trax manifestasti miri. Adverte, & pergi.
ce, quod 2. Regum libro loquuntur de seipso. Spiritu
Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam
meam, sicut lux auro oriente sole mane absque nu-
bibus rutilat, & sicut pluvii germinat herba terra. A vero dicunt illi: quid mens humana non illuminatur
immediata mente Angelicæ luce immateriali, sed lux illa auctorphantasmata, & prout reluet in
illo, a mente humana conficitur. & non mens hu-
mana simplex immaterialis, Deiformis capitulo est,
directe & immediate illuminationis, ac lucis Angelicæ
quam materialephantasma. Haec Dionysius. Nec
dissentunt ab hac doctrina Philosophi quos lau-
davimus cap. 1. lib. 5. de divina contempla-
ta ex quibus pareret soluio ad argumen-
ta in oppositum adducta.

C A P V T I X.

Quibus modis posit contingere in raptu animam sine conversione ad phantasma intelligere.

Dupliciter in **T**ripliciter, ut existimo, abstractio à sensibus & raptu ab internis in raptu contingere potest. Primo per abstractio à immisionem, sive infusionem specierum intelligibilium. Secundo, per contemplationem, sive cognitionem procedentem à scientia infusa. Tertio, per absorptionem operationis ipsiusphantasias, sive aliorum lentium internorum. De singulis hinc breviter differemus.

Pro majori primi modi elucidatione in primis anima & verendum erit, in nostra anima, sive in nostra mente, hoc est, superiori eius parte. (ut ex D. Thomae doctrina colligetur quod 12. de veritate art. 12. in corpore, & secundus secundus, quod 17. art. 2.) duas velut facies esse, aut ut dicam januas; alteram quā respicit, & contemplatur aeterna, alteram quā temporalia speculator, deque illis judicat ac discernit. Hæc facies, quā temporalibus intendit, à rebus sensibilibus similitudines emendat, quibus juvatur, ut ad contemplationem spiritualium, & incorporearum rerum assurgat. Prima vero facies, que nobilior, ac sublimior, quā anima est, pro conditione status vita praesens, quia immensus corporis est, penderit etiam à corporis co-expansione, nempe ab imaginatione: quare opus est illam inclinari, ac veluti incurvati ad speculanda phantasmatum ab imaginatione subministrata, ita ut nec DEUM, nec intelligibilia alia, quantumvis à materia abstrahantur, sine imaginacionis operatione queat intelligere, hoc intra naturæ limites semper fieri contingit. At DEUS aliquando Portam illam, que versus orientem, id est, aeternitatem respicit, se solo dignatur aperire, atque ad animam clausi lentum janus secretius introice. Ita obsecrat ostiis ingens est ad discipulos, si quoque ad animam dilectam sponsam ingreditur, ac dulcissimam cum ea miseric colloquia, quorum non vult partem illum inferiorum, que est veloci superioris ancilla, participem fieri. Tunc vero anima omnino independenter à corpore Angelico mote operatur.

Opere pretium igitur erit, modum istum intelligendi, sine ulla imaginationis cooperatione, qui difficulter appetitur, luculentius explicare. Potest autem haec puta insellus operatio tripliciter contingere. Primo, si DEUS immittat pro illo tempore species intelligibiles infusas, quas D. Bernardus aliquando infondere docuit aperte. D. Bernardus, scilicet Angelis) conversario cum quibus est puritas similitudo. Et infra: Corporum vero similitudinis concursu dupliciter fieri, non involvi, Angelicæ & puritatis est; utrumque tamen divini numeri est. Hæc ille. Quibus classissime ostendit animam DEI minorem Angelorum puritatem, in contemplando subinde imitari, quorum est per species à DEO infusas divina intueri & rimari. Idem expreſſe tradit D. Thomas de veritate, quod 13. art. 2. ad 9. & 2. 2. quod 173. art. 3. ubi docet prophetam revelationem aliquando fieri per solam luminis supernaturalis influentiam, aliquando per species de novo à DEO impressas, vel imaginarias, vel intelligibiles, Divina siquidem virtus immediate (ut bene ibi notavit Cajetan.) imprimis quandoque anime

species intelligibiles, ut patet, quando Ap̄ostolus scientiam supernaturalem infudit.

Hoc velo fieri ministerio Angelorum docet item Bernardus serm. 41. in Cantic. dum inquit: Aurum divinitatis est fulgor, Aurum sapientie que de sursum est. Hoc autem fulgentia quædam quasi veritatis signacula respondent se figurat utros bi quibus id ministerium est, superne aurifici, atque internis anima auribus inserturos; quod ego non puto esse aliud quam texere spirituales quædam similitudines, & in ipsis parsima divine sapientia sensa anima contemplantis speciebus importare sit videlicet saltus, & in angustiis quod nondum facit ad faciem rarer ullatenus intueri. Divina sunt, & nisi experci pro suis cognitis aequaliter, quoniam videlicet in hoc mortali corpore, sicut adhuc habente statum, & nequam propalat a perspicue substantia lumen; iam tamen interim pura interdum contemplatio veritatis partes suas agere intrinsecos, vel ex parte præsumit; ita ut licet a corpore, etiam alicui nostram, cui hoc datum desuper fuerit illud Apostoli. Nunc cognoscimus, & ex parte prophetamus. Haec tenus Bernardus.

Idem docet Dionysius Carthus. de vita inclusi; ubi loquens de contemplatione perfecta cap. 19. inquit: Interdum autem sit hoc per similitudines corporales, interdum per formas imaginarias, interdum vero sit hoc sublimes purissime, atque divinus per species, & radios intellectuales, hoc est, per solam intellectualem illuminationem, & spiritualem speciem, aut luminis infusionem, siue contingere solet personis perfectis heroicis ac divinis, que sepe inopinatus excessus feruntur, sed potius rapiuntur in DEUM. Hæc ille.

Nec predictis obstat, si aliquis dicat intellectum hominis in statu viri non esse capabile lucis spiritualis, & à DEO infusum, seu aliquas illustrationis Angelicas, nisi lumen illud intellectuale primo conjugantes & quæsi incorporetur phantasmati, & per illud representetur intellectui. Primo, quia ut bene scribit Dionysius Carthus. in commentariis celesti Hierarchie art. 5. q. 2. Si phantasmas, quod est corporalis similitudo, capax est hujusmodi luminis spiritualis, & illustrationis Angelicae, cui non portus, & immediatus, ac purus in es humana, que est elevata supra tempus atque corpora & intelligentia obumbrata in tantum, ut secundum Philosophum intellectus sit immixtus, separatus, nulli quid habens commune, & actus ens? unde & ipse S. Doctor in summa contragenta fatur, & probat, quod anima rationalis in quantum intellectus, etiam in corpore adhuc existens est per se subsistens. Præterea cum inter suscepit, & sucepibile, seu susceptum, teste Philosopho, oporteat esse proportionem, præparationem, & convenientiam, nonne intellectus humanus multipliciter decoratus, deformati similitudinibus, ac radio contemplationis perfolus, ac splendens magis proportionatus, præparatus, & dignificatus est ad fulciri mandatim immediate, & parè in te influentiam, & iradiationem luminis, & illuminationem mentis Angelicae, quam phantasma de hoc atibi plenus scripsi, & quid obiect possit teuji, & dissolvi. Hæc ille.

Quibus addi potest D. Thomas de veritate, quod 13. art. 2. ad 9. expreſſe afferens species intelligibiles à DEO infundi, sine ullophantasmatum, aut imaginationis confusio. Agit enim ibi de duplice raptus quorum unus est, quo mens raptur, id est, alienatur, & omnino abstrahitur à sensibus externis ad imaginariam visionem: Alter,

1. Cor.
13. 3.

Duselle
Eius opera
ratio abs
que ima
concur
ti simili
dupliciter
potest con
gredi. Quibus clas
sime ostendit animam DEI minorem Angel
orum puritatem, in contemplando subinde imita
ri, quorum est per species à DEO infusas divina
intueri & rimari.

Primus
modus
quo id sie
ri potest
declaratur.

CAPUT

quo abstrahitur, & rapitur à sensu, & imaginatio-
ne simul ad intellectum visionem. Et hoc in-
quit D. Thomas dupliciter: Vno modo secundum
quod intellectus intelligit DEV' M per alias intelligi-
bles immisiones, quod est propriæ Angelorum, & sic
est ecclæsia Ade, ut dicitur Genes. 2, in Glossa, quod
ecclæsia recte intelligitur ad hoc immisso, ut mens Ade
particeps Angelica Curia, & intrans in Sanctuarium
DEI novissime intelligerer. Alio modo secundum quod
intellectus videt DEV' M per essentiam, &c. Hæc D.
Thomas, ubi aperte docet Adamum more Ange-
lorum sine ulla imaginationis cooperazione per
species intelligibiles à DEO infusa DEUM pure
faute contemplatum.

Declaratur alter modus.

Secundo etiam modo contingere potest huc
omnimo dephantasmatis remo- io, si DEUS
tanum infundat lumen naturale, quo species
intelligibiles in memoria praexistentes ita il-
lustrantur, & disponantur, ut puram veritatem si-
ne phantasmatum cooperatione reprezentent.

Præterea nec à ratione dissentaneum videtur,
pūlissimum hanc contemplationem omnino cor-
po earum similitudinum expertem, heroicis virtutis
à DEO imparti. Primo, quia videtur admodum
congruens, ut quorum conversatio in celis est,
mo & etiam cœlestum spirituum, hoc est, sine ul-
la corporeæ imaginis admixtione divina con-
templentur. Secundo, quia D. Dionysius semper
inculcat deferenda esse omnia sensibilia, & inel-
ligibilia, & igno ē sine ulla imagine affligerendum
ad DEI cognitionem. Et ut infra dicemus non
solum imaginatio, sed & ratio aliquando in con-
templatione absorbetur omnino. Tertio, quia læ-
pisimè contigit, ut experientia nos quoque do-
cuit, quod divinorum puræ contemplationi men-
te inter se imaginatio in varia & peregrina, imo
aliquando omnino contraria distrahitur.

Deinde D. Thomas in 3. dist. 34. quest. 1. art. 4.
aperte docet etiam in statu vita præfuisse esse
removenda omnia phantasmatum ad perfectam DEI
contemplationem assequendam. In statu, inquit,
via, spiritualia, & præcipue DEV' M, magis videmus
cognoscendo, quid non est, quam apprehendendo quid
est. Et ideo quantum ad statum via ponitur cordis
munditia, non solum à passionum illecebris (quam
munditia donum intellectus non facit, sed præsup-
ponitur per vitam activam perfectam) sed etiam ab
erroribus & phantasmatis, & spiritualibus formis, à
quibus omnino docet ascendere Dionysius lib. de mystis
Theol. cap. 1. tendentes in divinam contemplationem.
Hæc D. Thomas. Quibus manifestè docet ex-
mente Dionysius ad contemplationis puritatem, si-
ne phantasmatum baculo esse concordendum;
deinde assentit esse proprium effectum doni intel-
lectus nudare & purgare animam, non tam à vi-
tis, & illecebris, quam ab erroribus, phantasma-
tibus, & spiritualibus formis. Et in eadem quest.
art. 2. sic scribit: In his autem, quæ supra rationem
sunt, perficit fides, quæ est inspectio divinorum in spe-
culo, & enigmate. Quod autem spiritualia quasi nuda
veritate capiantur supra humanam est modum, &
hoc facit donum intellectus. Hæc illæ. Sentiit ergo D.
Thomas etiam in via lumine doni intellectus
posse nudam veritatem, hoc est, sine phantasma-
tum velamine, in eligi, & contemplari.

Idem & clare docet dist. 35. quest. 2. art. 2. ubi
ita scribit: Unde fides, quæ spiritualia in speculo, & in
enigmate quasi involuta tenere facit, humano modo
menimperfectum, & ideo virtus est. Sed si supernaturali
lumine mens intantum elevetur, ut ad ipsa spiritualia

afficiend s introducatur, hoc supra humanum modum
est, & hoc facit intellectus donum. Et inq. 3. quest. 2. ad 2.
ic inquit: In statu ergo via intellectus ingreditur ad
spiritualia maxime ad divina, primo modo, (idei-
per viam remotionis.) Et post pacem: Et ad hoc perre-
nit Moyses, qui dicitur intrasse ad caliginem in qua
DEV' S erat. Exod. 19. Et proper hoc eti am quantum
ad statum via mandata ponitur in festa beatitudine,
qua pertinet ad deputationem intellectus ab omnibus
corporalibus. Hæc omnia ex D. Thoma adduci-
mus ac collegimus, ut Lectori innoscatur, Angeli-
cum hunc Doctorem saltem plurimi in locis
contemplationem puram, &phantasmatis
prosul expertem omnino approbase.

C A P V T X.

*Qua ratione per contemplationem à Scien-
tia infusa promanantem, Intellectus
omnino à sensibus internis
abstrahatur.*

A Litor quidem est hujus contemplationis gra-
das, circa quem tria disquanda occurunt.
Primum, An hæc scientia per se infusa alicui crea-
ture mortali saltem per modum actus commu-
nicetur. Secundum, an opus sit in hac contempla-
tione ut sensibus internis, aut externis. Tertiū,
an casu, quo sensibus, tam internis, quam externis
quis utatur, dicendis sit raptus.

Pro resolutione harum difficultatum opera
prestum erit, saltem pro prima aliqua ex principiis
Theologicis deducta præmitere. Præcipus Theo-
logorum schola D. Thomæ vestigis in his endo
part. quest. 9. 10. & 11. duplex infusa scientia
rationem excogitarunt, aliam per se, aliam vero ut
ipsi vocant, per accidens infusa. Eodem enim
modo in eadem philosophia hanc, ac in virtutibus
per se, & per accidens infusa. Scientiam per se, alicui
infusam eam vocant, qua lucri natura pulsat
a summo DEO in anima produci, nec ullo mo-
dus labore proprio, & exercitatione nostra possit
comparari, quia & lumen ad cognoscendum, &
species intelligibiles ad representandum aliovis
sunt ordinis, quam possint attingi, aut comparari
in hac vita mortali; quia excedunt omnino mo-
dum humanum operandi, id est, omnem opera-
tionem à gracia habituali, aut donis etiam Spiritu
sancti promanantem, ut si anima infunderen-
tur species reprezentantes quidditative, vel An-
gelum vel naturam supernaturalem, ut gracie
aliosque habitus supernaturales fidei, spei, & cha-
ritatis. Includit enim hæc scientia lumen superna-
turelum claram, & evidens, & species repre-
sentantes res spirituales creatas, aut Angelicos spiritus,
prout in le sunt, increatas vero prout ex creatis
supernaturali evidencia cognosci possint.

Hanc scientiam habens animam Christi cum
Angelico Doctore, ubi supra communis Scholas per se
sticorum sententia tenet. Cognovit enim Anima suam
Christi per hanc scientiam quidditative & intui-
tive, ut Theologorum phrali loquuntur, res crea-
tas supernaturales in substantia, aut modo per se
proprias eorum species, & in proprio genere.

Verisimile etiam videatur D'Elparan Virginem
ea scientia non caruisse. Ita lenitus Albertus virg.
Magnus in lib. de B. Virginie cap. 71, obi docet be-
tam Virginem habuisse cognitionem supra fidem,
& super cognitionem alterius puræ creature ex-
istere.

renis in via: & cap. 96. addit simul cum habitu dei habuisse habitum, quo perfectius, quam Adā in sopore, & quam Joannes supra pectus Domini recumbens, & quam Paulus in raptu cognovit mysteria supernaturalia, & demum cap. 132. in eis alia Virginis privilegia enumerar, quod SS. Trinitatem sine medio per specialissimam gratiam in via cognovit, hanc Alberti doctrinam S. Antonius 4. parte, tit. 16. cap. 17. §. 1. aperte refert, amplectiturque libenter.

Natura & conditio- nes scientia per se in- fusa ex- ponen- tur.

Hec autem scientia que per se infusa vocatur, talis est natura & conditionis, ut ad ultimū & exercitū ipsius non opus sit conversione ad phantasmata, ut manifeste tradit D. Thomas qu. 9. art. 2. & 3. quia cū species per se infusa non sint accipitū & per sensū, neque ullo modo per sensū comparari possint; perspicuum est, nullam habere affinitatem, aut similitudinem cum speciebus sensiblēs sunt enim per se ipsas species proprias, & quidditativarum repräsentantes eas, sicut revera sunt. Quare ita movent intellectum ad intelligendas res omnes, ut nullo indigeant adiutorio sensuum, ea enī ratione indiget conversione ad phantasmata; quia intelligit per species accepitas per sensū, que affinitatem habent cum ipsi species sensuum. Unde clare inferri habent in hanc scientiam aequā posse ut illa in somno, ac in vigilia, siquidem usus illius nullo modo pendet a conversione ad phantasmata, & ab ipsius somni sensuum; quare somnus quamvis liget sensus, nullo modo potest ligare, aut impedit ulcum hujus scientie. Unde scientia per se infusa Angelorum more, rerum naturas ac quidditates nude & aperte contemplatur.

Scientia per acci- dens in- fusa de- claratur.

Scientia vero per accidens infusa illa dicitur, que quamvis labore & exercitio iuste ipsius scientie possit haberi; DEUS tamen non expectatio labore & exercitatione illam alicui tribuit, ut de S. lomone, & Anostolico constat. Prior dicitur scientia per se infusa; posterior vero per accidens infusa, & per se acquista, hoc est, sapientia natura aperta, labore & exercitatione compareatur.

Deinde in eo pricipiū haec duas scientias inter se distinguuntur, quia cognitio scientie infusa est cognitio propria, & quidditativa rei, attingens ipsam sicuti in se est: scientia vero acquisita cognitio non terminatur ad rem sicuti est, quin imo est valde remota; est enim nata, & comparata ex speciebus acquisitis per sensus; infusa vero procedit ex speciebus propriis, & quidditativis ipsius rei, que per sensus comparati nequeunt, sed à solo DEO infundi. Quare scientia per se infusa habet species altioris, & nobilioris ordinis, atque etiam universaliores, quam acquisita. Unde illa intellectum creaturam ad eminentiorem DEI, & creaturam cognitionem evehit, quam quilibet alia scientia creata, ac perinde est immediata scientia beatissima, & visionis DEI.

Sed & illud inquit, advertendum, per hanc scientiam per se infusam non posse intellectum creatum ipsum DEUM immediatè & quidditativè cognoscere; hoc enim est ipsum DEUM videre more Beatorum. Cognoscitur tamen DEUS ut unus per effectus a posteriori, quatenus per creaturas cognosci potest, & è perfectius, quo effectus perfectiores sunt, tam in ordine naturali, quam supernaturali, DEUS vero ut Trinus & Unus per species per se a DEO infusas cognosci, & contemplari potest, imperfectè quidem si cum evidenti cognitione comparetur, perfectius tamen

quam possit per aliquam aliam cognitionem viatori communicata.

Quæ præmissimus haec tenus eo sine reperita videntur, ut inquiramus, an in hac vita hæc scientia per se infusa fuerit aliqui Sanctorum communicata quia in re in primis censeo certissimum, hanc scientiam posse à DEO viatoribus communicari: nec enim est illa efficacia ratio, quæ contraria partem etiam probabilem ostendat, si enim DEI pars Virgini fuit communicata, est profecto creature communicabilis. De facto vero, an fuit alicui præterquam SS. Virgini per modum habitus concessa, non auderem certò stabile. Videut enim hæc scientia mentibus etiam purissimis in regione tamen hujus mortalitatis peregrinibus impervia, ac omnino ab humana natura cōditione remota, magis Angelicis spiritibus, quam hominibus convenire; hac de habitu scientia per se infusa.

Si vero sermo sit de lumine, & speciebus per se infusa, transcenter, & per modum actus, satis probabile appare: hanc scientiam aliquando sanctissimi Vitæ fuisse non temel ac iterum, sed frequenter communicatam; & forsan in illo mirabili primi Parentis sopore, fuit illi à Dō hojusmodi contemplatio immissa, ut aperte significare videtur D. Thom. q. 13. de veritate, art. 2. Et sic fuit ecclasis, inquit, Ada, ut dicitur Genes. 2. in glossa, quæ ecclasis recte intelligitur ad hoc immissa, ut mens Ada participet Angelicæ Curie, & intrans in Sanctuarium DEI novissime intelligeret. Hac D. Thomas. Et quæst. 18. art. 2. expresse docet, quod DEUM, & substantias immateriales primus Parentis cognoscebat, non per res sensibiles, sed per inspirationem internam, & species supernaturales infusa, meo quidem iudicio à phantasmib[us] independentes. Quid enim est Angelorum more contemplari, ut aliqui Patres de primo parente uno fatentur o[ste]r[um] quæ am sine phantasmatum speculatione adiutorio de divina intueri? Sanctus Gregorius lib. 4. dialog. cap.

1. In paradiso quippe affluerat homo verbis DEI perfrui, & beatorum Angelorum spiritibus corda munditia, & celsitudine visionis interesse. Hac Gregorius. Quibus aperiè denotat Propterea parentem Angelos perfectissima visione conspicuisse. Hoc etiam clare indicat Augustini verba lib. 12. super Genes. ad litteram cap. ultimo, Tom. 3. Forte inquam sic cum eu loquebatur (scilicet primū parentibus) & si non ranta cum participatione divine sapientia, quantum caput Angelii, tamen pro humano modo, quantumlibet minus, sed ipsa genere visionis & locutionis. Hæc autem est omnino phantasmatum experta.

S. Damascenus lib. 2. cap. 10. cononat. Homo, inquit, in statu innocentia DEVUM sicut alter Angelus vidit. Deinde S. Thomas quæst. 18. de veritate art. 2. expresse docet, quod quamvis Deum, aliasq[ue] substantias immateriales intelligere naturaliter in hac vita non possimus, nisi per species à phantasmib[us] abstractas, sed ex perfectione gratia, inquit D. Tho. hoc habebas homo in statu innocentia, ut DEVUM cognosceret per inspirationem internam, ex irradiatione divina sapientia, per quæ modū DEVUM cognoscebat, non ex visibilib[us] creaturis, sed ex quadam spiritu di similitudine sua mēti impressa. Hac D. Th. Scilicet ergo Doctor Ang. nobilissimum ac species intelligibilis esse

Iacob. a Iesu Oper. Tom. II.

Kk

non

Ad scientiam per se infusam quales requirantur species intelligibiles.

non solum primi hominis menti divinitus impressas, sed etiam esse alterius generis, alteriusque conditionis, & naturæ, quam sunt species personæ acquisitaæ. Quare illæ species, illudque lumen ad scientiam per se infusam pertinent, species enim, quæ ad scientiam per accidentem infusam pertinent, alii sunt naturæ & conditionis, ut pertinet ex natura sua abstrahit à formis sensibilibus.

Huc etiam sententia faveit D Bonaventura in 2. distinc. 2. 3. art. 2. quaest. 2. Cognitio, inquit, homini in statu innocentia media erat inter cognitionem statu gloriae, & statu misericordie. Unde hujusmodi scientiam per se infusam, licet Protoplastes fortior per modum habitus non habuerit in illa ecclasi, & sopore, per modum tamen actus fuisse tunc ei communicatam probabilissimum nobis videtur. Vidi quippe in illo sopore, & auditivit, ut alter Paulus in sapto, quod Patres passim facerunt, arcana DEI mirabilia, ut expreſſe Augustinus libro 9. super Genesim ad litteram capite ultimo. Et Bernardus serm. 2. Septuaginta, & alii non pauci.

Neque solum protoplasto, sed & aliis Ecclesiæ proceribus, ac sanctissimi Viris lumen hoc, licet in transiū ad DEO fuisse communicatum non dubitamus; nam, & plurimi eorum ad altissimam DEI contemplationem, super communem hominum statum elevatam, constat fuisse divinitus evectum. Quæ quidem visio, sive contemplatio, licet ad divinæ essentiaz clarissimam visionem non pertigerit, tamen infra divinæ essentiaz visionem, ac quæ ei immediatam contemplationem sublimioris fuisse cognoscimus. Quæ quidem nobilissima contemplatio, cum neque à lumine gloria, neque ab intellectus dono possit emanare, videatur, aperie que conjugitur, à lumine infusa scientiae proficiat.

Portio de S. Joanne Evangelista O. genes homil. 2. in diversis ita scribit: Joannes in tua veritate in seculorum, ultra omnia cœlum in Paradiso Paradiſorum, hoc est, in causa omnium audiuit unum verbum, per quod facta sunt omnia, & licet ei illud verbum dicere. Et infra: Subiectus in ea, quæ superiora sunt secretæ, videlicet unus essentia in tribus substantiis, ac triū substantiarum in una essentia ingressus est. Hæc ille. Simeon quoque Metaphyaster in inicio vita illius de hac aliissima Joannis contemplatione ita loquitur: Cumq; in montem Thabor Christus ascendens, ipse Joannes una concendit, ac dignus habetur visione admirandi, & majori quam dicit posse, ipsam Verbi divinitatem denudatam intuitus est. Videtur igitur de sublimi, ac extremitate divinaria DEI contemplatione intelligendos Metaphyastes, dum inquit, ipsam Verbi divinitatem denudatam intuitus.

Sanctissimam quoque Virginem TERESIAM à JESU, & p̄fissimè ad præclarissimam, splendidissimam, divinorum intuitionem à DEO fuisse divinitus sublevatam, tam ipsa Mansione 7. castelli annimæ cap. 1. quæ alii ejusdem vita Historiographi nostri Bal- Didacus Jepes Episc. Turiallonensis, Francisc. Ritha- à 8. bera, & Joan. à JESU MARIA manifestè confi- Cathar. tur. Sufficiat nunc ipsammet de hoc loquorem audiē: In illa, inquit, visione intellectuali quadam ve ita ipsius representatione animæ SS. Trinitatis manifestatur, per quamdam inflammationem, quæ primitus in intellectu descendit ad instar numeri lucidissimæ, ac supra quam dicit queat clara, & li. animæ per admissibilem notitiam, quæ tunc animæ com- S.M. municator cum summa veritate cognoscit omnes Tereſia. Trinitatis personas esse unam eamdemq; substantiam, unam potentiam, unam sapientiam, ac denique unum D̄sum, taliter ut ea, quæ hic per

fidei credimus, tunc animæ, quasi intuitivæ, at ha- dicam) videat; & si non oculis corporeis, cum hec visio non sit imaginaria. Tunc omnes tres perso- nae lete animæ communicant, cum illa loquuntur, & illuminant: ejus in electum, ut intelligat illa E- vangelii verba: Ad eum venientes, & mansio apud eum faciemus. Haec tenus B. Virgo TERESA, que dum ait, Trinitatem quasi oculis intellectualibus vidisse, ostendit se Deum quatuor non omnino clare, sicut tamen clare, & aperiè conspice. Similes rapiunt ac sublimissimas in eis contemplationes plures habuisse B. Ioannem à Cruce tradidit: Legenda ejus historia, de quo Seraphica M. Teresa dicere Joseph I loebat, illum communerantur esse inter priores, san- diores, ananas, quæ DEVUS in Ecclæ sua habebat, & ingentes eluctus, puritatis, sapientias, calistetha- sauros communicaſſe. Adeoque Ioanni nō raptus, raptus, & à sensibus abstractioſe familiariſe ſu- re, ut S. M. teresa hæc experta, dicere solita fuerit: Ioseph, Imposſibile eſſe sermonem de divinis cum P. IOANNE misere, quia mox ipſe in eſt-afſimabit, eut alios ab- rapti compellit.

In his igitur & similibus contemplationibus per- fectissime iuſtorum mentes, ita divina operante virute, à rebus omnibus creatis abstrahunt, immo à leibis, propterea, sensibus ita alienatur, ut vere in cœlis convertati dicantur, non mirum si eorum, quorum est conversatio celestis, modus ex a celstis spirituum convertandis à Deo infundatur. Ad hanc altissimam cognitionem non solum Apostolos & Prophetas, sed & alios heros viros, & faminas, ut jamjam demonstravimus, divinitus fuisse sublimatos ex eorum vita, & gemitis non obſcurè conjicimus. Nec enim alienum est à divina providentiā, ut hi qui certos virtutibus rapti a modum antecellunt, à Deo supra humanum modum subleventur, & qui seraphico amore ornantur, se- raphica etiam cognitione interim donetur. Quid si aliquando Deus præter communem ordinem mentes aliquorum in hac carne viventium, ledō sensibus carnis orientium, nique ad visionem ex essentia, ut Moysem & Paulū dignatus est elevare, non mirum si purissima etiam Sanctorum mentes ad contemplationem altissimam à mediā inter visionem beatam, & fidem per infusum lumen etiam mediū inter lumen beatissimum, & fidem lumen & specierum etiam intelligibilium, q; ex amodiū tenent in eis species à sensibus abstractas, & inter essentiam DEI, quæ supplet vicem speciei in membris Beatorum misericorditer evanuntur. Non est quod sperare innuit D. Th. I. p. q. 12. art. 11. ad 1. dum dicit visione Jacob fuisse contemplatione eminenti; & supra communē est status: At communis status contemplantiū est per conversionē a phantasmis habuit ergo Jacob altiorē modo con- plandi & videndi Deum, per lumen, inq. 2. in- num, ac species intelligibiles, ejus meum impa- fias a phantasmabus independentes.

Quoad secundum verò punctum, an in his modis con- platione anima necessariō debet esse ita abstracta à sensibus interioris & exterioris, dicendum est. Exempli Primo in hac elevatione scientia infusa in- potest anima cu voluerit, liberè unius à sensibus in- terioris quæ exteris, quod aperie constat ē Christi Dni exemplo, quæ cum habet scientiam infusam simul & beatam, sensibus tamen inter nos q; am excep- tis liberè urebat. Præterea hac elevatione non pote- tit ullo modo conversionem, neque ad sensus in- ternos, neq; ad externos, quia cum si indepen- dens a phantasmabus, ut supponimus, & ab o-

*Hac elevatio me-
riti raptus non
superiori
potest, &
quare.*

*Raptus
divinus 3.
ab causa
fine con-
versionis
ad plan-
tafinita,
continge-*

*Non est de-
tus, quod anima à sensibus exteris
essentia
raptus
abstractio
sensi-
bus.*

2. Infertur non esse de intrinseca ratione rapti-

*us, quod anima à sensibus interius sive exteris
ratione scientiae infuse purissimis mentibus con-
tingit, non per similem à sensibus, neque interius
neque externis alienationem.*

*Unde perfectissimis animabus post assiduum di-
vinorum raptuum exercitationem, aliquæ carum
ad aliquid divinorum contemplationem super
communem hominum statum elevatam ita divi-
nus evehunt, ut vel speciebus intelligibilius
à DEO infusis, vel aliquando lumine infuse sci-
entiae per modum actus à DEO communicato
altiori modo raptus, absque ulla sensum tam in-
teriorum, quam exteriorum amissione, ad capi-
senda divina sublevantur. Ut: Beata Virgine
TERESIA refert Episcopus Turiensis in eius
vita lib. 1. cap. 15. & de B. P. N. Joan. à cruce, P. Hie-
ronymus à S. Joseph.*

CAPVT XI.

*An in divino Raptu omnes anima sensus
tam externi, quam interius abfor-
beantur.*

I Oquimur de raptu natura proportionato, id
est, non promanante à speciebus intelligibilius
bus à DEO infusis, de quo superius latius differimus, sed de illo, qui licet per actum fiat superna-
tates, sicut tamen per species acquisitas, & modo illis
& intellectui mortali corpori coniuncto accom-
modatis. Praterter termo est in presenti, tam de ra-
ptu, quam de ecclasi, quæ ab amore vehementi in
DEUM procedit.

*Prima assertio, in raptu regulariter reperitur ab-
stractio à sensibus externis, ita ut non solum non
operentur, verum etiam ita impeditur, ut neque
operari possint, neque per externa objecta, quan-
tuvis vehementia, excitari queant.*

*Hæc assertio probaruit ex D. Augustino lib. 12.
super Genes. ad lit. cap. 12. ubi ita scribit: Quando
autem penitus avertitur atque abripiatur anima intē-*

*tio à corporis sensibus, tunc magis ecclasi dicis solet.
Ex mente igitur Augustini vera ecclasi non datur
nisi cum ab aliæ actione à sensibus externis, & de hac
intelligi potest, quod D. Dionys. cap. 4. de divinis
nominiis asserti: Est (ain) autem ecclasi faciens di-
vinus amor, ea quidem ratione, quia divinus amor
abstrahit, & separat animam à sensibilibus. Et que
hæc communis sententia Patrum, eam probat D.
Thom. art. 1. hujus quæst. & plenius (uperius) de-
claravimus hanc abstractionem intellectus à mo-
do connaturali cognoscendi verè dicit raptum, id
que manifeste experientia constat.*

*Ratione etiam probatur, quia operationes sen-
suum exteriū necessaria non sunt, immo impe-
dione sublimiori divinorum contemplationē,
quia cùm vis animæ nostræ sit limitata, & facile
per sensus distrahitur, oportuit claudi extremitas sen-
suum sensibiles, & interius anima ad Deum ele-
vatur, ad quod multum juvat illa suspensio exteriū
sensum, de hoc genere ecclasi locutus est D.
Bonav. Tomo 2. tral. de 7 gradibus contemplationis,
dicens: Ecclasi est deserto exteriori homine sui ipsius
supra se voluptuosā quedam cleyatio ad supernaturā
tem divini amoris fontem. Hæc autem doctrina
confirmat potest testimonii plurium Patrum.*

*De hoc rapi Richard. lib. 4. de contemplat. cap.
16. quem ebrietatem appellat, inquietus: charissimi
inebriantur, ebrieras autem mentis alienationem es-
sicit, & superna quidem revelationis insuffatio eos dum-
taxat, qui charismi sunt in mentis excelsum adducit
secundū illud: Inebriabuntur ab ubertate domus tuae. Psal. 33.*

*Bernardus quoque serm. 85. in Canticas: Sed at-
tende, inquit, in spiritu ai matrimoniis duo esse genera
pariendi. Et infra: Ut in hoc ultimo genere interdum
exceditur, & seceditur etiam à corpore sensiblē, ut
se se non sentiat, que verbum sencit. Accedit Vercel-
lensis qui in illa verba Can. Amore languore, sic ait:
Languor iste usque ad mortem dicit, mors autem est
plena separatio viatilis spiritus à corpore, & significat
plena separationem viatilis affectus per excessum me-
titus, & commodam unitiōnem ad DEVUM. Expressius
hoc Richard. Victorin de amore inseparab. cap. 4.
docet, inquietus: Neque etiam necesse est, ut in hu-
cib⁹, quibus humani spiritu lutoſis sensibus divino
manere arreventur, extra se esse dicamus, cum Paulus
in suo raptu, an in corpore, an extra corpore fuerit se di-
cat prorsus ignorare. Vbi ergo sunt, inquit, in eo quod
interius est fui, profundum est cor hominis, & inscruta-
bile homo enim ita secretus est sibi, quod solus sup-
plicius noscat, quod interius non inducuntur, sed inducuntur
spiritus in illo interiori cænaculo; quodque illud
clausi seorsum sensuum officiis securius, secreius, &
afflissimo complexu conservant cum dilecto, & ibi me-
liori secundant, & cum sic ibi sunt simul, talius se ha-
bent. Hæc en. Richard. Passimque apud Patres fit
mentio de hac ecclasi, quæ sensibus exteris complicita anima ad superna elevatur.*

*Assertio secunda, Hæc abstractio à sensibus,
qua in raptu cōingere solet, quasi connaturaliter
consequitur ad mentis elevationem, sive veleniē-
tem actuationem circa divina; quia quamvis à di-
vina inspiratione raptus divinus provenia; suppon-
ita verò hac vehementi intellectus actuatione, a-
lienatio à sensibus necessariā consequitur, immo in
raptibus, qui contingunt ex vi naturalis con-
templationis, etiam si sunt per solam speculationem sine illo affectu, ut superius probavimus
multorum Philosopherum exemplo. Hæc con-
clusio confirmatur a D. Thoma 22. q. 17 s. art. 2.
ubi hanc vim ecclasi faciendo, hoc est, à sensibus*

Kk

al-

Thom. a Iesu Oper. Tom. II.

alienationem clare attribuit vehementer affectus, & in solutione ad 2. docet vehementiam affectuum causare ecstasim, qua enos casu sat excessum cognitionis, quo mens ad intelligibilia vehementer rapitur, alienata a sensibus, ubi etiam hoc annotavit Cajeanus, cuius ea est praecepta ratio; quia cum virtus anima ut non semel i. m. diximus, sit finita, absorbita vehementer a superioribus, ac intermissionibus, non potest simul ad exteras derivari.

Duplex à sensibus abstractio, ut notat D. Thomas 2.2. qu. 173. art. 3. aliquando solet esse omnimoda & totalis, ita ut tempore sensus ita sint ligati & absorpti, ut nulla ratione sua objecta percipere possint; aliquando vero ista abstractio est imperfecta, ita ut hie sensus non proflus sponatur, vix tam sensibilia percipere possint, quia sunt nimis debilitati in propriis operationibus.

Hæc autem abstractio à sensibilibus duplice ex causa naturali, ut egregie docuit D. Th. 2. q. 173. art. 3. provenire potest; vel à causa naturali ordinata, scilicet somno, & sic multi Prophetæ in somnis tranquilla mente, & sine exterritorum sensu strepitu ad divinas visiones percipiendas elevabuntur; vel à causa animali ex nimia scilicet attentione ad imaginabilia, aut intelligibilia, ex qua quidem causari solet ista à sensibus alienatio, ex vehementi enim affectione potest, & superioris inferiorum actus, vel debilitantur, vel omnino à suis operationibus impediuntur.

Assertio tertia, in ecstasi contingere potest ex vi & efficacia raptus divini, non solum abstractio à sensibus exteris, ve. ùm etiam internis.

Hanc assertiōnēm laudissime probavimus lib. 5. de contemplat. cap. 1. primò ex D. Augustini Tractatu 102. in Joannem: Cum vero, inquit, spiritus eius operit omnia dijudicare, ipse autem à mente dijudicari, etiam in hac vita adhuc velut per speculum ex parte perspicit, tamen non ullo corporis sensu, non alla imaginaria cognitione, que caput, aut singulārē cuncte similitudines corporum, sed mens certissima intelligentia Deum intelligit non corpus esse, sed spiritum.

E. inf. à: Quidquid enim in talis spiritu aliis de DEO cognitionibus ex corporum conjectudine occurrit, negando atque respondeo tamquam importunas muscas ab interioribus oculis abigunt, & sinceritatis eius lucis acquiescent; quia teste ac judice, has ipsas imagines corporum suis internis affectibus intuentes, falsa omnino esse convincent.

Idem quoque Augustinus lib. 12. super Genesim, in quo saepè repetit visionem intellectualem in hoc distinguendā à visione imaginaria, quod ista veritatis circa imagines, sive similitudines rei, intellectuālis vero circa intelligibilia objecta. Vide eundem August. cap. 3. 5. 12. 24. & 26. ex quibus locis satis perspicue constat visionem intellectualem proprie debere in eo consistere, ut pura & nuda veritatis sine ullo phantasmatum velamine intelligentur. Augustini doctrinam sequitur D. Thomas 2. Cor. 12. qui constitutus tria visionum genera, de tertia specie sic loquitur: Intellectuālis est illa, qua cognoscimus naturas rerum in se ipsis; nam propriū objectum intellectus est, quod quid est.

Affertur etiam nostra sententia D. Bernard. serm. 52. in Cant. Moriorū, inquit, anima mea a morte etiā si diei potest, Angelorum, ut praefectum memoria excedens rerum inferiorum, corporearumque non modo cupiditatibus, sed & similitudinibus exuat, sita pura cum ei conversatio, cum quibus est puritas in similitudine. Et infra: Corporum vero similitudinibus phe-

culando non involvit Angelica puritatis est. Accedit Richardus: Victoria lib. 3. de contemplat. cap. 1. ubi loquitur de alia, & purissima contemplatione, inquit: Quid hic facitphantasmatum corporalium creatrix, & reparatrix, imaginatio recessat, tamen procul ab hoc negotio totphantasmata formatrix, & imaginatio, que tot corporalium formarum quotidie novas & neas creat, antiquas reparat, & per tam multiplices, & varios modos pro arbitrio disponit & ordinat. Nihil hic proficit, ino multum ob sunt suorum simulacrum tam copiosa multitudine. Quid te improbus haec operingeris? quid te in hujus contemplationis officiam cunctantia importunitate intrudat? Quid tu in hac officia, quid tibi cum pura intelligentia, nec nisi operari in auro, nihil tibi in tali artificio. Nec purgare aurum, qui semper turbas in intellectum purum. Aurum mixtum est scoria, immo aurum nullum omnino est copia. Haec tenus Richardus, cui consentit apetus verbis Hugo de sancto Victore lib. 2. de anima cap. 20. Nihil, inquit, sensualitas (scilicet loquitor de rapto) nihil illic agit imaginatio, sed omni interiori ratione interdum proprio videtur officio.

Hanc demum lenitatem omnem feret Doctor mystici sequuntur. D. Bonaventura lib. de 7. 1. tinerib. aeternit. Itinere 3. distinct. 4. art. 2. & 4. Dionysius Cartul. de vita inclusa, cap. ultima, & in 1. sententiārum distinct. 2. obi triplicem purgationis gradum intellectus constituit: Intellexus, inquit, purgatus est, cum abstrahitur à sensibilibus species, purgator, dum mundatur àphantasmatis imaginibus. Et infra: Ex parte autem intellectus collitur prima presencia corporis, quae est ad sensum. Secundo, presencia imaginis corporalis ab imaginacione. Tertio, actu intellectus accipiens exphantasmate. Plenus ideo D. Dionysius in Commentariis mysticis, Theolog. art. 2. etiam ex mente D. Thomæ contendit probare posse etiam dari in hac vita intellectum sine ullaphantasmatum cooperatione.

Joan. Gerson vero super Magnificat tract. 1. Alphab. 81. littera Q. cum distinctione procedit, docet enim, quod licet incipientes in initio phantasmatibus utantur, & adjuventur; sed hoc non assidue, quia postea adjutrice memoria spirituali, cum habitibus, sive speciebus per invenit gentia coniunctionem acquisient, poterit se in actu continuare sine ministerio imaginationis, nam ulla nihil agit inferior ad actuū spiritus, sive partis superioris, sed sopita quoddammodo silent & tacet, vel si moveratur, & leviter, non conturbat, neque dejet spiritum ab arce contemplationis, hoc est pax, quia secundum Apostolum superaret omnem sensū, & ipse Gerson adducit pro ulla sententia veteris Richardi dicentis: Felix divisio, & mirabilis separatio, ubiquid corpulentum est, remanet deorsum, quod spirituale & subtile est, usque ad speculacionem divina gloria sublimatur, & in eandem imaginem transformatur. Pars inferior componitur ad summam pacem & tranquillitatem, cum pars superior sublimatur ad gloriam & iucunditatem. Hoc Gerson.

Nostra sententia ea quoque ratio reddi potest, quia in aliissima contemplatione, sive contingat in rapto, sive non, infundi solet a DEO species intelligibiles, independentes àphantasmabus.

Quare cum ista species à sensibus non aequaliter quirantur, eis utimur sine ulla conuersione ad sensus internos.

CAPUT XII.

*Quotuplex sit Raptus divinus, ac quae
sint eius species.*

Raptus a-
liu sif
intelle-
ctus, aliu
volunta-
tu.

Virtus
excessus in intellectu unus, & alter in affectu; unus in
natura, & alter in servore: Vnu in agitione, alter in
conditio-
nes de-
claran-
tes.

Raptus si in latiori significatione accipiatur, me-
ritio duplex distinguitur: alius intellectus, qui
provenit ex vehementi contemplatione, sive ex di-
viniluminis abundantijs; alius voluntatis, qui pro-
cedit ex maximo amoris vel exultationis fervore,
utrumque complexus est Bernardus cap. 49. in Cat-
ebi exponens illa ve: ba. Introduxit me Rex in cellam
vinaria, ait: Cum enim duo sint beata contemplationis

excessus, in intellectu unus, & alter in affectu; unus in
natura, & alter in servore: Vnu in agitione, alter in
conditio-
nes de-
claran-
tes.

Raptus si in latiori significatione accipiatur, me-
ritio duplex distinguitur: alius intellectus, qui
provenit ex vehementi contemplatione, sive ex di-
viniluminis abundantijs; alius voluntatis, qui pro-
cedit ex maximo amoris vel exultationis fervore,
utrumque complexus est Bernardus cap. 49. in Cat-
ebi exponens illa ve: ba. Introduxit me Rex in cellam
vinaria, ait: Cum enim duo sint beata contemplationis

excessus, in intellectu unus, & alter in affectu; unus in
natura, & alter in servore: Vnu in agitione, alter in
conditio-
nes de-
claran-
tes.

Procedit igitur raptus ex lumine, quando divi-
na locis splendor in tantum anima irradiat, ut ad
capient illum, & attendendum ad ea, quae sibi
revelantur, prae nimia aetate sensu functiones
deficiuntur: procedit praeceps raptus ex fervore, nam
amor, qui celeste Dion. ecclasiis facit, cum vehementer
est anima extra se ponit, h.e. ex a modu communi-
tatem, & congruum natura, scilicet, ut per tenaci-
tiam intelligibilia cognoscat, ita ut tunc, licet cor-
pus animare non desinet, per illud tamen exteriora
percipere, aut sensibus ut penitus omittit.

De luce quidem & cognitione, q. a datur intel-
lectui, inquit Richard. lib. 4. de contemplat. cap. 16.
Bilium autem quodmodo, sicut ex divinis revelationis
summa cū faciliter & suaditatem haurium, quod
de intima veritate suavitate ardenter concupiscunt.
Cari ergo comedunt, sed charissimi bibunt, quia secu-
dum mensuram dilectionis dispensatur & modus mani-
festationis Eboracis autem in alienationem efficit:
& superne quidem revelationis iusficio eos dunit atax,
qui charissimi sunt in membris excessum abducit. De am-
ore vero, & transformatione voluntatis dicit idem.
Auctor in Tractatu de gradibus violentie
charitatis, exponens tertium gradum violente chari-
tate, sic inquit: Tertius itaq. amoris gradus est, quā-
do mens bonitatis in illam raptus divini luminis aors-
sum, ita ut humana anima in hoc statu exteriori omni-
num oblitus penitus nesciat scriptum, toruq. transiret
in DEVM sum, & faciat quod scriptum est; Etiam
psal. 67. non credent in habitare Domini in Deum. In hoc
itaq. statu competitur profundus, sicut carnarium
desideriorum turbas, & sit in celo silentium, quasi hora
dimidia. Et quidquid molestie inest, absorbet glori-
a. In hoc statu dum mens a scripta alienatur, dum in
illud divini Arcani secretarium raptus, dum ab illo
divini amoris in exitu undique circumdat, intime
penetratur, usqueque inflammatur, se ipsam peni-
tus exire, divinum quemadmodum affectum induit, &
intelligibilis configurata, rotunda in altum glo-
riam transiret. Hactenus Richardus.

Ad hos igitur geminos fontes, lucis in quam, &
amori, fecit omnes raptus & ecclasiis species redu-
cuntur. Raptus enim a luce, ecclasiis ab amore om-
nino provenient, quamvis animam excedere, &
a sensibus alienari a tribus causis Richard. lib. 5. de
contemplat. cap. 5. usque ad 14. trahere originem
doctet, nempe hanc alienationem fieri, aut praे-
magnitudine devo: ionis, aut praemagnitudine
admiratio: id est, divina lucis irradiatione, aut

denique praemagnitudine exultationis, seu dele-
ctionis, & jucunditatis fieri tradat. Primum or-
nat affectum, id est, voluntatem. 2. Illuminat
intellectum; 3. Ad utrumque consequitur.

Oritur ergo ecclasiis, ut doctrinam Richardi bre-
viter perstringamus ex magna devotione, quando
Anima tanto desideri coelestis, & divini amoris
igne succenditur, ut ad cetera similitudinem lique-
fiat, & quasi a proprio statu dimota, & insta fu-
mi attenuata ad superna confundat. Cui devotio-
ni, & amori aliquando magnitudo lucis adjungi-
tur, aliquid solus devotionis affectus aliena-
tionem operatur.

Oritur deinde ex ingenti admiratione, quando
anima divino lumine irradiata, & summa pul-
chritudinis, & perfectionis divinae cognitione fu-
spensa, tam vehementi stupore concutitur, ut in
similitudinem fulgoris coruscans transcursum le-
ibus in summa eleverat, & haec quidem admira-
tio, & perfecta cognitio, inter dum anima non pre-
venta advenit, inter dum in eam in affectus amoris,
vel in profundam meditationem incubens ē
irruit. Inter dum a lumine incipiens, in ardentissi-
mum fervorem definit. Tunc etiam homo ab ex-
terioribus sensibus alienatus, vel sensibus interioribus
utitur, cum scilicet imaginatio contemplationis
intellectus cooperatur, vel etiam a sensibus
interioribus abstrahitur, & solo in intellectu sine co-
operatione phantasie merè spiritualiter videt, &
amore illo voluntatis, qui hanc cognitionem se-
quitur, diligat.

Oritur tandem ex ineffabili exultatione, quando
anima interne suavitatis abundat in potestate,
imo & plenè inebriata, quid sit, & quid fuerit penitus
obliviscitur; & in alienationis excessum laetitia
nimicata transfertur. Haec autem jucunditas
supra modum letitia, & haec exultatio super omnem
senum nostrum jucunda, aut magnâ deuotione,
aut magnam admirationem supponit. Quia si ani-
ma sumum illud bonum, quod impense desiderabat,
aut affectu, aut intellectu non possideret, nequaquam tam ineffabiliter exultaret, nec sensu
alium prius admiratione deponeret. Haec
lumatim ex Richardo.

Raptus igitur divinus generatim acceptus has
duas locis & amoris, iam quam praeceps fortuit
species, quarum singulae variis sub gradu sive
intimas species complectuntur; & ut a raptu, prout a
luce dimanat, incipiunt dicturus postea de gradibus
ecclasiis, qui ab amore, vel delectatione oruntur.

Cum igitur raptus in potentia cognoscitiva sub-
iectetur, secundum variis divinae illustrationis co-
templandi gradus, potest etiam contingere raptus.
Sex autem sunt, ut eruditio docet Richard. con-
templatio: genera a se, inter se omnino divisa. Pri-
mum itaque est in imaginatione, & secundum so-
lam imaginationem. 2. est in imaginatione secundum rationem. 3. est in ratione secundum ima-
ginationem. 4. est in ratione, & secundum rationem.
5. est supra rationem, sed non praeceps ratio-
nem. 6. supra rationem, & videatur esse praeceps
rationem. Duo itaque sunt in imaginatione, duo in
ratione, duo in intelligentia.

Primum in imaginatione, & secundum solam ima-
ginationem, tunc contingens, quando illa sive rerum
visibilium formam & imaginem consideramus; at-
tendentes corporalia ista, quae corporeo sensu ins-
picimus, quam sit multa, quam magna, q. a pul-
chra, quam diversa, &c, & in illis Dei potentiam,
sapientiam, & beatitudinem venerando miramur, &

Aliæ divini Raptus species enumera-
tantur.

Tunc contemplatio in sola imaginatione versatur, quando nihil argumētando, quāritimus, vel ratione inveniendo investigamus, sed liberè mens nostra hoc illucque discarrit, quo eam horum spectaculorum admiratio rapit: quando verò prædicta, quæ imaginamur, eorum quāritimus rationem, & inventam in considerationem cùm admiratione adducimus, & speculanur mirantes, tunc secundum cōfurgit genus contemplationis, nempe in imaginatione secundum rationem, tertium vero genus est in ratione secundum imaginationem, quando per rerum visibilium similitudinem in rerum invisibilium speculatione sublevamur.

Quartum genus contemplationis est, quod in ratione, & secundum rationem formatur, quando sermo omnis imaginacionis officio solum illis animis intendit, que imaginatio non novit, sed potius que mens ex ratione colligit, ut cù per invisibilis nostra, que per experientiam novimus, vel per intelligentiam comprehendimus ex eorum consideratione in cœlestium bonorum contemplationem affurgimus. Hæc contemplatio ideo in ratione consistit, quia sensus sensibiliis, solis intelligibiliis intendit.

Quintum contemplationis genus est, quod est supra rationem, non tamen præter rationem: ut cù mens ex divina revelatione cognoscit, quod humana capacitas metas transcendit, ut sunt illa, que de divinitatis natura, & simplici DEI essentia credimus, quæ quamvis sint supra rationem, non tamen sunt præter rationem, quia ratio facile ei acquiescit. Sextum genus est, cù mens elevatur ad videnda ea, quæ sunt supra rationem, & videntur esse contra rationem, ut sunt mysterium SS. Trinitatis, & alia similia.

In omnibus igitur his contemplationum generibus, ut docet idem Richard, lib. 4. de contemplatione.

In his omnibus contemplatione-
mentem excedere, neque ullam est contemplationis genus,
quod non possit utroque modo mente (sicilicet
sobria, & ebria contingere, & quamvis in quatuor
primis quasi domesticum sit sine illa animi alienatione in contemplationem affurgere, in his tam
duobus novissimis, quasi familiare esse solet,
ut ipsa mens humana si plam excedens in sensu
alienationem transeat. Quam quidem doctrinam
exemplo Moysi, & Bæzelel confirmat, dicen-
tis: Quod autem hæc omnia contemplationum genera pos-
simus per ecclesiasticum cerni, mystico Moysi exemplo tene-
mus. Quod verò sine ullo mentis excessu possunt in contemplationem adduci, ex typico illi Bæzelel opere
habemus. Ut enim Moyses arcam, & utrumque Cherubim ex divina revelatione videre potuisset, montem ascensit, nebulam subintravit. Ut autem Bæzelel mysticum illud opus operaretur, & intueretur, nec montem, nec nebulam quæsiisse, vel subrise legitur.

Ei inf: Moysi utique dictum est: Vide, ut omnia facias, sicut tibi in monte monstata sunt. Si ei in monte à Domino monstrata sunt omnia, ergo non solum Cherubim, sed etiam Arcam. Hoc est, quod superius iam dixi, quia ad quolibet contemplationum genus pertinenter possunt, Domino revelante, per mentis excessum videri. Sed ex Bæzelel opere nihilominus potest perpendi, quia qualibet horum absque ullo mentis excessu possunt, & solent in contemplationem adduci,

Ex quo obiter licet colligere in raptu sicut in contemplatione variis perfectionis reperi gradus, nam quo alior est cognitio, sive divinorum contemplatio, eo perfectior est raptus sive elevatio anima ad divinita percipienda.

S I conditionem & naturam raptus spectemus, non incongrue raptus dividii poterit in raptum in somnis, vel in vigilia contingentes; in somnis quidem anima etiam ad divina rapi, & elevar in raptum in somnis, quia cum de natura raptus sit intellectum prætermis connaturali cognoscendi modo, mediante imaginatione & sensu, ad objectum propositum percipiendum elevari, & in somnis cum ab hoc operandi modo sibi connaturali vi superioris naturæ elevar ad divina intelligentia, consequens fit etiam hominem dormientem rapi, & elevari. Et iuxta hanc sententiam omnes Prophætæ, qui in somnis divinas visiones habuerunt, eas in raptu accepisse jure dicuntur.

Alius est raptus in vigilia contingens, cum divinus Spiritus mentem hominis elevat, attenuans reddens ad ea, quæ vult revelare. Si autem DEUS animam rapiat ad visionem sive revelationem imaginariam, abstrahit eam, & separat ab ulla sensuum externorum; si verò raptus sit intellectualis, cum mens nostra divino illustrata spiritu, ad visionem, sive revelationem intellectualem sublimatur, tunc abstractio sit non solum ab ulla externorum sensuum, sed etiam ipsius phantasie. Quando verò mens assumitur ad divina essentia visionem, abstractio sit a sensibus, phantasia, & formis intelligibiliis, quia essentia divina per se ipsam videtur. Hæc omnia sequentibus verbis tradit: Augustinus lib. 12. super Genes. ad litter. cap. 26. his verbis: Cum rapiatur anima mea visa, quæ spiritu cervuntur, similia corporalibus, ita ut omnino à sensibus corporis avertatur amplius, quam in somno solet, sed minus, quam in morte: Nam divina admonitionis est, & advisor, ut se non corporis, sed visa corporum similia spiritus alter noverit cernere, sicutque in somnis videtur, etiam antequam evigilat, sciat. Ibi si etiam videntur futura, ita ut omnino futura nesciantur, quorum imagines presentes videntur, sive ipsa hominis mente divinitatis adiuta, sive aliquo, inter ipsa visa quid significant, exponente, sicut in Apocalypsi 1. 14. annis exponeatur, magna revelationis etiam si forte ignoret ille, cuius hoc demonstrantur, utrum ex corpore exierit, an adhuc sit in corpore; sed solum à sensibus corporis alienato ista videat; potest enim sic raptus id ignorare si ei & hoc non offendatur. Porro autem si quemadmodum raptus est à sensibus corporis, ut efficiat in ipsis similitudinibus corporum, que spiritu videntur: ita & ab ipsis rapiatur, ut in illam quasi regionem intellectualium, vel intelligibilius subelevator. Ibi sine illa corporis similitudine perspicua veritas cernitur, nullis opinionum falsorum nebulis obscuratur. Ibi virtutes animæ non sunt operosa, ac laboriosa. Et infra: Ibi enim beata vita in fonte suo bibitur. Et item infra: Ibi videntur claritas Domini non per visionem significantem, sive spiritualem, sicut videt Esaias, vel Iohannes in Apocalypsi, sed per speciem, non per enigmata, quantum ea capere mens humana potest, secundum assumentis DEI gratiam. Vi os ad loquatur ei, quem dignum tali DEVS colloquio fecerit, non os corporis, sed mentis.

Ex his D. Augustini verbis colligit D. Thomas de veritate quest. 13. art. 2. ad 9. duplicitem esse raptum: unum, quo mens raptur a sensibus ad imaginariam visionem, sicut accidit Petro, Act. 10. & Jo-

De Joannin Apoc. syp. Alium, quo mens rapitur à sensu & imaginatione simul ad intellectualem visionem. Et hoc idem duplicerit uno modo secundum quod in electus intelligit DEUM per aliquas in eligibiles immisiones, quod est proprietas Angelorum, & sic fuit ecclasis Adx, ut dicitur Gen. 2, in Glosa, quod ecclasi recte intelligitur ad hoc immisla, ut mens Adx particeps Angelicæ Curia, & in trans in Sanctuarium DEI novissima intelligeret. Alio modo secundum quod intellectus videt DEUM per essentiam, & ad hoc fuit rapitus Paulus.

Secondum igitur hanc D. Augustini, & D. Thomæ mentem tres gradus five species raptuum distinguuntur. Alius per elevationem ad visionem imaginariam, & per abstractionem solum à sensibus exte nis. Alius per elevationem ad visionem intellectualem, quæ duplicerit contingere potest, vel per species in eligibiles in anima existentes, vel per immisionem vive infusionem intelligibilium specierum à DEO factam, quæ omnino abstracta à phantasmabus, maximè illa, quæ per immisionem intelligibilium specierum, cura eam Angelorum propria esse doceat D. Thoma. Tertius gradus est, cum mens ad divinæ essentiaz visionem rapitur, in qua in mente non solum à sensibus internis, & externis, verum etiam à speciebus intelligibilibus omnimoda fit separatio.

In ei horum igitur raptus, ille est nobilissimus, quo anima ad divinæ essentiaz visionem sustollitur, quæ talis fuit Pauli, de quo infra uberiori disserendum erit. Secundum locum tenui raptus intellectualis, in quo etiam duo gradus inveniuntur. Perfectior enim ille est, quando anima elevatur, ut divina per intelligibilem immisionem specierum percipit, quam cum per species in anima existentes ad similem visionem elevatur. Tertium locum sibi vendicat raptus, quo anima ad imaginariam visionem subievatur, in qua etiam non defundit alii duo perfectionis gradus. Primus cum Propheta non solum elevatur ad videndum, sed etiam ad judicandum de rebus vitiis, mente vel divinitate adjuta, ut inquit Augustinus ubi supra, five aliquo inter ipsa vicia quid significant exponeat, ita in Apocalyp. Joannis exponebatur, & tunc, inquit idem Augustinus, magna revelatio est. Quare raptus quo anima elevatur ad majorem & nobiliorum revelationem nobilior judicatur illo, quo mens ad visionem tantum imaginariam præcisè excluditur.

Præterea nunc ecclasi illam divinam, qua anima non tam ad cognitionem, quam ad fructum in illam qualiter fabrificari possit, ac laborante suscipienda. Dominum nostrum Christum, fecit ratione speciebus inferius differemus. Existimo enim in hac via nullam visionem vive revelationem, quantumcumque sublimem posse comparari cum divina Ubione, ad quam anima elevata pia magnitudine amotis & jucundatis extra se ponitur.

Redeamus nunc ad alias divini raptus species. B. Virgo TERESIA Theologa mystica experitissima magistra, raptum divinum in alias duas species lib. vita sua cap. 20. & cap. 5. mansueta 6. cagnot S. M. stellæ anima pte diuina. Aliud quoddam raptus, inquit genit, quem ego spiritus volatum, & elationem voco, qui nec unus & idem cum si-

periore, (de quo cap. 4. ipsa egerat) quoad substantiam raptus, modus esse videtur, tamen magna inter extrinque dom habentur, sentitur intrinsecus esse differencia, subinde quippe valde subiectio, ac quasi momentio, tam præcepit ac celat in anima sentitur motus, ut spiritus magna cum velocitate extra se rapi videatur, quod sane in principio magni hominem timore replet, ut propterea ingenio dixerim animo opus habere eum, cui haec Deus gratias largitur & magna item fide ac fiducia, nec non singulari quadam resignatione, ut nimisrum Dominus cum anima agat, quodconque ei libetur. Non modica enim turbationis causa videatur, hominem plane sibi praesentem, & sensibus plene fruentem, videat animam sibi sustollit & rapi, (quoniam nonnullorum quoque corpora sublata fuisse legimus) ut nesciat, quo abripatur, quis vel quomodo eam rapiat, quippe sub initium hujus momentanei raptus, non utique a deo certo constat, illum à DEO caufari. Sed etne illa nobis ejus impediendi ratio priors nulla summa peius est, ei resistere & impedita velle (quod ipsa est quodammodo id experta est novi) quasi DEUS anima significare velle, ipsam hinc posse intelligere, cum roties tamque sincero affectu se ipsa in mens illius resignarit, seque totam eiadeo integrata voluntate obulterit, &c. Hæc illa.

Hic vero raptus, five spiritus volatus contingit præcedente quadam DEI notitia, quam intimè parti animæ DEUS infundit, qua anima ad superiorem sui partem raptur, ita ut è corpore exire videatur, & ita raptus alienationem quasi violentam celat, que importat.

Prosequitur ead. Seraphica Mater eodem cap. 5. hæc exponendo, & subiungit: Hic, inquit, instantaneus spiritus nostri captus talis conditionis esse soler, ut vere videatur anima à corpore exire, ex alia vero parte certum est animam à corpore non separari; faltem anima, quæ raptum patitur, eo tempore ignorat, an in corpore, an extra corpus sit, compos vero sibi facta, ei quidem videatur in alia regione omnino dissimilabili ab ea, in qua habitamus, extulisse; ubi ei lux quedam valde dissimilabili ab ea, quæ nos fruimur, ostenditur, quam si toto vita spatio eam, aliaque à se visa sua industra formare velle, esset impossibile, quia uno instanti, & tanta similitudine manifestatur, quæ etiam multis annis sua imaginatione ea fabricare velle, viam ex milie componeret. Hæc visione non efficiet, sed imaginaria, quia anima oculis multo melius, quam nos corporeis ea conspicit, & sine verborum strepitu edocetur de mulieris Volo dicere, quod cum illi aliqui Sancti ostenduntur, eos quasi cum ipsis esset conversata, omnino agnoscit. Sapientiam simili cum his, quæ in visione imaginaria vider, visioni intellectuallæ mirabilia cognoscit speciatim Angelorum multitudinem, DEUM ipsum coniunctus, & deum sine eo quod aliquid videat nouit admirabiliter, quam ego eis possum exprimere ea quæ diximus et representemus, & alia, quæ minime explicari possunt.

Capite quoque 20. sua vita de hoc eodem raptus agens, ita scribit; quando anima est in hoc raptu, non temperita ab DEO permittente, ista secreta ei manifestantur, ita enim abscipi est in delectatione, quia fructus, quod ei tam ingens bonum sufficiens videatur; aliquando vero DEUS vult, ut portentia anima solvantur, & celeriter magna dei percipient, itaque in raptu quando anima est

in sublimiore gradu ipsius raptus omnes poterit deperduntur, quia omnes uniti sunt ipsi Deo. Aista transformatio in Deum brevi datur tempore, & tunc potentiarum operationes non percipiuntur.

C A P V T XIV.

De alia nobilissima specie Raptus, qua Beatisimma Virgini contigit, dum in Passione Domini pre nimio dolore ecstasim passa est.

Dupliciter animam violenter, & contra suam naturam rapi dupliciter. Primo, quantum ad modum homini concuralem, de quo superioris plura diximus. Secundo, Quantum ad terminum raptus, puta quando raptor ad paenam secundum illud Psalmi 49. Ne quando rapiat, & non sit qui eripiat. Et quamvis Angelicus Doctor non explicet quomodo, & qualiter fiat iste raptus, pro pleniori ius explicatione adveniendum est, afflictionem sive paenam ex triplici capite posse provenire. Primo, ex pena orta ex dolore, vel tristitia corporis. Secundo, ex passione tristitiae, vel melancholia. Tertio, ex amore, dolore, aut compassione spirituali. Ex hac igitur triplice causa raptus, etiam cum alienatione a sensibus, potest originem ducere.

Primo ex vehementi corporis dolore, tum raptus causari possunt, quando doloris vehementia hominem ita a sensibus abstractit, ut nullis sensibus percipiatur, imo etiam omnes interiores potentias, imaginatio, intellectus, & voluntas omnino consopiantur, ut contingit in patientibus animi deliqui, aut paroxysmum, sive quando vero ex exercitiis sensus deperduntur manentibus integris interioribus animae operationibus, ut docet Augustinus lib. 12. super Genesim, exemplo cuiusdam pueri, qui cum dolorem aceritimum patetur, ab omnibus sensibus abripiebatur, in quo quidem rapta aliquo ei divinitus revelabantur.

Potest etiam raptus ex ingenti tristitia passione ori potest, non minus quam ex vehementia amoris, qui sua vi, & vehementia ecstasis sollet causare. Demum ex cruciatus, sive pena spirituali, quando illa est vehementer interclusa, pores ecstasis causares, nam sicut suavitatis, sive dulcedo, quando est maxima, nimam inebriare soleat, eamque omnino a sensibus alienare, cur pena eumdem effectum non poterit aquae praestare, quia cum ut saepem diximus, virtus animae sit finita, & limitata, dum interius vehementer applicatur circa aliquid objectum gaudii vel paenae, necessario abducit debet ab operationibus sensuum exteriorum.

Non dissimilem penam sive doloris ecstasim patiuntur purissima aliqua anima pre magnitudine spiritualis penae, ac afflictionum interiorum, a sensibus abducta, ut his omnino consopitis, dolorum acerbitatem, ac magnitudinem melius percipere possint. Sicut enim superioris raptu divino differentes, ex doctrina Patrum demonstravimus, a sensibus alienationem in raptu ideo contingere, ut mens aptior ac liberior fiat ad divinam, sive supernam contemplationem. Ita etiam philosophati oportet in raptu isto penal, quando anima divinitus derelicta sensibus ad interiora convertitur, ut majori conatu & intentione causas pa-

narum sive afflictionum sibi a Deo illatarum percipiatur.

Quamvis graves Autores rennant similem penam sive afflictionis raptum in Deipara Virginie concedere, existimantes hos mentis excessus ex debilitate & infirmitate naturae procedere, ac proinde SS. Virginis Mariae, in omnibus quae ad naturam, & gratiam spectant, perfectissime esse ascribent. Mibi tamen semper placuit contraria sententia, pro qua primo suppono in Deipara Virginie divinos mentis excessus exituisse, quamplurimos cum abstractione & alienatione a sensibus extenuit. Loquor nunc non tam de rebus penali, de quo inferius tractabimus, quam de aliis raptibus, & hanc lenitatem ex ea parte quae docet in Virginie sanctiss. fuisse raptus, tenet omnes illi Patres inferius addocendi, qui docent B. Virginem pre doloris acerbitate spasmum subnuelle. Spasmus vero alienatio onus a sensibus includit. Et quamvis hi Patres spasmum in Virginie Deipara constituentis decipiuntur, tamen experti se fatentur B. Virginem a sensibus extenuis fuisse alienaram, & pre dolorum magnitudine extra se raptam, & absorbitam; quod quidem verum esse existimo, non tamen eo sensu, quo ipso SS. Virginis ascribunt, nempe quod hoc fuerit factum per spasmus, aut animi deliquium: nostram vero assertiōnem in vero sensu expressè docut Joan. Gerson, Alphabeto 81. in illa verba: Exaltavit spiritus meus in DEO salutari meo, litera S. MARIA, inquit, frequenter sicut nunc in spiritu, nunc supra spiritum, nunc sine spiritu, seu non habens spiritum. Et primum B. Virgo fuit in spiritu, dum operationes spiritualem habuit in cognoscendo plurima, que constabat de magnificentia a DEI, in suis operibus, ut de creaturarum origine, magnitudine, multitudine, plenitudine, pulchritudine, operatione & ordine.

Erat secundum super spiritum, vel in excessu spiritus, vel in ecstasi mentis respectu illorum, quarum non poterat ex sua virtute, vel intelligentia propriam cognitionem accipere, ut quid esset DEVS in se, & in sua magnificentia, quid Angelis per omnia, quid felicitas, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Erat tertius super spiritum respectu illorum, quem nullum ex spiritu suo poterat rationem attinere. Et Regina Sabae respectu sapientie Salomonis. Hec alio modo dicitur desitio spiritus nigrato nomine in Psalmo, & in Cantico; sic enim cantit in prosa de Sanctis. Miratur, & desit in eum quem proficiunt. Hanc Christus non abat cum dicit: Nisi quis abnegaret semetipsum, non potest meus esse discipulus. Quia nisi quisque a semetipso deficiat (exponit Gregorius) ad illum qui supra ipsum est non appropinquat. Hunc Apostolus nominat captivationem intellectus in obsessum Christi. Sub hoc tropo ducentur monachos voluntate: nec habere velle, vel nolle. Vocatur aliquid stupor vel ecstasis consurgens ex admiratione vehementi rei, cuius causa penitus ignoratur secundum Damascenum. Erat quartus MARIA sub spiritu, dum anima sua, hoc est portionis inferioris operationis, bus intendebat.

Idem Gerson Tract. 3. in Magnificat Alphabeto 82. Ut. Quid tunc, inquit, spiritus MARIAE licet in corpore, quasi nil de corpore portaret, hinc defecisse, hinc extra se suisse, &c.

Dices, raptus etiam si ad divina quis eleverit, videtur imperfectionem arguere. Primo, quia obviate provenire solet ex admiratione; admiratio vero ex novitate rei contemplata. Secundo, Quia importat

ta natura debilitatem, & limitatam capacitatem, quam in Virgine non licet admittere, quia a se era et divinatum rerum contemplationi, arque assiduis ad divina elevationibus. Tertio, quia proprietas rationes in Christo Domino raptus a Theologis non admittitur.

Solutio.
Duplex
raptus
species
declaratur.

Ad has objectiones respondeo, raptus esse in duplice differentia. Alius est, quando ex elevatione ad divina quis a sensibus alienatur, non tam proprius magi studinem, aut excellentiam eorum, quae in raptu quis contemplatur, sed sepe id coniungit sole ex debilitate, modicaque capacitate, aut ex novitate, & admiratione eorum, quae inspi- ciuntur, & hoc raptuum genus etiam incipientibus contingere solet, ut lib. 2. de divina orat. cap. 10. latius docimus; hi enim veluti inexperti, & rebus divinis non assuefacti, facile earum novitate suspenduntur, sicut raptici vino non assuefacti citio inebriantur.

Aliud est raptus genus, quo mens humana ad altissimas divinarum rerum Theorias, divina inspiratione eam tangente elevatur, atque a sensibus extensis omnino abstractur. Ubi non tam ex debilitate naturae, quam ex magnitudine, & altitudine rerum, quae videntur extra seipsum quis ponitur atque a sensibus alienatur. Et hoc potius ex animi virtute & perfectione, quae ex naturae vel corporis imbecillitate provenit.

Hujusmodi autem raptus in Beatissima MARIA Virginem admittere nullam plane naturae imperfectionem demonstrat (loquitur de natura humana in ita terminos naturae) quae proprios habet terminos, & limites finitos, in qua virtus, & intentio animae finita quoque est, & limitata; quare cum haec videnter intenditur circa unum objectum, circa aliud remittitur, excepto Christo Domino, in quo animae potentie ita suas operationes exercebant, ut nulla esset redundantia in eius operationis in aliam, nec sepe ullo modo impediebant, quod quidem privilegium purae creaturae numquam fuit communicatum.

Confirmari potest hec sententia: Primo, quia beatissima Virgo in salutatione Angelica fuit quidem turbata, ut constat ex illis verbis Luce 1. cap. Turbata est in sermone eius, verum non ob dubitationem, quod illi verbi videatur demonstrare. Quomodo fieri studi? quae verba, ut inquit Augustinus, quem sequitur D. Thomas 3. parte quest. 30. art. 4. ad 2. magis sonant admirationem, quam incredulitatem, aut dubitationem, & rationem etiam hujus perturbationis adducit D. thomas & D. Ambrosto, ut supra art. 3. ad 3. ubi egregie confirmat nostram sententiam dicens: Ad tertium dicendum, quod sic uero Ambrosius lib. 1. in Lucam titulo de Angelis apparitione dicit: perturbamus, & a nostro alienamur affectu, quando perstringimur aliquis superioris potestatis occursum. Talis tamen perturbatione homini non tantum homini nocet, ut properet eam debeat Angelica apparitus pretermitti. Primo quidem quia ex hoc ipso quid homo supra se ipsum eleveratur (quod ad eum pertinet dignitatem) pars eius inferior debilitatur, ex quo provenit perturbatione prædicta; sicut etiam calore naturali ad interiora reducio exteriora tremunt. Neque enim lopus sine ecclasiis irruens in primum parentem, & eum alienum a sensibus efficiens, illius natura, quae a DEO in justitia originali omnino integra, & perfecta creata fuit, imperfectionem aliquam tedauebat; nec præterea in aliis sanctissimis Viris divinitas raptus, sive revelationes a DEO immissa, eò quod in ip-

sis turbarentur, aut a sensibus abdecerentur naturae imperfectioni ascribendum videretur, sed potius divinae virtuti, & potius ente attribuendum, quae talis & tanta solet esse, ut humanam naturam ad superna pietatem missis sensibus, seu potius consopitis tamque ruidoribus instrumentis rapiat. Et hoc quidem non est evincere aut debilitate naturae, sed eam traducere ad altiora starum, & perfectiore operandi modum, cuiusmodi est posse intelligere sine obligatione deflexaque ad sensus exteriores.

Dices secundò, quia beatissima Virgo habuit Objectis scientiam per se insulam divinorum mysteriorum, qua quidem, secundum probabilitatem sententiam, utebar sine ulla conversione ad phantasmata, neque a sensibus ex eterne abstractione, igitur superflua est ponere raptus cum alienatione a sensibus ad divinorum perceptionem.

Respond. duplicitem cognitionem rerum suam Solutio.
per naturalia habuisse SS. Virginem. Alteram per modum habitus, qualis fuit cognitio scientiae per se insulæ; alteram per modum actus, quae reflectat ex divinis illustrationibus, sive revelationibus, quae fieri solent transanter; quod si de hac cognitione loquarum, in primis probabilitate, ac Probabile est Deip. Virg. alii quando raptum fuisse ad videndum videndum divi- name- fentiam.

Præterea extra Verbum habuit B. Virgo in hac vita varias ac multiplices revelationes, ad quarum conceptionem interdum a sensibus rapiebatur. Ita docet D. Anselmus lib. de excellencia Virginis cap. 10. accepit SS. Virginem ea hora, qua filium concepit sive prædestinationis, & sicut omnes Angelorum Chorus gloriationis certam aque induxitatem revelationem. In quibus quidem revelationibus pro diversitate objectorum, vel rerum opportunitate B. Virgo varias accipiebat cognitionum species. Q. are non obstante habuit scientiae insulæ, merito poterat his & aliis illustrationibus per modum actus illuminati.

Affertio secunda, SS. Virgo nulla ratione spalatum ob dolorum magnitudinem, aut animi passus passa est. Hanc senentiam communiter tenent omnes fratres hujus aetatis Virg. gravissimi ac doctissimi; sive ex professo docet Cajetanus in opusculo speciali de spalmo Virginis, pro cuius expositione sciendum est, spalatum esse propriæ contractionem, distinctionem seu convulsionem nervorum, ex doloris magnitudine, ut docet Avicenna, causatum, sed alienum a ratione videatur hujusmodi morbum in DELpara Virginem admittere; contradicit enim littera Evangelica Ioan. 19. ubi dicuntur: Stabat iuxta a Crucem IESV mater eius, quod si spalatum suffinuit, quomodo staba? aut quomodo sanata est ab illo morbo, aut quomodo liberari potuit a spalmo, præterim non subtrahit, sed potius crecente causa spalmi, id est, dolore concepto ex gravissimis innumerisque tormentis Christi Crucifixi.

Quod si per spalum Virginis intelligas synopen, id est, affectionem animi, sive deliquium mentis, provenientem ex nimia tristitia, & a Gracis dicitur aterbosis, atque teste Galeno, præcepit virium lapsum, in quo affectu concidunt, & prosteingunt viri, languecent sensus, deficient arteriarum pulsus, & iudores concitantur; haec inquam perfectioni, & plenitudini gratie, quae erat

in MARIA convenire non poterat, nam similis dolor hominem ponit extra se, & exercitium rationis adimit, quia intercipiuntur sensus.

*Triplex
psalmi
genus.*

Non defunt Auctores, inter quos eruditus Malonius de Christi Domini stigmatibus cap. 12. quem securus est Scholastes super Revelationes S. Brigittæ per docte distinguit triplex psalmi genus. Primus est psalmus propriè dictus, cùm ex vehemenzia & acerbitate doloris, nervi contrahuntur, convelluntur, & rigescunt, ut non solum cruciatum acerbissimum inferant, qui etiam hominem à ratione & sensuum usu abducent, ipsumque exanimem reddit, post longam vero moram, e si rationis sensuumque usum homo recuperet, longo tamen postea morbo detinetur.

Secundus psalmus dicitur, cùm etiam absque nervorum contractione vel convulsione, dolor tamen ita augetur, ut cruciatus acerbitas deliquum animi, vel syncopen inducat, adeo, ut homo concepcionis mortis pallore à sensibus ita abducatur, ut frigido sudore madefiat, & non solum non sensibus, sed nec ratione quidem uti possit. Tale deliquum animi sèpè cruciatus, quibus iudices ad veritatem eruendam fontes vexant, inferre solent.

Tertius psalmus vulgari omnium locutione valde acutus est, & intensus, qui etiò nervos non contorquens, neque convallans, neque etiam sensum, & multo minus rationis usum intercipiat, ita tamen dñe, ac crudeliter hominem vexat, ut vires corporis quodammodo marcescant, & virium debilitas subsequatur, & tentare se vix homo possit, in terramque interdum labatur. Sic dixit Daniel: *Emarcui, nec habui quidquam virium, in hoc sensu, inquit hic Author, recte admitti potest psalmus in B. Virginie, & quod ex vi illius in terram ceciderit, & in hoc etiam sensu, illum credibilem judicat, liceat eum non sequatur Cajeranus opusculo de psalmo B. Virginie, nam postquam dixerat: Dicitur igitur vulgo psalmus aliquis cecidisse, cùm pra doloris magnitudine syncopen, seu effusione patiens cadi, occurrit enim tunc ad sustinendum, & aqua in vultum apergitur. Continuò subjungit haec verba: & juxta hunc sensum, crediderim ego dici B. MARIAE psalmum; hujusmodi autem doloris modum in B. Virginie fuisse ex magnitudine sua tristitia credi potest.*

Hæc sententia non caret sui probabilitate, ut Cajeranus insinuare videtur, & forsan hoc voluntur significare D. Bernardus opusculo de lamentatione B. Virginie. S. Bonavent. lib. meditatione vita Christi cap. 77. 79. & 80. Anselmus dialogo de Passione Domini. Laurent. Justinian. lib. de triumphali agone cap. 21. Dionyfius Cartulus in cap. 19. Ioannus, qui expensis verbis dicunt B. Virginem cecidisse velut semimortuam aut insensibilem.

Deinde ratione etiam probatur, quia hujusmodi genus psalmi dolorum B. MARIAE acerbitatatem exprimit, & ejus excellentiam, & dignitatem derogat, cùm non admittat alienationem mentis, nec sensuum, nec contractionem nervorum aut distensionem, sed solum dolorem adeo acerbè vexantem, ut corporis vires debiliter, & in terram collabi faciat; sicut & Christus Dominus collapsus dicitur bajulans crucem, tum ex nimio pondere illius, tum ex nimia debilitate, quam ex copio sanguinis effusione, tam in horro, quam dum flagellatur, facta.

Hæc tamen sententia commutenit rejicitur, neque enim in Virgine Mater ullus admittendus

*Nullum
psalmi*

est spasmus, non ille, qui alienat quem mentis, & sensuum adserit, neque is, qui illam debilitatem in Virgine corpore causat, ut collabi eam compelleret, etiam Mater salvo oculo tationis, & sensuum, ita docent gravissimi materiai mi Theologi Cajeranus. Tomo 2. opusculorum, quest. ultima. Bartholo. de Medina 3. parte, quest. 27. art. 4. & omnes Commentatores D. Thomæ in eo loco. Toletus in cap. 19. Ioannis, & ibi omnes feci hujus temporis Expositores.

Primo, quia non fuit in B. Virginie hæc nervorum vel membrorum contractio, aut alia causa, qua eam collabi in terram impelleret, cum operi Joannes dicit: *Stabat autem juxta Crucem IESV Mater eius.*

Secundò, quia spasmus ille ploratum ejus dignitati detrahit; nam tollit ab ipsa hercicum illum constantia gradum; quem maximè in ea tres commendant, & præcipue sanctus Antonius 4. parte summatur, § cap. 41. § 1. qui dicit, quod B. Virgo stabat ante Crucem verecunda, modesta, lacrymis plena, doloribus immota, tamen divina voluntati conformis, quod si oportuerisset ad implendam voluntatem DEI, ipsa filium in Cruce posuisset, atque obtulisset, nec enim minoris fuit obedientia, quam Abraham, Collapsa autem in terram manifestum est, quod id non potuisset præstare. Tertiò, quia B. Virgo commendatur non semel ab adeo egregia complexione, & corporis temperie, ut numquam in robum ullum inciderit. Quartiò, quia si aliquando B. Virgo præ doloris magnitudine in terram corruiisset, maximè id fuisse Christo in Cruci vivo pendente, inter acerbissimos dolores ac cruciatum, sed tunc Joanne testante, stabat juxta Crucem, stet autem ibi, non denotata permanens solum, sed speciale corporis positionem & modum situs, hoc est, quod non sedebat, aut jacebat, sed suis pedibus innitiens firmam & stabili consistebat. Nulla ergo ratione dici debet præ magnitudine doloris juxta Crucem vel alibi SS. Virginem in terram corruiisse.

Assertio tertia. Beatisima Virgo præ magnitudine atque acerbitate dolorum, quos ex passione Christi Domini stans juxta Crucem concepit, a multis abducit in mensuram excessum, five grandecitatem. Hanc sententiam aperte alteranter docet Salmeron. Tomo 3. Tract. 43. ubi agens de Crucifixione, quo Christus Crucem bajulans Mattheus occurrit, contra eos, qui afflerebant Virginem, tunc psalmus mortuam fuisse; ipse affirmat, & occulsi Virginem fortassis raptam fuisse à DEO, & in ecclasiam elevatam, in qua de mortis ipsius Christi orationis, & fructu ejus, ac de causis, nempe de peccatis hominum eruditus fuit, & inde maximis doloribus cor ejus fuisse affectum, in commiseratione Filii & omnium nostrorum.

Antequam assertiōnem hanc comprobemus, aliquae sunt præmittenda. Primum, aliquando DEO purissimis animabus spirituales penas, & cruciatus divinitus immittit, que quidem penas eas summoperè purificant, ac perficiunt. De hoc penarum spirituallium genere egregie dicitur B. Mater Terezia à IESV, quæ post magnam harum penarum experientiam, de earum excellentia, & nobilitate, mansio 6. cap. 2. & vita sua cap. 20. metit, ita scribit: *Hæc pona verè est officium divinitatis nostræ, & est veluti sagitta ignea, que animam glorificat, transfigit; & ut exultimo, dolor ab ea cauifatus habet, non sentitur in illa parte animæ, ubi alia penitentia, sed in profundiori anima, ubi fulgor istud citio lib. 10. p. 1.*

tion. & pertansens quidquid in nobis terrenum reperit,
cap. 2. & in palverem convertitur, & tempore quo hac pos-
tura ibi perdura nullius rei possumus habere memo-
riam, quia in illo puncto ita anima potentias li-
get, ut nullo modo libera remaneat, nisi tan-
ta. P. tum, ut ea percipiant, que hunc angorem augere
possunt; siveque remanet qualis esset in raptu ab
Crucib. strata a sensibus, & potenter quoad omnia, que
z. Noct. ad hanc leniendam pœnam possent esse proprie-
tia. Quare intellectus vigilat, ac non sus perfipa-
lib. z. tia penetrat causam doloris justam, quam habet
cap. 12. sentiendi DEI absentiam, ac foler tunc divina
& Cant. Majestas tam singulari vivacitate noritatem sui, a
3. Nam. nimæ præbere, ut aucta pena cogatur, etiam
amor. § 1. nolit, magnos clamores edere, quantutvis haec
& seqq. anima magna potest tolerari; ego aliquando
& Joseph. vidi in hoc statu personam quamdam con-
stitutam, que vere vitam exhalarat videbatur, &
Maria. hoc mihi non videbatur mirum, quia haec pena
Tom. 1. exponit habentem eam magno mortis periculo,
Ascens. & quamvis parum dure, tamen relinquit corpus
animæ ad profligandam contractum ac divultum, & pulsi ita a-
Deum perierit, ac si esset proximus morti.
lib. 3. cap. Et infra pauca interposita prosequitur: Jure ani-
ma videatur esse inter celum & terram, & nulam
gressus a è cœlo consolationem habet, neque è terra ve-
niente admittit. Quare manet quasi crucifixa
paradisi lib. inter celum & terram omnino desolata; à ne-
stra harum parte consolationem aliam reci-
1. cap. 28 piens, quia ea, que de celo descendit, est, ut iam
dixi, quædam DEI notitia admirabilis, supra o-
mne id, quod desiderare possumus. Hoc inquam
magis animam cruciat, quia omnino augeri des-
derium morienti, & esse cum Christo, itaque in
eo videri haec in genere pena aliquando abstrahit a
nimam a lesois, quamvis parum dure. De-
mum sunt quasi mortis transitus & angustiae.

Deinde inferiu subiungit: Hac pœna animam mortis periculo verè exponit, quod ego ex-
periencia compicio, quia cum aliquando gravissimi
morbis oppressa (mortis periculum subie-
rim, non dobito quin istud periculum non fuerit
aliis dissimile.

Hujus vero pœnae dignitatem & excellentiam,
Cap. 20. sua vita. His verbis confirmat; qui hanc
penam sentire solent, tam eam extimant, ut nul-
la ratione hunc favorem divinum pro quacun-
que alia gratia, etiam à DEO infusa, commu-
nent, quare cum in principio prædictam pœnam
sentiens timere ceperit, Dominus statim ab hoc
timor me liberavit accelerans istam pœnam, si-
dens: Ne timeas, quia inter alias gratias tibi à me col-
latas, hac est pœna, quare eam magni magisque de-
bet estimare. Hoc B. Mater Teresa.

Ex hac doctrina tria nostro proposito condu-
centia colligo. Primum hujusmodi pœnam, five
afflictionem esse maximam ac nobilissimam grati-
tiam à DEO purissimis mentibus concessim. Se-
condum vi huius pœnae, & afflictionis animam
divinum à sensibus abstrahi. Tertium, hujus pœ-
nae acerbitudinem aliquando adeo exercere, ut e-
videnter mortis periculum eam iuveniens expona-
tur.

Duximus secundum, Virginem sanctissimam a-
ccertimmo plane in passione ac morte Christi Do-
mini dolores sustinuisse; quod ipsi prædictum
fuerat à Simeone illis verbis: Tuam ipsius animam
pertransibit gladius. Luce 2. Duximus quinque
gladio SS. Virginis anima ex tempore transfixa-
fuit, Primo amoris gladio anima ejus inimicis sau-

cata; nam cùm ard. nullum è Filium suum dilige-
ret, non poterit non eodem gladio, quo ipse trans-
fixus fuit, illa quoque transfigi: amor enim ali-
quando gladio comparatur, atque antisque animam
vulnerare dicitur: juxta illud: Vulnerasti cor meum
soror mea. Canic. 4. c. Cùm enim CHRISTUS,
& MARIA unum essent per dilectionem, quia a-
nimæ portio est ubi amat, quā ubi animat, omnes
angustias ac dolores Christum afflentes, mar-
tris erant viscera feriebant.

Secundus gladius, ut communiter Patrum
sententia tenet, fuit dolor & afflictio, que animam Virginis mirum in modum conficiebat; ac
de hoc doloris gladio locorum fuisse Simeonem,
D. August. ut nunc alios prætermis Patres, B.
pist. 19. ad Paulum testatur: Tibulationem igit-
ur, inquit, gladii nomine significatam esse credi-
bile est, quo in materna anima vulnerata est. Cam-
bius nomine gladii existimat Simeonem compre-
hendisse omnes angustias, & dolores, quos Del-
phini Virgo unquam percolit, scilicet: omnes labo-
res & afflictiones à Virgini patru, utque ad Pas-
sionem ac mortem Christi toleratas, &c. que
quamvis vera sint, illum tamen dolorem & pa-
nem, quam juxta Crucem B. Virgo perculit, omnium
fuisse supremam, ac propriae nomine gla-
dii animam Virginis transfigentis aperte in eligi,
docet D. Anselmus in loco mox citando inquit:
Vere perit inservit animam tuam gladium doloris, qui
ribi amarior fuit omnibus doloribus cuiusvis passionis
corporis; quidquid enim crudelitas inflictum est cor-
poribus Martyrum, levi sit aut parvus nihil compa-
ratione tue passionis, que nimur sua innumeritate
transfigit cuncta penetratio tua, tuncque benignissimi
cordis intima Haec illa.

Hocan em gladio ita cor Virgini fuit transfig-
xum, ut nisi peculari DEI amato fuisse sufficiat,
omnino ex incaute esse, ut expet. lib. de excellen-
tia B. Virginis. cap. 3. de compass B. Maria pro Filio
crucifixo, his verbis citando idem D. Anselmo: Non
crediderim (aut) te potuisse ullo pacto stimulos tantum
cruciatus, quin ritam amitteres, sustinere, nisi ipse
spiritus vita spiritus dulcissima Fili tui, pro quo mo-
riente tam opere torqueraris, te confortares, te consolares,
te incautem doceret. non ergo mortalem tam absu-
mentem, sed magis irumpit in anima et subscienciam
quod in ipso fieri coram moribundo videbas. Hacte-
nus Anselmus. Denique et omnia uno absolvit
verbis, non enim nos est moriens nunc innumeris
SS. Virginis acerbissimisque crucifixus, ac eo-
rum causas receperit, licet Christus Dominus à
Patre in Cruce fuit ita derelictus, ut nullum solia-
num eius dolorem minvens ei imperierit; sic &
Virgo Mater tunc à DEO ita derelicta fuit, utque
omni consolatione imminentem mortem ejus
temperante penitus fuit destituta, adeo ut neque
à celo, neque à terra ullam haberet consolatio-
nem.

His præmissis assertio nostra probari poterit,
ista ecclasi, quam in beata Virgine constitutissim,
nullam omnino imperfectionem in ea admittit.
Primo, quia quamvis ex vi pœnae à sensibus ex-
ternis facta abstrahatur, interior animi do-
cumentum & exercitio non fuit orbata, immo illa à sensibus
abstractione, quia ex acc. bitate pœnam & cru-
ciatum sequebatur, interior animi do-
cumentum augebat portio, quare diminuebat, nec rationis
ulsum absorberat, aut ullo modo extenuabat. De-
inde, quia sine illa natura indigita est, aut imper-
fectione B. Virgo aliquando ad divinas theorias

cum

cum sensuum alienatione rapiebatur, et superius probavimus; quod si aliquando ex magnitudine & abundantia spiritualium delectationum a sensibus eripi potuit, cur non tantarum penitentiarum magnitudine & acerbitate, quam in anima patiebatur, non poterat etiam extra se fieri, maximè quia ex hac ecstasi de quo loquimur, non fuerit subiectus aliquis B. Virginis in terram collapsus, aut aliqua alia naturæ imperfectio, quare simul cum ecstasi his angustiis circumdata constans, & firma stabat juxta Crucem.

Secundò, quia hæc ratione omnem spasmum modum à DEO parte Virginem excludimus, ac modum eius penitentiarum valde convenientem prescribimus.

Tertiò, quia Virginis cruciatus hoc modo explicatus est valde conformis his, quæ B. Virgo Teresia, à DEO divinitus edocita post affidam harum penitentiarum experientiam scripti loco supra citato; nempe quod iste penitentia enumeratur inter singularissimas DEI gratas. Deinde quod ecstasim causare soleant. Demum quod eas patientes mortis periculum liberant, quæ omnia Virginis in hoc acerbitimo angore constitutæ convenienter; nam illa penitentia quæ afficiebatur, erat quidem nobilissima, utpote pro tali ac tanta causa perpetua, quæ à DEO singulariter SS. Virginis illata, ut ingenii merito in hac vita ornaretur, ac demum ranta fuit penitentiarum & cruciatuum vis, ut doloris gladius non solum animam pertransiret, verum etiam eam nisi divinitus conservata fuisset ac confortata penitus à corpore separasset, ut optimè Divus Anselmus loco superiori adducto afflaverat.

Quartiò, quia tantorum Patrum Auctoritas nulla ratione videtur contempnenda, sed potius pie, ac Catholicè veneranda a que interpretanda. In primis D. Bernard, opus. de lamentatione Virginis sic loquitur: *Juxta Crucem Christi stabat emortua mater, quæ ipsum ex spiritu sancto concepit. Vox illi non erat, quia dolore attrita jacens palebat, quæ mortua vivens, vivebat moriens, moriebatur vivens, nec mori poterat quia vivens mortua erat.* D. Anselmus Dialogo de Passione Domini in persona Virginis sic loquitur: *Cum venuissent ad locum Calvarie ignorantesimum, ubi canes & alia morticina projiciebantur, mudaverunt IESVM unicum filium meum totaliter vestibus suis, & ego examinatus fui.* D. Bonavent. lib. Meditationum cap. 79. his similia profert: *Credo quod propter angustiarum multitudinem absorpta erat, & quasi insensibilis, vel*

semimortua facta est, nunc quidem multò magis quam cùm obviavit ei Crucem portanti. Et cap. 80. *Tunc mater semimortua cecidit inter brachia Magdalena.*

Quorum quidem verba in bonum, & prius sensum recte possunt interpreari. In primis S. Bernardus inquit: *Vox illi non erat, quia dolore attrita jacens palebat quæ mortua vivens, &c. quæ omnia et statim pacem ibus convenire videntur, voce carent, pallent, & quæ mortui vivunt, quia contemptis sensibus licet interior vivant, mortis imaginem ex iis r. ferunt; verba vero illa Anselmi: Exanimis facta fuit, ad D. Bonavent. Absorpta erat, & quasi insensibilis, vel semimortua facta est, ut aliud indicare videntur, quād ecstasis & rapsum, qui animam absorpsam, exanimem, & quæ insensibilem quod ex eterno sensus reddunt; atque idem significare videntur illa verba semimortua, quia ecstasis, ut Bernardus doce, morti est, quæ vitam non aferit, sed communiat in melius.*

Quod autem partes significare videntur B. Virginem præ nimio dolore in terram corruisse, probabilitate non caret; nam cùm hæc pena corporis artus quasi constringat, divellat, ac vices debilitet, non mirum si illa affectus, quantunque alias fortis collabatur. Hic vero collapsus non ab infirmitate, vel ab ista divisione, ac pulsuum alteratione transeuntem ex acerbitate penitentia causata provenire video, sicut etiam à divino rapto similes, aut quasi similes effectus causati in corpore solent, ut inferius d' spartitione sequenti dicimus.

Ex his denique inferius nulla enus esse à veritate alienum, quod in depingenda SS. Virginis imagine pictores consueverunt, dum eam pallido vultu, à sensibus quasi abstractam, depingunt, hoc enim non est Virginem spasmam, ut vocant, sed in ecstasim elevatum depingere.

Ex quo etiam colligo templum illud, quod Hierosolymis, u. Cajetanus referit, Virginis psalmum dicatum era, scilicet originem habuisse, non à Virginis psalmo, sed postus ab ecstasi, vultu tamen ignoramus nomen psalmi cuiuscum sit attributum.

DISPUTATIO SECUNDA.

De divini Raptus effectibus tam in anima quam in corpore produci solitis.

Postquam in superioribus de natura, & divisione raptus, subiecto a que causis raptum efficientibus differimus; restat, ut breviter, ac distinctè divini raptus effectus, quos tam in anima, quam in corpore producere consueverunt, persistingamus.

C A P V T I.

An in Raptu reperiatur libertas.

A Pro parte affirmativa sunt non contemnenda argumenta. P. imò arguit D. Thomas de veritate arguit, quæst. 13. art. 1. hæc ratione; DEUS non est causa, quæ si homo deterior, ut Augustinus docet in lib. 8. q. questionum, sed bonum hominis est secundum rationem vivere, & voluntati operari, ut et per Dionys. serm. 3. de divinis nominibus, integratur in raptu non est concedenda elevatio virtutis, ne placent alii, ut poneant alio modo, quæ ab homine auferat libertatem. Secundum, quia beatissima Virgo habuit raptus divinos, & tamen liberè divina contemplabatur, immo etiam in somno merebatur, ut communis sententia Theologorum docet. Tertiù, quia Genes. 2. sopor primi patens verè fuit ecclasis, in qua, ut Patres docent, illi tunc temporis facta fuit revelatio de mysterio Incarnationis, de quo tunc veram fidem accepit, igitur tunc habuit perfectum usum rationis, sive quo veram fidem tunc concipere nō potuerit, & confirmatur ex R. apero Abbat. Sopor, inquit, quem DEUS Adamo immisit, non claudet vigilius rationis debuit, sed obseruans quinque sensibus corporis, sensum mentis libertum reliquit, ut scire posset quid erga se faceret omnium artifex sapientia.

A Quæcūd probatur ex somno Salomonis 3. Reg. 3. & 2. Paralyp. cap. 1. ubi referunt Deum apparuisse Salomonem per somnum, ac illi dixisse: Postula quidvis, & demib;. Salomonem autem petuisse sapientiam, & placuisse petitionem Domino, & id eo illi promisisse perfectam sapientiam, cum aliis quamplurimi bonis. Ex qua narratione, & ex loco se mons Salomonis ad D. M. constat illum habuisse perfectissimum dicendum & judicium cum confidencia iuste divine majestatis, & beneficiis eorum, & propriæ infinita ac necessaria in illo regno Itau, in quo era: constitutus, & ex hoc perfecto discursu ac iudicio petitionem illam DEO propulsisse, & ideo illi placuisse: ergo non obstante somno corporis elevata fuit mens ejus, ut perfectam rerum apprehensionem, & judicium haberet posset.

Quin d. qui tollunt libertatem in raptu, aperte videntur incidere in ei ortu Montani hæc etiæ, qui imp. è asserebat in suis revelationibus i. a rapi divinitus, ut non essent sui complices, neque habuerint in sua potestate divine revelationis usum, quod idem est ac dicere, in divina contemplatione iua rapi intellectum, ut non sit in potestate hominis cognitionem amovere, aut abesse.

Ultimum, quia Act. 10. dicitur D. Petrum habuisse mentis excessum, in quo quidem liberè se Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

gesse; nam verè D. respondit: Nequaquam Domine, quia nunquam immundum manducavi, demonstrans, le velle legis mandata ad unguum ferare, qui plane actus erat meritarius, ac proinde libere à voluntate procedens.

P. o. majori his difficulatis declaratione primo advertendum est raptum sive ecclasiū ut D. Thom. docet 1. 2. q. 29. & 2. 2. qu. 175. art. 1 & 2. dupliciter posse contingere. Primo secundum vim Duplex apprehensionis, cùm scilicet homo ponatur extra cognitionem sibi propriam & connaturam, quod raptus sive ecclasis tunc contingit, cùm alienatus à sensibus, ad hanc causam & raptus supra sensim, & rationem. Secundo proveniente significante: ecclasis à vi appetitiva; tunc enim dicitur aliquis raptus & ecclasiū pati, cùm appetitus illius extra se quocā ponitur modo, vigore sui impetus existat, in alterum quasi transformatur, & istam ecclasiū propriam & dicere. Et causat amor int̄clusus, illam verò tantum dispositivam in quācum scilicet facit meditatione eternitatem, non de ecclasiū, quae in via apprehensionis continet, differemus; de ea, quæ ex intentione amoris sub editum raptus & ecclasiū pati, cùm appetitus illius extra se quocā ponitur.

Secundum advertendum elevationem intellectus, qua anima à sensibus abstracta ad divina raptus, dupliciter quoq; posse contingere; primo modo, quando intellectus elevatur ad contemplationem Duplex sive cognitionem independentem àphantasmis, in raptis in raptis intellectus 2. modo, quando ad contemplationem etiatur servato modo naturali cognoscendi, cum elevatio conversione ad phantasmata, ut sive in raptibus contingere solet.

Tertiù advercio in hac questione posse esse dubium non solum de raptu in vigilia, quæ lete est, et erat omnes raptus prophetarum, sed etiam de raptu in somni contingenti, qualis fuit Salomonis, ac aliorum, quorum somnis meritò appellatur somnus propheticus.

Quæcūd ad vertere oportet, in visionibus in raptu contingebus, apudim D. thomam distinguere inter acceptiōē & iudiciū. Acceptio, quæ alicio nomine vultus, sive contemplatio ei à DEO representata vocatur, fit medio divino lumine levante intellectum, & per similitudinem, sive species, vel à DEO insulas, vel ab ipso taliter dispositas, ut id apud representent, quod ille revelare decrevit. Iudicium vero illud dicitur, quo intellectus representatam sibi visionem discernit, ac ejus verum sensum percipit, & licet acceptio nobilis sit, nobilior tamen est iudicium, quo perficitur completi cognitio. Cū igitur in raptu representatur per similitudines imaginatas divinum aliquid, unc licet perfecta sit acceptio, (quæ eo perfectior ac nobilior solet esse), quo anima ab intellectu à sensibus inventetur) iudicium tamen non potest esse perfectum in raptu, quia iudicium in-

tellest is peccatum nequit esse, nisi per conversionem ad sanctitatem, & hæc est constantia & passio repeatita D. Thomæ doctrina.

Sententia
negans e-
lignor ac
probatur.

His præmissis, sit prima assertio in rapto, qui in somno propheticus evenire solet, minimè reperiatur libertas. Hæc sententia aperte est D. Augustinus, qui libro 12. super Genesim ad litteram cap. 15. ubi docet in somno Salomonis non fuisse libertatem, neque meritum, sicut in ipso somno naturali non inveniri libertatem, neque meritum, sed tantum judicari debere ex voluntate antecedenti; ita in somno propheticus Salomonis docet esse philosophe, phandum his verbis: Veruntamen propter animi affectionem bonam, quæ desiderio meliore mundata maliæ interfici cupiditates, que ad naturalis carnis morum non pertinent, quem casti vigilantes cohibent & refranant, dormentes autem ideo non possunt, quia non habent in potestate, que admoveat expressio corporis et imaginis. Propter illam ergo affectionem animæ bonam etiam in somno quedam eius merita darentur; nam etiam dormiens Salomon sapientiam preposuit omnibus rebus, eamque neglegit ceteris est precatus à Domino. Et sicut Scriptura testatur, placuit hoc coram Domino, nec distulit retributionem bonam pro desiderio bono. Hæc Augustinus. Quid autem hæc fuerit expressa sententia Augustini, clarè docet D. Thomas 2. 2. quest. 1. 54. art. 5. ad 1. ubi inquit: Ad primum dicendum, quid Salomon non meruit indormiendo sapientiam à Deo, sed fuit signum precedentis desiderii, propter quod dicitur talis petitio Deo placuisse, ut Augustinus dicit super Genesim ad litteram ita D. Thomas.

Idem docuerat in 4. distinct. 9. quest. 1. art. 4. questione 1. Ad primum dicendum, inquit, quid secundum Augustinum Salomonis petitio in somno Deo placuit, & remuneracionem meruit pro bono desiderio primi iusto, non quid tunc in somno meruerit. Haec tenus D. Thomas.

Denum quest. 28. de veritate ad 6. & 7. eandem claram, & apertis verbis sententiam docuit. Ex mente igitur tam divi Thomæ, quam S. Augustini in rapto divino in somnis contingente non inventur libertas, neque meritum.

Hanc quoque sententiam de omni somno propheticus evidenter docet D. Thomas multius in locis, affirmans in illo neque libertatem, ac ex consequenti neque meritum inveniri. In primis 2. 2. quest. 1. 54. art. 5. ad 3. his verbis: Apprehensiones non ita impeditur in somno, sicut eius iudicium, quod perficitur per conversionem ad somnum, que sunt prima principia cognitionis humanae. Erid enim prohibet hominem secundum rationem apprehendere aliiquid de novo indormiendo, vel ex ipsis reliquis precedentibus cognitionibus, & phantasmatibus oblatis, vel etiam ex revelatione divina, aut immisione Angeli boni vel mali. Quo in loco hanc doctrinam, & distinctionem in revolutionibus divinis, nempe iudicii, & apprehensionis, laudat, & commendat Cajetanus, & merito, quia ex distinctionis hujus ignorantia in hac materia multis contingit errare.

Idem affirmit 1. 2. quest. 113. art. 3. ad 2. ubi agens de similibus visionibus Propheticis inquit: Vnde in somno absque completo motu liberi arbitrii potest intellectus dono sapientie illuminari, sicut etiam videmus quid in dormendo aliqua hominibus revelantur, sicut dicitur Job 33. quando intruit sopor super homines, & dormint in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina. Haec tenus Divus Thomas. Quibus testimonios luce clarius docet homines in som-

nis revelationes, & visiones diuinæ accipere, ex qua à Deo miseri, erudit, & illuminati sunt complete usq[ue] liberi arbitrii.

Idem fecit docuit prima parte, quest. 12. art. 11. ubi lausimè Cajetanus ex mente D. Thomæ explicat, qualiter in revelationibus divinis in somno, sive in vigilia evenientibus non repetitur rationis iudicium, sed tantum apprehensio. Quam distinctionem apertissimè ipse Divus Thomas pluteis in locis explicavit de veritate quest. 12. art. 3. ad 1. & 2. non minus explesè (anastamē docuit) ad 1. ubi sic ait: In cognitione duos sunt consideranda scilicet receptio & iudicium. De receptu, quantum ad iudicium, poterit est vigilante cognitio, quia est liberum iudicium, dormientes vero ligatum: sed quantum ad receptionem cognitio dormientes est porior, quia quiescentibus sensibus interioris impressiones magis recipiuntur, sive finis substantiis separatis, sive ex corporeis causis. Vnde sic potest intelligi Numerorum 24. de Balaam, qui cadit scilicet dormiendo, & sic aperit aures eius. Adhuc in solutione ad 2. (quasi non expressisset ad 1.) in somno propheticus proveniente ex substantiis separatis, aut ex Deo, sicut fuit somnium Balaam, non inventum perfectum iudicium, & conseq[ue]nter addit: In somno igitur ligatis sensibus exterioribus interiores vnes quasi quiete ab exteriorum sensuum tumultibus magis percipere possunt interiores impressiones factas in intellectu, & imaginatione, ex illustratione divina, vel Angelica, sed quia primum principium nostræ cognitionis est sensus, oportet quodammodo resolvare omnia, de quibus iudicamus. Et quia familiari ligati sunt sensus, non potest esse perfectum iudicium, nisi quantum ad aliquid, cum homo decipiat, intendens rerum similitudinibus tanquam rebus ipsijs.

Idem repetit de veritate questione 28. articulo 3. ad 6. In somno, ait, potest intellectus converti ad DEVm, non autem liberum arbitrium, vel voluntas, cuius ratio est, quia ad intellectum duo pertinent, scilicet percipere, & iudicare de perceptis. Intellectus autem in dormiendo non impeditur, quia aliquid percipiat, vel ex his, quae præ consideravit, unde quandoque bono dormiendo syllogizat, vel ex illustratione aliquæ substantia superioris, ad cuius perceptionem intellectus dormientis est habitor propter quietem ab actionis sensu, & præcipue phantasmatibus quietatia. Vnde dicitur Iob trigesimo tertio, per somnum in visione nocturna, quando sopor solet occupare homines, & dormiunt in lectulo suo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina: Et ita est causa præcipua, quare in somno prædictum futura, sed perfectum iudicium intellectus non potest esse in dormiendo, eo quid tunc ligatus est sensus, qui est primum principium nostræ cognitionis. Iudicium enim sit per resolutionem in principiis, unde de omnibus oportet nos iudicare, secundum id quod sensus acceptimus, ut dicitur in 3. cali, & mandat. Idem colligitur ex solutione ad 7. ibid.

Hac adeo est persua doctrina Divi Thomæ, ut nullibi suorum operum eam non integrare posset, & questionem disputatu adducta celebre est etiam monum in 4. distinct. 9. questione 1. art. 4. questione 1. ad 2. Mens, inquit, humana habet duas respectus, unum ad superiora, quibus illustratur, alium ad corpora, quæ recipit, & quod regit. Ex parte illa, quæ anima à supernis accipit per somnum, non ligatus

imo magis libera redditur, quanto sit a corporibus cari magni absoluta: & ideo ex influenti a superni lumine aliqua de futuri percipere potest dormiens, quae vigilans sciens non potest. Ex parte autem illa, qua a corpore recipit, oportet quod ligetur quantum ad ultimum iudicium, & completum ligatis sensibus, a quibus estus cognitione initium sumit. Quamvis etiam eius imaginatio non ligetur, que in mente species rerum ei subministrat.

Ratio autem quare in somnis ligatis sensibus non possit reperiri perfectum iudicium, eam afflignat D. Thomas de veritate quest. 12. art. 3. ad 2. quia intellectus ubi decipiatur, non vere discernens inter res, & return species, sed potius return similitudines pro ipsis rebus accipit, & ideo decipiatur, ut expressius probat D. Thomas prima parte quest. 84. art. 8.

Unde supposita hac deceptione quae ex defectu conversionis ad sensum exteriores in intellectu coningitur, fit ut iudicium rationis in omni somno semper sit fallax, & ita in somnis quantumvis divini errat intellectus, return imagines pro rebus ipsis judicans. Et quamvis in somno homo discutatur, sicut fecit Salomon, & ratiocinetur, & aliquando cogite se somniate, & aliqualiter distinctor inter res species return, non tamen est perfectum iudicium, ut opimè docet idem D. Thomas 1. part. quest. 84. art. 8. quia experientia teste adhuc tempore ratio in aliquibus deficit & errat.

Non re-
pertur
libertas
in omni
raptu, qui
naturali modo solet contingere, hoc
est, per conversionem adphantasmata, non repe-
ratur, qui
titur libertas. Hanc sententiam tenent quamplu-
timi & gravissimi Autores. D. Hieronymus eam
expressè tradidit in Prologo in Habacuc Tomo 6. ubi
sic loquitur: Qui autem in ecclasi, id est, in invito lo-
quitor, nec tacere, nec loqui in sua potestate habet. Et
hoc est,
per con-
victum de po-
nitentia uniusq[ue]
vel ex ea, que
homo dominio sibi
cuius substan-
intellectus datur
ibid. sensus, &
tus. Vide dicta
in visione ual-
borum, &
autem meas, &
Et ita circu-
ridentur sicut
nisi pote-
tis sensus, quod
sunt, iudicatu-
m, ante de-
cundum quod fer-
tis, & nasci-
vid.

D. Bernardus aperiebat in hanc sententiam inclinatus, dom. ferm. 2. Ascensionis in fine ait: Alij trahuntur, qui possint dicere, trahi me post te. Alij ducuntur, qui dicunt, introduxit me Rex in cellaria sua. Alij rapuntur, sicut Apostolus raptus est ad terrum calum. Et primi quidem felices, secundi feliores, tertii felicissimi, qui in profundissima DEI misericordia quasi quodammodo se pulsa sunt arbitrii potestate in di-
via glorie in spiritu ardore rapuntur. Hacenus Bernardus. Quia eti Pauli exemplum adferat, ipse tamens sensu neminem in hac vita, nec ipsum etiam sanctum Paulum DEUM vidisse, ut patet ferm. 1. in Cant. post initium; & idem Bernardus expressius hoc insinuat ad Fratres de monte DEI prope finem.

D. Bonaventura de process. Relig. process. 7. cap. 18. loquens de his visionibus, assertit etiam non esse meritioris his verbis: Quia etiam vero sunt, (loquitur enim de visionibus divinis) tamen per se pensè ob-
servanda. meritorie non sunt, & qui multa talia vides, non est melior, & qui nulla, non est minor, sicut est de mira-
culis aliis. E. in cap. 20. agens de eisdem visionibus inquit: Aliqui putant esse aliquid magis quod in se nullius est meriti. Existimat igitur D. Bonaventura tanum esse meritum ex directione præde-
dicti. Idem expressius & latius in lib. de 7. Itinerib.
eterni. itinere s. distinct. 5. & 6. ubi probat raptum

Iacob. à Iesu Oper. Tom. II.

quem ipse appellat super intellectus eum supra omnem cognitionem intellectus, tam rationis, quam intelligentia con ingere. Hancque puta esse mentem Divi Dionysii, pro qua etiam sententia addicit Abbatem Vercellensem, & Linconensem. Denique Patres ecclasiam sive raptum nunc appellant mortem. Bernardus in Cant. ferm. 52. nunc ebrietatem, nunc insaniam, ut videatur est apud D. Bonaventuram de process. Relig. cap. 14. & 15. & Richardum lib. 4. de contemplat. cap. 16. & ferè omnes mysticos.

Ex Scholasticis Doctoribus hanc docet sententiam Cajetanus quest. 173. art. 3. ubi probat ve-
ros DEI Prophetas in raptu existentes non pro-
phetare, quod haec ratione confimat: Quia inde-
cen est, ut illi quos DEVS docet, & illuminat ad Ec-
clesia adiunctionem irrationali motu se habeant
ad propalandum divina mysteria. Vbi per illa verba,
irrationali motu (ut ipse declarat) intelligit
mentem a sensibus alienam, quia tunc mens
non utitur ratione. Idem Cajetanus 1. part. quest.
12. art. 11. probat ex doctrina D. Thomas, in omni
alienatione sive raptu, tam in somnis, quam in vi-
gilii contingente, non reperi iudicium perfe-
ctum, quamvis reperiatur acceptio perfecta.

P. Medina prima secunde questione 28. articulo 3. sic ait: Ecclasis dicitur insania, eo quod à proposito,
& à libertate amoreat. Dionysius Carthusianus de
Laude via solitaria articulo 36. sic de hoc dissentit.
Mens, in qua nonnullum absque suo conatu, im-
provisè, repente ad contemplationem hanc, & my-
stica Theologia intuitum, raptum & ecclasiū ele-
vatur, pietate DEI immerso, perprevenientem,
perstringentemque gratiam misericordissime eam
præveniente, ipsiusque apicem affectiva, & ver-
ticem intellectiva potentia immediatè tangente, il-
luminante, & inflammante, tam valide, ut im-
becilla creatura confessim, & quasi instanciè
deficiat, & deficiat a se ipsa, & super se mali-
cibiliter, ac gratiosissime transferatur, in tan-
tum, ut non queat, quamvis velit, renunci
ut puta libertate arbitrii jam quasi ad horam su-
spensa arque sopita.

C A P V T II.

In quo rursus nostra sententia auctoritate
Divi Thomae & sancti Augustini com-
probatur, ac propositis argumen-
tis respondetur.

Icer nostra sententia videatur luculentex
SS. Augustino ac Doctore Angelico probata atque confirmata, non desunt tamen non-
nulli, qui eximios hos Ecclesie Doctores, con-
trariam tradidisse sententiam acriter defendant,
ideo consultum videatur, nonnullis aliis ipso-
rum adductis auctoritatibus, sententiam ne-
gantem communire ac confirmare. Et in primis
videatur manifestè S. Thomae sententia de veritate
quest. 13. art. 1. ubi agendo de violentia, quam raptu
ex natura sua importat, objicit sibi hoc ar-
gumentum: DEVS non est causa quare homo sit de-
terior, sed bonus homo est vivere secundum ratio-
nem, & voluntariè operari. Ergo cum violentia sit
contraria voluntaria, & bonus rationis evanescere vide-
tur, quod divinitus non fiat in homine aliqua vio-
lenta elevatio contra naturam. Huic vero argu-
mento

L 1 z men.

mento responderet D. Thomas sequentibus verbis:
Ad quintum dicendum quod opus bonum ex hoc quod
habet bonitatem meriti exigit, quod si secundum rationem,
& voluntatem, sed bonum quod ei confertur
in raptu, non est huiusmodi, unde non oportet, quod
procedat ex voluntate humana, sed sola virtute divi-
na. Hac ille.

Denide D. Thomas agens de raptu in com-
muni scilicet docet in ipso raptu non reperiendi judicium
(sicut supra dictum est de eo, qui in somnis con-
tingit, sed tantum inveniri acceptionem, sive con-
templationem divinorum, de veritate quest. 13. artic.
3. ad 7. intelligentia, inquit, nostra, qua divina ap-
prehendimus, quamvis non committatur sensibus per
viam apprehensionis, admittetur tamen cum per viam
judiciorum. Et ideo intelligentia a sensibus abstracta
dicitur, quando de eis non judicatur, sed solis super-
nisi insipientiis intenditur. Non minus expressè
doctet idem secunda secunda, questione 173. art. 3.
ubi in corpore intendens probare, quod quando
lumen divinum infunditur prophetis, non sit ne-
cessaria abstractio a sensibus, hoc principio ab ipso
sapientissime repetito probat nempe. In nobis per-
fectum judicium intellectus habetur per conver-
sionem ad sensibilia; que sunt prima nostra cognitio-
nis principia: Et in solutione ad 3. sic ait:
Quando mens Propheta superiori influxu inclinatur
ad judicandum, vel disponendum aliquid circa sensi-
bilia, non sit alienatio a sensibus, sed solus quando
elevatur mens ad contemplandum aliquis sublimiora.
Et in solutione ad 2. quando mens Propheta in-
tenditur in suo actu circa dispositionem, vel judi-
cium sensibilium, non oportet quod a sensibus abstracta-
batur.

Prae tera quod elevatio quae in raptu contin-
git, que ad actum intellectus pertinet, non sit a-
ctus humanus, videtur etiam colligi ex ipso Divo
Thoma 2.2. quest. 175. art. 1. ubi requiritur ad raptum,
quod non sit ex propria intentione. Unde illum
doctet provenire a causis extrinsecis; ut a causa
corporali, scilicet aegritudine, dæmonie, aut virtute
DEI, & hec tercia causa solum habet locum in
hac elevatione divina, de qua agimus, quare idem
D. Thomas de veritate ubi supra, divinas virtutis
hunc motum attribuit.

Rationibus præterea probatur. Prima sit, quo-
tiecumque voluntas non potest prohibere, ne in-
tellectus considereret aut cogiret de aliquo ob-
jecto, tunc necessaria: quoad exercitium ad illud,
ut docet Divus Thomas prima secunda, questione
10. articulo 2. Sed in raptu hoc contingit, ideo in
eo non reperiatur libertas. Nec valens dicas, quod
D. Thomas ibi docet, voluntatem non necessarii-
tatem in via quoad exercitium ab aliquo objecto, nam
ibi loquitur ex parte objecti, non vero negat,
quod hoc non possit fieri ex parte principii mo-
tivensis scilicet DEI, vel alicuius passionis, ut opti-
mè docuit illo articulo Cajetan.

Secundus confirmatur ex eo, quia raptus ex na-
tura sua præ se fert violentiam vi cognoscitivæ, id
est, i. si rationi illata hæc enim est, que secundum
D. Thom. 2.2. quest. 175. art. 1. & secundum ipsam
veritatem in raptu vim patitur: hæc autem vis in
eo consistit, ut usus rationis, sive perfectum, & li-
berum judicium impeditur proper sensuum alienationem,
quia dum intellectus elevatur ad di-
vinam percipiendam, hac abstractione removetur a
suo natiali, & libero modo operandi, qui est per
conversionem ad prima principia, hoc est, ad sensus exteriores, & ob eam causam raptus divinus

violentiæ infert rationi, eam ligando, & necel-
lato ur non possit perfectum ferre judicium log. my
de rebus visis, quod judicium perficitur per con-
versionem ad sensus tamquam ad prima princ-
pia, ut docuit D. Thomas loco citato prima parte, disculpa
quæst. 84. art. 8. & 2.2. quest. 173. art. 3.

Hanc autem vim tive violentiam a DEO in ra-
pi rationi sive vi cognoscitivæ inferti egregie that. 6.
docet D. Thomas 2. Corinth. 12. lecit. 1. agens de mentis,
essentia & natura raptus, in quo consultat hæc in cap. 4.
violentiæ rationi illata his verbis disertè declarat: manu-
sc. 6. cap. 4.
Sed secundum, quod modus naturalis humanae cogni-
tioni est, ut cognoscit at simul per vim mentalalem, qua stellæ ante
est intellectus, & corporalem, que est sensus. Et inde mea sententia
est, quod homo non habet in cognoscendo liberum iudi-
cium intellectus, nisi quando sensus fuerint in se vi-
gore verè dispositi absque aliquo ligationis impedi-
mento; alias cum impedientur, etiam judicium in-
tellectus impeditur, sicut in dormitione patet.
Tunc ergo homo efficitur extra se, secundum cogni-
tivam, quando removetur ab hac naturali disposi-
tione cognitionis, que est, ut intellectus ab alijs
sensuum, & sensibilium rerum abstractus ad alijs
quaerenda moveatur. Quod quidem contingit du-
pliciter: uno modo per defectum virtute undecum
que talis defectus contingat, sicut accidit in Phœ-
nicis, & alii mente capti. Et hec quidem ab-
stractio a sensibus non est elevatio hominis, sed po-
tius depresso, quia virtus eorum debilitatur. A-
lio vero modo per divinam virtutem, & tunc pro-
prie dicitur elevatio: quia cum agens assimiles sit
patients, abstractio qua sit virtute divina, & est
supra hominem, est aliquid altius, quam sit homi-
nus natura. Et ideo raptus sic acceptus definitur sic:
Raptus est ab eo, quod est secundum naturam id,
quod est supernaturam, vi superiori natura eleva-
tio. Divus igitur Thomas explicans definitio-
nem raptus ejus violentiam constituit in hoc,
quod sensuum alienatione intellectus liberum ju-
dicium amittat, ut patet in raptu proveniente à
dæmonie, vel ab aliis causis, nam quantum
ad hoc omnes æquè rationis usum liberum ab-
sorbeant.

Expressius adhuc in quo sit hæc violentia,
quam raptus infert ipsi rationi, declaravit dicta
quest. 175. articulo 2. ad 2. docens consistere in hoc
quod totaliter usus rationis absorbeatur: Nam in
hoc, ali, preparatio raptus sit a est.

Quare ergo dicit aliquis, intellectus ex abstra-
ctione a sensibus ligatus, ita ut non possit judi-
cium rectum de rebus ferre, nisi sensibus exteriori-
bus in suo vigore restituatur.

Respondet ex mente Divi Thomæ 2.2. questio-
ne 173. articulo 2. in corp. & de veritate, quest.
12. articulo 3. ad 2. & 1. parte quest. 84. art. 8. de-
ficitum judicij, ut sapientissimus, excedat in
raptu provenire, quia intellectus omnino abstractus
a sensibus his ligatus, & confpositus, sive id
in somno sive in ecclasi contingat, recte non
potest judicare de rebus, quia judicium perfe-
ctum sit resolvendo omnia, de quibus judica-
mus, ad sensus externos tamquam ad prima pri-
cipia nostra cognitionis, unde docuit D. Thomas
prima parte ubi supra, esse impossibile ligatis sensi-
bus perfectum judicium ferri de aliqua re. Præ-
terea quia semper in ecclasi intellectus decipitur, maxi-
mè, dum assumitur ad imaginariam visionem, ex
eo quod nesciat tunc discernere inter res, & rerum
similiudines, rerum imagines pro ipsius rebus judi-
cari.

Repetimus ex
sua natura
præ se
fert violen-
tiam
vi cognoscitivæ
illata.

Legend.
nostri Phi-
lip. part.

Eh̄s, ut D. August. lib. 12. super Genes. ad litteram cap. 14. & 15. & D. Thomas ut lupia docent.

Hec autem violentia probatur experientis, quibus constat spirituales personas huiusmodi raptus pati invit, sc̄pē enim DEUM vehementer precantur, ne similes raptus pati eas finat, nec valent eis ullo modo resistere, ut superius cap. 6. diximus.

Tertio, possumus aliam etiam assignare causam defectus iudicij & libertatis in raptu reperti, nempe vehemens animæ intentio sive applicatio in aliquo operatione, sive sit in vi affectiva, sive cogitatione, ad cuius vehementem & intensam applicatione sequitur suspensio, aut debilitas alterum potentiam in suis operationibus, ex hac enim causa possimum provenire raptum traditum.

D. Thomas 2. 2. quest. 173. art. 3. ubi per contemplationem vehementem. D. Petrus raptum fuisse in cœnaculo affirmat, & in solutione ad 2. ait: Quodcumque mente intendit in suo actu propter vehementiam intentionis, sequitur alienatio a sensibus. Et de verit. q. 12. ar. 9. in corp. Ex causa animali, inquit, alienatio procedit, sicut quando homo ex minima attentione ad intellectu animali, vel imaginabili astrahit a sensibus. & clausus hanc raptus causam expicavit q. 13. de veritate art. 3. in corp. ubi agens de raptu, inquit: Hoc est commune intellectui: & alius anima poteris, quod quando una potentia in sua actua intenditur, alia vel debilitatur in suo actu, vel ex actu astrahitur: sicut patet in illo, in quo operatio visus fortissime intendit, quod auditus eius non percipit ea, quae dicuntur, nisi forte sua vehementia ad se trahant sensum auditum: cum ratio est, quia ad actum caputlibet cognoscitive potentia acquiritur intentio, ut probat Augustinus in lib. de Trinitate. Intentio autem unius non potest fieri ad multa simul, nisi forte illa multa a bec modo sint ad invicem ordinata, ut accipientur quasi unum: sicut nec alicuius motus, vel operationis possunt esse duo termini non ad invicem ordinati. Vnde cum sit una anima, in qua omnes cognoscitive potentiae sunt dantur, unius & eisdem intentio requiritur ad omnium potentiarum cognoscitionarum aliis: & ideo cum rotuliter anima intendat ad unum unius potentia, astrahitur homo ab actu alterius potentia. Et hec est alia ratio, quare in raptu repeteretur violentia, usum rationis liberorum absorbens.

Quonodo Quid probatur, quia in raptu, maximè in anime ecclita, ita potentia interioris animæ absorberetur, ut nulla ratione supra suas operationes anima tunc reflectere valeat, quod inferius capite 5. humani raptus disputationis ostendemus. Igitur non poterit esse intellectus, neque libertas, neque judicium perfectum.

Demum, quia Prophetam in vigilia, quam in somnis ad percipiendas veritates divinas rapiuntur, in ipso raptu, quantumvis divinam visionem percipient, maximè si sit imaginaria, intelligentiam tamen perfectam eorum quae vident, non nisi transacta visione sive raptu percipiunt, & hoc est quod dicitur Danielis decimo, in visione opus est intelligentia, quia non in ipsa visione iudicium, neque intelligentia virtus sanctis, aut Prophetis concedi solet, nisi raro, & ex particulari gratia divinius illustrerent, ut sequenti capite ostendemus: nisi eo tempore quo anima sensibus est restituta, ea possimum ratione, quia in visione etiam prophetica, ut ceperimus dicere, mens Prophetæ decipitur similitudines rerum pro ipsi rebus accipiens, ut ex Divo Augustino, & Divo Thoma nuper reguli.

Thom. à Iſu Oper. Tom. II.

mus, quod dupli exemplo licet demonstrare. Primo, nam Salomon in ipso somno decepitus est putans se vigilare, cum tamen in somno dormiret, ut dicitur 3. Regum, 3. cap. Igitur vigilavit Salomon, & intellexit quid esset somnum. Ergo ante vigiliam pratabat non somnia, neque dormire, & ideo decipiebatur, ut recte adverterit Lyraeus.

Secundo, Convincitur exemplo D. Petri, qui cum in vase sublineo animalia illa immunda in visione imaginaria sibi oblata conspiceret, existimavit, tunc illas non animalium similitudines esse, sed animalia vera, & realiter existentia, neque visionis intelligentiam, nisi peracta visione accepit; quod sine manifesto errore non potest negari; Id enim docet Scriptura sacra Actorum 10. his verbis: Et dum intra se habebat Petrus, quidnam esset visio, quam vidisset, ecce viri qui misi, &c. Ex his, & ex sequentibus verbis plusquam certò colligitur D. Petrus sensum visionis in ipsa existentem visione non cognovisse, quod ibi annotavit Glossa, & Augustinus, ubi supra, & idem evidenter colligitur. Alterum duodecimo, ubi Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio verè, quia misi Deus Angelum suum, &c. Nam in illa visione passus est Petrus mentis excessum; ut optimè non avit Richardus lib. 5. de contemplatione capite 8. Beda quoque & Glossa interlineatis, Neque enim D. Petrus ad se reversus diceretur, nisi extra se à DEO fuisse positus, qua igitur ratione D. Petrus in visione maximè immundorum animalium similitudinibus decepsus, putans esse vera animalia, rectum iudicium, aut libertatem habere potuisse? Unde D. Augustinus cap. 14. ubi supra. An aliquid, inquit, obfuit D. Petro cum in illa eccl. si respondebat: Nequaque domine, quia nunquam manducavi omne commune & immundum, putans ea que in disco sibi demonstrabantur, vera animalia? Quasi dicas Augustinus, Petro culpæ non fuisse imputandum, quod recusat etiam immunda animalia manducare, quia tunc non era: sibi compos, cum non posset habere perfectum iudicium de his, quae videbat, decipiebatur enim aperte, accipiens rerum imagines pro tebus ipsius. Demum D. Augustinus cap. 25. concludit: In visione autem spirituali, id est, in corporis similitudinibus, quæ spiritu videntur, fallitur anima, cum ea, quae sic videt, ipsa corpora esse arbitratur.

Alietio tertia, quando intellectus in actu elevatur ad divina intuenda, independenter a sensu. In quibus internis, & externis, tunc contemplatio sive raptus elevatio intellectus contingit cum perfecto usq. soleat representationis. Probatur primo, quia cum ista sit aliud perirruſma cognitione, quia in via de DEO haberi potest rationis magis participat de perfectione intelligentia. An. at liberaliter, ut disputatione precedentia gentes de intellectione abesse illa conversione adphantasmata annotavimus, non mirum, si Angelorum more contingat. 2. Quia in hac cognitione nulla est dependens iudicij intellectus a sensibus, cum sit merè intellectus, & fiat per species intelligibiles à Deo infusas, quae minimè a sensibus dependent, neque in esse, neque in fieri. Unde ad perfectionem hujus cognitionis parum refert intellectus esse abductus a sensibus, aut quod homo vigilat, aut dormiat. Quod confirmari potest exemplo animæ Christi Domini, operaris per scientiam infusam, quam etiam Beatissimæ Virginis fulsi communicatam pie credimus, quæ etiam in somno metebatur, atque etiam

in elevationibus divinis, quibus in Deum ferebatur supernaturali, ac divino, libero tamen & humano modo. Similiter quoque, ut D. Thom. qu. 13. de verit. art. 2. ad 9. habuisse cognitionem licet non per se infusam A damum in sopore à DEO illi immisso Gen. 2, quem etiam soporem fuisse cum perfecta cognitione & intelligentia mysteriorum divisorum non obscurè afficit idem D. Thom. 3. part. qu. 1. art. 3. ad 5. & 2. 2. qu. 2. art. 7. ac prædictum modum puræ contemplationis intellectus in erendum etiam communicari alii Sanctis, cum perfecta intelligentia & judicio, circa ea, quæ revelantur. Sentit idem D. Thomas loco citato de veritate.

Propositus in initio pro parte affirmativa argumentis respond. solutione allata à D. Thoma eodem loco de veritate, his verbis: Ad quintum dicendum, quod opus hominis ex hoc quod habet bonitatem meriti, exigit quod sit secundum rationem, & voluntatem; sed bonum quod ei conferetur in raptu non est huiusmodi, unde non oportet, quod procedat ex voluntate humana, sed sola virtute divina. Hæc ille.

Respondeo secundo, quod Paulus cum raptus fuit ad visionem divinæ essentie, cum ille raptus esset nobilissimum omnium, caruit merito ex duplice principio. Primo ex objecto divinitatis visionis. 2. ex parte alienationis à sensibus, quare miratio non debemus, si in actu contemplationis heroicæ, qualis est, cum mens ad divina rapitur, libertas aut meritorum non inveniatur; non enim divina gratia ordinem & modum operandi homini innatum destruere, aut invertere intendit. Cum autem homini sit connaturale judicare de rebus in ordine ad sensus externos, alienatus, & abstractus ab his sine novo miraculo non potest libere judicare, aut operari. Præterea constat in illustrationibus, & inspirationibus divinis, quibus anima ad bene operandum excitatur, neque meritorum neque libertatem inveniri; tamen sunt principium non solum meriti, sed omnium nostrorum bonorum actionum supernaturalium, & idem etiam affirmare merito possumus de visionibus, & apparitionibus divinis, quæ per se quidem meritoriae non sunt, relinquent tamen in anima ubertima, tam meriti, quam aliarum heroicarum operationum semina, ut plenius differemus infra cap. 5.

Deinde, quia eti in ipso raptu pro tunc rationis usus ita debilitetur, ut non possit liberè de rebus visis judicare, ac ex consequenti, nec mereri, tamen transacto raptu ex illustratione, & visitatione divina, quam mens ibi plenè degastavit, manet promptior & habilior, & ad divina penitus capienda, & ad amplissima merita per virtutum actus, aliasque spirituales functiones comparanda. Demum in ipso raptu virtute præcedentis contemplationis (ut in somno Salomonis superioris ex mente D. Augustini, & D. Thomæ testi) adhuc potest meritorum reperti, imo & maximum plenissimumque meritorum, quævis absortus sit pro tunc usum rationis, sicut enim in delectationibus corporalibus, quanto delectationes sunt majores, tanto magis impedire rationis usum. Unde Aristotele teste 7. Ethic. cap. 11. in delectationibus venereis, cum maximæ sunt, impossibile est aliquid intelligere, quia ut docet Divus Thomas 1. 2. quæst. 33. art. 3. in corp. & quæst. 34. art. 1. ad 1. ab sorbent usum rationis, quemadmodum igitur in ipso actu illius ingentis delectationis usum rationis absorventis, non potest esse peccatum propter defectum libertatis, tamen virtute

præcedentis voluntatis illam inordinatam delectationem amplectentis, quo major fuerit delictatio, major invenitur culpa, ita in raptu, quamvis meritorum tempore quo ratio est absorpta, intrinsecè non inveniatur, virtute tamen actuum præcedentium, amoris, fidei, spei, gratiarum actionis, & similium, qui in oratione antequam mens ad divina raptatur, frequentissimè exercerent, potest esse maximum meritorum. Imo & aliquando in ipso actu posse etiam inveniri perfectum judicium, perfectumque meritorum capite sequenti ostendemus.

Tertio arguento respond. in illo mirabili Adamo sopore fuisse perfectum judicium, ac libertatem, quia cognitio illa ecclastica fuit sine ulla conversione ad phantasmata ut in tertia Astarteo ne ieiunium,

Ad quartum respond. Primò Salomonem minus meruisse in illo somno propheticō, ut ex D. August. & D. Thom. supra demonstravimus.

Secundò respond. in illo Salomonis somno potuisse inveniri perfectum judicium, ac ex consequenti meritorum, quia forsan Salomonis mens divinitatis fuit illustrata, ut agnosceret quid loquebar, cum quo loquebatur; & quæ essent à DEO postulata.

Ad quintum respond. longè aliud fuisse Montani lentum; hic enim teste Epiphanius heresi 42. assertebat Prophetas non intelligere ea quæ videbant, vel loquebantur, sed loqui ut infantes & amantes, quæ quidem manifesta est infanlia, ut plenius ostendemus quæst. 173. art. 7.

Ad ultimum argumentum resp. nequamquam D. Petrum habuisse perfectum judicium aut libertatem in illo mentis excesso, ut manifestè ex D. Augustino superius demonstravimus.

C A P V T III.

Ex speciali divinoque privilegio, nonnumquam in raptu perfectam libertatem ac meritorum reperiuntur.

Icer in raptu frequentius, ut capite præcedenti demontravimus, perfectum adhuc de rebus visis judicium, ac proinde nec meritorum, potest tamen, ac nonnumquam conungit in divinis excessibus, libertatem omnimodum perfectumque judicium, copiotumque meritorum adest. Quod tunc conungere potest, quando divina revelatione accendeat illustrantur à DEO Prophetarum aliorumque perfectissimorum virorum mentes, ut cognoscant imagines in raptu sibi objectas, non eti ipsas, sed similitudines portas & species earum. Nam sicut defectus judicis & libertatis in raptu ex eo orti principio, ut capite præcedenti docebamus, quod intellectus est deceptus, accipiens similitudines rerum pro ipsis rebus, manifestè consequitur, quod si divina accedit illustratio, qua Propheta dum esset alienatus à sensibus edoceatur non illas esse veras res, quæ ei obiciuntur, sed tantum ipsis rerum similitudines, & imagines, quod tunc verè cessat deceptio, solvitque ratio supernaturali lumine illustrata, ut possit ferre perfectum judicium de rebus visis. Hoc tamen ratius contingit, elque singulare privilegium paucissimis concessum, nempe ut simul cum visione imaginaria eorum mentes divinitus illustrantur, ut veram visionis intelligentiam in

in ipso raptu percipient, nulla ratione imaginibus decipientur.

Hanc nostram sententiam docet Augustinus Epist. 102. ad Eudium prope finem. *Sunt visiones, in quib[us] que apparent spiritui tamquam corporis sensibus non solum dormientibus, vel sicut in corpore exierit, sed aliquando sane mentis vigilatibus, non per fallaciam illudcentrum demonum sed per aliquam revelationem spiritualem, que sit per formas incorporeas corporibus similes, que discerni omnino non possunt, nisi divino adiutorio plena revelentur, & menti intelligentiae adjudicentur, vix aliquando cum sicut, sed plerumque postea cum transferint. Quare idem Augustinus alterius super Genesim ad litteram cap. 26. magnam esse revelationem, dicoque Joannus Evangelista concessam, quando mens in raptu hac ratione a deo illuminatur, ut ita scribi: *Ibi etiam si videatur fuisse, ut omnino futura nos futurantur, quorum imaginibus presentes futurantur, sive ipsa homini mente divinitus adjuta, sive aliquando inter ipsa uera quid significant expONENTE, hec ut in Apocalypsi Iohannes exponebatur, magna revelatio est, etiam si forte ignoret ille, cuius bac demonstrantur, utrum ex corpore exierit, an ab eis sit in corpore, sed spiritu a sensibus corporis alienato ipsa videatur; potest enim sic raptus id ignorare, si ei & hoc non ostendatur.**

Sententiam Augustini amplexit D. Thomas de veritate quest. 12. art. 9. in corpore his verbis: *In hoc tamen Propheta differit in sua abstractione a sensibus, sive abstrahatur per sonum, sive per visionem ab omnibus aliis, qui abstrahuntur a sensibus, quod mens Propheta illigat, ut de his, que in visione imaginaria videntur, quando cognoscit et non esse res, sed aliquatenus rerum similitudines, de quibus certum iudicium habet per lumen mentis. Id est a hi, ut ex parte illius primi partis, quest. 111. art. 3. ad 4. ubi hoc argumentum proponit: 2 In visione imaginaria homo adhuc si in multis sensibus reuertitur, quia ipsis rebus, sed in hoc est quod est in deceptio, cum ergo Angelus bonus non posset esse causa deceptio, videtur quod non posset causare visionem imaginariam in imaginationem immutando. Hoc autem arguit in his verbis: ei, ond[icat] Angelus causans aliquam imaginariam visionem, quandoque simus intellectu illam amem, ut cognoscatur quid per hunc modum similitudines significentur, & tunc nulla sit deceptio: quoniam logus veri per operationem Angelis, summodo similitudines rerum apparent in imaginatione, nec tamen tunc causatur deceptio ab Angelis, sed ex defectu intellectus eius, cui talia apparent: sicut nec Christus sibi causa deceptio in hoc, quod mutuatur in parabolis proprieat, quod non expressum est.*

Ex quibus manifeste infertur, ex D. Augustini & D. Thomae mente, in raptu etiam divino, maxime quando mens Propheta raptus ad visionem imaginariam, decipi similitudines rerum per ipsos rebus accipiendo, ac judicando, proindeque tunc non posse habere perfectum iudicium, neque libertatem. Docent tamen ex duplice capite posse in his visionibus inventi perfectum iudicium. Primo si in initio mens adjuventur, id est, a DEO diluitur, ut cognoscatur ea, quas videt species rerum non esse ipsas res, sed earum portius similitudines, quo lumine Propheta mens illustrata iam recte incipit judicare de rebus acceptis, quia perfecte cognoscit, ac judicat res ipsas, ut sunt, & non ut apparent in suis similitudinibus, & ita omnino cessat dicta deceptio.

Secundò, præterea mens Propheta ab aliquo instruatur quid significent illæ similitudines, quas

vidit; sicut in Apocalypsi Iohannis contigit, et enim ab Angelo exponebarunt, quid visu illa significantur, & hoc, inquit D. Augustinus ubi supra. Magna revelatio est etiam forte ignoret ille, cui hec demonstrantur, utrum ex corpore exierit, an adhuc sit in corpore, sed spiritu a sensibus corporis alienato ita videat, potest enim sic raptus id ignorare, si ei & hoc non ostendatur.

Sed dices qua ratione in raptu intellectuali, Obiectum, quando quis raptus ad visionem intellectualem, poterit esse libertas? cum in hoc raptu, ut nunc supponimus, deceptio non inventariatur, cum contemplatio in eo haec non per similitudines & species imaginarias, sed potius per species intelligibilis, quæ res ipsas representant sicut sunt.

Respond. In raptu intellectuali posse inventari *Solutio.* etiam perfectum iudicium ex duplice capite. 1. Si in raptu intellectuali infinitantur species intelligibilis, quia tunc, ut superiori capite annoximus, in raptu intellectuali, non invenimus omnia per conversionem ab phantasmata, ac prius per illas species intellectus clarè illuminatur de his, quæ videat, ac perfectè jndicat, & discernit ea omnia, que contemplatur, ut in raptu isto intellectuali inventariat aliquo modo conversione ab phantasmata, ut aperte colligitur ex D. Thoma quest. 174. Tunc potest esse libertas, si potentia, que in abscorpia & immersione in illis operationibus propero vehementer actuationem circa objectum, ut vix possint reflectere supra illas, quare si à DEO solvantur, & divinitus expediantur potentia, ut possint iusta se, suasque operationes reflectere, & ad vertere ubi sunt, acque objecta circa quæ veletur, tunc etiam sensibus tantum abstractæ, possunt habere perfectum iudicium, ut mox et sequenti latius expolum.

CAPUT IV.

An actus amoris in raptu sive ecclasi si liber.

Dubibus praecedentibus capitibus sermonem facimus de actu intellectus in raptu interveniente, an in eo repetatur perfectum iudicium, & ex consequenti libertas in illa elevatione, sive contemplatione intellectus, nunc in hoc capite prætermittimus ita intellectus operatione, quæcumque de amore, qui in raptu, vel ecclasi reperitur, an in quantum illa necessitate intellectus, de qua in superioribus egimus, possit esse libertas in acta voluntatis, & quamvis nobis videatur nullam in ea re esse difficultatem, tamen quia non desunt Viti graves contrariant sententiam tenentes, placuit hic specialem de hoc questionem adiungere.

Si contrariant sententiam docent, probate eam contendunt argumenti in principio primi capituli adducti, quibus sunt de sopore Adami, de Iomino Salomonis, de visione Petri Ad. 10. quando viduus lucis descendens de celo, &c. Rationibus etiam confirmant. Primum, quia nihil est in hujusmodi ecclasi quod necesse est voluntatem, vid. C. 6. non DEUS tamquam causa efficientis illius motionis, quia divina gratia non delruit naturam, nos. Baled potius perficit: At libertas in hoc actu voluntatis pertinet ad perfectionem viae, & est necessaria ut actus sit meritior; non est autem verisimile DEUM privare hominem justum, cum eum elevat ad tam eximiam contemplationem, hac per-

fectio & fructu, qui in hac viti maxime extendus est. Præterea neque DEUS necessitas, ut objectum cognitum, ut constat, quia hoc tantum contingit in visione beata.

Secunda Ratio, quia licet ille actus intellectus necessarius, non infert necessitatem in actu voluntatis, quia sunt potentia natura sua habentes diversum modum operandi, & ideo necessitas in actu intellectus non tollit per se loquendo libertatem in actu voluntatis, neque imperius intellectus, sive applicatio illa violenta intellectus secum rapit ex necessitate voluntatem, quia semper illa est domina sui actus, quando aliis objectum cum sufficientia intentione & animadversione propinatur.

Tertiò, Quia abstractio à sensibus patum refert ad tollendam libertatem, quia illa non perturbat mentem, neque cognitionem, sed potius ex perfectione ipsius procedit per quandam quietem, & placidum otium sensuum, quod quidem animam pacatissimam reddit ad liberum mandatum DEUM.

Ultima ratio, quia ut D. Thomas docet hujus quest. art. 2. sive vehemens illa suspensio mentis ex amore refutat, ille autem amor, ut antecedit tam vehementem applicationem intellectus liber est, quia in illo priori nondum intellectus ecclasi consumata, ergo etiam post applicationem intellectus etiam à sensibus sit alienatus, manet voluntas libera quoad illum actum, quia illa applicatio vehemens intellectus, nullam vim inuilit voluntati, nec ostendit in objecto novam rationem necessitatem. Igitur ille actus amoris semper est liber quoad exercitium.

Sententia Negativa videtur sententia, nempe quid in raptu negans in sive ecclasi, voluntatis actu nullam possit habere raptu sive libertatem, clare constat ex his, quæ supra diximus cap. i. Quia dum assertum in raptu libertatem non reperiit, quia tunc judicium intellectus non est perfectum, ex consequenti manifeste sequitur, voluntatis amorem, si quis est in raptu, non est liberum; Dix si quis est in raptu, quia in raptu sive voluntas nil opera ur, non enim raro Propheta multa in raptu fuerint divinitus revelata, vel quæ futura erant, vel quæ ad aliorum instructionem pertinebant, quæ nulla ratione cōcererent. Prophetarum voluntatem, neque opus erat, ut Prophetæ amarent, vel respuerent ea, quæ eis à DEO proponebantur.

Præterea, quia quando Patres, aliqui gravissimi Authores docent ut cap. i. rerum, in raptu non esse libertatem, explesse loquamur, tam de libertate intellectus, quam voluntatis, ac liberum arbitrium esse consopitum, vel quid simile, aut æquivalent docent.

Prætermis vero aliis rationibus ibi à nobis adductis, quarum singula efficaciter probant nostram Assertionem, eam tantum adducemus, quia si pessime utitur D. Thomas in hoc proposito, quia libertas voluntatis nascitur ex indifference judicij; sed in raptu, intellectus caret ista indifference; imo est necessarius ad unum: ergo, & confitetur, quia in illo statu non potest esse plenum judicium necessarium ad libertatem voluntatis, nam ut ex superioribus constat, perfectum judicium nequit inveniri, quando anima est à sensibus alienata, quam esse perpetuam, & constantem D. Thomæ doctrinam probavimus supra cap. i. eam teneri aperte 1. parte, quest. 12. art. 11. & quest. 84. art. 8. 2. 2. quest. 154. art. 5. ad 3. & 173.

art. 3. & latius de veritate quest. 12. art. 3. ad 1. & 2. & quest. 28 art. 3. ad 6. & in 4. distind. 9. quest. 1. art. 4: questione prima ad 2. in quibus locis aperte docet, in raptu sive ecclasi libertatem non inventi, quia non invenitur perfectum judicium intellectus, quia judicium intellectus fit per resolutionem ad sensus exteros, quare ligatis sensibus, qui sunt prima principia nostræ cognitionis, non potest intellectus habere perfectum judicium de rebus.

Nec valet solutio eorum, qui dicunt illam doctrinam procedere, quando sensus ligantur per corporalem somnum, & vapores corporeos, non tamen quando ligantur per animæ suspensionem & elevationem, quia aperte est solutio contra D. Thomam, qui absolute docet, sive id fiat in somno, sive vigilia ligatis sensibus impediti Judicium perfectum in intellectus, ex quo colligit esse impossibile in nobis inveniri plenum judicium à sensibus abstractum. Unde inquit 1. part. quest. 84. art. 8. in corp. Impossibile est, quod sit in nobis judicium in intellectus perfectum cum ligamento sensus per quem res sensibiles cognoscimus. Et ibi Casianus aperte sentit cum D. Thoma.

Deinde quia D. Thomas, si attenue legatur, agit de visionibus, & revelationibus divinis iam in somno, quām in vigilia contingentibus, & atrobius docet non inveniri perfectum judicium, quia anima est à sensibus alienata. Igitur sinistra est D. Thomæ interpretatio assertorium S. Thomam tantum loqui, quando sensus ligantur in somno corporali.

Demum, quia D. Augustinus etiam judicat de revelationibus in somno, arque in vigilia cum alienatione sensuum acceptis, ut prædicto cap. 1. annoveravimus, quare recessum non est ab illa communi Theologorum sententia, nempe quod in raptu duo sunt consideranda, scilicet receptio, & judicium. Receptio ligatis sensibus perfectior est & sublimior; Judicium vero in alienatione sensuum non invenitur, sed potius per conversionem ad ipsos sensus.

Secundò dicendum existimo raptum sive ecclasi sive in duplice differentia; aut enim contingit ex propria intentione, cum quis v.g. incurrat in ecclasi sensibus sobria mente contemplationi divini à raptu extra sensus; vel cum quis ex vehementia a modis exponiatur extra sensus; vel cum quis ex vehementia a raptu paulatim incidit in ecclasi.

Potest alio modo contingere raptus, aut ecclasi divina, cum repente ac inopinatè sine illa prævia dispositione intellectus divina luce perfusus ad supernam elevatur, vel cum voluntas divino amore vulnerata in DEUM à sensibus alienata rapitur, & absorbitur. Si priori modo loquamur, tam in raptu, quām in ecclasi ex propria intentione contingentibus, potest esse libertas & perfectum judicium, quia tam in contemplatione, quām in amore ante alienationem à sensibus (hoc est, antequam raptus consumetur) est perfectum judicium intellectus, neque est illa necessitas in amore, aut contemplatione, imo potest esse idem actus amoris & contemplationis ante raptum, & post raptum, quamvis aliquantulum sit intensior post raptum. Cum igitur sit idem numero actus, si antea erat liber, etiam manebit cum eadem libertate adveniente sensuum abductione. Quando vero inopinatis excessibus quis ad divina elevatur, sive id fiat ex vehementia lucis in intellectu, sive ex vehementia amoris in voluntate, tunc nulla est libertas, tam in actu intellectus, quam voluntatis.

luntatis propter rationes dictas in primo, & in hoc capite.

Respon-
deretur ad-
gumentum
pro con-
sensu
additio-

Ad argumen'ta respond. ad primum plenè responsum est in primo cap.

Ad secundam rationem dicimus, tunc voluntatem necessarii ex multiplici capire, ut superius insinuavimus i. cap. maximè ex alienatione à sensibus, in qua non potest esse per se secundum judicium sententia in intellectu, neque libertas in voluntate.

Ad tertiam & quartam rationem eodem modo responde'ur.

Ad quintam & ultimam rationem resp. quod quando actus amoris præcedit raptum sive ecstasi, unc concedimus etiam accedente raptu manere eandem libertatem, ut supra in hoc cap. dimicimus.

C A P V T V.

An in raptu absorbeantur omnes anime o-
perationes intellectus, memoriae, &
voluntatis,

Superiori disputatione cap. 10. docuimus, allando in raptu non solum sensus ex eterno, verum etiam in eterno, per scipue imaginationis operationem suspendi, & absorberi; nunc opere propositum erit explicare, an pars superioris animae potentiarum operationes, quales sunt in intellectus, memoria & voluntate, vel fatalem aliquam earum in divino raptu absorbeatur.

Pro pleniori hujus difficultatis intellectu ac perceptione suppono ex communi mysticorum doctrina, pro eodem sum quantum ad præfens propositum attinet, aliquam potentiam absorberi à sua operatione, aut suspendi, non quod potentiae pro illo tempore perdantur, aut amittantur, sed quod tunc à suis operationibus abstrahantur.

Prima Assertione, si sermo sit de raptu prout est in potentia cognoscitiva, tunc certum est nullatenus absorberi operationes potentiae intellectivæ; quia si anima tunc temporis rapietur ad divinorum cognitionem, sive contemplationem, quomodo tunc intellectus à sua operatione cessabit? voluntatis vero operations, vel etiam memoria, tunc temporis aliquando manebant absorpta, & suspensta, aliquando vero tantum remittentur, quod frequentius evenire probabilius fane videatur.

Affirmatio secunda. In ecstasi quando anima dividitur ad amorem ardissimum, seu ad arcam & ecstematicam unionem admittitur, tunc pro tempore quo anima manet in ea felicissima unione, omnes omnino potentiam operationes absorbentur, non quod intellectus non in elliatur, voluntas non amet, aut memoria non retineat ea, quia intellectus percipit, sed quod haec potentia ita sunt in suorum objecto ut percepione vehementer applicata, & actuata, ut vix possint supra se ipsas ac suas operationes reflectere.

Quare
hec ec-
stasis ali-
quando
vocatur

Hac assertio in primis probatur gravissimum Patrum audiori atque Venerabilis Richardus Victorinus in Psalmum 25. cap. 4. exprefse eam confirmat, erudi è docens, quare hac ecstasis vocetur aliquando quiete, aliquando somnum. Hanc, inquit, quietem loquens dicit silentium. Psalmista vocat liquando somnum. Ab Apostolo dicitur pax DEI, que exuperat omnem sensum. O quam recte silentium, o quam vere somnus dicere possumus somnum, si excedit omnem sensum.

*Quid enim de eo digne dici posset, quod omnem exce-
dit sensum: factum est, magis silentium in celo quasi exciperat hora dimidia. Quid recte silentium dicatur audiri omnem max, sed quomodo erit & somnus è cogita quid faciat sensum somnus exterior circa hominem exteriorem, hoc facit somnum huiusmodi circa hominem interiorem. Somnus corporeus exciperat sensum corporum, auferit cratus officium oculorum, officium aurum, ceterorumque sensum, atque memoriam: sicut autem per somnum exteriorem sopiuntur omnes sensus corporis, sic per hunc, de quo loquimur, interioris hominis somnum exuperantur omnes sensu mentis. Similiter enim absorbet cogitationem, imaginationem, rationem, memoriam, intelligentiam, ut constet, quod Apostolus scribit, qui exuperat omnem sensum. Hujusmodi somnum anima inter veri boni amplexu capit, cum in eius fini re-quietet. Idem quoque Richardus lib. 1. de contem-
plat. cap. 82. ait: ibi itaque auditor cadit, ubi humana ratio deficit. ibi Rachel moritur, ut Benjamin orietur. Idem itaque (nisi fallor) per mortem Rachel, & casum discipulorum figuratur, nisi quod trium in tribus discipulis, sensus, videlicet, memoria, & ratione defec-
tus ostenditur. Ibi enim sensus corporis, ibi extero-
rum memoria, ibi ratio humana intercipitur, ubi mens supra se ipsam raptus, in superiora elevatur.*

D. quoque Bonaventura serm. 2. de luminalibus Ecclesiæ subserbit hoc sententiam, ubi agens de sa-
pientia nulliformi, & ecstatica: appellat nulliformem, quia est operatio lectoris, etiam transcedens omnem operationem intellectus, & omnem sci-
entiam, addit, sola tunc affectiva, vigilans, & silen-
tium omnibus aliis potentias impunit, & tunc homo est alienatus à sensibus, & in ecstasi positus audit verba, que non licet homini loqui.

Carthusianus de fonte lucie art. 17. hanc quo-
que sententiam confirmat, dicens: Raptus enim &
absorptus introductus, & immersus animus in divitias
gloria, in oceanum Deitatis immensum, pre admiratione
incomprehensibili majestate, & entuterni profusus
in potentia cognoscitiva, tunc certum est nullatenus absorberi operationes potentiae intellectivæ; quia si anima tunc temporis rapietur ad divinorum cognitionem, sive contemplationem, quomodo tunc intellectus à sua operatione cessabit? voluntatis vero operations, vel etiam memoria, tunc temporis aliquando manebant absorpta, & suspensta, aliquando vero tantum remittentur, quod frequentius evenire probabilius fane videatur.

Mirific
huius ra-
ptus sive
ecstasis
efficiens

Expressi s. autem idem Dionysius art. 16. Cun-
que, inquit, hanc lucem omnipotens mente ostenderet, mox mole magnitudini sue, actualitate, ac excellen-
tia majestatis, perfectione, ac luciditatis sue immen-
sa, in momento, in ictu oculi, in punto, sic
dulciter non violenter vincit, & opprimit, ut ipsa de-
ficiat atque deficiat a seipso, & vita amore, ac stu-
pore pra admiracione eius, quam contemplatur ma-
jestatis, ac claritatis immensa pre Deitatu, quam
cerne deliciissima serenitate, iuscias de seipso. Si
quidem repente, tam validè illustratur, ac inflamma-
tur, ut pro se succumbent, vires & sensus corporales
amittat. Tunc mens increata luci secretum inducta
in infinita luci abysso demergitur, in eterno felici-
tati oceanu raptus deperditur, in amori igne immensi
resoluta comburitur, atque in supervisissime ac su-
perplanissima solitudinu impertransibili & immen-
sa amplitudine securissime errat, feliciter deviat,
perdens se ipsam, nesciens ubi, vel quando.

Thau-

Thaulerus in serm. 3. de Spiritu sancto prope finem: In hanc abyssum, tam profunde abyssum quodammodo spiritus immersatur. & absorbetur, adeoque se perdit in ea, ut de se ipso nihil sciat, neque de modis suis, neque verbis, neque opere, neque gustu, neque cogitatione, neque amore. Horum, inquam, omnium nihil illo sat: in tempore in se distinctor intelligit; sed tunc a DEO absorbus est, nec aliud aliquid ibre est, nisi una pura, & simplex Divinitas, ineffabilis abyssus, & essentia unitas, datque hic DEVS spiritui per gratiam quod est ipse per naturam, suam videlicet innominabilem modi ne sciam, & omniforme expertem essentiam, ita tamen ut spiritus m. a. et creatura. Vnde & DEVS omnipotens n. eodem spiritu cuncta illius opera perficere & operari habet. laudare videlicet, cognoscere, amare, atque fruvi: estque hic spiritus ab omnibus quidem opere otiosus, & DEVN. patiens. Ceterum, ut vobis vel p. r. d. divina essent: a die potest, & intelligi: ita & de illis que hic aguntur vix liquid dices: sufficiimus. Hac illa.

Henricus Harphius lib. 3. mystic. Theolog. parte 2. cap. 16. Si ergo, inquit, per animorem practicum, in amorem fui: in me ingredi volerit, tunc omnes aliae vires animae perfluent veritati, qua Deus est, cedere compelluntur, ac in DEO sibi ipsis mori funditus per effluxionem sui ipsius, ac immersionem in illam simplicissimam divinam essentiam, sicut in proprio centro, hac autem felicissima mortis contingit in spiritu, cum tres vires superiores se in suis ex eis operatione sua vigorosissima funditus extenuant, annihilant, & in propriam deficientiam perducunt, ut in ipsam latissimam Divinitatem absorpti & feliciter effluant. Idem quoque Harphius lib. 3. parte 3. cap. 17. eandem doctrinam confi. mai dicens: et tempore quo feliciter a DEO agitur, & fruitionem consequimur, ab omni operatione feriari cogimur. E parte 2. cap. 15. ejusdem lib. Q. propter, inquit, amor noster efficitur in me, & otiosus sine operatione, & amor DEI ignis consimilans est, nos devorans & absorbens in unionem cum DEO. Hac Harphius.

Demum B. Virgo, & mater nostra TERESIA rerum spirituualium expertissima, in libris, q. i. os divini s. a. DEO illi. s. a. a conscripsi. mansione 7. cap. 1. & 2. d. in dictum inter matrimonium, & desponsationem spiritualem assignat, ita ut tempore dilleri: Primum agitur, inquit, dictum est, q. i. od in un'one. I. rit. i. al desponsationis, saltem tempore quo celebratur, omnes potentiarum operationes absorbentur, q. i. od anima quasi causa, mutata, ac sine ullo i. erio: i. tenu videatur remaneat; ita ut pro tunc nulla ratione possit sentire, aut intelligere, quale aut quantum sit illud bonum, quo fructu. Quia illa magna delectatio, qua animam perfid. superiorius diximus, tunc sensur cum anima se DEO approximare cognoscit. Ac cum jam amoris brachia a DEO astinguntur, eique unitur, nihil omnino lenit, quia tunc omnes potentias consopite ac absorptae manent.

In matrimonio vero spirituali alter solet consistere, quia tunc DEUS potentias antea absorpias, & quiescitas solvit, & oculorum squamas oculis permittit, ut anima recipiat atque intelliga aliquid de ineffabilibus bonis, quibus fruatur. Q. od quidem in ab initio modo contingit, non anima in illo centro manente visione in elle. Et alii mystici ororum sanctissima Trinitatis, omnesq. e ies personae manifestantur, praedita tamen hanc manifestationem suavissima quadam

spiritus inflammatio instar lucidissime cajuldam in nobis, ibique notitia quadam admirabilis percipit, amor, qua ratione ues personae sunt una substantia, una potentia, una sapientia, & unus solus DEUS ita et Iohannes q. od fide enim, ibi anima (ut ira dicam) quasi IESV. in omnibus cognoscatur. Est aliud praeterea discutendum in: spiritualis matrimonii unionem, ac spiritu ualibus desponsationis, quia in his omnia dona & gratias, quae a DEO anima recipi, eas videntur tecum perte mediis potentias, aut tenibustis matrimonio vel a spirituali non ita contingit, quia cum hoc matrimoniom in anima centro contingat, ibi mediare DEUS se manifestat quadam intel. & qualitate, & nobilissima visione. Haec tamen B. Virgo Te esia.

Vides qua ratione B. Mater docet in ecclasi omnibus potentias, tempore, quo anima conjungitur DEO, omnino abs. beri, ac derperi, quae quidem ab eo ipso non eo modo intelligenda est, quod potentia nil omnino operentur, mo tunc perfectissimo modo operantur, nam voluntas haec, denissimo amore in DEUM fertur, ut in eum prae nimio amore transformatur, atque a ipsa defice, & videatur. Intellexus deinde tanto lucis splendore illuminatur, ut p. r. nimia luce non alter, ac si solem asperceret, nil tanè intelligi possit, videatur sed ponit ideo dicuntur ab eo ipse, quia tanta in visione, ac plenitudine ipsi DEO acharrent, ut nulla ratione possint supra se ipsa ullam facere reflexionem, ut illo tempore statim felicissimum, q. o. v. int. ut recipere nequeant, ita expresse docet in Gerson super Magnifica, Alphabet. 84. littera Q. his verbis; agens de ista ecclastica unione, non q. i. od omnino, inquit, si anima sine cognitione prævia vel coniuge, juxta cuiusdam mysticæ Theologizantim imaginacionem, sibi obiecta nostra Gersonem namquam admittit, sed andrem sine prævia cognitione, ut fallit illi a modernis Theologis imponitur.) Verum est, inquit, q. i. od illa cognitio non supradicta est, ut videatur videre, jam enim avolat et illa simplex synderesis tunc illanctis & ardenti affectio, iuxta illud: Aver. te oculos tuos, quia ipsi me avolare fecerunt. Ita Gerson.

Thaulerus lib. inst. cap. 12. egregie exposuit hanc intelligenti modum pacis tamen verbis, dicens: Hic spiritus a DEO in admirabilem lucem suam deducitur, rapiturque, ita ut natura in quadam deformitate elevetur, ibi planè spiritus noster per lumine absque luce, per amorem & sive dilectionem efficitur, non quid absque dilectione sit, sed quia eius omnis cognitio, amoresque suos nimis parva videntur ad summam DEV' M comprehendentur. Hac illa.

Non aliter ac continget illi, qui solis orbem, ac spirituam ingredere, nam tunc verius clariusque agnosceret solem esse natura sua lucidior, magisque visibilem, quamvis radiorum ipsius coruscatione minùs videat, quo magis eum esse cognoscit visibilem. Sic planè anima ipsi DEO justitia vero soli ineffabiliter copulata, licet mentis oculos per immensam DEI claritatem, & incomprehensibilitate velut quibusdam splendidissimis radiis reverberata caliget, & incomprehensibili ipsius objecti luce succumbat, experientia tamen ipsa aperiens quam ante DEI claritatem & incomprehensibilitatem agnoscit.

Hanc intellectus operationem S. Mater TERESA a DEO divina revelatione edocet in libro sua vita, agens de hac unione cap. 18. mirè explicavit, cum enim illa sciare desideraret, quid in hac my.

Opus Spiritu
T. II

Disci-
men inter
matrimo-
nium &
despon-
sationem
spiritua-
lem.

Legend.
Commen-
tarij nost.
Balthas.
in hac
cap. ma-
fionis 7.
castelli a-
nimæ S.
m. Tere-
& citati
ibid. è
nost. B. P.
Ioan. à
Cruce lib.
e. e. cit.
amois & flam-

teologica unione intellectus operariatur respondit ei Dominus, ut ipsa refert dicto capite sua vita: como puede comprender lo que entiende, es no entender entendiendo; quasi dicat: cum intellectus non posse immensam illam DEI claritatem, & incomprehensibilem plenitudinem comprehendere, hoc ipsum est illam confpicere, intelligere se non posse intellectu cognoscere, & hoc quidem nihil aliud est sub ratione incomprehensibilitatis videre ac cognoscere.

Fir ergo ex dictis, tempore ecstatae unionis intellectum, aliosque interioris sensus omnino absorberi; nam si carnalis delectatio rationis usum (teste Aristotele) pro tunc absorbet, quid erit sentiendum de ineffabili illa dulcedine, qua ex immediaetate cum DEO conjunctione, & unione percipitur. Quare sicuti in hac vita DEUS clare videri non potest, nisi anima sit omnino a sensibus alienata, ita neque DEUS sensu, aut percipi potest clare in hac vita, nisi consipitus omnibus animae operationibus, ita ut anima pro illo brevissimo tempore nihil omnino sensu. Quapropter existimatio tria tempora in hac unione sive (spirituali desponsationis) distinguuntur. Primum, cum eam anima percipit DEI praesentia ad se approximationem. 2. Cum DEUS divino illo contactu animam deosculatur, & sponsa labia divinum illud, scilicet oculum percipiunt. 3. Cum plene istam divinam presentiam, ac ejus suavitatem degustat.

In illo priori intellectus nondum absorptus per infusionem divini luminis, ab ipsis solis presentia derivatis, clarissima luce elevatur, ut Deus ipsum voluntati omnino proximum altissimo modo contempletur. Postea vero a se ipso deficiens in illo instanti mutui cum DEO amplexus dulciter absorberit, & obdormit. Ut praecitatè Dionysius Carthasianus in Commentariis in lib. de mysticæ Theologia D. Dionysii cap. 9. declarat dicens: Verumtamen in hac contemplatione fertur apex mentis, & intelligentie vertex DEO uniti tanquam omnino ignoto in omnimodo quoque caligine fieri, nihilque penitus de illo cognoscere, non quod ab illius inspectione omnifarè vase, præteritem illa sit altissima, clarissima, perfectissima, ac profundissima Deitatis contemplatio, cognitio, viro huic vita possibili, ut ipse me magnus Dionysius, & expositor ipsius testantur, sed quia in hac contemplativa, ac sapientissima, ac ferventissima unione cum DEO mens acutissime, & limpidissime perspicit, quam superinteligibilem, & supersplendidissimum, & superluminosissimum, & superpulcherrimum, & superaramabilissimum, & supergaudiosissimum si ipse Dominus DEUS omnipotens, & immensus, atque quam infinita, & indicibiliter a plena illius cognitione, ac beatifica ejus fruitione, visione faciali immediata, & clara intuitiva, distet, deficit, & occumbat, ideo per admirationem, & amore deficit, & defluit a scripta, gaudiose quoque & dulciter absorbet, obdormit, & quiete in superdilectissimo Creatore DEO Salva ore, ac misericordia, mox & supergratiosissimo tuo sponso totius beatitudinis sua luce purostimo fone omnipotens, & liberalissima causa.

Hæc de illo instanti sive tempore, in quo Deus anima per se ipsum uniuersus, & manifestatur, & quamvis hæc unio realis cum DEO brevissimo tempore absolvatur, & tempore quo perficitur ligata sunt, & quasi absorpta ab illa immensa,

dulcedine omnes potentia, adhuc tamen neque in isto tempore divini contactus sive unionis mutua anima cum DEO, credendum est omnino in intellectum sua carere operatione. Absurdum enim est cogitare animam illo felicissimo unione tempore nobilissimus intellectus & voluntatis operationibus non alter, ac ille qui deliquium animi patitur, omnino privari. Imo potius ex magnitudine hæc, amoris, & delectationis intellectus manet suspensus, & absorptus, praesertim ex admiratione eorum, quæ tunc intelliguntur, tunc enim cum tenacissime intueatur ea quæ spectatur, non datur ei locus reflexionis supra seipsum, ita ut possit ipse intelligere aut discernere se aliquid tunc intelligere, quia ab illa ingenio admiratione torus tenuetur ligatus & absorptus.

Dices igitur, anima cum si eo tempore omnino absorpta ac suspensa, nil potest habere, quia ad meritum nullum requiritur, ut potentia non sit ingratia, ac necessario applicata suis objectis. Hanc objectionem sibi proponit B. Virgo TERESIA cap. 6. in Cantica, p. 6. in hic objectioni respondet, hoc esse arcatum diu niam, ac portus fidei tenendum, quām rationibus esaminandum. Nos vero possumus breviter respondere, ibi verē non esse meritum, ut B. mater confiteratur, quia ad meritum omnino requiritur, quod potentia anima ita sint expedita & libera, ut possint non solum ferri in sua objecta, sed etiam supra se ipsa refligere, ac dignoscere suas operationes, alias omnino sunt necessaria, quod meriti rationi contradicit.

Respondeatur secundo, supposita illa distinctione superioris exposita, nempe in hac ecstata unione tria tempora esse distinguenda; in primo nempe, cum anima percipit DEI praesentia approximationem; & etiam in secundo, cum lenitudo amplecti & divinitus osculari, in his duabus statibus anima nullum habet meritum in prius, quia est omnino abstracta a sensibus, quare non potest tunc habere perfectum judicium, ut constat ex his, quæ sapientia superioribus docuitur. In posteriori vero ex duplice capite mentio carere debet, cum propria rationem dicat, tum enim propterea, quod interioris animæ potest sunt omnino ligata, & absorpta. In tertio vero, cum potentia quasi ligata & absorpta DEUS sua solvi benignitate, ut tunc percipient felicissimum statum quo fuissent, ac alia mysteria, quæ eius divinitas revelantur, sine dubio eo tempore merentur, quia cum potestate non sibi absorpta, facile supra scripta refliguntur, ac divinitus illustrantur, ut non obstante sensuum alienatione, perfectè agnoscant ac dijudicent ea, quæ videntur.

Hunc diversum animæ statum, Dionysius Carthusius de fonte lucis cap. 16. exponens illa verba Job 36. in manibus abscondit lucem, & precipit ei, ut rufus adversarius tuus tradidit hic doctrinam confirmans, dicentes in quo locis hojsi reditu annuntiat Deus per allocutionem in eternam dilecto hominem (bono feliciter, cum quo tam grauose operari dignatur) quod lux ista posse sit eis, ita ut eam possit stabiliter possideat, & si ad horam amittere eam, ad eam rufus recuperandam possit ascendere, & per eam ad lumen glorie pervenire. Insuper lucem contemplationis theoriae ac mysticæ radium visionis tenens DEUS in manibus, eandem lucem pulcherrimè radiantem ad libitum suum mentu purgare nunc pandit, & inflat, nunc retrahit, & abscondit, sicutque lux ista ventus simus ad tentatus DEI arbitrium later, ac pacem,

& nunc copiosius, clariusque infusus, nunc minus, &c. Ac post pauca: Etenim in hac profundissima contemplatione gratia DEI præveniens, ac penetrans, sensum perstringit amantis, & eripit eum illi, infigitque sibi, atque ut horum expersus ait S. Bernardus, rapit eum in diem, qui est à tumultu rerum ad gaudia silentis, hoc est, in splendorum clatissimum locis supremæ, in quo ab omni profluvio desideriorum carnalium, inquietorumphantasmatum, fluctuantum cogitationum levaverit conquecet, obdormiens in dilecto. Haec genus ille.

CAPVT VI.

*De effectibus aliis, tam tempore raptus sive
ecstasis, quam transactus illis animæ
communicatis.*

Tempore quo anima divinam hanc ecstasim, quæ nihil aliud est, quam ut alibi plenius explicavimus, arcana unio cum ipso DEO feliciter experitur, anima in divinitas gloria, & in oceanum Deitatis immensæ abiatur, in quo quidem gradu anima suo sponsò feliciter unitur, & fit in celo silentium quasi dimidia hora, & quidquid molestum ante fuerat, tunc abligeretur gloria; in hac enim secreta anima cum DEO sponte voluntas ardentissimo amore flagrat, & quasi consumitur. Cum enim ipsa DEUM compleatur, maiores certe ex illo uberrimo fonte aquarum viventium rivulos, nempe amoris, & delectationis exhaustus, ac sapientissima in illo fonte divina suavitatis fluenta degustat. Intellectus vero per lucem incretam altiori & sublimiori modo, quam unquam alias, non tamen clare & distinctè DEUM ipsum percipit. Memoria demum immobilis, letens, ac tranquilla permanet, brevi ter nunc operationes divinas, quartiesque potentiae eo tempore patiuntur explicitus.

Effectus communis anni solet in hoc statu in selectu. Solet enim clementissimus DEUS, tempore hujus felicissimæ unionis ecclastice, ut in superiori capite annorum, intellectum solvere, & inæstimabiles divitias, a dona ineffabilia, quibus tunc anima fruatur, claram d'gnoscere posset, nec non alia quoque divina mysteria in intellectuali visione animæ manifestata, quod est veluti tertium tempus, sive status, animæ ita divina unione fruens, per quam certè manifestationem naturæ divine, atributorum, ac divinarum proprietatum in intellectibus imaginibus clarissimum lumen acquirit. Potissimum vero miratur liberalissimam illam divinitatis communicationem, se ipsam tam ad intra, quam ad extra immensa sua bonitate mirabiliter effundentis. Unde grandis in anima fiducia generatur, ut cum DEO familiariter agat. Ibi etiam lumine divinitus infuso gignitur insig- nis perspicacitas ad penitus sacra Scripturae sensa, & divina sapientia arcana penetranda, quin imo non solum anima, verum etiam corpus & sensus mitifice perficiuntur.

De hoc lumine, quo tunc temporis intellectus divini us illustratur, opime Henricus Harpadius lib. 2. part. 3. cap. 12. de mystic. Theolog. In hunc, inquit, modum etiam itulmodi homines, tam profunde rapiuntur in omnimodas occultas cogniciones, quod incredibile force in experto. Primo q. idem intellectuales oculos atrocentibus in DEI excellam naturam, datur plerumque ipsi

notitia de DEO, quod scilicet si quedam incomprehensibilis simplex putitas, in sua essentia inaccessibilis profunditas, inaccessibilis altitudo, incomprehensibilis latitudo, eterna longudo, tranquilla & silens, aut quieta caligo, lata & vasta solitudo, requies eterna Sanctorum commune fruibile sui ipsius, & omnium Sanctorum, & multa his similia, quæ considerati possunt in abyssali pelago Deitatis. Et quāvis homines non intelligent, quid in istis verbis includuntur, quādiu ipsi non fuerit concessum experiri, scire tamen debent, quod intellectus illorum, qui se frequenter ad ista converunt, in tantum in hujusmodi stoliditor in admirationem, ut omnes vires animæ sequi cupiant, unaqueque cum operatione libi debita ad gratias agendas DEO ad ipsum honorandum & amandum, adeo quod totus homo habituatur in elevatione omnium virtutum animæ.

Et inferius: Nunc ergo prosequendo de ista notitia. Secundò oculus intellectus elevatur, & instruitur de SS. Trinitate videlicet, quomodo Filius à Patre eterniter generatur, & Spiritus sanctus procedat à Patre & Filio, quomodo tres illæ Personæ sunt unus DEUS, & una Essentia, æquales potentia, sapientia, & bonitatis, & generaliter quicquid DEO attributum, hoc isti tribus Personis æquiter attributur, & dumtaxat distinguunt eas sua Personalitas. Sed ista notitia, & appantio fit penitus in spiritualibus imaginibus, aut similitudinibus in isto gradu consuceptionis, & non essentialiter.

Et hoc de operatione intellectus. De voluntate igitur aliquid proferamus. Hoc tempore diximus, voluntatem divino connubio ipsi DEO faciliter conjungi. Et ut lib. 4. cap. 17. §. 2. indicavimus, hic dum mens à te alienatur, dum in illam divinam & arcana unionem raptus, dum ab illo divini amoris pelago undique circumdat, ac iuncte penetratur, te ipsam penitus exire, divinum quendam effectum induit, & insperata pulchritudini configurata, tota in illam gloriam in DEUM transformata transit. Sub hoc iaque statu mens sicut mel de perra, oleumque de lato distillatio, & sub illo Divinitatis monte (id est, DEUS ipse animæ unitus) stillanti dulcedinem, & Deitatis colles flumine lac, & mel, ipsa domini gloria frēderis impler tabernaculum. Sic autem tuum præfentiam infinitam amabilem exhibet, ut faciem tuam animæ ostendat, amorem & dulcedem infundit, sed faciem tuam & decorum tuum non ostendit, nondum enim in hac vita appetit in lumine, quamvis in amoris signe se manifestet; unde in hoc gradu anima dilectum suum ipsam deosculantem sentire omnino potest, videt etiam non potest. Cogit a igitur quanto erit amoris magnitudo, qua beatæ ex unione sue voluntatis cum summo bono fruuntur in gloria, quia ea quam Justi in hac vita percipiunt, non multum distat ab illa, licet enim anima DEUM non videat, dicitar tamen vivere cum DEO, vivere de DEO, esse in DEO, & DEUS in ipsa, qui est omnia in omnibus. Dicitur etiam habere, & possidere DEUM, qui est summum bonum, & ubi est summum bonum, ibi est summa felicitas, ibi vera lætitia, licet non omnino plenæ, dum peregrinamur à Domino; & huic quidem inchuate Beatus in jure congruere possunt carmina illa, quæ Hugo Victorinus lib. 1. de anima cap. 4. in laudem eternæ vitæ composuit:

*Est ibi pax, pietas, bonitas, virtus & honestas;
Gaudia latitiae, dulcedo, vita perennis;
Gloria, lux, requies, amor, & concordia dulcis.*

Hæc omnia reperiuntur in isto spirituali DEI, & animæ matrimonio.

De hoc amore, ut annotavit Harpadius capite 53. ab supra, est Influxus quedam ignis spiritualis, id est, charitatis, voluntatem penetrans tranquillo, & quieto amore, qui non erupit sicut amor practicus, qui homini inferiori intunditur, sed amor iste recipitur in viribus intellectualibus à corpore separatis, & est silens, purus, ac perfecte depratus, vel excoctus instar olei, quod non supererfluit cum sufficiens fuerit bulbum. Hic amor nobilior est alio, sicut aurum, terra, & subtilior, sicut aer aqua trahens semper superioris vires ad suam originem, quantoque spiritualior fuerit, tanto minorem ingerit laborem. Calor autem hujus amoris tam vehementer est, quod totum hominem videtur comburere, & que consumere, & quasi in ignitum, seu vivum carbonem transferre, atque in immensum illum amoris ignem trahere, & amibiliter, adeo ut amans spiritus divinum amorem invocare compellatur sine intermissione, ut se intralat, devoret, in abyso immense sue magnitudinis. Ecce vero diuinus amor intellectuali impressione clamat incessanter in spiritu, ut amet illum amore, quo ipsum & eternali ter amavit.

Denum memoria ecclasticae unionis tempore, imo ipsa unione ecclastica transacta per influxum divinum, & conversionem ad DEUM fit

*Effectus
memoria
communi-
caris
consueti.*

tranquilla, clara, & serena, quemadmodum aer, quando quietus est ab omni ventorum impetu, purus nubibus, nebulis carens, ac solatibus radiis omnino clatus. Attollitur enim in hoc statu mens supra omnia sensibilia, ut si quis ultra nubes clatus, apertum ccelum intueretur, & in eo felici statu memoria sit adeo constans, & stabilis, ut nihil ejus serenitatem perturbet, unde sit, ut rerum creaturarum etiam transacta unione vix possit mominisse, adeo enim rerum terrenarum recordatione privatut, ac si esset homo totus celestis. Transactio vero raptu sepe corum quæ in eo visa sunt, siue in intellectu solent oblivisci, ut eruditè tradidit Richardus libro quarto de contemplat. capite vigesimo tertio. Cum enim, inquit, per mentem excessum supra, sive intra nosmetipso in divinorum contemplationem rapimus, exteriorum omnium statim, imo non solam eorum, quæ extra nos, verum etiam eorum, quæ in nobis sunt omnium obliuiscimus. Et item cum ab illo sublimata statu ad nosmetipso redamus illa, quæ prius supra nosmetipso vidimus in ea veritate, vel claritate, quæ prius perspicimus ad nostram memoriam revocare omnino non possumus. Et quoniam inde aliquid in memoriæ tenuamus, & quasi per medium velum, & velut in medio nebulis videamus, nec modum quidem vindendi, nec qualitatem visionis comprehendere, vel recordari sufficiamus. Et mirum in modum reminiscentes non reminiscimus, & non reminiscentes, reminiscimus; dum videntes non pervidemus, & appetentes non perspicimus, & intendentes non penetramus. Vides certè, quia humana mens, sive in illa intimum arcuorum secretarium introcat,

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

sive de illo ad exteriora exeat; Vides inquam quia utroque eam velum obliviosus excipiatur.

Transacta vero certa anima, quæ ad seipsum reversa ex gracie & lucis plenitudine, quam ibi ubertate in suo fonte ecclasticae unionis tempore degustavit, mirabilis amoris, & lucis, aliarumque virtutum affectus in ipsam derivatos, & illa quæ ante in cella vinitia ebria videbatur, sobria egreditur, easlebba tamea divitius ac gemmisi pretiosissimum tam lucis, quam amoris, aliarumque virtutum, ac donorum decorata; nam cum mens in superiori amoris gradu divino amore incensa, ac in DEUM transformata fuerit, ex illo igne divino, de quo loquens Jeremias capite primo Thren. Misit, inquit, ignem in ossibus meis, & eradicavit me. Maximus plane charitatis ardor in voluntatem, ac intelligentia lumen in intellectum dimanant, qui quidem ardor charitatis eam tranquillo quodam, & quieto amore delectabiliter afficit, nec erumpit, ut antè impatiens, & austrius amor efficiebat; sed potius est omnino silens, purus, & perfectè desiccatus, vel excoctus ad instar olei, quod amplius non supererfluit, cum faecis sufficienter ebullitum. Hic amor nobilior est alio, sicut aurum terra, & subtilior sicut aer aqua, qui continuo trahit animam ad jugem & supereminente cum DEO unionem. Calor autem hujus amoris tam efficax est & penetrans, ut ossium medullas, ac totum hominem consumere, & quasi ignitum carbonem in immenso illum divini amoris ignem trahere, & transformare videatur.

Iste vero ardentissimos amor, transacta illa fructuiva unione, quasi per modum habitus voluntatis à DEO conceditur, manet enim in anima omnino radicatus, neque sicut ille prior citè petratur, sed continuò potius ac perenniter à voluntate divini amoris incendio ignita proficit, qui animam in hoc statu ad divinæ voluntatis nutrum facile applicat, & accommodat, in qua quidem plena conformitate Christianæ perfectionis summa conficitur. De hujus vero gradus ardenti charitate, ceterisque virtutibus præclarè Richardus degradibus violentæ charitatis scripti, dicens: Cum igitur anima in hunc modum divino igne fuerit decocta, medullitus emolitus, penitusque liquefacta, quid iam pudor erit, nisi ut proponatur ei, quæ sit voluntas DEI bona, beneplacens, arque perfecta, quasi quodam ad quædam informiter consumata virtus formula? sicut enim exclusores liquefacti metalli, proprieatis formulæ, qualilibet imaginem pro voluntatis arbitrio excludent, & rasa quilibet juxta modum congruum, formamque definitam producent; sic anima in hac esse ad omnem voluntatu divine nutrum facile se applicat, imo spontaneo quodam desiderio ad omnes ejus arbitrium se ipsam accommodat, & juxta divini beneplaciti modum omnem voluntatem suam informat. Et sicut metallum liquefactum quoquecumque est via aperitur, facile ad inferiora currendo delabitur: sic anima in hoc esse ad omnem obedientiam se humiliat, & ad omnem humilitatem juxta divinæ dispositiones ordinem libenter inclinat. In hoc itaque statu anima ejusmodi proponitur forma voluntatis Christi: unde & dicitur Ad Phil. Christo JESU, qui cum in forma DEI esset, non lipp. 2. rapinam arbitratu est esse se æqualem DEO, sed

M m

semel-

semetipsum extinxerit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Humiliavit autem semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis. Hec est forma humilitatis Christi, ad quam se conformare debet, quibus supernum consummat charitatem gradum attingere volet.

Decem effectus ecclastice unionis.

Sed quia effectus ecclastice unionis libro 4. de divina oratione cap. 25. plenius enumeravimus, nunc brevi oratione perstringemus. Omnes vero congrue reduci possunt ad decem sequentes. *Primum* est, immensa ferè anima DEO unita gratia & pulchritudo. *Secundus*, *Lucis* sive veritatis splendor. *Tertius*, *Charitatis* ardor. *Quartus*, ineffabilis suavitatis. *Quintus*, *Pax* exuperans omnem tensum. *Sextus*, *Virtutum* omnium ornatus. *Septimus*, *Vera* Christi imitatio. *Octavus*, *Rerum* humanarum contemptus. *Nonus*, *Perfecta mandatorum* DEI, & Ecclesiae adimplio. *Decimus*, *Mirabilis corporis transmutatio.*

Meritum

Vides quām innumerabilia dona, quām ex quo anima, & illustria gratiarum charismata, loco meriti, quo eo tempore anima caret, à DEO liberalissime et concedatur. Cū enim raptus brevi tempore durer, ut inferius dicemus, etiam meritum futurum esset uberrimum, comparati minime posset spiritualibus emolumentis, ac perfectionis gradibus, anima tempore raptus collatis, ac eo transacto relictis in anima effectibus, quibus cūm non jam brevi tempore, sed totius vitæ spacio ampliori, ac uberiora merita ardentis charitatis inflammata, ac virtutibus heroicis prædicta compare poterit. Meritum igitur in raptu non amittitur, sed potius in melius commutatur.

C A P V T VII.

Vtrum vi raptus aliquando animam à corpore separari contingat.

Legend. *S*o' et frequenter in raptu anima à sensibus alienari, rarissimè tamen separata à corpore, quāvis non defuerint aliqui, quos refert Martinus del Rio libro 2. disquisit. *magicalum questione* 25. inter quos erat Bodinus, qui censem in raptu Tom. 7. magico animam revera deserte ipsum corpus, arque alii in locis separata versari, qui error fuit Cabalistarum, adducitque quām plures fabulas, in quibus refertur multoties defunctum revixisse, & animam quoties voluit corpus resume re potuisse, ita ut afflentes animam Cervi effigie ex ore evolantem viderunt, ac aliquando de militis dormientis ore egressa, & iterum ingressa, &c. Nam verè isti mortui non erant, sed potius in raptu magico, neque anima ex ore evolabat, sed hoc erat diabolico prestigium ad hoc institutum, ut de anima transmigratione errorem in mentibus praescriberet.

Et commentar. Quare ut certum constituendum est, in magicala ecclastica nulla ratione animam separari à corpore; ratio h. ius est, quia cūm mors nihil aliud sit, quām anima à corpore separatio, & in ipso anima egressu hæc contingat separatio, necessariò homo morietur in isto anima egressu, sed homine mortuo solus DEUS potest propriam virtutem iterum animam in corpus inducere, quia hoc pertinet ad potentiam DEI infinitam; igitur anima semel separata migrare non poterit in aliud corpus, neque suum iterum ingredi, ac

informare, nisi DEO volente atque ducente.

Adducunt in contrarium raptum Pauli, in quo *satu-* *deci-* *cent* animam Divi Pauli extra corpus fuisse, *qui-* *dem* probare non possunt. Poruit quidem DEUS id facere, sed an fecerit, cum ipso Paulo fuerit incertum, cui poterit confitare? nec au derem cum B. Hildegarde affirmare corpus vere ab anima fuisse tunc separatum, cūm de hoc dubitent Partes, ac Scholastici omnes, ut inferius dicemus: Solus igitur DEUS sic animam in raptu separare posset, & interea in corpore idoneas iterum recipienda animas dispositiones conser vare; quod an Paulo contigerit dubitare le Paulus profiteur. Huic sententiæ adhaeret D. Tho mas 2.2. quest. 175. art. 5.

Eodem quoque modo intelligendum existimo quod refertur in Franciscanorum Historia de B. Egidio, qui cūm aliquando interrogatur, an in hac vita corpus suum per ecclastum, vel contemplationem animam deserat. Respondebit affirmativè: Quod si intelligendum reor, vel quod tempore ecclastis anima ab omni corporis functione fuerit absoluta, & sic corporis penitus oblitia fuerit: vel quod divina potentia à corpore deducta in id reducta fuerit. Primum tamen hominum magis veritati, & experientia eorum, qui ecclastum patiuntur, conforme videatur.

Nec defunt inter Autores Catholicos, qui putent tantum fuisse, ac tam acerbum DEI pars Virgini MARIÆ dolorem, ut non solum extra se præ magnitudine dolorum à sensibus abstrahatur, ut superius disserit. 1. cap. 14. ostendimus, sed etiam quod te vera eam vita privaverit; ita ut cū Christo mortua verè fuerit; licet postea relutexerit, contendantque suam sententiam multis argumentis comprobare; validiora intertem brevia proponemus.

Primum nituntur id probare ex illa Prophœtia Simeonis Luce 2. Tuam ipsius animam pertransibit gladius, id est, dolor de morte filii tui vitam tuam per medium laceret, atque abrumperet; neque id dictum est per hyperbolem; quoniam non hac facile admittitur in Vaticinio futurorum.

Secundò, quia tantus erat amor matutus inter filium, & matrem, ut caro CHRISTI, caro MARIÆ reputaretur, quia illa erat optima mater inter omnes mulieres, & ille optimus inter omnes filios, ac proinde dignus erat summum amoris affectus; quod si ex amoris qualitate capienda est melior doloris, ubi immensus amor, ibi etiam immensus dolor esse debet, & ubi dolor immensus, ibi & mors, de qua ait sponsus Cant. 7. Fortis est ut mors dilectio, dura sit in inferno amaritatis; id est, dilectio, quam à te exigo, debet esse efficax, & fortis instar mortis, quæ ut hominem ab omnibus separat, & ab omnibus quæ videntur delectabilia, avellet; sic vera Christi dilectio cuius cor occupat, mundo penitus mori cogit, talis fuit dilectio mea, inquit Christus, pro qua ad mortem ipsam amplectendata accessi, quod si solus amor carnis nonnullos adgit ad mortem, cur non idem tantus affectus carnis & spiritus simul faciet?

Tertio. Nullum donum aut gratia fuit in ullo *Natus* Sanctorum, que nō amplius debeat in B. Virgine *gratia* splendescere, atqui constat martyrum summum *dolorum* esse DEI beneficium, quod secundum veriorem *colacum* B. Thomæ doctrinam 2.2. quest. 124. art. 4. non fuit al perficitur, nisi reali morte, & sanguinis profusione, *cum sancto* ergo MARIÆ particeps martyris debuit esse, nam *quid non* si hæc martyri gratia illi defuit, cogemus fa copiose

recepit teri Agnetem, Luciam, Catharinam, & similes
SS. Dei permultas B. Virginis superiores exiisse.

Gentrix. 4. Argumentatur ex quibundam Historiis fide
dignis, quae aliquos tradunt ex sola contemplatio
ne Christi Crucifixi animam exhalasse, atque id
magno loco beneficio reposuisse nam, ut alios
prætermittantur, Raymundus magister Ordinis
B. Dominicani, qui fuit a confessionibus B. Catharinae
Senensis, refert inter alia DEI beneficium hoc
quoque Catharinæ concessum, ut omne genus
tormentorum experitur, quod Dominus in Cruce
pertulerat, ex quo aliquando vehementissimis op
pressa doloribus ad tempus mortua fuit, & quod
post aliquot horas revixit. Si ergo imago Crucifixi,
& sola absentia rei meditatio potuit mortem
inferre deo eis, quam mortua, quid credendum
erit de matre sanctissima, quando res ipsa serio
agebar, & præsentem suum propriis oculis
spectabat crucifixum, & tanquam agnum man
suetum ab immannissima fera exagitata.

Ultimum argumentatur ex quorundam Patrum testimonitis, in quibus nihil expressum de Vir
ginis morte assertur. Deinde produxitur Grego
rii Nysseni apud D. Thomam in catena aurea rela
tum: Hæc de filio, inquit, dicuntur, spectant tam
en ad eum Geniticem, dum singula tibi afflunt
plures simul periclitata, & glorificata. Ita Nyssenus.
Quæ quidem verba non cogunt ad mortem in
MARIA ponendam, sed assertur simul periclitata
cum Christo, quia qua Christus corpore suo simul
& ipsa in anima sua perpetua est, & poterat ad
mortem perducere, nisi fuisset divinitus confortata.

*De ipsa Virgo ne
quaquam in passio
ne Filii sui pre
nimis dolore extin
ta fuit.*

Omissis verò aliis testimoniosis, quæ ad rem non
conducunt, prima sit assertio: B. Virgo in Passione
Christi Domini nequaquam mortua fuit, ac con
traria sententia sine fundamento confuta vide
tur, nec ullus Patrum eam tenuisse legitur, nec ex
Ecclie traditione constat, ac facis litteris contraria
est, quæ assertur stetisse MARIA M juxta
Crucem IESU, quod triplici ratione probati pos
tulat.

Prima, quia non decebat illa die alium præ
Christi languorem in reconciliationem humani
generis fundi, ne cum Christo alias cogiaretur
Redemptor, aut JESUS non sufficiens & idoneus
Salvator. 2. Quia ut cap. 14. probavimus, B.
Virgo tempore Passioni Christi, non mortem,
sed ecstasim pro nimio dolore tantum passa fuit:
& Pares affirmant, quod si tunc à DEO non
fuerit divinitus confortata, præ dolorum magni
tudine intercesseret, non ergo mortua fuit. 3. Quia
probabilior sententia tenet, B. Virginem viam
& ardentesim desiderat, atque intensissimam
contemplationis obnisi, fieri enim pro est, ut
mentis tanta efficacia & intensio his affectibus ap
plicetur, ut non solum à sensibus abstrahatur, sed
& ipsum corpus veluti destituat, ita ut paulatim
ejus dispositiones remittantur, ac deficiant, ac
tandem ob eum defectum non possit anima in
corpo conservari.

Seconda Assertion. Non solum beatissime Vir
ginis, sed etiam aliis hominibus purissimis accide
re potest, ut præ magnitudine divini amoris aut
voluptatis intensissimæ anima divino raptu à
corpo separetur, ac in celum celeriter evoleat;
congit enim aliquando cor ipsum dilatari, &
aperte potius ac paternibus, ut cor ipsum quasi
rumpatur. Hoc autem amoris vulnus, inquit Ri
chard, Tractatu de gradibus violentia & charitatis, tan
tum amorem & gaudium exercitat in anima ipsius
que eot in principio ulque adeo expandit, & latè
explicat, ut aegre claudi possit, hinc jam quodam
vulnera cordis afflictum eo tempore anima, quod
verè est, & dicitur *vulnus amoris*. Nil verò potest
hoc amoris vulnera tentari invia, aut vehemen
tius excruciare. Hæc ille. Unde licet amor boni Comitudo
non sit passio, quæ tensionem inferat, ex vehementi vulnera
tiori tamen intentione sua, corpus etiam iædit, ipsa ranta
sumque saeculæ unde cor in illa expansione lædatur. moris ex
tut quidem, sed abique mortore, hac enim est dul
ponit, ciliata pallio, quæ cor ipsum affici mirabiliter
concupicit. Solet tamen adeo hæc invictissima la
sio ingravescere, ut mortem quoque felicissimam
inferre valeat; invaleat enim amoris impetus, &
cor ex ardenti illo desiderio DEI tantum anguitur,
ut passioni iaceat, neque hoc mirum esse debet; nam ut Henricus Harpadius scribit lib. 2. my
stic. Theolog. part. 3. cap. 44. nonnulli propter
tantam cordis adapei onem mortem incurvile.
Et istud accidit ex gudio, voluptate, vel amore,
prout in lib. Apumi regit: quod Brugia quadam de
vota femina in sermone moriebatur præ magnitudine
amoris. Similiter legamus de quodam milite, qui obit
in loco, de quo Dominus noster carlos ascendit. Istalat
io est etiam signum post successus sanitatis spiritualis,
arque divina restorationis, quia Christus splendidus Sol
Iustitia & misericordia secundo & tertio, immo multis vicibus
hujusmodi vulnerato cordi radios divine claritatis,
dulcedinis & charitatis, excitando multoties animam
ad amplexum sue unitatu, siue cordis vulnera renova
rat, & aggrevavit. Verum tamen eo tempore vulnera hoc
undum est super abundantissimis deliciis, quas cor ip
sum recipit. Corde vero sic à tantarum deliciarum
convivio invitato, (ut idem Harpadius lib. 3. cap. 12.
prosequitur) mox roto affectu brantibus arterys se
dilatata, & expandit, ac omnes anima vites ad pacem,
& charitatem vinclatum toto se desiderio preparant,
& ornant: hec autem invitatio est quedam aeterni so
li illuminatio, cor ipsum tantu delectationis gaudium,
tam patulum redens, ut nulla queat humana virute
rectitudi, & ideo cor invincibilis vulneratur, & amoris
laetitia patitur, quæ quidem amoris vulneratio est
dulcisima passio, & gravissima pena. Hæc ille.

Hoc autem amoris vulnus non solum incipi
entibus, sed & perfectis aliquando coniungere
solet, ut egregie annotavit D. Bonaventura de 7. In
terioribus aeternitatu distinet. 5. art 2. Nota, inquit,
quod amor violenter non solum vulnerat am
atrices animas, sed etiam celestes substantias, immo
enam ipsum fontem amoris DEUM vulnerat.
Unde Vercellen, exponens illud Cantico: Filius ma
tris mea pugnauerunt contra me, dicit, filii tui sub
stantia superna civitas, ex qua ipsa affluere spir
itualia percipit alimenta. Pugnauerunt contra me.
Pugnantes corporaliter spiculis acutis mutuo se
ferunt, & pungunt, sic mentes contemplati, &
spiculationes volatiles, ferventia desideria, lubi
tia, & acutæ penetrativa emituntur. Primum quidem
Paranympos, priusclus ipsis pertransitus in spon
sum dirigunt sagittas acutas volatiles violentes
scilicet amoris, ut dicat: Vulnerasti cor meum sutor
mea sponsa: sicut dicitur in Cantico. Mentes enia
celestes ad similitudinem pugnantium his spi
culationibus, & desideriis occurrentes luminibus
fervidis, & penetrativis illos perfundunt, & ad sui
ipsorum excellum, quasi ad quandom spiritualem
mortem provocant, quam erigant ossa, ut vivant
sponsi. Hæc Vercellen.

Mai 2

Hoc

Thom. à Iste Oper. Tom. II.

*Hanc ex-
pertam fuit
Seraphica
mater
Terefa.*

Hoc amoris spiculo cor visceraque Seraphica
perturbata fuit: Te esse trajecta fuit; vidit enim, ut ipsa
laetificet in lib. sue vita juxta ead finis: latus
Angelum statuta b. evem forma elegantissimum,
igneo aspectu flagrantem, quem ab ardore Seraphim
exstimator. Ferebat ille manu jaculum aureum, ex cuius spiculo summo, ut apparebat, ignis
prodibat modicus. Hoc ergo celesti jaculo cor
Virginis tam validè sauciavit, ut haerentia spiculo
viscerum frusta extrahente videbatur. Dolor acer-
rimus erat, ut subtile quosdam gemitus ejus in-
dices ederet, cum vires ad clamorem deficerent:
nec ramen dolore carere ullo pacto cupiebat, etat
enim ineffabili oblectamento permixtus.

Hæc autem amoris vulneratio ita grave vul-
nus etiam animabas perfectis infligere solet, ut
etiam aliquando mortem subire videantur. So-
let enim tam vehementem amoris impetu
cautare, ut vita propemodum private videatur.
Si aliquando sanctissima Virgini Terefa, dum
Salmantica virgines ejus filia: amatorium car-
men de Christo canere in Relatio: Domini-
nicae Festivitate cepissent, veluti jaculo trajecta,
ita summus ex sponsi absens dolor invalidus, ut
frigenie, ac penè dissoluto corpore vita ferè inter-
cipia fuerit. Et crebro sic afficiebatur, ut paulò
minus præ desiderio DEUM videndi animam
efflaret, nisi opportunis rapiibus clementissimus
DEUS sui copiam illi fecisset, ut sic anima vul-
neribus amoris saucia, nonnihil requiesceret. Ac
demum tamen ac tanta amoris vulnera experta est, ut
tandem violentissimo amoris vulnera (ut latius
Didacus Jezep Episcopus Turianensis in ejus
vita historia tradidit) numquam feliciter efflaverit.

Respond. Argumentum pro contraria sententia propositum. Ad primum facili negotio respond. nullam esse hyperbolem; nam de Iosepho Patriarcha in carcere confituto dixit David Psl. 104. Humilaverunt in compeditibus pedes ejus, ferrum pertransit animam ejus. Quem iocum Augustinus Epist. 59. ex-
pli-
cat fert nomine tribulationem indicat, nec
quilibet iam ex hujusmodi verbis elicit motet
corporalem Ioseph esse intelligendam.

Ad secundum dicimas, non semper ad sum-
mum dolorem sequimortem, in Joanne enim E-
vangelista maximè amato, & Christi amatore singulare & ejus mortis spectaculo ore mors consecuta
non fuit, sed in certum in quibuldam feminis, aut
viris summo dolore affectis secuta si mors, id
potius ex debilitate animi parum in adversis exer-
citati, & parum constantis in DEI providentia
provenit; at cum B. Virgo mortem Christi ap-
prehenderit, & cognoverit ad majorem ejus gori-
am, & plenioram mundi salutem condicere,
dolori non succumbebat, imo haec omnia ejus
mentem inconcussum tenebant.

Ad tertium respond. Hanc quoque martyrii
Cur SS. coronam sanctissime Virginis non defuisse, sed e-
Vergo
martyre
plusquam
martyrem, ut colligitur ex D. Bernardo in ferm.
martyr
Signum magnum. D. Hieronymo in ferm. de Af-
nuncupe-
lump. Ide hono ferm. 2. de Assumpt. Antelm. lib.
de excellentia virginis cap. 5. Omnes hi B. Virgi-
nem plusquam martyrem vocant proprium immen-
sum orem, quem in filii morte sustinuit, quia
ergo B. Virgo plus diligebat filium, quam se ip-
sam, circa milio percussi, flagellari, crucifigi, &
mori potuit, quod etiam maior fuit quam in seip-
sa percussi, & mori; & ideo plusquam martyris fuit

vivens, & in anima patiens, & ita maior etiam
meritum comparavit, tam quoad preium es-
tentiale, quam accidentale; quare cum Chirillus
verè, ac propriè martyr fuit, nam propriè veri-
tatem morum, & doctrinæ violenter interfec-
tus; B. Virgo properè summam cum Christo con-
junctionem simulcum ipso pati dicebarat.

Ad quartum respond. Quidquid sit de illa
morte B. Catharinae Senensis, negamus tam
hoc ipsum B. Virginis coniugis, tum quia illa sta-
bat iuxta Crucem JESU, constans, & in fide &
spice erecta & firma: quod si per mortem cedidisset,
opus erat ut relurgendo virtute divina revivise-
ret non sine miraculo; vitanda sunt atten mira-
cula in expositione Scripturarum; nam, ut B. Au-
gustinus lib. 2. in Genes. ad litteram cap. 1. elegan-
ter annoavit illam expositionem Scriptura que
tolli mitacula, alteri praferendam, que illa po-
nit, & ad quæ minime ipsa Scriptura cogit.

Ad 5. pater solario ex his, quæ in ipso argu-
mento proponendo diximus.

C A P V T VIII.

*Divini raptus ea via esse solet, ut etiam
corpus à terra sublevetur.*

Spiritus DEO per amorem assimilatus, & uni-
tus qualificari, ut præclarè Gertson philosopha-
tur, etiam & afficit consequenter corpus pro-
ptium, tamquam suum formabilem ea materiali
per redundantiam spiritu ad corpus. Unde fit, ut
corpus sic habituatum induat, & gerat qualidam
conditiones & proprietates ipsius spiritus. Inde
est, quod Aristoteles dixit: In virtuoso omnia
consonant ratione; sicut ergo spiritus noster tractus
à DEO, trahit consequenter ea, quæ corporis
sunt, ac proinde resultat unio mirabilis spiritus
ad DEUM, & corporis ad spiritum. Legimus
Moylen postquam locutus fuerat ei Dominus in
monis caligine, quod ad populi tumultuantem re-
gionem descendebat, faciesque ejus radiosa, cor-
onataque videbatur. Etenim sicut lampas ex lumine,
sic corpus totum ex interna contempatione
reluefecit & nitescit. Hinc vultus, hinc oculi, hinc
tota corporis composicio, divinum aliquid, lo-
brium, modestum, serenum, & decorum præ-
fert.

Nec solum corpus ex redundantia spiritus his
qualitatibus afficitur, sed instar ipsius spiritus mi-
tra agiliter suum aliquando sublevatur. Pondus
enim divini amoris emergere facit non solum spi-
ritum à turbida fluctuantem phantasmatum &
desideriorum carnalium terra caligine, ut solum
liberius ascendiatur, sed & aliquando corpus ipsum
natura sua grave à terra spiritus vi & efficacia tra-
hitur & elevatur. Senerat experimento solidi
hanc amoris & spiritus vim tuisim agentem, ipsa
mater Augustini S. Monica, quæ aliquando in
Ecclisia S. Cypriani martyris leceperat faciem
Communionem, in qua plenitudo gratia, velut
suo fons sumitur, tunc protinus corpore à terra
sublevata ostendit in voce: *Voleamus in celum,*
voleamus in celum fideles, à qua dom postmodum
quætit, quid sibi voluisse, hac insoliti clama-
tores? ipsa uerat tota columba simpliciter
piè benignè quæ responderit: & quid vobis, quid
queritis? *Cor meum & caro mea exultaverunt in*
DEVN virum. Congruit id quod sequitur, *Altaria*
tus

¶ Domine virtutum, suscipe, conculcerunt hanc elevationem.

Talis etiam fuit raptus B. Francisci, de quo D. Bonaventura in ejus vita cap. 1. Vixit et nocte manibus ad modum Crucis protensis, toto corpore sublevatus a terra, & nubecula quadam fulgente circumdatus, ut illustrationis divinae intra mentem mira circa corpus perlostatio testis esse. De D. Dominico in ejus vita refert Surius, q. od cum in Missa Corpus Christi purissimis manibus in altum elevaret, cunctis quia aderant spectantibus, ipse pariter cubitus unius alitudine a terra et elevatus, corpus terrenum, & grave animi devotione, & spiritu sursum attollente.

Tale aliquid de S. Thoma refertur; cuius corpus etiam contemplatio lebat a terra. Sic in Beatis preuentibus speculis Maria Magdalena, & Maria Egyptiacas factum legimus.

Deman de B. Virgine, ac matre nostra Teresia Episcopus Tarasoviensis in ejus vita lib. 1. cap. 15. ita scribit: Cum habeat ebat coelesti B. Mater Terezia interdum radius, & lucis splendoribus illustrata, interdum impetu amoris acta sapientia extensis sensibus tanta vi extra seipso Virgo rapiebatur, ut saepius propter divini spiritus vehementia in sublime ferreteretur, & eo corpore in aera pendula manaret, instar ferri a magnete, aut palez a foco igne plena supra se ferrebatur, ductu suo pariter secum trahens corpus, ut jam non corpus, aut si corpus non nisi gloriosam videbatur. Unde quod admodum aqua, quam superfluo signis intenta calefacit, sicut propria natura, quam pigrum, gravem, & ad ipsam tendenter habet obivit, & in altum ferri imitando ignis calefaciens levitatem. Ita prorsus anima Virginis in canthus DEO imbuebatur, divinisque ignibus astrabat accessu, ut spiritus ejus non aliter, quam si flamma foret, in altum rapereatur, tandemque illam levitatem & agilitatem in corpus detinaret. Hoc raptus aliquando B. Mater in petuissimo habuit, ut ipsa cap. 20. sua vita hisce verbis testatur.

Recolligit DEUS animam, ut solent nubes terra vapores, totamque aerea levitatem quasi nubes coeles subuenient, quam & secum ducit, cui etiam bona ostendit Regni Ihesus, quod illi preparavit. Nescio si comparatio quadrat, sed vere res sic se habet. Et infra: Accedit impetus tam subtilis, tamque vehemens, ut experimento noscatur illa nubes, ut aquila nobilissima sustollit, seseque anima sub aliis suis colligens rapit etiam volentem, idque tanto excedeat, ut saepius ego obtini voluerim, & omnem conatum, omnemque industriam adhuc buerim, speciatim contra raptus illos, quos in publico patiebar, & alios plurimos, quos privatis, ac breviter me elufam, & decepam. Porro aliquid aliquando hoc luctamine in eoprestabam, sed cum attrito totius corporis, quem habet, qui cum gigante fortissimo luctatur. In certam verò fieri non poterat, ut obstirem, immo animam impetus levabar, & cum anima caput, ut illud moveare non possem, interdum etiam totum corpus usque in aera ferendo: sed hoc ratiōnē, item quippe, dum in Chofo religiosis omnibus ad communionem sumendum adunatis simile quippiam mihi eveniēt, flexis ego genibus non mediocriter angebar, quod videretur mihi res insolita, & qua ab aliis facili notari posset. Iusti ergo Religiosas (nam superioris munere fungebat) ne rem manifestarent. At vero aliquando

animadvertisens DEUM idem mecum velle agere jacentem in terra ex endebam me. Occurrerant enim, quae corporis tenerent, neque tamē sic occultari poterat, quin impetus manifestaretur. Deprecabar enī dulcissimum Dominum meum JESUM Christum, abstineret deinceps a gratiis conferendi, que exteriora apparerent, jam enim fastigabar et respectibus, quod non possent non dignosciri. He gracie, quae mibi conferebat, vixit est bonitati suæ exaudire precantem, quandoquidem ab illo tempore, quāvis illud exiguum sit, nihil m. hi tale evenerit. Haec tamen B. Mater, quae indefessus Dominum orabat, ne similes sibi gratias publici iūi conferret. Unde quemadmodum narrat P. M. Badius cū aliquando suscepit Eucharistia Sacramento astante numerofa multitudine jam corpus in aera rapereatur, apprehendit etiam ferream, mulcumque anxia, inquit, Domine ob rem tam deus momenti, qualis est, grāiam banc non habere, ne patiāre mulierem tam pravam ab aliis bonaberi. Aitis vicibus in Choro apprehenditas storieas sublevabat. Ideoque focias monerat, si quando simile quippiam in publico videbent, sibi vestes validē trahere, ne ab aliis percipiantur. Per aliquot annos sic persistit, quo ad illius tandem precibus Dominus annuit, siquidem ab illo tempore, quo etiam ferream apprehendit, tam validos tamque penitentes raptus ultra non sensit.

Nec mitum esse debet, quod corpus terrenum tunc spiritus divinitatis, & impetu a DEO in aera sublevetur, qui instar aquile, quae animal, quod per terram reptit, subito abripit, & in aera, ipso invito, elevat; sic imbecille corpus non solum ab omni sensuum usu, sed etiam a propria terrenorum regione abducit, ac in suprema spiritus vestigia persequente evolare cogit.

Operatio alia, sive divina metamorphosis purissimis animabus ecclasiæ patientibus contingit solet. Videtur enim eis aliquando earum consolida transfigiri; sed penitus a sponso colesti ab eis aferri, & loco illius cor proprium divini sponsi substitui. Tale quid B. Catharina Senensis conagis in ejus vita refertur, ac non raro aliis famulis sanctissimi evenisse, experientia ipsa comperti, quas quidem cordium permutationes non reales, sed portius imaginarias, seu apparentes censeo, neque enim opus est nova excogitare miracula ad amoris in animabus excitandis affectus. Potest enim Christus Dominus ista imaginariè repræsentare, ut amoris actus ardorius accidat, neque enim D. Paulus, quando afferebat Vivo ego, iam non ego, vivit in me Christus, se vita naturali orbante cedebat, sed se in Christo immersum afferebat, ut penitus sibi mortuus videtur. Familares enim sunt locutiones inter amantes, quae usitate non sunt divinatum affectionum experientia caretibus, quales sunt animam mori, propriam formam amittere, in DEUM amore transformari, & id genus alienam amantibus frequenter, si naturam rerum specter falsas, si affectum veras esse dicimus, quo sensu Philolochus animum potius esse ubi amat, quam ubi animat, pertinet.

Alii divini Raptus effectus in corpore causati.

Solent etiam aliae corporis mirabiles alteratio-
nes ex divinis communicationibus in raptibus
contingentibus evenire, de quibus D.Bonavent.
Dominic. Proces. 7. Religio. cap. 15. & 19. ita scripsit: Quan-
doque, inquit, corpus quasi obrigeselt, & mem-
tomi 7. bri Inhabilia & inflexibilia sunt ex subita fervo-
fect. 7. c. ris & suavitatis influentia, & hoc potest esse, quia
4. pag. spiritus omnes distenduntur corde inflammato,
8. 4. Bi- quia intensione & obstructione nervorum spiri-
tualium membrum amittunt habilitatem officio-
rum suorum, ut lingua loquelæ, manus operatio-
num, & pedes, & crura gradienti quoque fer-
vor iterum remittatur, & via spirituum aperta-
fiant, ut prius. Nec mirum si haec divinæ affectio-
nes possint efficere, quarum virtus fortior est;

Antony Tract. 4. cum etiam humanae actiones interdum id valcent
dis. 2. & subitus timor, & subita & immoderata latitia,
fect. 6. & subitus dolor, & odium immensum, & intem-
peratus amor, sicut saepè compertum est, & in ec-
stasim, vel stuporem, vel phænem aliquos ex hujus-
modi raptis fervore esse, & membra in rigorem,
vel tremorem versa, vel etiam febres ex vehementi
molesta incidunt. Et infra: Quia virtus divinæ
dulcedinis intolerabilis est imbecillitati terreni
corporis, sicut si ignem intromittas. Unde legi-
mus Sanctos ex divinis visitationibus & revela-
tionibus caruisse, & vitibus emarcuisse; de quo
legitur in Daniele: Visionem hanc grandem vidi, &
non remansit in me fortitudo, & emarci, nec habui
quidquam virum, & jacebam confundatus super sa-
cra mea. Ita D.Bonaventura.

Dionysius Carthusianus de fonte lucis, art. 18.
has corporis transmutationes ecstasim conse-
quentes descripsit dicens: Ex tanto quoque contem-
plationis excessu, amorisque impetu, amor & ebulli-
tione generantur per redundantiam quamdam in parte
sensitiva, ac corpore languor, debilitas, moror, ac ma-
cies, detestatio corporis alimenti, impotenta, usus, ac
motus membrorum ac sensuum, & totius corporis ri-
gor. Et infra: Amplius quoniam amor ingreditur, sci-
entia permanet foris, dum mens contemplationi mysti-
cae est intenta, insolumato, & velut commoto, & irri-
tato amore, incipit quodammodo ebullire, ac superfer-
vere, suaque violentia totum corpus excutere, quod
autem servet, quadam calor, ac desiderij sui violen-
tia extra se ipsum projicitur, & supra se tollitur, qua-
si ibi esse designetur, unde vehementer se jactat. Sic &
mens transfixa amoris servore, quasi extra corpus ja-
dere se nititur, & usque in summum volare molitur.
Hæc Cæthys.

Vid. noſt. Præterea in corpore ejus, qui ad divina raptus
Philipp. insolita alia atque inusitata contingunt. Nam cum
Theolog. tunc corpus veluti ab anima deleritur, & omnis
myst. calor int̄ recipitur, quare tunc frigidum, ac ri-
gidum, & ineptum ad se movendum redditur;
part. 3. quare dum quis raptus, aut sedens, aut jacens, ac
tract. 1. in eo loco ubi erat, seu columna quedam immo-
discurs. bilis permanet. Interdum cadens in faciem pro-
sternitur, interdum vi spiritus in aera levatur, ut
superius diximus, aut aliis modis insuetis interioris
mansionis, sive fervoris vehementiam ostentat.

Differen- Hos divini raptus effectus B. Mater TERESIA
tia inter experientia ipsa edoc̄ta, in quibusdam manuscri-
ptis, quos adducit P. Ribera lib. 4. cap. 3. explica: raptum
dicens: Est aliud discutere inter unionem & i. o. & am-
putum, quia raptus amplius durare tolerat, & magis nem̄ a.
sentiri solet in exterioribus, quia paulatim respira M. Tercio
imminuit, ita ut loquela facultas impediatur, neque oculi aperiuntur possint; & quāvis hoc nata.
etiam in unione contingat, in raptu vero majori
vi fieri solet, calor namque naturalis absconditur,
& late nescio quo, manus frigidæ, ac rigidæ ma-
nent, ac palmae earum, ac si essent lignæ, exten-
duntur, & corpus si tunc temporis stat erectum,
aut genibus flexum ita persistit in raptu, & quan-
do raptus aliquo tempore durat, nervi lassionem
aliquam patiuntur. Hactenus B. Mater; quia idem
ferē reperit in mansione 6. cap. 4. his verbis: Quan-
do DEUS vult animam exiit se ponere, statim
respiratio cessare videatur, & quāvis alii sensus
subiici non amittuntur, nullo modo potest loqui,
quāvis aliquando omnes simul absorbeantur.
In his præterea raptibus videtur animam corpus
non informare, & sic planè percipitur calor in na-
turalis defectus, manus & corpus frigescunt, ita
ut videatur corpus anima orbatur, in tantum, ut
vix respiratio lentatur.

Egregie tamen advertit Cajetanus 2. 2. quest.
173. art. 3. ubi exponens illa verba D. Thomas:
Talis alienatio à sensibus non sit in Prophetia cum ali-
qua inordinatione nature, sicut in arreptitu. Multi
minus, inquit Cajetanus, sit cum aliqua inordinatione
honestatus, aut moris: Spiritus enim sanctus, qui au-
thor est alienationis requisitus ad Prophetiam, sicut &
Prophetia ipsius, non est author deordinationis nature,
aut moris, quoniam gratia secundum genus suum, &
naturam & morem perficere, non desfruere, minovere,
aut violare natura est; & propter alienatio à sensibus
cum cordis saltu sensibus vehementer, cum deordi-
nationem natura continet, non à Spiritu sancto: &
similiter, si cum denudatione pudoriarum partium
sit ex parte persone alienata, etiam ad eis operi-
entes. Hoc enim & contra honestatem morum, &
contra naturæ ordinem est, quoniam morus talis mem-
brorum ad deordinationem naturæ spectaret, etiam
nudatio pudoriarum non est natura sequitur. Vnde op-
petit animadvertere in hujusmodi alienationibus, si im-
terveniat aliquid indecessus secundum motus intrin-
cos, vel extrinsecos, sive sit indecentia naturæ, sive in-
decencia moris, quoniam tunc non est alienatio pro-
phetica, sed infirmariatis, vel fictionis, vel illationis dia-
bolica, aut naturaliter animalis ex nimia meditatione
aliquius. Hæc illie.

Dubitari tamen potest, an ad divina raptus lo-
qui possit, legitur enim de aliquibus Sanctis, ut de
B. Catharina Senensis, & de S. Maria Magdalena
de Pazzis, aliusque in raptu fuisse locutor. Con-
trarium tamen sententiam tenet Cajetanus ubi su-
p̄ta, ubi in response ad 4. ita scribit: Collige aliam
conditionem veri Prophetæ, quantum ad promulgationem
Prophetie, scilicet, quod spiritus Prophetarum
subjecti sunt ei, quod ad hoc scilicet, quod non mente
turbat a, non quasi a: ab alio, quasi alius loquatur
per eos, ut contingit in demoniacis; sed ex proprio sen-
su, mente quieta, scientes quid loquuntur. dicunt ea,
qua viderunt. Vnde habes, quod tam alienati in ipsa
alienatione loquentes, & postmodum nescientes quid
viderint, & reserunt se ad ea que dixerunt in aliena-
tione positi, quāli alienati demuentes velint, no-
lunt, quāli vident non sunt Prophetæ. Indecessus enim est,
ut illi quos DEVS docet, & illuminat ad Ecclesiæ affi-
cationem, irrationalibus motu se habeant ad propagan-
da divina mysteria, & binc pater, quād personæ in ec-
clasi.

ibid. cap. 3. explicito cap. 4. inter unum & in duas durare loles. & de multis quibus paulatim responsum facilius est. & quamvis hoc possit, & in rapta vero responsum naturalis abscindere, frigide, acrigide, si carent lignis, tempora stat etiam, & satis in rapta, & quando dura, nervi tenuem. B. Mater, cap. 4. his verbis Quæcūx se ponere, & satis, & quævis aliis modo posset loqui, videatur animam corporis precipitum calorem, & corpus frigescere, orbani, in canum, &

Cajetanus 2. 2. quod illa verba D. Thomas in Propheta concurrit in arreptione. Nullum cum aliis contradictionibus enim scilicet, non defraudeantur, utrere alienam a propria cit. Biblioth. Theolog. pag. 844

in hoc dubio prius examinare oportet de virtute remota, dicturi postea de nutritiva, ac vegetativa. Galenus lib. 6. de locu patientibus in membro aliquo posse servari sensum sine motu, non vero motum sine sensu, existimat; cuius quidem sententiam sequitur Valerius lib. 1. controversial. cap. 10. ex qua sententia claram conjectur in raptu ubi sensus amittitur, amittit etiam & motum; nam ex eodem principio procedunt tam motus, quam sensus. Unde provenit, quod in raptu, ut superiori cap. ad vertimus, corpus in illa figura periret, in qua erat antequam raperetur, quævis aliqui corrueverint terram soleant, ut annotavit Abulensis Tom. 1. quest. 40. in Genes.

Objicies, quia dormientes habent aliquem sensum & motum. Resp. Verum id esse, verum tamen major est abstractio, quæ in raptu contingit, quam in somno, & quanto major est alienatio, tanto minor est sensus & motus. Notandum tamen est, quod alienatione facta, potest duplex motus considerari; alter naturalis, qualis est motus cordis aspirationis, & pulsus, vel quilibet alius motus, qui sine ulla prævia cognitione contingit, & hanc est motus animalis, qui precedente cognitione fit. Prima species motus in alienatione inventur. Secunda vero raro, nisi alias alienatio sit imprimatur.

De operationibus vero partis vegetativa Abulensis in cap. 1. Genesis quest. 400. & in Paradoxo 3. cap. 46. affirmat omnino impediti has operationes vegetativas in ecclasi, ad cujas rei explicacionem statutum interligationem potentiarum, quæ in somno sunt, & eam, quæ in ecclasi, quod in somno impedianter vites cognitives, ita ut externi sensus nihil omnino agant, interni autem, que intellectus, aut omnino etiam vident, cum nulla viget in somnia, aut certe nou-

nisi obscurè & imperfectè operentur: interim vero, ligatis eo modo potentias cognoscientibus naturales vites ad opus expeditiores sint, non occupata aliis functionibus anima. Unde & cuncte cibi decoctione, atque alimenti in totum corpus distributione, multò celerius commodiusque perficiuntur. In ecclasi autem opposito modo fieri possunt: anima enim quæ in somno incurvatur in ecclasi elevatur, hoc est, quæ in somno ad inferiores potentias inflectitur, in ecclasi ad altiorum videlicet intelligendi vim raptur, & ceteris in otio relicitur. Ut enim ad tam excellentem rerum cognitionem ascendet, colligit se quantum potest, itaque in eum ita impenditur, ut reliquarum potentiarum functiones inhibeat. Ita sententia Abulensis etiam operationes naturales in ecclasi intermitit, quod ex eo probat, quia eam patientes diu sine cibo & potu manent, & quod mirabilis est, nec cordis motione, nec vitalis calor in eis deprehenditur, adeo ut mortuine sint ambigatur.

Contraria tamen sententia videatur esse D. Thomæ 2. 2. quest. 175. art. 5. ubi assertum, in raptu non suspendi operationes animæ vegetativæ, quia vides animæ vegetabilis non operantur ex intentione animali, sed per modum naturæ: & ideo non requiriunt ad raptum ab eis abstractio, sicut à potentia sensitiva. Idem quoque tradit D. Thomas de veritate quest. 13. art. 4. ubi & hanc addit observationem, ut hoc intelligatur per se loquendo, quoniam per accidentem pars intellectiva impedit vegetativam, & est contra experientiam enim, ut optimè advertit Cajetanus dicto art. 5. actus vegetativæ, & digestendo, & calefaciendo, & fumando obesse virtutibus ministrantibus intellectui, adeo ut quidam penitus priventur intellectu, ut fati & ebrii, quidam vero clarum videantur sortiti intellectum ex claritate spirituum à parte vegetativa provenientium. Econtra experientiam etiam, quod exercitatio intellectus hocce parti vegetativæ, ut qui à cibo legunt aut scribunt, vel de se quipiam attentius meditantes minus proibit devoitionis officium peragant.

Alia etiam ratio affixata potest, quia opera vegetativa animæ exercentur proxime per qualitates omnia materiales, & igitur est necessaria alteratione materiali, & quod hanc partem impediri non posse per contemplationem in raptu contingenter, quia illa actio non pendet ex intentione ipsius animæ, sed ex solis qualitatibus; ut vero in quantum illa actio iuvatur per actiones spirituum vitalium, & per vitales operationes etiam ipsius animæ, nempe attrahendi, expellendi, & distribuendi, &c. Sic multum posse impediti per actiones mentis, sive contemplationis, sive studii, aut aliarum operationum spiritualium, ut experientia constat.

Quare dicendum nobis videtur, quod licet vites naturales, quæ sunt organo corporeo magis addictæ minus à suis operationibus retardentur, in doiverum tamen facultates omnes, quounque modo agant, sive naturales sint, sive non, agendi vigorem remittere, cum anima in aliquipotentia operationem vehementius incumbit.

Igitur ad propositam dubitationem respond.

cùm raptus virtute divina sit, certum est animam à potentiarum officiis, ut sepius diximus, cessare,

M. in 4 Hic

Vid. sive
practic.
Biblioth.
Theolog.
pag. 847

Hic quare iam potest, an raptus multo tempore durare possit? Ratio dubii est, quia non in raptu omnes ferent animae potentiae vim, parviorum, & principale corpus summoperat fatigetur, non videtur possibile raptum posse esse diuini.

Respond. Raptus sive ecclasiis parvo tempore durare, ita censent Patres in ea verba Joannis Apocalyp. Factum est silentium in celo quasi dimidia hora. Sanctus Gregorius lib. 5. Moralium cap. 23 Non ergo, inquit, stat, sed trahit spiritus, quia supernatum locum nostrum nobis contemplatio, & in hianibus aperit, & mox in suis manibus abscondit. D. Augustinus 10. Confess. cap. 40. Aliquando intronuit me in affectum multum instatum introrsus ad ne scio quam dulcedinem, que si persiciatur in me, nescio quid erit, scio quid vita ista non erit. Sed recido in huc eternos ponderibus, & resorbo solitus. Et infra: Hic esse valeo, nec volo, illuc volo, nec valeo, miser utroque. D. Bernardus loquens de his divinis ecclasiis lib. de amore Dei cap. 4. Hic est, in finit, hec est consummatio, hec est perfectio, hec est pax, hoc est gaudium Domini, hoc est silentium in celo, quantum quippe sumus in hac vita, hoc felicissime pacis silentio in celo, id est, in anima iusti, que sedes est sapientie, aliquando fructus affectus, sed hora est dimidia, vel quasi dimidia. Idem Bernardus serm. 85. in Cantica: Dulce commercium, sed breve momentum, ac experimentum raptum. Et alibi: Rara hora, & brevis mora. Oenum Richardus de preparat. ad contemplat. cap. 76. Rarum valde, inquit, in hunc montem ascendere, sed multo rarius in ejus vertice stare, & ibi moram facere.

Ratione etiam probatur: quia in ecclasiis raptis ut nuper dicebamus, violentia nobis inferatur, relinquendo omnes sensus, omnem quoque discursum, ac de omnibus, quae sensibilia, & naturalia sunt homini, pro hoc statu abstrahimur, & sapientiam in simplici intuitu mentis circa mysteria altissima, & summè spiritualia occupamur, unde cum eo tempore animos supra se ipsum eleverunt omnium, a que omnibus aliis excidat, que omnia non contingunt sine magna violentia, & corporis, & sensuum, difficultum erit ex natura rei in hujusmodi raptu durare. Unde non rati post ecclasiis sive raptum, corpus quasi exanimetur per nimia fatigacione relinquit, ac sapientiam languet.

Neque obstar, quod de aliquibus Sanctis prolixiores ac diuturniores raptus scribantur, nam vel hi raptus contingunt cum minus perfecta & sensibus alienatione, vel est aliqua intermissione sive intercalatio inter raptum, & raptum, sive (ut dicam, quod sentio) potius est debilitas virtutum corporalium, quibus deficientibus aliquae personae devotae praे nimia imbecillitate patiuntur similes ecclasiis, cuius signum est, quia si sitis imponuntur externae occupationes, aut continua a jejunia præcipiantur, cessant statim hujusmodi raptus. Admirandi sunt in hoc genere raptus illi divini, quos frequenter patiebatur Seraphica Virgo sancta Maria Magdalena de Pazzi, ob multas & insolitas eorum circumstantias.

In superioribus exponendo Articulum primum quæst. 175. 2. 2. D. Thomas differimus de natura, causis, subjecto ac diversis speciebus. Raptus, nunc aggrediemur Articuli II. eiusdem quæst. Expositionem in qua agemus de Ecclasiis, eisque causis, modis ac speciebus, circumsistantibus etiam ex quibus vera ac divina, a falsa seu fictilia hoc Articulo, verum etiam alibi, ac praefertim 1. 2. quæst. 28. art. 3. de hoc arguendo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Raptus magis pertineat ad vim cognoscitivam, quam ad vim appetitivam.

Cap. 4. de **A**d secundum sic proceditur. Videtur, quod raptus divini, non magis pertineat ad vim appetitivam, quam ad min. part. vim cognoscitivam. Dicit enim Dionysius 4. de divinis non rem nominis. Est autem ecclasiis faciens divinus amor, sed a te à fine. amor pertinet ad vim appetitivam, ergo & ecclasiis sive lib. 2. circa raptus.

ca med. Præterea Greg. dicit in 2. Dialog. quod ille qui portos pavit, evagatione mentis & immunitatis sub se metipso cecidit. Petrus vero quem Angelus solvit, eusque mentem in ecclasiis raptus, non extra se quidem, sed supra semetipsum fuit; sed ille filius prodigus per affectum in inferiora dilapsus est, ergo etiam & illi, qui rapiuntur in superiora, per affectum hoc patiuntur.

Præterea super illud Psal. 30. In te Domine speravi Est Aug. non confundar in aeternum, dicit Glossa in expositione Ps. 30. in tituli, ecclasiis græce, latine dicitur excessus mentis, qui prime ille dubius modo, vel pavore terrenorum, vel mente etiam Tom. 8. pta ad superna, & inferiorum oblitus, sed pavore terrenorum ad affectum pertinet, ergo etiam raptus mentis ad superna, qui ex opposito ponitur, pertinet ad affectum.

Sed contra est, quod super illud Psal. 115. Ego dixi

in excessu meo, omnis homo mendax, dicit Gloss. Dicitur hic ecclasiis, cum mens non pavore alienatur, sed aliqua inspiratione revelationis sursum assumentur, sed revelatio pertinet ad vim intellectivam, ergo & ecclasiis, sive raptus.

Respondeo dicendum, quod de raptu dupliciter loqui possumus. Vno modo quantum ad id in quo aliquis raptus est, sic propriè loquendo raptus non potest pertinere ad vim appetitivam, sed solam ad cognoscitivam. Dicitur enim, quod raptus est præter propriam inclinationem eius, quod raptus est. Ipse autem motus appetitivæ virtutis est quedam inclinatio ad bonum appetibile. Vnde propriè loquendo, ex hoc, quod homo appetit aliquid, non raptus, sed per se movetur. Alio modo potest considerari raptus quantum ad suam causam; & sic potest habere causam ex parte appetitivæ virtutis, ex hoc enim ipso, quod appetitus ad aliquid vehementer affectus, potest contingere, quod ex violentia affectus homo ab omnibus aliis alienetur. Habet etiam effectum in appetitiva virtute, cum feliciter & quis delectatur in his, ad quae raptus. Vnde & Apostolus dicit se raptum non solum ad tertium colum, quod pertinet ad contemplationem intellectus; sed etiam in Paradisum quod pertinet ad affectum.

Ad primum ergo dicendum, quod raptus addit aliquid supra ecclasiis. Nam ecclasiis importat simpliciter excessum a se ipso, sed undum quem scilicet aliquis extra suam ordinationem ponitur. sed raptus super hoc addit violentiam quamdam. Potest igitur ecclasiis ad vim appetitivam pertinere, puta cum alienus appeti-

tus tendit in ea, que extra ipsum sunt: & secundum hoc Dionysius dicit, quod divinus amor facit ecclasiam, in quantum scilicet facit appetitum hominis tendere ad res amatas. Vnde postea subdit, quod etiam ipse Deus, qui est omnium causa, per abundantiam: amatoria bonitatis extra seipsum sit, per providentiam ad omnia existentia: quamvis etiam si expressè hoc dicetur de raptus, non designaretur, nisi quod amor esset causa raptus.

Ad secundum dicendum, quod in homine est duplex appetitus, scilicet intellectivus, qui dicitur voluntas, & sensitivus, qui dicitur sensualitas. Est autem proprium homini, ut appetitus inferior subdatur appetitus superiori, & superior moveat inferiorem. Dupliciter ergo homo secundum appetitum per seipsum extra seipsum. Vno modo, quando appetitus intellectivus totaliter in divinis tendit, praetermissis his, in qua inclinat appetitus sensitivus. Ex sic Dionysius dicit in 4. de divin. no. mmo quod Paulus ex virtute divini amoris ecclasiam scientie dicit: Vivo ego, iam non ego; vivit vero in me Christus. Alio modo quando praetermissus appetitus superiori, homo totaliter fertur in ea, que pertinent ad appetitum sensitivum. Quia si istis importantibus, aut continua, a ipsius statim bipalmo raptus, ene raptus illi dicitur. Serapion Vergilius Pazzio, ob multitudines.

EXPOSITIO ARTICVL.

Prima Conclusio. Si raptus consideretur quantum ad id in quo alius raptus, id est, quantum ad terminum raptus, in hoc sensu raptus non potest propter pertinere ad vim appetitivam, quia ut supra articulo praecedens dictum est, raptus est praeter proprium inclinationem ejus, qui raptus, ipse autem motus appetitivæ virtutis, id est, voluntatis, est quedam inclinatio ad bonum appetibile, unde propriè loquendo ex hoc, quod homo appetit aliquid, quamvis extra se fiat, non raptus, sed per se mouetur.

Secunda Conclusio. Si raptus consideretur, quantum ad suam causam, sic potest causari & originari ex parte voluntatis, nam ex hoc ipso, quod appetitus ad aliquid vehementer efficitur, potest contingere, quod ex violentia sive vehementia affectus homo ab omnibus aliis alienetur.

Tertia Conclusio. Raptus habet etiam effectum in appetitiva virtute, hoc est, cum aliquis in his ad quæ raptus, lenit delectationem in ipsa voluntate, cum scilicet in his ad quæ raptus, delectator, quod probat exemplo Apostoli, qui non solem dixit te raptum ad tertium celorum, quod periret ad contemplationem intellectus, sed etiam in paradisum, quod spectat ad effectum voluntatis.

Quarta Conclusio. In soluzione ad primum. Raptus addit aliquid supra ecclasiam; Probatur, quia ecclasis important simpliciter excessum a se ipso, ratione cuiusquis extra suam ordinacionem ponitur, sed raptus super hoc addit violentiam quamdam; quare ecclasis ad vim appetitivam potest pertinere, cum appetitus alienigena tendit in ea, quæ ex ipsius luctu, & secundum hoc D. Dionysius dicit cap. 4. de divinis nominibus, quod divinus amor ecclasiam facit, non finens amatores sui juris esse, sed in ea, quæ amant penitus transformans, quasi dicit: ponens extra se ipsam, & ejus propriam ordinationem.

Quinta Conclusio. in soluzione ad secundum. Duplicit et homo secundum appetitum potest fieri extra se ipsum; uno modo secundum appetitum intellectivum, quando voluntas alicuius in divina fersetur, praetermissis his, in qua inclinat appetitus sensitivus, in quo sensu dixit Dionysius & de divinis nominibus, quod Paulus ex virtute divini amoris ecclasiam facient, dicit: Vivo ego, iam non ego, vivit vero in me Christus. Alio modo quando praetermissus appetitus superiori homo totaliter fertur in ea, quæ pertinet ad appetitum inferiorem, sicut ille, qui porcos pavit, sub leme ipso cecidit.

Sexta Conclusio. Excessus sive ecclasis, quando appetitus inferior praetermissus superiori fertur in sensibili objecta, plus appropinquat ad rationem raptus, quam primus excessus, nempe quando appetitus superior praetermissus inferiori in divina fersetur. Ratio est, quia appetitus superior est magis homini proprius, quare cum fertur in proprium objectum, non dicitur rapi. Dicitur vero rapi tunc, quando ex violentia appetitus inferioris, qui subdidi debet esse superiori, & moveri ab ipso homo abstrahitur a motu appetitus superioris, magis abstrahitur ab eo, quod est sibi proprium.

Septima Conclusio. Quando passio inferioris appetitus est ita vehemens, quod usum rationis totaliter absorberet, ut nec possit ei resistere voluntas, sicut contingit in his, qui propter vehementiam iræ vel amoris instanti, tunc cum fiat violentia pati superiori, magis propriè dicitur raptus, quam cum passionem est ita vehemens, quin ei possit voluntas resistere.

Ottava Conclusio. Utique excessus sive ecclasis tam secundum appetitum intellectivum, quam secundum appetitum inferiorem existens, potest etiam in vi cognoscitiva etiam duplum excessum sive raptum causare. Primus, si mens alienata a tenibus ad intellectualem visionem rapiatur. 2. Si raptatur ad aliquam imaginariam visionem, tunc phantasticam appetitionem.

OBSER-

OBSERVATIONES CIRCA HVIVS Articuli Litteram.

Observandum est primum, quod in hoc articulo D. Thomas agit de causa in trinseca rapus; nempe de appetiva virtute, que cum vehementer alicui rei affectatur, ex violentia affectus, hoc est, amoris, sive delectationis, homo a sensibus alienatur, & ad divina rapitur, ut in corpore docet S. Thomas.

Observandum secundum, quod, ut colligitur ex D. Thoma ad 2. Raput est duplex; alter a sensibus, quando sumpsit sensibus mens ad divina elevatur, de quo latè egimus art. precedentem; alter a ratione, quando consopita & absorpta ratione a vehementia passionis anima deprimitur ad imam. In primo raput genere, homo fit extra sensus, in secundo extra rationem. In primo anima patitur violentiam, quantum ad modum cognoscendi, quia naturale est homini in via per sensibilia ad intelligibilium cognitionem ascendere. In secundo reperitur violentia quantum ad terminum motus; quia naturale est homini, ut appetitus inferior subdat superius rationem; quare contra naturam est, ut ratio a vehementia passionis deprimatur, ac ut servata ligata ei obtemperet. Unde haec species raput magis appropinquat ad rationem raput, quia majorem violentiam causat nature quam prima.

Veniam objicies; videtur quod nulla sit differentia inter raputum & ecstasim. Primum, quia in raptu, ut superius diximus, ex parte termini nulla est violentia, quia elevari ad cognitum DEI est homini connaturale, in ecstasi quoque, ut docet D. Thomas in hoc articulo, nulla est violentia ex parte termini, cum voluntas per se moveatur in bonum appetibile, & secundum inclinationem naturaliter feratur in illud, neque ex parte modi tendendi, quia tam voluntas in ecstasi, quam intellectus in raptu uterque ex parte modi patiatur violentiam. De intellectu constat ex dictis, quia nempe violentia infertur menti, cum ad intelligibilita feratur praetermissi sensibus, voluntas quoque cum ex vehementia amoris subitaneo & instantaneo motu feratur in DEUM, violentiarum quoad modum, sicut lapis, ut inquit D. Thomas art. 1. cum velocius quam ejus natura exposcit in centrum projectus; sic voluntas, cuius natura petit pro hoc statu, lenio gradu ferri in DEUM, nempe praemissa meditatione, aut contemplatione, videtur quod si velocius sive instantanea feratur, sit violentia quoad modum.

Huic objectioni respondet. Primum, etiam ex parte termini esse aliquam differentiam inter raputum & ecstasim; quia, ut in expositione articuli primi dicebamus, homini prout est in via, non est connaturale ut DEUM nisi per sensibilia cognoscatur; voluntati vero connaturale est, & secundum suam inclinationem, ut feratur in bonum. P. aeterea neque ex parte modi tendendi potest esse violentia in voluntate, etiam si velocius tendat in proprium objectum, quia haec velocitas potius perficit voluntatem, quam destruit, quia cum objectum voluntatis sit bonum, quantum major est bonitas, que in objecto representatur, tanto velocius voluntas illud amplectetur. Unde quia in gloria summum bonum proponitur voluntate, id est voluntas majori impetu fetur hac necessarium.

tate circa amorem illius summi boni sibi ostensi.

Dices secundum, quia sicut cognoscere intelligentia, & ad illa inspicienda rapi est contra naturalem modum cognoscendi intellectus nostri, sed tempore est in via, ita etiam videtur esse contra naturalem modum voluntatis prout est corpori conjuncta, ferri in bonum intelligibile a sensibus abducta. Et consummatur, quia quamvis per se voluntati non inferatur vis, inferiri tamen potest per accidens, nempe inferendo illam intellectum; vis autem inferatur intellectui, quando ita ligatur, ut non habeat perfectum judicium de rebus, at tunc intellectus ita ligatur, ut loquens annoveret, quando a sensibus abstrahitur, tunc enim, ut ibi pleniarius docuimus, intellectus non potest habere perfectum judicium, neque voluntas ligata rationis uso potest liberè operari, ergo voluntas inferatur vis, cum ei libertas, quae apta nata est, ei naturaliter inesse auffertur.

Ad hanc objectionem respondeo primum, quod ecstasis praecipue considerata non importat abstractionem a sensibus, ut dicemus inferius, sed tantum dicit ponere extra propriam ordinationem, id est, contra se ipsum fieri per divinum amorem, quod vero ecstasis contingat cum sensu alienatione, hoc evenit ex eo, quod ecstasis aliquando cum raptu sit conjuncta, quod tunc contingit, quando ex vehementia amoris intellectus a sensibus abstrahitur.

Respondet secundum, Quod voluntari connaturale est quod feratur in bonum, abstrahendo a sensibili vel necessario, nam proprium eius naturae est ferri in objectum sibi ab intellectu propinquum, vel liberè cum proponitur cum indifference ex parte intellectus, vel necessario, quando bonitas objecti proponitur, ut necessitas amplianda, ut in gloriam; quare voluntatem necessitatis nullam ei violentiam adferit. Tum quia violentum debet esse ab extrinseco contra internum impatum, sed quando voluntas necessitatis amat, ab intrinseco, & sponte aetere amat, tum etiam quia voluntarium est a principio intrinseco cum cognitione, sive libera, sive necessaria, actus autem quicunque elicitor voluntate est a principio intrinseco cum cognitione, unde etiam si necessitate aliqua voluntas illam eliceret, nullam tamen vim in eo elicendo pateretur.

Tertio etiam dici potest, quod licet voluntas in actibus elicitor non possit vim pati, potest tamen in imperiis respectu aliarum potentiarum; ut egregie docet D. Thomas quest. 6. art. 4. Quatenus non mirum est, si intellectus ita ligatus, ac vim patiatur ex parte modi tendendi in cognitionem veritatum.

Circa eundem articulum, nota ecstasis esse verum amoris effectum, ut aperiatur docet D. Thomas 1. 2. quest. 28. art. 3. Ecstasis autem, ut ibi docet, contingit & secundum vim appetitivam, quam directè amor efficit, & secundum vim apprehensivam, quando homo elevatur ad comprehendenda aliqua extra connaturalem apprehensionem rationis, & sensus, & hanc ecstasim, quam nos cum Divo Thoma articulo hoc secundo rapsum appellamus, facit amor dispositivus, in quantum

VARIIS EFFECTIBVS.

419

tom facit meditari de amato intende. Intensa autem meditatio, sive contemplatio unius abstrahit ab aliis; ubi obiter nota, quod illud verbum D. Thomas dispositio nihil aliud denotat, quam quod amor quando est vehementes, causat etiam vehementem cogitationem de te amata, ex qua causatur raptus. Unde D. Thomas in hoc articulo praeclarus docuit raptum quantum ad suam causam posse causati ex parte appetitive virtutis.

Sed dices, Divus Thomas 1.2. ubi supra ait, ecstasim duplicitate posse coniungere, aliam in vi appetitiva, aliam in apprehensiva, scilicet in intellectu, iugur sentit D. Thomas, quod etiam in vi cognoscitiva sit ecstasis.

Rsp. primo, quod ecstasis, que est in vi appetitiva causatur ex amore, ut super diximus, & ideo quia radicaliter provenit ex amore, ex quo etiam ecstasis propriè nuncupata profluit, tam una, quam altera ecstasis vocatur, licet etiam raptus, ex qua in vi cognoscitiva subjectatur, interdum appelleret, propter rationem violentiae illatae intellectui ex parte modi cognoscendi.

Rsp. secundo, quod raptus est duplex, alius qui provenit à luce, & vehementia contemplationis, alius qui provenit ex intentione amoris, siue exultationis, & iste interdum vocatur ecstasis propter causam, à qua causatur scilicet amoris vehementia.

Proponuntur & exponuntur nonnulla pro sequentis disputationis facilitioris ac pleniori intelligentia.

PRO hujus tractationis facilitiori intellectu nonnulla supponenda aique observanda occurunt. Primum quod excellus mentis, raptus & ecstasis generantur sumptu, ut docui D. Thomas de veritate queſt. 13. art. 2. ad 8. Pro eodem in sac. Scripturis, accipiuntur, & significat elevationem quadrangulam ab exterioribus sensibus, quibus naturaliter intendimus ad aliqua, que sunt super hominem; quando vero hæc nomina speciatim lumuntur, est D. Thomas in hoc art. varia significant, quod ut radicibus exponamus, animadvertisendum ex eodem D. Thomas 1. part. queſt. 16. art. 1. & queſt. 82. art. 3. & 2.2. queſt. 27. art. 4. diversimodè le habete actum cognoscitiva virtutis in ordine ad proprium objectum, ab actu appetitive virtutis; & quia enim cognoscitiva virtutis perhicit secundum quod cognitum est in cognoscente; appetitiva vero respicit rem secundum se, & licet ad actu appetitive virtutis requiratur cognitione, hæc tamen non sufficit, ut appetitus actus non tendat in proprium objectum, ut in se est, sed ut in appetente, quomodo cognitione tendit in objectum, ut est per suam speciem in cognoscente, unde verum, quod est objectum intellectus, primo est in intellectu; bonum vero, quod est objectum voluntatis, secundum est in rebus.

Notandum est secundò, perfectum modum connaturalem cognoscendæ animæ rationalis esse non solum, ut ex sensibilibus acquirat cognitionem intelligentium, quia omnis nostra cognitione incipit à sensibus, sed etiam, ut non cognolat aliquid, sive si termo de cognitione in intellectu, sive de imaginaria, quin simul utatur sensibus; sic docet S. Tho. 2. Cor. 12. let. 1. Ubi, inquit, secundum est, quod modus naturæ humanae cognitionis est, ut cognoscatur simul per vim mentalem,

que est intellectus, & corporalem, que est sensus, & loquitur de sensu externo. Et inde est, q. id quando homo elevatur ad aliquid cognoscendum sine cooperatione sensuum externorum, non est in suo modo perfecto, & connaturali operandi, sive id fiat naturaliter, ut in dormientibus, quibus contingunt insomnia, sive fiat ex defectu virtutis, ut in phreneticis, & mente capitis, quorum aliqui ita mente capiuntur, ut nonnulla objecta externa se videre potest; ad eum fere modum, quo nonnunquam dormientes loqui, personas alias intueri, & negotia pertractare existimant, sive fiat supernaturaliter DEO elevante animam à suo connaturali modo cognoscendi simul per vim intellectivam, & sensum; raro autem, quæ sit hic naturalis modus cognoscendi animæ non est, quia intellectus pendet à sensibus externis in cognoscendo eo modo quo pendet à sensibus internis, sine quorum cooperatione intellectus non intelligit, juxta illud vulgarium principium: Oportet intelligentemphantasmata phæculari. Sed quia cum perfecto modo naturalis animæ intelligit, debet esse in eo statu, ut liberum judicium exercere valeat, quod impeditur, cum sensus externi cessant à suis operationibus. Intellectus enim ligatus sensibus, & consolitus, sive id naturaliter, sive virtute divina fiat, decipitur, ne scirens discernere inter res & terum similitudines, imagines rectum pro ipsis rebus accipiens, & sic non potest esse integrum judicium intellectus, qui etiam recte judicare non potest, nisi possit converti ad sensibilis sensibus externis percepita, à quibus incipit omnis nostra cognitione; de quo videndum est D. Tho. prima parte, queſt. 84. art. 3. & 2.2. queſt. 173. art. 3. & de veritate queſt. 12. art. 3. ad 2. & 3. Non negamus autem virutem divinam fieri posse, ut si hominis perfectum judicium esset non sic conveniens ad sensibilia extera.

Oblervandum tertio, naturalem modum operandi voluntatis in quantum non potest ferri in incognitum, haud esse, ut dependeat à sensibus exteriis, sed solum ab intellectu, qui non est potentia affixa corpori, sed immaterialis & spiritualis, esse tamen proprium voluntaris, vi amoris esse in te amata, juxta vulgatum proloquium: Amans potius est in te amata, quam in se, & illud D. Dionysius, c. 4. de divinis nominib. Amor est ecstasis faciens; seu Amor amantem extra se ponit.

Advertendum quartò, definitionem traditam raptus à D. Thomas, & superiori allatum sic intelligendam esse, ut nomine abstractionis à sensibilibus, intelligamus sensibilia, quæ sensibus externis percipiuntur, non autem quæ sensibus interioris. Cuius ratio est, quia cum anima non utitur sensibus externis, abstrahitur à suo connaturali modo operandi, ut dictum est; & ab abstractione à sensibilibus sensuum interiorum, eti DEI virtute abstrahi possit, doctrina tamen Angelici Doctoris est, in hac vita omnino non abstrahi, sed semper cum cognitione intellectiva conjunctam esse aliquam operationem sensus alicuius interioris; sic docet 2.2. queſt. 174. art. 2. ad 4. & queſt. 80. art. 1. ad 2. Abstractione ergo sensibilia intelligit sensibilia, quæ sensibus externis percipiuntur.

Quibus præmissis facilè elici potest verum discrimen inter raptum & ecstasim. Raptus potest intellectiva convenienter potest, quantum ad modum proprium cognoscendi, non vero quantum

tum

tum ad terminum cognitio*nis*. Ecclasi*s*is verò solum competit voluntati, & consequentia est magna distinctio inter raptum, & ecclasi*m*, ut sic exp*l*e*p*el è uocet D. Thom*a*, loc*s* citatis, cuius ea ratio est, quia connaturalis modus cognoscendi anima*m* est ut intelligat per intellectum, & simul exteris sensibus natatur, ut dictum est. Cum ergo virtute divina elevatur ad cognoscendum aliquid, ita ut operationibus sensuum non uratur, vim quamdam à DEO pacitur, & sic dicitur raptus: cùm raptus vim quandam ac violentiam significet: Voluntas verò connaturalis modus operandi non sit, nisi ex presupposita intellectus cognitio*n*e, quae semper requiri*re* , cùm nihil volitum, quin prius sit præcognitum.

Ex quo primo patet distinctio inter raptum & ecclasi*m*; nam raptus duntatur potentia*m* cognoscitiva*m* convenient, ecclasi*s*is verò, & potentia*m* intellectiva*m*, & voluntativa*m*; quare bene valet ista consequentia, est raptus, ergo ecclasi*s*; quia cùm per raptum sit quipiam extra*m*, ecclasi*s*is verò significet excessum à se*m*, unique predicit valet illatio*n*, non tamen è contra*m*, est ecclasi*s*, ergo raptus, quia si ecclasi*s* est voluntatis*m*, inde nequit inferri raptus.

Patet secundò, intellectum cùm rapi*re* ad divina ab*m* sensibilium apprehensione vim pati*re* at rapti*m* à DEO, in quantum virtute divina elicit operationem cognoscitivam, quia cùm sit actio viralis ab intellectu debet procedere, & sic intellectus ad eam elicendam vim confert, quare in ea elicenda vim non patitur, sed solum in quantum virtute divina elevatur, seu abstrahitur à sensibili*m* apprehensione, ad quod vim nullam confert potentia*m* intellectiva*m*.

Quod si aliquando D. Thomas nullum discrimen assignet inter raptum, & ecclasi*m*, loquitur lecondum generali*m* quandam rationem, in quantum ecclasi*s* est excessus à se*m*, & raptus est id, quo aliquis fit extrase*m*, & hoc pacto non distinguuntur. Si verò ecclasi*s* & raptus specialiter su*m*untur, verò distinguntur; quia ecclasi*s* denotat simplicem excessum à se*m*; raptus autem cum vi quadam, seu violentia cause superioris rapientis, & elevantis animam à suo connaturali modo cognoscendi, & hoc pacto in praesenti loquimur de raptu*m* & ecclasi*m*, & sic distinguntur, ut d. sing*i* solent habitus, & dispositio*m*, quae est prima species qualitatis. Sed dices etiam raptus potest competere voluntati*m*, quia potest virtute divina elevari ad aliquid amandum modo vehementiori*m*, quam ipsa requir*re*.

Resp. Disparem esse rationem de intellectu*m* & voluntate*m*. Intellectus enim tendit in objectum proprium ex sensibili*m* apprehensione*m*, & sic quando abstrahitur à sensibili*m* apprehensione*m*, vim pati*re*, & rapi*re*, non verò in elicenda propria operatione*m*, ut superius dixi: Voluntas verò, quia respicit proprium objectum secundum se, & nullo alio modo tendit in illud, quam ex propria inclinacione*m*, seu operatione*m*, vim pati nullo modo potest, & sic nec raptus nec eadem est ratio de lapide projecto veloci*m* ad centrum, ac voluntate mota à DEO: lapis enim nullam vim confert ad eum velociore*m* motum, voluntas verò vim conferre oportet ad quamcumque operationem elicendam.

Gerson 3. parte Alph. 65. litt. M. hanc differentiam inter raptum & ecclasi*m* constituit; quod ecclasi*s* in sola mente fit, dicitur autem mens illa

superior anima*m* pars, qua spiritus vel intelligentia nominatur, & constat ex affectibus affectivis & cognoscitivis potentia*m*; nam prout includit cognoscitivam, dicitur intelligentia*m*, prout affectivam apex mentis, vel eius scintilla, & utrumque convenienter sub nomine mentis, vel spiritu, tunc igitur ecclasi*s* contingit (codem auctore teste littera V.) quando mens per vim affectivam ita adiatur, ut omnes potentiae inferioris carent ab affectibus suis, sive nec ratio, nec imaginatio*m*, nec sensus exterioris, imo & quandoque negae potentiae naturales nutritivae & augmentativae possunt exire in suas proprias operationes, appellatur autem hic ecclasi*s* ab omnibus expositionibus Dionysii (ut idem Gerson Alphab. 86. litt. Q.) unio ecclastica*m*, quia unit affectum mentis cum DEO; & similiter mystica Theologia*m*, mentis excessus, anagogia ad diuinum, divisa anima*m* & spiritu, introducio*m* in diuinam caliginem, exemplo Moylis, vel in Sanda Sanctorum cum nube omnia tegent, eius aaron, amor vehemens, nox illuminativa tenet, bram*m*, mors Rachaelis, id est, rationis in partu Benjamini, de quibus latius, & specialius dicemus.

Raptus verò est minoris efficac*m* in suspendingo, vel impediendo actum inferiorum potentiarum, & quāmvis contingat in potestate superioris respectu inferiorum: Ecclasi*s*is verò in sola mente fit in superiori parte anima*m*, tam in cognoscitiva*m*, quam in affectiva conditumque contra raptum, & annoveratur tanquam una principali*m* species. Ita Gerson ubi supra.

Cujus quidem intentione in hoc, quod ecclasi*s* raptus p*rae*f*a* a, & in genere contemplationis perfectiores esse dicuntur. Et i*n* placet, tum quia est contra mentem D. Thom*a*, qui raptus supra ecclasi*s* in genere contemplationis aliquid addere center*m*; tum quia Gerson ecclasi*s* pro visione fru*ti*va*m*, & arcana accip*re*, cùm laitor*m* significatio ecclasi*s*, sumatur enim, ut infra docebimus, pro quolibet amoris vehementis affectu*m*, quare in ecclasi*s* multi nobis addocentur gradus.

Hic igitur constitutus, inter raptum & ecclasi*m* veram differentiam ex mente D. Thom*a*, oportet assignare, quae est, quod raptus resideret in potentia cognoscitiva*m*, quae verò vim pati*re* in sua cognitione*m*, non quidem quantum ad terminum cognitionis*m*, naturale enim est homini, ut ad divina tendat, cùm si factus ad DEI imaginem, sed tantum quoad proprium modum cognoscendi, quia connaturalis est illi, ut per sensibilia ad invisibilium, & diuinorum cognitionem ascendi*m*, quare vim pati*re* cùm à sensibus alienatus ad superna elevatur. Ecclasi*s*is verò competit voluntati*m*, & propriè est ille mentis excessus, que mens suavit et amoris via tracta intra se colligitur, & ab usu sensuum abducitur, in quo voluntas nullam violentiam pati*re*, quia rendit in DEUM per connaturali*m* sensibili*m* modum cooperandi. Naturalis enim modus operandi voluntatis non est ut per cognitionem sensibili*m* in invisibilia feratur, quare in sua operatione non penderet à sensibilia etiam internis, sed solum ab intellectu*m*, quare proprium voluntatis est ut amoris fieri in rem amatam, juxta illud D. Dionysii cap. 4. de divini nominibus. Est autem divinus amor ecclasi*s* faciens, hoc est, amor amantem extra*m* ponit.

Ex quo patet distinctio inter raptum & ecclasi*m*; nam raptus dumtaxat potentia*m* cognoscitiva*m* convenienter: Ecclasi*s*is verò potentia*m* cognoscitiva*m*, & appetitiva*m*, quare recte infertur, est raptus, ergo

Autor ut
tionem
importat
duplicem

Exponi-
tur hac
duplex
unio.

ecstasis, quia cum per raptum sit quispiam extra se, per ecstasim vero etiam extra se ipsum feratur, recte infertur ex raptu ecstasis, non tamen a contrario, est ecstasis ergo raptus, quia in ecstasi nulla ratione contingit violencia, quae propriè est raptus, quæ voluntate nequit inferri. Et sic distinguuntur raptus & ecstasis, non aliter ac distin-

guuntur habitus, & dispositio, quæ sunt primæ species qualitatibus, si sumuntur specialiter, ut dispositio est facile mobilis à objecto, habitus vero difficile mobilis, quamvis si communiter de habitu, & dispositione loquamur, non distinguantur, quia omnis habitus est dispositio, non tamen illa dispositio, est habitus.

Inter raptum & ecstasim alia possunt differentia assignari, nam ecstasis ab amore dimanat, raptus vero à luce sive cognitione, omnis autem felicitas in cognitione & amore DEI sita est, quare divina ordinatione constitutum est, ut homines, qui in hac mortali vita miseriis circumdati, sensibus oppressi, sollicitudinibus obruti, & ob id in suis operationibus maximè, quæ in DEUM tendunt, rudes & imbecilles ferè semper inveniantur, aliquando divina protegente virtute ad heroicis amoris actus, & ad ultimum contemplationem à sensibus alienati, & liberi à rerum hu-

manarum pondere proveherentur, ut sic possint perficere amare, & effectu quoque divina intelligere, atque percipere.

Hanc igitur inter ecstasim, quæ ab amore procedit, & raptum, qui ad cognitionem ordinatur, distinguitur attigit B. Bonaventura, variis in locis, de mysticæ theologia circa finem, & de septem interiorib[us] eternitatis, iuxta 1. & denum de septem donis spiritus sancti his verbis: Media autem, seuationes, quibus anima DEO uniti potest, duplices sunt, ambae per DEI gratiam. Prior ramen intellectu perficitur, atque inde dicitur unio intellectualis, quam ignati, & qui imperiti sunt nobilissimam existimant, quæ generatur ad hunc modum, ex attensa enim & diuina consideratione deo, & rebus divinis relinquetur in anima habitus quidam, quoniam dante DEO consequitur illuminatio, quasi radius ex sole profusus, quo mens quodammodo extra se posita ad divorum atollit contemplationem. Altera praestantior multo, nam haec illam faciliter & pulchritudine multum superat, neque seita difficultem amantibus praebet, & haec est unitiva sapientia ad unionem DEI pertinens desiderio amoris, atque inde unio amoris dicitur. Hac D. Bonaventura.

DISPUTATIO TERTIA.

De Ecstasi, sive mentis excessu.

Amor unionem importat duplex.

Exponitur hac duplex unio.

C[on]statis à divino amore causatispe in præcedentibus diximus; cùm autem amor duplēcē unionem importet amantis ad amatō. Alteram secundūm affectum, quæ nihil aliud est, quam quædam complacentia in re amata in quantum amans se habet ad amatō ut ad seipsum.

Hanc autem unionem facit amor formaliter, quia ipse amor, ut eruditus docet D. Thomas 1. 2. quæst. 28. art. 1. est talis unio vel nexus. Altera quidem unio est realis, nempe cùm amatus essentialementer adest amanti, quam quidem unionem amor facit effectivè, quia movet ad desiderandam & querendam præsentiam amati, quasi rei sibi convenientis & ad se pertinentis.

Hanc duplēcē unionem tam per affectum quam per effectum præclare attigit Augustinus lib. 8. de Trinitate cap. 10. cùm dixit amorem esse veluti juncturam quandam, quæ amantem cum re amata copulat, vel copulare appetit; amantem scilicet & quod amat: quod enim dicit copulat, ad unionem affectus refertur, si ne qua non est amor; quod vero addit copulari appetit, refertur ad unionem realēm.

Hæc igitur duplex unio, qua tam per affectum quam per effectum anima DEO coniungitur, divinam ecstasim in puris animabus efficiere solet, ut egregie tradit D. Dionysius 4. de divinis nominibus. E[st] inquit, mentis secundum ecstasimque faciens, amor divinus; amatores, sui juris esse, non sinens, sed in ea, quæ amant penitus transformans. Hæc Dionysius. Multum autem interest, inter divinam ecstasim ab amoris affectu præcise, & eam, quæ non solum ad affectum, verum etiam ad realem amoris effectum sive unionem consequitur; ut inferius plenius trademus, tam de prima, quam secunda ecstasis specie in sequentibus dicturi.

Quid sit ecstasis.

Ecstasis menis excessum significat, quæ sit vel pavore, vel aliqua revelatione; & in Psalm. 113. loquens de excessu mentis D. Petri Act. 10. Ilo igitur, inquit, orante, facta est illimenti alienatio, quam Græci ecstasim dicunt, id est, averba est mens ejus à consuetudine corporali ad visum quandam contemplandam. Ita Augustinus, qui etiam in Psalm. 115. in illa verba: *Ego dixi in excessu meo, omnis hominem dax: ubi ecstasim uno modo pro pavore sum, alio modo cum mens non pavore alienatur, sed aliqua inspiratione divina.*

Hoc nomen *ecstasis*, sive *mentis excessus*. Philosophie teste in lib. de legitima divinarum rerum hereditate, varias habet in Scriptura facia acceptiones. Primo significat delirium, sive insaniam, quæ nescitur vel ex nimbia ira seu cholera, vel alio modo, qui latine vocatur *sutor mentis*. In hoc sensu ponitur inter maledictiones Deuteronomij cap. 28. Secundum sumitur pro repentinno pavore, sive *stupore*, quem solet causare magnus aliquis ad inopinatus aut repentinus pavor, qualiter expertus scribitur allata venatione Esa. Genes. 27. *Exparit, inquit, Isaæ stupore rebementi.* Sunt etiæ alii, quod in Scriptura legitur Genes. 45. de Jacob audiente vivere Joseph in Ægypto, acque ibi: *dominate, ubi dicitur, quasi de gravi somno exigitans.* Tertio accipitur pro contemplacione, quæ consistit in tranquillitate animi, cum quis fe, iatus a sensibus in placida & dulci contemplatione quiescit; qualiter accidit primo parenti, cum ei DEUS immisit soporem Genes. 2. *Immisit Dominus DEUS in Adam soporem.* Ut enim somnia mentis est sensuum vacatio & otium. Quartodecem um accipitur pro mente divino afflato. & spiritu correpta, quales fuerunt Prophetatum spiritus, ad divina elevati, in quo quidam sensu conveni Abram, de quo Genes. 15. dicitur *soporem irruisse super eum.*

Secundum nota, ecstasim solum importare ex natura sua excessum a seipso, secundum quem alii quis extra suam ordinatem ponunt, id est, cum aliquis per amorem vel divinum vel sensualem sit extra seipsum, id est, fatur in rem amatam: amans enim magis est ubi amat, quam ubi animat, in quo sensu dixit D. Dionysius, quod divinus amor facit ecstasim, transformans amatorem in rem amatam.

Præterea adverte, quod ecstasis in sua essentia ratione non importat alienationem a sensibus, sed postea de sua ratione intrinseca est, ut nuper diximus, facere appetitum hominis a seipso exire, & terrin rem amar am, ac in eam transformari. Qod autem ecstasis frequenter & regulatiter cum abductione a sensibus contingat, hoc præcisè non provenit ex intrinseca ratione ecstasis, nam hæc optimè salvatur sine rapto, ut optimè D. Dionysius cap. 4. de divinis nominibus ait, quod Paulus ex virtute divini amoris ecstasim faciente dicebat: *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus;* sed oritur ex vi rapto, quem vehemens a amoris ecstasim patientibus causare solet; unde ecstasis præcisè sumpta, non importat a sensibus abstractionem, quamvis regulat et sumatur pro ecstasi a sensibus abstractionem importante. Quæ-

re ecstasi accidit, quod fiat cum alienatione a sensibus, hanc doctrinam dilucidè confimat D. Thomas de veritate quest. 13. art. 2. ad 9. ubi inquit. Ecstasis significat elevationem quandam ab exterioribus sensibilibus, quibus naturaliter intendimus ad aliqua, quæ sunt supra hominem. Hac autem abstractio ecstasica dicitur contingere potest.

Primo, quando ista abstractio ab exterioribus, quantum ad intentionem tantum, ut scilicet cum sensibus exterioribus sensibus & rebus utitur, manens in suis sensibus, at tota sua intentione divinis insipientis & diligendis vacat. Et sic in excessu mente, sive in ecstasi, est quilibet divinorum contemplator, & amator. In quo sensu dixit Dionysius cap. 4. de divinis nominibus: *Est autem ecstasis faciens divinam amorem.* E. Gregorius in moralibus de contemplatione loquens dicit: *Qui ad interiora intelligenda raptur, a rebus visibilibus oculos claudit.*

Alio modo coningit ecstasis, sive raptus magis proprius & secundum ultum communem, cum aliquis etiam actu ac usu sensuum & sensibilium rerum abstrahitur ad aliquam supernaturaliter videntiam, videtur autem supernaturaliter prater sensum & intellectum & imaginationem, sicut questione de Prophetia dictum est. Et ideo duplicitem raptum distinguunt Augustinus 12. super Genesim ad litteram. Vnum, quo mens raptur a sensibus ad imaginariam visionem, & sic accidit in Petro & Iohanne Evangelista in Apocalypsi, ut Augustinus dicit. Alium quo mens apta a sensu & imaginatione simul ad intellectualem visionem: & hoc quidem dupliciter, uno modo secundum in quod intellectus intelligit DEVM per alias intelligentias immisiones, quod est proprie Angelorum, & sic fuit ecstasis Ada, secundatur Genesim secundo in Glossa: quod ecstasie intelligitur ad hoc immissa, ut mens Ada parvus Angelus a Caria, & intrans in Sanctuarum DEI novissima intelligeret. Alio modo secundum quod intellectus videt DEVUM per essentiam, & ad hoc sicut raptus Paulus, ut dictum est. Hac dicitur D. Thom.

Este ergo ecstasis elevatio mentis in DEVUM, quæ mens suaviter a divino amore excitata a sensibus abducta extra se colligitur. Cum enim anima limitata virtutis & capacitatis sit, quanto efficacius & vehementius uni suarum operationum attendit, tanto minus alii intendit; unde quando vehemens agente & illuminante illam DEO, divinis rebus insipientis & diligendis incumbit, tunc per necessariam sequelam ab exterioribus sensibus alienatur, ita ut nec prætentia videat, nec vel balquerium audiat; immo neque ferrum aut ignem corpori suo ad mortum percipiat, & demum ut superioris de raptu annotavimus, omnem usum sensuum derelinquit: & tunc vere dicitur quis ecstasim divinam pati. Sunt ergo in ecstasi duo; alterum est vehemens applicatio interior, quæ ex ardentissimo amore aut terum divinarum scavarilla delectatione caufari solet, ut infra plenius trademus. Alterum est abstractio, sive ab omnibus sensuum exterior alienatio, quæ quidem abductio est a sensibus, ex illa priori ac vehemens applicatio, quasi connaturaliter manat, quia videat et tenta nostra anima limitata intentione, non potest hominum intendere divinis, & ultimū sensuum retinere, anima enim tunc via amoris, amarum jucunditatis suavissime ad interiora colligitur, & quasi divinis immergitur, ut plenius infra dicemus, quare meritò tunc dicitur, anima a-

Cant. 8. scenderet divitias affluens, immixta super dilectum suum, quia non proprius industris, sed virtus divina ad alitudinem cognitionis & ardentissimi amoris sub' evatur, ac in divinam dulcedinem vitali somno absorbetur. Si quidem tunc perfectè dormit, & alto somno quieticit, imo & omnibus rebus hujus

Quomodo vita mortua est, ut egregie Bernardus serm. 52. in dicatur **Canica** scripti; Revere enim dormitio est, quem tamen sensum non sopiat, sed abducatur. Est & mors & mors. (quod dixerim) quoniam Apostolus quosdam in carne adhuc viventes commendando, sic loqui-

Coloss. 3. Mortui es, & vita vestra abscondita est cum Christo in DEO. Proinde & ego non absudere spon- fice exaltare vocaverem mortem, quem ramen non vi-

Psalm. 123. ta, sed vita etipiat laqueos, ut possit dicere: **Anima nostra**, sicut passer erexit de laqueo venantium. Inter medios namque laqueos in hac vita inciduntur, qui ubique toutes non timentur, quoties fan-

Proverb. 1. da aliqua & vehementi cogitatione anima à se metipla abripitur, si tamen eouque mente fecerat, & avoleretur & hunc communem transcedat utrum & confluendem cogitandi. Etenim frustra

An & jacitur rete ante oculos pernatorum. Quid enim forundata lux nostra, ubi nec vita lenitur. Excep-

quomodo dierant ecstasis & excessus.

dierant ecstasis ab excessu, quia quamvis D. Thom. de veritate ubi supra affirmaverit ecstasim, excessum & raptum in scripturis pro eo dem sumi, tamen si strictè de his loquamur, aliquo modo differunt; nam excessus vox latina est, Psal. 1. 5. Ego dixi in excessu meo, &c. Et quidam vocem excessus interpretantur fugam, discessum, vel stuporem, pavorem, & perturbationem mentis, ob imminente pericula persecutionis contra David. Apud L. cam verò cap. 9. Moyzes & Elias in transfiguratione Domini, loquebantur de excessu, quem completeretur erat in Ierusalem. Ubi nomine excessus, secundum communem expositionem denotat innumus Christi amorem in obeunda pro nobis morte. Menus verò excessus, quem D. Petrus A. 10. habuit, intelligitur de excessu divinae contemplationis, qua Petrus divinitus raptus extra sensus, ad divinam illam visionem, in quo sensu militerabat ecclasi differt.

Ecclesiastes subiectum est voluntatis, in quo verè differt à raptu, ut supra diximus, si raptum strictè acceptum consideres; quia cùm raptus impotest violentiam, & violentia nequeat inferri voluntati, raptus potius in potentia cognitiva, quam in voluntate & subiectari debet, violentia autem in raptu intellectus intertut, quod modum, quia connaturalis est intellectus, pro hoc statu, ut à sensibili- tate videtur, nec verba, neque feraunt ut ignoscipit, & denuntiatur, omnem ulla rationem, & verè dicunt qui ecclasi duo: de ratio interior, que est unum divinarum lumen, ut infra pleniora, ut infra pleniora, & ratio, sive ab omnius, & quod quidem ab aliis, & vehementi applicatio, & parans, quia videlicet intentione, non posse divinis, & utiam sit tunc vis mortis, & simile ad interiora, & ergo tunc dicitur, ut plenius, & tunc dicitur, anima-

Sopor nil aliud esse videtur, quam somnus intellit, cùm enim quis jam caput dormire, tunc quid sit illum sompum dicitur. Somnus vero, iuxta Philosophum, nihil aliud est quam quis virtutum animalium, cum intentione naturalium sit autem somno talis quis per quandam ligationem secundem virtutum animalium, quare cùm aliquis jam expedit dormire, sompum somno vocamus, ut exprefit Jones primo dicitur: Sons descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore gravi, & accessit eum gubernator, & dicit ei: quid tu sopore deprimeris?

Cum autem somnus aliquando sit naturalis, à natura ipsa proveniens, aliquando vero supernaturaliter causatur à DEO, ut pater in somno Jacob, de quo Genes. 28. dicitur: Videlicet Jacob scalam (nempe in somno) cuius summitas cœlum tangebat. Hinc etiam sit, quod sompum aliquando sit naturalis, ut super diximus, aliquando sit supernaturalis & divinus, & tunc gravior esse solet, sive per à DEO immisus qui tam fortis esse solet, quod evigilare homo non possit, etiam si ei mors inferreatur.

Different autem hi duo sopores, quia in sopore naturali ex levibus causis homo evigilat, in sopore vero à DEO immisso nemo est qui excitari possit, quousque DEUS sompum abstulerit. Simili lope tenebantur castra Saulis dormientis, cùm David tolit hastam & scyphum aquæ, quæ erant ad caput Saul, & non erat quisquam, qui in toto exercitu vigilaret, sed potius omnes dormiebant, quia sompum Domini irruperat super eos: nec quidem tunc potuerunt evigilare, etiam si in castris esset clangor buccinarum, & strepitus bellorum. Unde sompum immisso à DEO in Adam ita fuit gravis, ut minimè ex ablatione costæ dolorem sentire. In isto vero supernaturali sompore contingere solet, sicut in somno à DEO immisso aliqua revelatio supernaturalis, ut in Adamo contigisse Genes. 2. omnes patres ibi faciuntur.

Ecstasis vero, ut precedentem cap. ex D. Augustino anno 391 dicitur, nihil aliud est, quam mens à DEO elevari ad amorem sive cognitionem corporis, pro quo adverte: quod cùm in nobis sit trina operatio unius animæ rationalis, nimirum vegetative, sensitiva, & ratiocinativa; est etiam consequenter in nobis trinus virtutum ordo, sunt etenim in nobis vires vegetales, quarum operatio est vegetare & nutriti; sunt vires sive virtutes animalia, quarum propria operatio est sensitiva; quae quidem disposita est per omnes sensus: Ac demum sunt vires rationales, quarum operatio propria est ratiocinari, & discurrere; natura autem communiter ligat vires rationales, & animales ad quietem capessendam, ut accidit in hominibus in somno, sive in sompore naturali, in quo vires vegetatives soluta manent, ligatis animalibus & rationalibus; DEUS vero aliquando ligat vires naturales & animales virtutes, solitus rationalibus, ut intellectus aut voluntas elevatur ad capessendam supernam, eo quod totus vigor animæ collectus est, ad partem animæ superiorum, ut sapientia in superioribus annotavimus.

His praemissis sit prima assertio: Sopor vero & propriè distinguuntur ab ecclasi, tenent Abulensis in Genes. q. 403. Pereira lib. 4. in illa verba: Immisit Dominus sompum in Adam. Primo probatur, sive, licet

N. 2 quia

CAPUT II.

Quomodo ecclasi differas à sopore.

Difficultas in eo sita est, quid sompum mysticum sit, & in quo ab ecclasi differat.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

*in aliis qui
bus cum
illa con-
veniat, in
aliis ta-
men dif-
fert.*

quia omnes Interpretes communiter soporem somnum interpretantur, quare ea est communis Doctorum sententia, ex latere dormientis Adformatam fuisse Evam. Ecstasis vero proprium somnum non significat. Secundum, quia ecstasis & sopor contrario modo contingunt; quamvis in aliquibus convenient; & convenient enim in eo, quod in utroque omnibus vires sensitivae, quas animales vocamus, & simul appetitiva quiete sunt, id est, ligantur. In ecstasi enim positi nihil vident, neque audunt, sicut & illi, qui sopiunt somno. Differunt ve. o primò, quia in somno naturali ligantur vires rationales, quemadmodum & animales. In ecstasi vero soluta manent vires rationales, imo potius illæ levantur, tam intellectus quam voluntas, ille ut ad plura supra se intelligentia eveniat: hoc verò, ut amore vehementer in ecstasi fertur. Et propter hoc solemus dicere aliquem pati ecstasim sive raptum, quoniam anima tunc à corporis sensibus abstracta fertur, ad divina arcana percipenda. Secundò differunt, quod in somno intenduntur vires naturales sive vegetativa in operatione sua, quare somnus est intentus à natura, tanquam instrumentum aptum ad perfriciendas operationes naturales, quæ ad corporis conservacionem ordinantur; in ecstasi autem debilitantur potius naturales vires quam confortantur; qui tunc anima, quæ nostrarum operationum est primum solutus rationalibus viribus ac celestibus & divinis operationibus vehementer intentione, totam suam intentionem ad illas dirigit, ex quo sit, ut debiliatur ac remittantur ipsæ vires naturales. Differunt tertio, quoniam per soporem sive somnum naturalem ligantur sensus & impediantur functiones mentis, & solutiones sunt ac vegetiores animæ vegetantis operationes; at vero in ecstasi sensum actiones ac vegetantis animæ valde impediuntur, mentis vero functiones maxime intenduntur, vigentesque & abstrahuntur à corpore & sensibus, quemadmodum accidit B. Paulo & Prophetis ad divina rapiuntur.

*Quomodo
& quan-
do sopor
& somnus
mysticus
posse
appellari
ecstasis.*

Affertio secunda. Sopor, in quo DEUS mysteria aliqua soleat revelare, idemque est, quod verus somnus, in quo DEUS ligatis sensibus, mente tamen soluta & divinitus illustrata, res coelestes hominibus ostendit, potest appellari ecstasis sive raptus. Proba ut primum ex illis verbis Genes. 2. immisit Dominus soporem in Adam, cuncte obdormiret, &c. Quemquidem soporem sive somnum non naturalem & à naturalibus causis prolectum appellat Abulensis in 13. cap. Genes. quæst. 403. & Benedict. Peccarius Tom. 1. in Genes. lib. 4. Sed supernaturalem atque etiam talem, ut in colligatis sensibus (nihilominus mens soluta & divinitus illustrata) & res, quæ tunc tempore gerebantur, cerneretur, & quæ in eius latabant mysteria intelligeretur. Tum quia experga factus Adam propheticō spiritu repletus, dixit: Hoc nunc os ex oīib⁹ meis, & caro de carne mea. Et per consequens ecstasim in sopore illo habuit, quia fuit ibi alienatio à sensibus, cum in tali sopore solam DEUS ab Adam tulisset, fine eo quod ipse hoc sentiret, aut dolorem tunc patere: ut

Gen. 2.

Et confidatur, quia soleat DEUS aliqua hominibus revelare in somno naturaliter accidente, quod frequenter contingere solebat Propheta vetoris Testamenti, iuxta illud Numerorum 12. Si fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnum loquar ad illum. Nec soiū Propheta, sed & aīis hominibus, idem evenire sole-

*ba. Job. 33. Per somnum in visione nocturna, quam
do irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo,
tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit di-
sciplina. Ille somnus qualis qualis ille sit, dicitur
somnus propheticus, parumque differt ab ecstasi.*

Advertas tamen oportet circa soporem Adæ, quod quidam tenent, illum naturalem somnum fuisse, & non qualemcunque, sed valde gravem, & profundum: quidam vero asseverant fuisse ecstasim, & quidam non qualemcunque, sed talē, ut in illa non modò soluta & libera esset mens ejus, ad naturalem usum rationis animique agitacionem, sed etiam divinitus ita illustrata, ut propheticō spiritu repleretur, ita ut propheticum esset, & mysteriosum id quod à tali ecstasi solitus protulit per sequentia verba: Hoc nunc os ex oīib⁹ meis, & caro de carne mea. Verumtamen, qui tenent soporem illum fuisse somnum, tenent per consequens minimè fuisse ecstasim, & qui tenent ecstasim fuisse, ex consequenti somnum fuisse negant.

C A P V T III.

Variae ecstasis species, sive modi.

*C*um in homine, ut egregie philosophatur D. Thomas in hoc art. 2. in solut. ad 2. sit duplex appetitus, alter intellectivus, qui dicitur voluntas, alter sensitivus, qui communiter sensitualis vocatur, secundum utrumque appetitum inventi potest in homine duplex ecstasis species. Prima, quando appetitus intellectivus totaliter in divina ardorissimi amoris fertur, prætermisso bu, in quo inclinat appetitus sensitivus, in quo sensu D. Dionysius in 4. cap. de divinis nominibus ait, quod Paulus ex virtute divini amoris ecstasim faciente clame: Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus. Altera species, quando prætermisso appetitu intellectivo, homo omnimode fertur in ea, quæ pertinent ad appetitum sensitivum, & tunc iste excessus, vel ecstasis plus appropinquat ad rationem raptus, quam primum, quia scilicet appetitus superior est magis homini proprius. Vide quando homo ex violentia appetitus inferioris abstrahitur à motu appetitus superioris, magis abstrahitur ab eo, quod est sibi proprium, maxime quando ita vehementer est passio, quod usum rationis totaliter tollat, sicut contingit in his qui proper vehementiam ita, vel amoris insaniunt, Hæc ex D. Thom. ubi supra.

Deinde ecstasis alia est, quæ simili causa raptum in intellectu, ut docet idem D. Thom. in dicto articulo 2. Ex hoc enim ipso, ait, quod appetitus ad aliquid vehementer affectus, potest contingere, quod ex violentia affectus homo ab omnibus alienetur. Ecstasis alia est, quæ sine raptu contingit, cum ex vehementia amoris, aut delectationis potentia etiam superiores abolerentur.

Rufus ecstasis alia est, quæ aliquis propria intentione vi divini amoris attractus paulatim extra se fit. Alia qua quis subito ad divina elevatur. De hac duplice ecstasis specie optimè Dionysius Cato, in commentariis. D. Dionysii Areopagite cap. 9. disseruit, dicens: Potro veri fideles, heroicæ & perfecti longè sublimius mysticam Theologiam sociantur, expertiuntur, venantur per supernaturalia charismata Spiritus sancti; quod & dupliciter accidere solet. Primo per eorum preparationem, cooperationem & conatum. ad hoc dando seip-

tos

Legend.
n. Bal-
d. C. O. 1
n. in 1
cap. 4. 6
n. 6. 1
c. 1
m. 1
pg. 490
O. 1
the. 1
Hinc en-
duplices
erit
ecstasi.
maxi-
mum
pg. 849
m. 1
m. 1
SS. Trim.
Alia di-
quer rock
conting.
Alias
ecstasis
species
affiguntur
et. 1
clarum
187.

so ad abstractionem à cunctis creatis, & ad fervidam unionem cum DEO per recollectionem mentis sive ad initia & per affectus omissimam divisioni in invocationem auxili, ac considerando inflammativa divini amoris. 2. It is stud modo mirabiliter & eminentiori, quamvis forsan non magis meritior, semper videlicet, dum fervens amor absque conamine proprio preparationeque prævia repente prævenitur, præstringitur, inflatur, & per se tollitur, contemplationisque luce exuberanter perfunditur, præoccupatur, & vincitur, ut etiam vel resiliere nequeat, neque evadere possit supergratiosissimi spirituum amplexum sponsi, à quo in regione luminis infiniti transfertur, in quo vœ idem sunt regio & habitator.

Item alia dua. Præterea quæcumque ecclasis alia in qua solvuntur potentiae cognoscitiva, ut felicissimum statum, quo fruuntur, verè agnoscent; alia in qua omnes potentiae absunt, tunc sive objectis secundum ea, quæ in superioribus annos avimus.

Tres ecclasis causa proponuntur & exponuntur. Quinque ecclasis alia ex amore, alia ex dilectione, alia ex admiratione, alia quandoque cauari solet, ut eruditæ & annotavit Richard. lib. 5. de contemplat. qui laudissim. cap. 5. sive ad 14. de hac re præclaram tractationem eruditæ, ut solet, instituit. Nos vero breviari confidentes, ipso Richardo ducere à tribus fontibus sive diversis principiis diversas ecclasis species dimanare censemus.

Legend. Tribus igitur de causis animam in mentis alienationem abducti Richardus docebat, aut præmagistrinudine devotionis, aut præmagnitudine admirationis, aut præmilititudine exultationis. Primum horum autem affectum, secundum illuminat intellectum, tertium utrumque configuitur.

O. itur ergo ecclasis ex magna devotione, sive castelli animæ & divini amoris igne succenditur, ut ad ceras milititudinem liget, & quasi à proprio statu dimota, & instar fumi attenuata ad superna descendat, cui devotioni & amori aliquando magnitudo lucis adjungitur, aliquando solus affectus alienationem operatur.

O. itur deinde ex ingenio admiratione, quando anima divino lumine iradiata, & summa pulchritudinis perfectionisque divine cognitione suspensta, tam vehementer stupore concutitur, ut in similitudinem fulguris coruscans transensis sensibus in somma elevetur. Et hæc quidem admirationis ac perfecta cognitio, interdum animam non prævenit advenit, interdum in eam affectum amoris, vel profunda meditationi incumbet, irruunt in eum à lumine incipienti in ardendum fervorem definit. Tunc etiam homo ab exterioribus sensibus alienatus, vel sensibus interioribus attutus, (cum scilicet imaginatio contemplationi intellectus cooperatur) velut iam à sensibus interioribus aliquando abstractus, fine ullius forsan phantasmatum in visione, ut libro de contemplatione latius per trahatur, DEUM inuestitor, & amore vobis anima, quia hanc cognitionem sequitur, ardentissime diligit.

Oritur tandem ecclasis sive rapax ex ineffabili exultatione, quando anima & cernit suavitatis abundantiam potata, imo & plenè inebria a, q. id sit, & quid fieri penitus obliviscitur, & in alienationis excessum latente nimietate transferit. Hæc autem jucunditas sive modum læsa, & hec exultatio nostra super omnem sensum nostrum jucunda, aut magnam devotionem, aut magnam admirationem sive rapax, quia si anima sumnum

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

illud bonum, quod impensè desiderabat, aut affectus, ut intellectu non possidetur, nequaquam ineffabiliter exultaret, nec sensuum usum præ admittit deponere.

Sexto demum cum amor etiam ardentissimus Alia aliquando solum in affectu perficitur, aliquando subtiliter vero non solum in affectu, sed in effectu, hoc est, ecclasis in reali unioni cum ipso DEO contingit; ex u. species troque amoris nexus divina ecclasis cauatur solet. *Signum* Multum autem interest, inter has duas ecclasis tur & speciei: nam in unione affectiva tantum per amorem, etiam anima per ardentissimum & fructu-

rem,

declaratur.

vum amorem DEO inhaeret, & in ipsum deliciissime transformetur, non tamen DEO immediatè arcano vinculo unitur, nec ejus ampliæ deosculacionem, sive Deificam præsentiam percipit. Expertus ut aliquando miram dolcedinis suavitatem, ardentissimum amorem ac DEI solitudinem, sive ut clarius loquar, radios divini solis in essentia animæ commotantur quasi præfent: ipsum tamen uberrimum fontem non attingit; ideoque optat adhuc DEUM præsentem sentire, ac in eis brachiis requiescere, quæ alioquin unionis, sive amoris unitivit, & præclarior gradus ille dicitur, cum DEUS mentis ejus al. illam unionem anhelant, ut se immidiatae communicat, infundit, illabitur, ac manifestat, eamque ad se rapit, deosculatur, amplectitur, ac se inuenit, gaudet, ac fruendum liberaliter exhibet, ut ubertius disputatione sequenti exponamus. Quare cum haec enio per amorem cum DEO sit omnium felicissima alia que nobilior, ecclasis ab hac deifica unione procedens, erit aliis præclarior & nobilior.

C A P V T . IV.

Causa divinam extasi facientes, & primo de magnitudine amoris.

*T*ribus autem de causis, ut tradit Richardus Mentis Victorinus lib. 5. de contemplat. cap. 5. in mensura alienatione abducimus. Nam modo præmagnitudine excessus devotionis, modo præmilititudine admirationis, modo vero præexultatione exultationis fit, ut semper mens omnino non capiat, & supra semetipsam elevata in alienationem transeat. Magnitudo devotionis mens humana supra semetipsam ele- quales. vatur, quando tanto celesti desideri igne succeditur, ut amoris intimi flama ultra humanum modum excrecat, que animam humanam ad ceras finalitatem liquefactam, à pristino statu penitus resolvat, & ad instar fumi attenuatam in superna elevet, & ad summa emitat.

Magnitudo admirationis anima humana supra semetipsam dicitur, quando divino lumine iradiata & in summa pulchritudinis admiratione suspensa, tam vehementer stupore concutitur, ut à suo statu funditus excutatur, & in modum fulgoris coruscanti, quando profundius per dispetum sui in visu pulchritudinis reflexu, in ima dejectur, tandem sublimius, tandem celarius per summorum desideriorum reverberata & super semetipsam raptu in sublima elevatur.

Magnitudo jucunditatis & exultationis mens hominis à seipso alienatur, quando intima illa interna suavitatis abundantia potata, ino plene inebriata, quid sit, quid fuerit, peccatum oblitificatur, & in alienationis excessum, tripudij sui nimietate traducitur, & in supermundanum quendam efficiunt, sub quodam mirabile felicitate statu raptim transformatur. *ca-*

Ob magnitudine admirations qualis.

Excessus ob magnitudine jucunditatis.

422 DISPVT. III. DE ECSTASI, EIVSQVE CAVSIS,

Richardus, cuius vestigiis inhaerendo breviter ex ipsius doctrina aliqua pro his tribus exceedendi modis adducemus.

Primus itaque mentis excessus fit ex desiderio, anxietate & magnitudine devotionis, quae merito fumo comparatur; fumus enim semper surgit ab igne. Quare cum amor spiritualis ignis sit, recte illa mentis in superna elevatio, quae ex fervore dilectionis oritur, fumo assimilatur: tunc ergo anima & fumus in superna ascendit, quando dilectio ne ferventu suum eam desiderium super semetipsum rapit.

Amor spiritu alis ignis.

Pulchra similitudine id declaratur.

Sollet autem hujusmodi mentis excessus modo contingere ex sola desiderii ferventi exstinatione, modo vero tam ex hujusmodi extatione amorosa, quam ex adjuncta sibi divina revelatione. Sicut enim ignis corporeus in vasis quamvis modicoli liquore perfusus, primò quidem incipit liquorem ipsum ab uno evertre, postea verò n. ne in hanc, nunc in illam partem, nunc fumum, non deosim jactare, & paulatim quidem ad superiora attollere, rotundus vas ex quo vis modico liquore usque ad summam replere, tandem quae supra ipsum attollere, & cum violencia quadam interiora evacuare, & foras effundere. Sic sane animus humanus divino igne succensus, si se in seipso contra semetipsum fervens & spomanus, si ipso irascens, seipsum despiciens, seipsum vehementer conculcans, dum ejusmodi extat diutius uritur malumunque jactatur, dum per inferiorum contemptum ab infinitis repellitur, & per supernorum desiderium ad superiora trahitur, fit læpe ut impetus spiritus impellente desiderio extra semetipsum egestus siue penitus oblitus, & in ecstasi subelevatus, totus in superiora rapitur.

Præterea aliquando ejusmodi mentis alienatio, non solum ex extanti desiderio, sive amore consurgit, sed etiam ex mirando aliquo divinae revelationis spectaculo extanti desiderio desuper occurrens; quod idem Richardus probat ex illo loco Genes. 18. ubi Scriptura sacra de egredii A. b. aha loquens inquit: Apparuit autem et Dominus sedens in convalle mambre, sedens in ostio tabernaculi sui, in ipso servore dei. Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei viri stantes prope eum, quos cum vidisset, occurrit in occasum eorum de ostio tabernaculi sui. Super quem locum ipse Richardus cap. 8. ita scribit. Quid igitur est ille egredius, per quem Dominus occurrit, nisi humanae mentis excessus, per quem super a semine ipsam rapta in divina contemplationis aeterna fustelli ut si ergo egrediosis eius causam quatinus, citius invenimus. Nam visio quæ exterius apparuit, procul dubio cum ad exteriora traxit; appatitionis autem divina causa latenter innata, ut in eo, quod ei Dominus apparetur.

Alius adhuc modus adducitur & explicatur.

Fervor diei quid, & cur in ipso Dominus apparent.

Ioan. 3.

Fervor diei quid, & cur in ipso Dominus apparent. Vides certè quia calor diei ferrebar, quando ei Dominus apparetur. Quis quælo est ille fervor diei, nisi extuatio ardoris desiderii? Amor itaque ille qui tenebras diligat, amor inquam, qui lucem odit, diei fervor dici non debet. Scimus autem quia qui male agit, odit lucem, qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in DEO facta sunt. Quid itaque est fervor diei aiud, nisi fervidus amor veri, desiderium veri & lumini boni, sub qualis fervore tunc temporis Patriarcha extuabat; qualis denique eum à domesticis suis repellebat, & eum in obscoeno, & in odio sedere, tanummodo vacare, & videre cogebat, ambientem & optan-

tem absque dubio divinæ aspirationis auram percipere, desideriisque sui æstu illius afflato tempore. Perpendis (ut arbitror) quomodo ille sub quo tunc æstuabat fervor illuc eum trahebat, unde illus tres perspicere potuisset, quos jure adorandos non dubitaret. Foris si tunc domesticis suis intenderet, & tabernaculi sui in ima teneret, adorans illas personas minime vidisset, & si non vidisset, tunc temporis fortassis non existeret. Duo igitur in unum occurruerunt, quæ ex ipsis illius occasionem præbuerunt, nimieras fervoris, & novitas visionis, juxta hujus rei similitudinem saepè in mente humana agitur, ut dum nimio cœlestis desiderii incendio uritur, aliquid ex divina revelatione vide mereatur, unde ad illos theocraticos excessus adjuvetur.

C A P V T V.

De secunda ecstasi efficienti causa, nempe admiratione.

*S*ecunda exceedendi, ac ecstasi efficienti causa. *Eodem Richardo est lib. 5. de contemplat. cap. 9. est magnitudo admirationis; tunc autem admiratio coniungit, cum aliiquid cernimus præter spem, & supra estimationem. Novitas itaque visionis & rei vix creditibilis, adducere soler admiracionem mentis, hic autem mens excessus, qui ex admiratione ortus, recte describitur. *Cant. 6. dum dicitur: Que est ista, que pregaat quasi aurora consurgens?* quæ explicatus Richardus ita inquit: Secunda Quid est aurora, nisi lux nova, tenebris, que per ecstasi mixta & unde quæ admittit, nisi ex inopinato in crebro spectaculo? Habe itaque; laudatio admittit lucem suam, tenebrisque permixtam, lucem visionis cum quibusdam reliquis in ieiunio similitudinis, ambiguitatisque tenebris, ita ut modo mirabilis mens absque dubio videat, quod declarare credere vix valeat; sed rei novitatem, quanto magis miramur, tanto diligentius attendimus, & quanto attentius perspicimus, tanto plenius cognoscimus. Crescit itaque ex admiratione attentione, & ex attentione cognitione; mens itaque velut aurora consurgit, quæ ex visionis admiratione paulatim ad incrementa cognitionis proficit. Aurora siquidem paulatim elevatur, elevando dilatatur, dilatando clarificatur, led miro modo dum tandem in diem definit, per promotionis luci incrementa ad defecum venit, & unde accipit, ut major sit inde ei accedit, tandemque accedit, ut omnino non sit. Sic utique, sic humana intelligentia divino lumine irradiata, dum in intellectibili contemplatione suspenditur, dum in eorum admiratione distendit, quanto temper ad altiora vel mirabilia adcurat, tanto amplius, tanto copiosius dilatatur, & unde ab infinito remotor, inde in temetipsa potior & ad sublimia sublimior inventur. Sed in ejusmodi sublevatione, dum mens humana temper ad altiora crescit, dum dia crescent, tandem aliquando humanae capacitatibus metas transcedit, sed demum, ut à temetipsa pentitus deficiat, & in supermundanum quandam transformatam affectum, ita supra semetipsum erat. Et huc maiuscula lux crescendo definit, non quidem esse lux, sed esse lux maiuscula, ut ipsa aurora jam non sit aurora; ita humana intelligentia ex diuinitate & magnitudine, quandoque accipit, ut ipsa jam non sit ipsa, non quidem ut non*

flumina
immobi-
la exempli-
plo Regi-
s Saba
expone-
tur.

3. Reg. 10

fit intelligentia, sed ut jam non sit humana, dum modo mirabilis mutationeque incomprehensibili efficitur plusquam humana, dum gloriam Domini 2. Cor. 3. Speculando, in candem imaginem transformatur, à claritate in claritatem, tangam à Domini spiritu. Hæc ille.

Notandum sane est, quod sicut ille præcedens excedens modus, de quo capite precedenti locuti sumus, ex æstuari amore configitur, sic è contrario iste secundus de quo nunc loquimur, non ram à devotione sive arato incipit, quām in ipsum definiit. Ibi ex nimio veritatis deficitio ad veritatis contemplationem allsurgit, hic ex veritatis revelatione ejusque contemplatione ad amorem animus inflammatur, quod colligit idem Author ex verbis sequentibus Cantie, 6. Pulchra ut luna, electa ut sol. Aurora etenim & luna lecem habent, sed calorem non habent; sol autem ut rumpe habet. Itaque & illa mentis alcentio, que hoc loco designatur, cujus extrema soli comparantur, quāmvis à solis claritate, veritatisque illustratio ne incipiat, in summam quandoque devotionem definit; sicut enim in primo excessu ex nimio devotionis fervore aliquando anima sublevatur ad summam veritatis contemplationem, sic in ista ex miranda quadam veritatis contemplatione, pa latum promovetur, tandemque inflammatur ad summam deviationem.

Præterea idem Author adverit cap. 12, ubi supra, q. dōd in hoc secundo excedendi modo divina revelatio quandoque prævenienti meditationi occurrat, quandoque ipsam humanam meditationem prævenit, & modo quærentem adiuvat, modo torqueptem excitat. Hoc autem probat duplicit exemplum altero Reginæ Austri, 3. Reg. 10. quæ Salomonem questionibus pullat, & propolitiam & nigrinatus universa ab eo didicit, que illi proponerat. Altero S. Petri, quem in carcere vinclum Angelus in luce visitans, à corporis sui somno excutit. Quid enim est ista Reginæ Austri, quæ venit audire sapientiam Salomonis, & eum videndi deficitio succinta videbatur? quæ, inquam, est ista Reginæ, nisi quelibet anima sancta, qui suis affectibus fortiter præsidens, summum Regis verique Salomonis dilectione fervens, videndique deficitio ardens, de divino adjutorio prælumens, investigandæ veritatis studio vehementer insitum audit, quod querit, quando illa, ad quæ ex propria industria non sufficit, sapientia inter orationem suspiria ex divina revelatione cognoscit.

Quid autem de eadem Reginæ Scriptura præponat, 3. Reg. 10. audiamus: Vident autem, inquit, 3. Reg. 10. Reginæ Saba omnem sapientiam Salomonis, & dominum quam edificaverat, & cibos mens ejus, & habitacula servorum, & ordinem ministrantium: vestes quoque eorum, & holocausta, quæ offerebat in domo Domini, non habebat ultra spiritum. Vident (inquit) Reginæ Saba. Ecce modo vident deficitur, quæ prius proponens, & quærentes proponebatur. Vide tamen quid viderit, & intellige, quan' a intellexerit. Vident (aut) Reginæ Saba omnem sapientiam Salomonis, &c. Ecce quanta, ecce qualia anima devote, animæ studio dat ex divina revelatione cognoscere. Perpende, quām magna, attende quām miranda vident divinitus cognoverit, quæ diuvidendo multumque mirando, tandem præ admirationis magnitudine ad spiritus sui deficitum venit. Ecce quo ordine processit, vel ad quem tandem exitum venit. Prīus quærit & audit, postea vident & intelligit, tandem autem obstupescit, &

deficit. Interrogat quod dicit, contemplatur quod miretur, stupet ut mente excidat, menteque excedat. Primum est meditationis, secundum contemplationis, tertium ecstasis. Ecce quibus promotionis gradibus sublevatur animus huma nus. Meditatione profecto assurgit in contemplationem, contemplatione in admirationem, admiratione in mentis alienationem. Manifesto (ut arbitror) jam teneatis exemplo, quod ex magnitudine admirationis incidat homo in mentis excessum. Quid enim aliud illi fuit spiritum non habere nisi mente excedere? vel unde ei hoc accidi, nisi ex multa admiratione? quoniam modo, queso, Reginæ ista sine spiritu fuit, nisi spiritus ipsius à semetipso alienatus fuit?

Quandoque vero, ut proponebamus, divina revelatio solet nostræ meditationis studia prævenire, & humanum animum infra communem etiam humanæ libertatis statum subita tentationum violentia depresso, non solum ad solitum soliditatis statum erigere, sed ultra humanæ possibil itatis metas levare; quod figurâ D. Petri probat Richardus cap. 13. ubi supra, qui cum esset Apostolotum præcipitus, post innumera meritorum miraculorumque sublimia tenetur, ligatur, atque in carcere includitur, sed Angelo visitante excita tur, ac mirabiliter eripitur, quod longiori sermone prosequitur Richardus loco jam dicto.

C A P V T VI.

Tertius excedendi modus ex divina jucunditate et causâ.

Denum ex jucunditatis, exultationisque magnitudine humana mens solet in ecstasim ca nos. Hie dñe, & semetipsum excedere. Quod satis con venienter exprimitur Can. 8. Quæ est ista, quæ à Matre scandit de deserto delirij affluens immixta super dilecti alias clum suum? Quæ verba Richardus cap. 14. libro 5. Gratia eruditio explicat, dicens: Si per deterratum recte in nus 2. telligitur cor humanum, quid erit iste de deserto part. dilectus, nisi mentis humanæ excessus? quasi de lucidarij deserto humanus animus ascendet, quando supra verispiri semetipsum mentis alienatione transit, quando tu cap. 8 semetipsum in mo defers, & ad colum usque petrantiens, solis divinis se totum per contemplationem & devotionem immergit. Sed hujusmodi ascensionis causa consequenter annexatur, in eo quod haec, quæ ascendet delictis affluere dicuntur. Quid est delictis affluere, nisi spiritu gaudii affluere diuinis plenitudine abundaret? quid, inquam, est quid sit. hæc deliciarum affluentia, nisi vera suavitatis abundantia, cœlitürque data, ubertimque infusa letitia? Et infra: deliciatum itaque affluentia ascensionis tunc causa existit, quando ex illa divinæ dulcedinis infusione, quam in initio sentit, leipsam anima sancta præ gaudio & exultatione non capit, in tantum, ut exultationis & jucunditatis sue magnitudine eam extra semetipsum effundat, & supra semetipsum rapiat. Sic sanè vehemens im mensaque letitia, dum supra humanum modum excedit, hominem supra hominem a tollit, & supra humana sublevatum in sublimibus suspedit. Hujus sane rei formam etiam in animalibus quotidie possumus percipere. Solent namque in suis libus talus quosdam dare, & sua corpora quantulumcumque in aera suspendere, sic rapere & pascere, dum in aquis ludunt, supra aquas exilunt, &

Forma quedam
hujus ex ultations
in anima libus quo que cer nere licet.

C A P V T VII.

*Triplex divina ecstasis gradus incipientium,
proficientium & perfectorum.*

Juxta hanc triplicem ecstasis divinæ differentiam, à Richardo assignatam, nempe ab amore, ab exultatione, & admiratione prominentem, superius exppositam, triplex in unaquaque eorum, juxta triplicem statum, incipientium, proficientium & perfectorum gradus merito distinguuntur.

Pro quo illud primò observandum est, quod illle mentis excessus, qui ex admirationis magnitudine causatur, potest sine secundo & tertio, qui ab amoris ardore, & jucunditate magnitudine oritur, aliquando contingere. Intellectus enim operationes ab his, quæ à voluntate dimanant, quantum ad hoc minime dependent, in voluntate vero nullus mentis excessus, sive ab amore, sive à delectatione proveniens, absque prævia intellectus cognitione accidere potest. Possibilis tamen est (licet raro) amoris excessus, qui nulla percepita in voluntate delectatione causetur. Illa vero ecstasis, quæ ex amoris magnitudine, sive jucunditate causatur à dono sapientie, tanquam ab ubertimo fonte descendit, nam cum haec ecstasis sive excessus sit cum amorosa unione conjunctus, atque haec sit nobilissima atque divinissima operatio hominis, necesse est, ut à nobilissimo principio ac excellentiori dono efficiatur, vel ab alio subtiliori promanet.

Illud præterea observatione dignum videatur, Omnis mentis excessus quicunque sint illi, dummodo ex amore & delectatione causetur, ad tre gradus reduci, ut in lib. de divina oratione. Traç. ad tres gradus, infimum, medium, & supremum tantum in dono intellectus, quā sapientia distinximus, possunt quorum infimus ad viam purgativam, secundus ad viam illuminativam, ultimus ad unitivam pertinet.

Hi igitur amorosa cum DEO unionis gradus, cùm mens per donū sapientie elevata, divinis inheret, ac ex splendidissimo ac suavissimo amoris lumine intueretur, & per amorem & fruitionem sive delectationem in DEUM transformatur, ac illi unitur, cum ecclesiæ semper contingere soleat, & tunc in mente per amorem & delectationem cum sensu abductione DEO quo modo unita latè quidem loquendo, unio fructiva dici potest, quia tunc anima DEO per amorem inheret, in eoque suavitatem delectatur et undi in omnibus his tribus statibus, unio quæ fructuosa dicitur secundum variatos perfectionis gradus inventur. Quare primus ecstatis sive jucundissime hujus unionis gradus tunc contingit, cùm è retum visibilium inuita supernis & invisibilibus ardentissimo ac suavissimo amore inhaerens, solet aliquando in hoc contemplationis genere gratia clementissimi Domini rivoti in vites sensu ivas i' a insulare, ut eos vehementer à mentis alienatio solvet. Hic autem raptus in inferno i' animæ parte perficitur, & ad viam supernatalem purgativam reducitur, in qua etiam DEUS incipientes mira ac incredibili voluptate permulce, ac supremo lumine illuc dirat. Gradus autem hujus unionis utpote quæ à vehementia amoris & delectationis sensibilis causatur, non adeo defacatus, & parus esse solet, quo-

nativæ illius habitationis suæ terminos excedunt, dum seipso, vel ad modicum per inane lospendunt. Sic procul dubio anima sancta, dum interno quodam tripudii sui applausu à semetipsa excutitur, dum supra semetipsam ire mentis alienatione urgeatur; dum in cœlestibus tota suspenditur; dum angelicus spectaculus tota immigetur, nativæ possibilitys terminos supergressa videatur. Hinc est illud, quod per Prophetam dicitur: *Montes exultaverunt ut arietes, & colles sicut agnorum ovium. Quis non videat supra naturam, vel potius contra naturam esse, montes vel colles iuxta arietum vel agnorum ludentum similitudinem saltus quosdam in superiora dare, & terram resiliere, & seipsum per inane libertate notari deinde cap. 15. & 16. ipse Richardus, tantum cordis exultationem, sane non meriti humani, sed muneric esse diviniti, quod ex eo constat, quia illa, quæ de seruo ascendisse dicitur, dilectio sua innixa perhibetur, quod nihil aliud est, nisi virtute illius & non propriis viribus promoveri.*

Demum advertit idem Author modum & industriam, quo adjuvari possit, qui ad hanc gratiam pervenerit, ac in ea proficerit, cùm eam sibi ultra solitum subtribiri jam sentit, debet itaque animus, qui hujusmodi est, propriis meditationibus cordis in se exultationem reparare, ac impensa sibi divinorum beneficiorum munera, ante oculos revocare, & ex ejusmodi recordatione seipsum ad devoram gratiarum actionem instigare, atque extimmo affectu in divinas laudes, spiritualem harmoniz organum laxare. Quid exemplo Eliæ Propheta confirmat dicens: *Hinc est quod Eliæ Propheta verbum Domini requisitus, cùm se præsensisse: spiritum Prophetæ tunc temporis nō habere, feci sibi Psalmem adducere, quo præfere atque placent, statim spiritum propheticum hauis, osque suum & vicino in verba prophetæ relaxavit. Fortè aliquis joxi a historiam querat, quid sibi velit quod Propheta Domini Psalmem quæsivit, vel quod ipso placent spiritum prophetæ recepit. Illud autem in commune novimus, quod dulcis harmonia soleat cor exhilarare, & ei gaudia tua ad memoriam revocare, & absque dubio, quo uniuscujusque animum suis amori vehementius afficit, eo profundius audita harmonia affectum tangit, & quo profundius per affectum tangitur, tanto efficacius ad sua desideria renovatur. Quid igitur aliud de prophetico viro sensu oportet, nisi quod exterior harmonia interior em illam & spiritalem harmoniam ei ad memoriam reduxit, & audita melodia, audientis animum ad affecta gaudia revocavit, atque levavit? Cur autem de spirituali & vera delectatione non sentiamus, quod de corporali & vana delectatione quodammodo experimento probamus? Quis enim nesciat, quomodo sola carnalis delectationis memoria carnalem mentem in delectationem rapiat? Cur non tandem, quin potius maiorem efficaciam in summis viris spiritualis delectatio habeat? Audita itaque melodia Propheta sancto quid aliud, quam quædam scala fuit, quæ cum ad afferita gaudia levavit, & quæ carnalibus causa ruinæ esse soleat, huic occasione ascensionis extitit?*

Cur s. Eliæ Psalmem requisierit, ut prophetaret.

Cur s. Eliæ Psalmem requisierit, ut prophetaret.

Cur s. Eliæ Psalmem requisierit, ut prophetaret.

*Pid. no. 1.
Iesep à
IESV-
MARIA
Tom. 1.
Aferm.
anne
cap. 15.
& Edib.
supracit.
pag. 493*

MODIS AC SPECIEBVS.

429

C A P V T VIII.

adu' que animus ad purissimum virtutum superio-
rum unionem affurgat.

Secundus gradus, qui precedentem consequi-
tur, ille dicitur, cum spiritus humanus ad subti-
liorem ac nobiliorem affurgens DEI contempla-
tionem immediatè, que divina sunt, absque crea-
turam speculo conspicit, atque ejus amor dul-
cissimo inheret: ubi sicut cognitio est altior &
subtilior, ita affectio nobilior & purior: suavissi-
mus enim DEUS in hoc grada intellectum subli-
mum elevat, ac voluntatem veluti trahit ad altior-
em quandam amoris & delectationis amplexus,
quam in priori gradu, ex cojus vehementia homo
a seipso abductus, ad divina sublimatur. Hic au-
tem gradus veluti excelsior primo, supernatura-
lem & illuminativam viam concernit.

Tertius vero' unionis fruitivæ gradus tunc
contingit, quando supra rerum sensibilium, five
intelligibilium species & imagines simplici intel-
ligentia oculo DEUM ipsum supra omnem id
quod intelligi & concipi potest per omnium ab-
lationem, ingredientes divinam caliginem, (ut S.
Dionysius loquitur) intuemur, eique intimè &
immediatè animar, ac divinam ejus praesentiam
vitali sensatione percipimus, in eumque per amo-
rem fruitivum transfundimur, qui gradus om-
nium aliorum excellentior & supremus, ad su-
pernaturalem viam, quam unitivam appellamus,
vere spectat.

Primus igitur gradus in prima animæ regione,
secundus in media, tertius vero' in supra perfec-
tior; ac hi tres gradus quos diximus, tribus Hie-
ratichis five triplici anime celo, secundum poten-
tarium divisionem, de qua nos in Tractatu de
contemplatione supernali plenè differimus,
correspondunt.

Hec denique ecstatica & fruitiva unio, secun-
dum hanc triplicem gradum considerata, partim
ad incipientes, partim ad perficientes, partim et
iam ea, quæ perfecta est & suprema, & quæ verè
unio fruitiva dicitur, ad perfectos & heroicos vi-
tores spectat, quod Magistri spirituales sedulò ad-
vertere deberent. Nam hujus doctrina ignoran-
tia, multos errasse vidimus, existimantes quemlibet
mentis excessum rem esse magni momenti, &
heroicæ virtutis manifestissimum indicium, arque
arctissimam & immediatam esse cum DEO fruiti-
vam unionem, cum non rarò non tam ab objec-
ti nobilitate, quæ à potentia contemplantis
debilitate oratur, imo etiam DEO ipso inspi-
rante divinitus caufetur, non tamen nobiliori &
perfectioni modo temper à DEO perficitur. Nam
DEUS Author gratia & donorum supernatura-
lium, in suis operationibus ordinat ad inflat na-
ture à minus perfecto gradu ad perfectiorem a-
scendit.

Idem etiam perfectionis gradus in raptu ac in
ecstasi reperiuntur, nempe cum præ magnitudine
admirationis five divinæ lucis, anima cum sen-
sum alienatione ad superna elevator, quare sicut
ex incremento amoris juxta illum triplicem sta-
tum triplex ecstasis genus configit, ita ex divinæ
contemplationis variis gradibus, juxta ea, quæ in
tribus his statibus annotavimus, triplex quoque
perfectionis in raptu gradus considerati debet.
Hac tenus perfectionis gradus tam in ecstasi, quæ
in raptu breviter perstrinximus, ecstasi jam, ut non
solum perfectionis gradus discernamus, sed &
veras ecstases si & raptos, à falsis & fictitiis, quantu-
m nobis DEUS dederit, separnamus.

*Ex quibus circumstantiis ecstasis vera à
falsa, sive fictitia discerni
possit.*

E Cestis, quæ vera est, à DEO ipso tantum esse
potest, falsa vero' aut conficta à Dæmonie, vel
à propria impostoris industria simulaci potest, vel
fortan à propria intentione, vel imaginatione o-
titur, empe' qu' in quo' quis spontanea ac vehemen-
ti imaginationis actuatione à sensibus abducatur,
quod quidem naturaliter contingere possit ex
mente D. Augustini & aliorum gravissimum
Authorum supra disputatione prima aperi docui-
mus.

Has ecstasis sive raptus variæ species non fa-
cile ab omnibus, nisi ab expertis discerni queant;
maxime cum exterior homo in omnibus divinis
aut falsis raptibus similis in omnibus appareat;
quare nunc aliquas trademus Regulas, five signa;
quæ quis non erit difficile veras ecstases à falsis le-
cernere:

Prima regula: DEUS regulat iter paulatim ab
imo ad summum, & ab imperfecto ad perfectum
perducit; solet enim ærat, emporis, & perlon-
rum habere rationem: aliam enim sapientiam
seni, aliam adolescenti, aliam tyroni, aliam in re-
bus spiritualibus exercitato, aliam ei, qui alii pre-
est, aliam ei, qui patet, & ab alterius imperio pen-
det imperit. Dæmonis est, nullum ejusmodi or-
dinem servare, sed suis fervores intempestivos
immitere, & unius ferè mensis spatio ad mentis
excessus, prophetias, miracula, aliaque ejusmodi
admiranda perducere, in quibus tam virus virus
confusa, falsitatis abscondit; hujus discriminis
ratio illa est, quia quod DEUS non tribuit suis, nisi
post diuturnum rerum spiritualium ultum, & post
quam multis & variis exercitati fuerint tribula-
tionibus; neque id temere, sed ad Ecclesiæ dona-
tæ adificationem; hoc dæmon statim in ipso
quidem initio sine ulla causa dat, vel potius dare
se simulat suis, partim ut illos rerum novarum stu-
dio capiat, partim uralis admirationi fint ad il-
lum finem, ut illos ita inescatos ad superbia ba-
rathrum pertrabat.

Secunda Regula est: Si in locis publicis, & ubi
major est hominum concursus frequentius rapi-
tur; dæmonis enim spiritus est, in externis quibus-
dam, & quæ hominibus patent, gloriam que-
retere.

Tertia Regula: Occulta hominum intelligere,
& que procul à nobis remota sunt, providere,
aut proficere; & de his in ecstasi, aut post ecsta-
sim loqui, non semper indicium est divini spiritus,
sed tunc solum cum de hominis charitate &
militante non dubitatur: fieri enim potest, ut à ma-
lo spiritu sepe illa pandantur, sed tunc ex fine co-
gnoscitur, cum nimis ea re curiositatem &
inanem gloriam foveri cognoscamus: secretas ve-
tò hominum cogitationes & intima cordium an-
tequam manifestentur, intelligere omnino cer-
tum est, à DEI Spiritu nasci; unde quando quis in
ecstasi positus interius precipienti superiori, ut ad
se revertatur, vel aliquod aliud opus faciat, supe-
riori ita imperanti parer, evidens signum est, ra-
ptum, five ecstasis à DEO provocare; cogitationes
enim cordis five a cœlo infernos intellectus si-
ve voluntatis nulla ratione ab Angelis, neque bo-
nis

430 DISPVT. III. DE ECSTASI, EIVSQUE CAVSIS,

*tiu, quas
omnes
Regulas
ipse copio-
se scripsit
in 2. dist. 8. quest. ult.* Et expref. est constat ex Scripturis. 2. Paralipp. 6. Tu solus nostri corda filiorum hominum. Hierem. 17. Ego Dominus scrutans cor, & probans renes, qui do unicus juxta viam suam. Ador. 1. cap. Tu Domine, qui corda nosl omnium. Unde ab Augustino de Ecclesiastico dogmatibus, cap. 80. eccl. dicitur: internas cogitationes Diabolum non videre certi sumus, sed motibus eas corporis ab illo & affectionibus indicis colligi experimento didicimus, secreta cordis ille solus novit, ad quem dicitur: Tu solus nostri corda filiorum hominum. Unde matrid colligunt Patres cognoscere cogitationes cordis esse manifestum indicium divinitatis, indeque Christum satis se esse verum DEUM comprobasse, quod Pharisaeorum cogitationes perspicceret, & manifestaret, ita Chysoft. Homil. 30. in Mattheum, & Hieron, in illud Matthei 9. Cum vidi esset Iesus cogitationes eorum. Et communiter omnes partes in illud Evangel. ut cognovit cogitationes eorum. Luc. 5. Unde cum soli DEO sint referua: a cordis intima, manifestum signum est, cum quieccstasim patitur, si in ecstasi positus loquatur mente impetrabata, cum agnoscat cogitationes internas superioris, aliquid illi praecipientis, illas nos ex divina revelatione.

Quarta Regula: Sille, qui ecstasim patitur in ecstasi positus, loquatur mente turbata, quasi aetus ab aio, & quasi aliis loquatur per eum, signum est man. felicitas deceptionis, ut contingit in demoniacis, nescientes post alienationem, quid viderint, aut quid dixerint, refe. ut se ad ea quae dixerunt in alienatione positi: Indecens enim est, ut egregie doce. Cajetan. 2. 2. quest. 173. art. 3. in illi, quos DEVS docet, & illuminat, ad Ecclesie edificationem irrationali motu se habeant ad propalanda divinam mysteria. Cajetani tentantem confirmat S. Joanne Chrysiostomus, in primam Cotin. h. 12. Daemonis, inquit, est p. opium, perturbationem, futorem, & multam caliginem infundere, DEI autem illuminare, & edoce. et quae opus sunt. Et infra addit, eos, qui demone luggerente vascinantur, non intelligere, que loquuntur, qui autem divino spiritu afflati p. prae. cur, fatura, omnia, ut docet, noverant. Illi servi diaboli sunt, os tanum non autem intelligentiam rebus quas promunt accommodanti, hi autem Domini sunt dicendorum & tacendorum, hi mente commoventur, & necessario compelluntur, & trahuntur tanquam furtis percussi. Ia Chrysostomus. Unde eruditus interferrit Cajetanus loco citato, Quod persona in ecstasi positiva loquentes in persona Christi, vel alterius sancti, quasi acta ab illo, & non ex proprio sensu pronunciantes, aut seducuntur, aut seducuntur. Et tamen mundus stultus miratur stupet, adorat hujusmodi verba, hujusmodi actus, hujusmodi personae, non advertentes, quod spiritus prophetarum subiecti sunt eis, quod ad promulgationem.

Quinta Regula: Cum alienatio a sensibus sit cum aliqua inordinatione naturae, sicut in arreptitione, aut cum aliqua inordinatione honestatis, aut moris, tunc vere non est ab spiritu sancto. Spiritus enim divinus, quis author est ecstasis, non est auctor deordinatus, naturae, aut moris; cuiusdam reddi rationem Cajetan. ubi supra, quoniam gratia secundum genus suum naturam & morem perficere non destruere aut violare natura est, & propterea alienatio a sensibus cum cordis saltu sensibiliter vehementer

cum deordinationem naturae continetur, non est a spiritu sancto. Et similiter si cum demudatione pudendum parvum sit, nisi adessent operientes. Hoc enim est contra honestatem morum, & contranatura ordinem, quoniam motus talium membrorum ad deordinationem naturae spectaret; unde oportet animadverte in his usmodi alienationibus, si intervenient aliquid indecens secundum motus intrinsecos sive exprimitos, sive sit in decencia naturae, sive indecentia amoris, quoniam tunc non est alienatio vera, sed inphantatis, vel fictionis, vel illusionis diabolica, aut naturaliter secuta ex nimia meditatione alicuius.

Sexta Regula: Defectus in pulsu, & in respiratione solent regulariter sequi ex vera ecstasi. Inspiciendum erit, an responderint alia signa, quae ad rapuum divinum consequuntur solent, de quibus latius egimus disputatione 2. cap. 8. & 9. de effectibus rapui in corpore cauatis discurrentes.

Inter illas videatur melius ac certius Regula, si ecstasim patientes exacte a spirituali M. gressu exanimetur; nam si ille sit simplex & rectus, nec ullo modo decipere intendat, tunc non erit difficile ejus spiritum & ecstasim discernere; aut si fictioni studet, & consueto simulare & fallere conatur, tunc forsitan erit facilius ejus fallacias ac figura deegere, quia cum similes personae decipit, ignorant, quid si oratio mentalis, quid contemplatio, ac varius animae affectus erga DEUM, qui non sunt omnibus, qui divina patiuntur, facilis negotio a viro experto deceptionis spiritus dignoscetur; maximè si ejus vitam & mores ac modum agendi & conversandi inimicu noverit.

Examen autem sumi ex capitibus sequentibus poterit.

Primum; interrogetur, quomodo fuerit rapta, an ex propria animi intentione, & tunc an ex profunda animi contemplatione, sive admiratione, vel ex amoris magnitudine, vel exultatione.

Secundum; An repente & subito fuerit praeventa a Deo, ac in ecstasim, vel rapuum suscepit. Et tunc qua occasione, an forsitan virtute alicuius visionis divine, vel instantanea, & vehementi divini amoris via acta. Si ex visione, an fuerit corporalis, an imaginaria, sive intellectualis; & tunc quid senserit, ex substantanea visione, tam in mente quam in corpore.

Tertium; An in ecstasi positiva aliquid intelligat, & quas aliarum potentiarum operationes in fepla percipiat; nempe, an perdureat amoris ille excessus coius causa fuit rapta, & an audierit aliqua verba, & quae sint illa, an imaginaria, vel intellectualia, & an viderit illa verba proferentem, & tunc an illa sint prophetica, & tunc eventus veritatem ostendat; vel non sunt prophetica, sed postius admonitiones, vel confusa alicui aperienda, vel sunt defectus tertiae personae, & tunc major cautela adhibenda est, ne tertia persona in justitia aliquam patiatur infamiam.

Quartum; Considerari debent ecstasis durationes, nam quae a DEO sunt, exiguo tempore solent regulariter durare.

Quintum; Aliquando opus erit applicato igne alicui corporis parti, vel ecstasim patientem pungendo probare, an omnino sit a sensibus alienatus; Ita tempore D. Augustini, ut ipse refert 14. de Civit. Dei cap. 24. fuit probatus Presbyter quidam nomine Restitutus, ut non solum vellicantes atque pungentes minimè sentiret, sed aliquando etiam igne ureceret admoto, sive ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnera. Ita Augustinus; quod si

Geminus
modus,
qua ext.
nometij
fo duci-
mar, ex-
ponitur.

Lac. 15.

Ad. 12.

Augustinote ite, raptus ab imaginatione naturaliter proveniens, ita vehementer & efficaciter hominem à sensibus abducebat, ut etiam igne corpori admodum non sentiret, sine dubio divinus raptus necesse est, ut hominem ita à sensibus alienum efficiat, ut quasi mortuus, quae erga ipsum aeterna fuerint, minimè sentiat.

Demum si persona, quaecumque ecclasiis passa est, decipere non intendat, ea erit potissima regula, si de effectibus post raptum in anima relictis examinatur, præcipue de humilitate, charitate, de luce, ac demum de studio mortificationis, qui sunt praecipui effectus, qui transacto raptu in anima manere solent. Confiniles Regalas ac signa reperiet Le. & capite 8. Theologie mysticæ noli. Joannis à JESU MARIA, & cap. 13. part. 2. dilucidari verispi- ritus Hieronymi Gratiani, qui etiam legendus cap. 21. ejusdem libri, in quo doctè differit de gravissimis malis ac dannis, procedentibus à fallis & illosoriis revelationibus ac mentis excessibus.

C A P V T IX.

An in ecclasi, in qua ratio deprimitur ad i-
ma, passio vehemens ita absorbeat ra-
tionis usum, ut necessitatem im-
ferat voluntati.

Capite tertio hujus disputationis, cum D. Thoma in hoc articulo secundo duplex ecclasi genus distinximus; altera, quando appetitus intellectus amoris vi in superna fatur; altera, quando prætermisso appetitu intellectivo, homo ex violencia aliquas passiones abstrahit à motu appetitus superioris, & tunc potius homo dicitur deprimi ad ima, & descendere infra se, quam supra se ipsum elevari. Hanc à D. Thoma inter unam & alteram ecclasi afflignam differendam eruditus confirmavit Richardus lib. 5. de contemplat. cap. 8.

Geminus dicens: Duobus namque modis extra nosmet ipsos du-
cuntur. Nam modo extra nosmet ipsos, sed infra nos-
quo extra metipsos descendimus; modo extra nosmet ipsos sed su-
per nosmet ipsos levamur. In illo ad mundana captiu-
m, in isto ad superna reducimur, sed sicut egestem-
na digressa, sic utique egesta reversa. Et intra De-
prima reverstione illud rectè intelligitur, quod de pro-
digio filio in Evangelio legitur, in se reversus dixit:
Quoniam in mercena: it in domo Paris mei abundan-
tia panibus, ego autem hic fame pereo. Des-
ecunda reverstione in omnibus rectè intelligimus, quod
de Apostolo Petro Act. 12. legimus: Petrus ad leti-
tias dixit: Nunc scio vele, quia misit Dominus
Angelum suum, &c. Ecce etsi que ad se reversus le-
gitur. Sed cur hoc, nisi quia a scriptis egressi videban-
tur? namamus longe à se in longinquam regionem du-
citur; alter Angelus oducatur super communem huma-
næ possibilitatem statim menis alienatione levatur. In
primo itaque egressu descendit ad ima, in secundo
levatur ad summam. In primo a domino elongamur, in
secundo ad dominum approximamur. Hac Richar-
dus.

Circa quæ obiter notandum occurrit, quod q[ua]ndo pars superior deprimitur ad ima, ob pa-
titionis vehementiam, tunc homo dicitur ecclasiū pa-
ti, non quia anima à sensibus abducatur, sed
quia à parte superiori, cui apta nata est sensibilitas
obedire, alienari & abducatur à passione ipsa, &
pars superior, quae dicitur ratio, cujus est imperare
inferiora, ab inferiori trahitur & fleatur ad ima,

& tunc ecclasi, sive raptus dicitur, quia homo ex-
tra propriam & connaturalem ordinacionem rap-
pitur violenter à passione predominante. Quare
duplex est ecclasi, altera, qua homo supra le id su-
perna amoris vi elevatur, qua regulariter cum a-
lienatione à sensibus coningit; altera, qua homo in-
fusa se à ratione alienarus, sive ratione ligata &
absorpta à passione domina descendit, de qua in
presenti est disputatio.

Hic possumus, difficilis ita nostra in eo sita est, an quando passio appetitus ita est vehemens, quod
animatum ad ima deprimat & descendere cogat ad
infima, voluntas necessitatorem, ut omnino liber-
tate careat. Pro hujus dubia solutione præmi ten-
dum est, voluntatem nonnulli indirectè moveri quomodo
possit appetitus sensitivus, feliciter ex parte obje-
ctum, quia nimis ratio & voluntas facilè ad illud ab appeti-
tum afficiuntur, ad quod propenderi appetitus, & tu sensitivus
hoc ipso attrahitur & allicitur voluntas ab appre-
hensione. Neque enim potest appetitus sensitivus im-
mediate movere voluntatem illius consensum ac
motum directè efficiendo, sed solum motu suo
indirectè eam excitando, movendo prius intelle-
ctum; itaque sola cognitio sensus non sufficit, ut
voluntas velit objectum; cognitio enim sensitiva
se habet remotè respectu voluntatis, cognitio au-
tem intellectiva ejusdem objecti proximè terminat ad actum voluntatis.

Suppono secundò, quod cum operatio intellectus
etus pendaat à sensu non solum, quia per sensus
ministrantur species intellectui, sed etiam postre-
ceptionem, quia nihil intelligi intellectus pro hoc
statu, quin cooperetur aliquis sensus interior cir-
ca idem objectum; & ratus cum sensus sit vis
corporis, affectus, necessarium est, ut in corpore sit
debita dispositio, non solum ut sensus rectè co-
gnoscant, sed etiam ut rectè ministrant objectum
intellectui, & ut rectè deserviant eidem in sua co-
operatione. Hæc autem recta dispositio consistit
in proportione atque tempore quatuor humo-
rum, argu quoque primarum qualitatum: Hoc
sit primum, quod qui habent: meliorem istam tem-
periem natura sua sicut sunt apices ad sentien-
dum, sic eadem ad intelligendum. Hinc est 2. quod
existente aliqua distemperie humorum, aut quali-
tatura, sicut est in pueris, furiosis, atque ameni-
bus, sive per excusum humiditatis, sive per ni-
miam siccitudinem cerebri, in quo resident sensus
interni, ligatum maneat iudicium rationis, taliter
quod aut nihil, aut inordinatè intelligent. Hinc
sit tertius ad nostrum propositum, quod aut fortè
aut vehementer existente passione appetitus sensitivi
etiam maneat ligatus intellectus, quia talis
motus appetitus sensitivi non sit, regulariter lo-
quendo, sine aliqua physica alteratione, aut motu
humorum, per quem tollitur temperies, aut di-
spacio, quam dicimus esse requisitam ad rectam
operationem sensuum interiorum, & ad rectè
ministrandum objectum intellectui. Addo, etiam
si non sequatur ista alteratio physica, aut mo-
rus humorum, sufficit vehemens tendentia circa
suum objectum delectabile, aut tristibile ad hoc,
ut intellectus aliquo modo ligatus sit, vel ad hoc,
ut judicet aliquid tamquam bonum atque con-
veniens, quod tamen judicaret esse disconve-
niens, aut malum, non existente tali motu in ap-
petitu sensitivo.

Hipræmissis sit prima assertio; si passio app-
petitus ita indirectè moveat voluntatem, ut oppri-
mat etiam iudicium rationis, nec sinat illud solu-
tum

tum atque liberum, tunc necessariò à tali passione
moveatur voluntas. I. a expressè tenet D. Thomas
hoc art. 2. cùm inquit; *Nisi forte tam vehementis passio-*
fit, quod usum rationis totaliter tollat, sicut contingit
in his, qui propter vehementiam ira, vel amoris insa-
nuit. Idem clare tradit 1. 2. quest. 10. art. 3. Rauo-
ne etiam probatur, quia motus voluntatis liber
non existit, nisi existentia libero judicio rationis.

Assertio secunda. Si passio appetitus non omni-
nino opprimat, neque absorbeat omnino judi-
cium rationis, sed relinquit illud aliquo modo
solutum, tunc non moveatur necessario voluntas
à tali passione, ita docet D. Thomas in hoc art. 2.
ad 2. & 1. 2. ubi supra. Ratio est, quia cùm motus
volontatis liber consequatur judicium rationis,
tam potest esse liber actus voluntatis, quam fuerit
liberum & solutum judicium rationis.

Quando
judicium
rationis
liberum,
aut op-
pressum
esse cen-
seatur.

Opere spiritu
re. II
QD

Objectio.

Oportet tamen explicare, quid sit judicium ra-
tionis opprimi, aut relinqui liberum. Esse igitur
liberum ac solutum judicium rationis, quantum
ad præsens propositum attinet, nihil aliud est,
quam habere hominem quandam intellectus in-
differeniam, atque habilitatem proximam ad illa
opportunita consideranda, quæ ad rem spectant.
Porto hæc indifferencia & habilitas, quoad actum
suum ex usu quodam certo potentiarum sensiti-
varum pender, atque adeo ex certa quadam di-
spositione corporis, quæ quidem dispositio, cùm
ob vehementem corporis immurationem, quæ est
et in passione vehementi conjuncta, perturbator,
tunc quoque consequenter tollitur illa indiffe-
renzia & habilitas intellectus proxima, ad consi-
derandum, quæ ad rem spectant, & sic optimi-
tur judicium rationis.

Contra priam assertiōem occurrit argu-
mentum, quia D. Thom. 1. 2. ubi supra afferit, quod
in eo, in quo judicium rationis est ligatum, ex pa-
ssione vehementi, quod nullus maneat actus in

voluntate neque liber, neque necessarius, dicens:
In his non est alius rationis actus, & per consequens
ne voluntatis. Sententia ergo D. Thom. quod in no-
stro casu vel nullus maneat actus in voluntate,
vel si manet, quod ille sit liber. Et confirmatur,
quia in eodem loco D. Thomas expressè docet,
quod hi in quibus ligatum est rationis judicium,
ut sunt phrenetici & amentes, operantur sicut
brutis, ergo non manet in illis alius actus volun-
tatis sicut in brutis.

Ad primum D. Thom. sicut locum responderur,
sensus verborum D. Thom. esse quod non sit in
tali homine à passione oppresso motus volunta-
tis liber, hic enim motus solet fieri nominari mo-
tus voluntatis simpliciter loquendo, ut qui sit à
voluntate non solum quatenus ea est quædam na-
tura, sed quatenus voluntas est & potentia indis-
ferens ad utrumlibet.

Ad alium locum D. Thom. fateor cum eodem
sancto Thoma, quod dum judicium rationis ma-
net ligatum ex passione, homines ferantur sicut
bruti; quod dupliciter potest intelligi; primo, si
nulla sit cognitio in intellectu, & in tali casu ho-
mines ducuntur ex sola cognitione sensu, ut que
motus appetitus sensuvi, ut oblevavit o-
primè Medina, pejoris conditionis in tali statu
esset homines quam bruta. Primo, quia in homi-
ne sunt aliqui sensus hebetiores quam in bruti,
2. Quoniam bruta sequuntur instinctum pro-
prie naturæ, homines vero, qui solo appetitu
sensuvi ducuntur, multa faciunt contra propriæ
naturæ instinctum. Secundo, si maneat in ipsis
hominibus aliqua intellectualis cognitio, & al-
quis motus voluntatis necessarius, ducatur sicut
bruti, quantum ad modum operandi necessariò,
& non liberè, quamvis in illis sit aliquis motus
voluntatis secundum substantiam,

DISPUTATIO IV.

De amore reali & unitivo divinam ecstasim efficiente.

N superioribus diximus duplēcē dari unionem animæ
cum DEO. Quarum una realis, quando anima immediatè
ipsi DEO, etiam in hac vita, realiter unitur. Altera secun-
dum affectum tantum, de hac secunda breviter in superio-
ribus egimus capitibus, nunc operæ pretium erit, de ipsa u-
nione reali animæ cum DEO, quæ quidem felicissima est
inter omnes alias uniones. Primo autem inquiremus, an sit
possibilis hæc unio ecclastica, & realis animæ cum DEO.

Deinde ejus dignitatem ac præstantiam exponemus. Ter-
tiò, ejus utilitatem ac fructus declarabimus. Quartò, gradus ac proprietates ejus.
Quintò, Modum trademus, quo admirabilis hæc unio tam ex parte DEI, quam ex
parte animæ contingit. Sextò, Intellectus miras operationes Deificam hanc unio-
nem antecedentes atque concomitantes exponemus. Septimò, Ardentissimi amo-
ris delectationisque effectus, qui ineffabilem hanc unionem comitantur, explica-
bimus. Octavò, De dispositionibus ad hanc unionem ne cessariis differemus. Demum,
Nonnullas difficultates atque dubitationes, quæ circa prædicta, & in hac materia
occurrere possunt ac solent, proponemus ac solvemus.

CAPVT

C A P V T L.

An possibilis sit unio ecstatica & realis
animæ cum D E O.

Partem negativā tueruntur nonnulli scholasti ci Theologi.

On defuēre hoc etiam seculo nonnulli Scholastici Theologi, existimantes hanc, quam nos ecstasticam & realem, sive fruтивam unionem nuncupamus, tem esse à mysticis Doctoribus aduentum, non tam ex Evangelio aliisque Scripturæ locis, sive Patrum doctrina posse probari; unde hi qui Theologorum nomine inaniter gloriantur, mysticorum doctrinam in hac parte tanquam vanam, inepiam, seu potius phantasticam irridere solent, cùm ramen fin: Scripturæ sacre oracula, non pauca, Patrumque testimonio quoniamplurima, qua unionem hanc apertis verbis confirmant, ut plenius ex dicendis infra confabunt.

Probantq; suis ar- gumentis. Horum Theologorum intentio probari posse primum, quia unio realis cum D E O verè est posseficio ipsius D E I, huc autem haberi non posset in vita præsenti, cùm hæc sit propria felicitas Beatorum.

Secundo. Ita D E I posseficio, vel habetur simul ab in electo & voluntate, & tunc esset perfecta beatitudo, vel solum ab intellectu sine voluntate, & hoc etiam videatur impossibile, cùm intellectus non possit D E U M videre aut possidere, absque eo quod voluntas eum necessario amerit & amplectatur, nec potest à voluntate sola sine intellectu, quia voluntas nequit D E U M amare, nisi prius intellectus D E U M cognoscat; ergo si voluntas immutata est amerit, intellectus debet D E U M necessario immediatè cognoscere, ac illi uniti sine illa specie, quod proponit est Beatorum.

Ultimo. Robari potest hæc sententia, q;ia Apolto: *lus vinculum perfectionis charitatem appellat, quia in ea iubilauit Christiana pœnitentia consitit;* & hanc diebus singulis, in ora ione Dominica flagitamus illis verbis, *Fiat voluntas tua,* fuita igitur aliam unionem p̄t̄er hanc inquirem̄ in hac vita. Hæc sunt argumenta, in quib; fundatur horum novissimum Theologorum sententia, quæ quidem temeritate non caret, ut ex Scripturæ testimonio manifestius ostendamus.

Sed priusquam Scripturæ sacre testimonia producamus, illud imprimis animadvertendum est, Scripturam facram non semper in idem verbis, quibus nos unionem usurpamus, appellare solece, sed pluribus aliis, æquivalentibus terminis, quorum aliqua unionem ipsam, felice: strixillimam animæ cum D E O per amorem cum ingenio suavitate coniunctionem, five arcatum vinculum, alia incredibilem dulcedinem, alia mirabilium splendorum, alia demum nunc effectos, nunc proprietates ac circumstantias alias clarissimè manifestant, ut jam jam, antequam ad ulteriora progrediamur, & variis epithesis in sacra Scriptura huic unioni attributis, five figuris tam veteis, quam novi Testamenti non obicure constabit.

Vid. T 6. Innumeræ penè sunt, eaque præclara, quæ in facti. Literis sub variis nominibus de hac singulari unione prædicantur, quorum aliqua Gerion Tom. 2. sermone de Spiritu sancto considerat. 2. his verbis refert: *Ista est pax,* inquit, *qua exu-*

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

per at omnem sensum, pax quam mundu dñe non posse. 4. test. Et infra: *Solus Spiritus Domini est, qui replet in cap. 6.* bonis desideriis nostris, qui ad ipsa frumenta satiat nos, qui dat manna abundantum, quo Propheta pastus eruit: *Quam magna multitudo dilectionis tuae Domini, quam ab conditum timentibus!* Hic est calenus filiorum D E I, habens nomen scriptum, quod nemo nosvit, nisi qui accipit. Hic in divinam caligem in istar Moysi vocatur spiritus: hic in fibro auræ tenus sentitur Dominus, hic in thalamo dormit & requiescit. Solomon pacificus, & Benjamin adolescentulus in mensu excessu: Hic gustatur savus mellis, savus proper illuminationem in dilectus, mel proper dulcorationem affectus. Hic Moyses mysticus ducit gregem virium suarum in interiora deserti. His fecit solitarius, & levat se supra se, ubi Dominus loquitur ad cor eius. Hic dicit Petrus, Bonum est nos hic esse; & Philippus, Sufficit; & Maria Magdalena, Vidi Domnum, & hoc dixit mihi. Hic introducitur anima in celum vinarium, ubi bibit ebrium sobrietatem spiritus, ubi sufficiabunda epithalamum canens verba dimidiat, Oled meus mibi, ait & ego illi; ego dormio, & cor meum vigilat. Hic obtestatur dilectus de dilecta: Adiuro vos filie Ierusalem, ne suscitatis, vel evigilate faciatis dilectam donec ipsa velit.

Idem Tom. 3. tract. 9. super Magnificat, pulchra alia etiam hujus aëssimile mentis cum D E O fruтивis conjunctionis epitheta five nomina in unum coegerit. Dicitur, inquit, mansio D E I in homine, & hominis in D E O. Dicitur vivificatio & habitatio vita eterna saltem in radice, ut hic, *Vivet in aeternum, quia suam gratiam haberet.* Dicit autem Apolitus, quod gratia D E I est vita eterna. Dicitur & oscula ori sponsi, quod petit sponsa. Dicitur lac & vimus, & unguenta, & oleum effusum. Dicitur introducio in cellularia, conjunctio dilecti inter ubera sponsa tamquam saeculus myrræ. Dicitur fons decor, sua quies in teatro florido. Hoc est donum perfectum de sursum descendens, non ascendens de deorsum. Hac est Sapientia divinitus inspirata cum suis laudibus universis. Hoc divinum silentium, hoc fibro auræ tenus, hoc fusarium verbi ab conditi, hoc vox quasi auræ lenis, immo & tonitru magnis, ut ad unum colligamus numeras, quidquid sonat mansum, vel habitationem, vel in festinem, vel unitatem unius corporis & unius spiritus, animæ cum D E O, sponsa cum sponso, unica cum unico. Hæc enī ille.

Oportet jam ut specialiter ex aliis Scripturæ locis hanc unitatem animæ cum D E O deducamus. Primo, Gen. 2. illis verbis, *In misericordia Domini soporem in Adam, non oblitus significatur: nam, ut bene incepit ad vertunt, pro sopore Hebraicæ est Thardemab, id est, Immisit gravem & profundum somnum: unde patet, non tantum somnum hic, sed etiam simul cum somno raptum five ecstasim mentis ad divina intrinsecu intelligi. Imo sunt qui ponent, Adamum in hac ecstasi D E I esse iam videlicet quam sententiam aperte inclinat Richardus in 2. dist. 23. art. 2. q. 1. Sed quidquid sit de hac re, illud videatur apud Patres certum, Adam in hac ecstasi accepisse à D E O scientiam insolam omnium rerum, ac pari modo sibi insolam fuisse fidem & cognitionem rerum supernaturalium altissimam, & denique summum contemplationis D E I & Angelorum gradum fuisse adeptum, ut ex S. Augustino & Gregorio Peretius docet ibidem.*

Secundò, Exodi 33. cap. illis verbis, quibus Moses humilietur p̄tebat à D E O, Ostende mihi faciem tuam, hujus Unionis, de qua loquimur, prædictis

O o foci

sieri mentionem, ex ipso contextu aperte colligitur. Nam in primis loco illorum verborum, *Ostende mihi faciem tuam*, Septuaginta vertunt, *Ostende mihi te ipsum manifeste*, aut cognoscibiliter non quia Moyles his verbis claram DEI visionem vel es-
tentiam divina intuitum postulare videatur, sed potius clarioram DEI visionem, quam in via de lege
ordinaria DEUS viatoribus soler concedere, ut
recte adverterit D. Thomas 1.2. q.98. art.3. ad 2. ubi
explicat hunc locum de contemplatione altissima,
qua est inf. a divina essentia visionem, qua num-
quam sine ardentissima amoris divini unione repe-
ritur, quo etiam sensu idem D. Thomas i. p. q 12.
art.11. ad 1. exponit illam visionem Jacob Gen. 32
Vidi Dominum facie ad faciem, &c. Videntur quo-
que S. Gregorius in illa verba Job. 33. Videbit sa-
cram ejus in abilo, qui in eodem ferme sensu ab il-
lo declarantur lib.24. Moral. cap.7.

Tertio, Verbis adeo illustribus haec anima ex
DEI unione & desponsatione felicitas proveni-
ens ab Iisa multis in locis aperte describitur, ut
vix clario a testimonia ex universa Scriptura de-
promi possit: is enim cap. 35. spiritu prophetic
futuram Messias tempore cingente bonorum spiri-
tualium ubertatem eo verborum ornatu ac senti-
entiarum gravitate depinxit, ut nihil exegitari
videatur posse sublimius. Primum enim Ecclesiæ
quaestio: tam, & tempore Legis veterisarentem,
habitu tam esse affinitatem tempore gratia speciem
illam, quam habent montes, pulchritudinis ar-
que ubertatis nomine in Scriptura sacra laudati:
deinde, illo tempore spe futuræ libertatis, langues-
tes & abjectos animos confundendos ac robora-
dos fore, demum, Evangelici temporis statum ac
spirituale incrementum, ad finem usque capi si-
mitifice describit. Quare non abs re est, univer-
sum Ilati caput huic ractationi inservere.

Latabitur deserta & invia, & exultabit solitudo,
& florebit quasi lily. Germinans germinabit, &
exultabit latabunda & laudans: gloria Libani data est
ei decor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini,
& decorum DEI nostri. Confortate manus dilata-
tas, & genua debilia roborate. Dicite pastillamnis:
Confortamini, & nolite timere: ecce Deus vester ultio-
nem adducit retributions: Deus ipse veniet, &
salvabit vos. Tunc aperientur oculi eorum, & aures
surdorum patetunt. Tunc saliet, sicut cervus claudus;
& aperta erit lingua mutorum: quia scissa sunt in deserto aqua, & torrentes in solididine. Et quia erat arida,
erit in flagnum, & sitiens in fontes aquarum. In
cubiliis, in quibus prius dracones habitabant, orientur
viror et alami & junci. Et erit ibi semita & via, & via
sancta vocabitur: non transibit per eam pollutus, &
hac erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per
eam. Non erit ibi leo, & malabestia non asendet per
eam, nec intermetur ibi: & ambulabunt qui liberati
suerint. Et redempti a Domino convertentur, &
venient in Sion cum laude: & letitia sempiterna super
capit eorum: gaudium & letitiam obtinebunt, &
sugiet dolor & gemitus.

Expendenda f. n. illa verba: Exultabit solitudo,
& florebit quasi lily, gloria Libani data est ei, decor
Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, &
decorum DEI nostri, &c. verè enim his verbis allu-
sione videtur Ilaia ad illud Psal. 62. in terra deser-
ta, & invia, & magosa, sic insanto apparui tibi.
Quod ati dicas: Animam, quae prius erat deserta, at-
enda, atque infatuoluola, convertendam in locu irriguum & amoenissimum speciem & decorum mo-
tibus Libani & Carmeli idem comparat, quia illi

montes speciosissimi ac fecundissimi, atque delle-
cū pleni in Terra promissionis habebantur.
Præterea illis verbis, Ipsi videbunt gloriam Domini,
& decorum DEI nostri, quid aliud aptius claruvé
potuit significari, quam illapsus ille, sive manife-
statio DEI in mensibus defaciat, qua DEUS
animam amplectitur ac deosculatur, ac se tangen-
dum ac osculandum præbe: quaque vicissim ani-
ma amplectitur ipsum DEUM: hanc enim esse
propriissimam Unionem ecclasticam & fructivam,
superius attigimus.

Deinde verba illa silentio non sunt prætermi-
tenda, Tunc aperientur oculi eorum, ulque ad fi-
nem, Gaudium, inquam, & exultationem obtine-
bunt. Qibus quid aliud à P. prophetæ significari pu-
tatis, nisi abundantiam gratiarum & donorum, que
illis verbis, Scie sunt in deserto aqua, & torrentes in
solididine; & qua erat arida, erit in flagnum, & sitiens
in fontes aquarum, denotatur aperire: non enim pu-
ter vel fontis aquarum, sed & torrentis copia de-
scribitur. Demum quid puras per ceterorum salutem,
& lingue mutorum apertum, &c. aliquid
similia, nisi varius effectus s. bojus divina cum Deo
conjunctionis demonstrari.

Idem quoque Ilaia cap. 58. si ait: tunc & profen-
de consideretur, non obcurè sanè huius DEI cu-
mum per amorem vinculi tenacissimi effectus
docuit, dicens: Et requiem tibi dabit Dominus sem-
per, & impletib[us] splendoribus animam tuam, & eris
quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cuja non
deficient aqua. Et post pauca: Tunc delectaberis super
Dominum, & sustollam te super altitudines terra, & ci-
bab[us] te hereditate Iacob patri tui. Haec Ilaia. Qui-
bus expressis verbis requiem sive delectationem
mirabilem, quam anima percepit in hoc oculo
patris, lucem & splendorem, quo mens à tenebris
eruta illuminatur, & felicitatem insignem qua in
hoc statu fruatur, aperte declarat: quod similitu-
dine horti irriguus ostendit. Magna sanè est hor-
tum amoenitas ac jucunditas: quare DEUS ani-
ma tenebris liberata felicitatem cum irriguo
horto comparat, cui jugis aqua deesse non solet.
Est autem haec comparatio Scripture familiaris.
Psal. 1. de justo: Erit sicut lignum, quod plantatum est
secus cursus aquarum. & Jerem. 31. Eritque ani-
ma eorum quasi hortus irriguus.

Observa in eis, qualia DEUS bona virtus per-
fectis promittat, qualia inquit habere solet hor-
tus, qui in p[ro]p[ri]a solo collocatus est, & cui aqua
perennis non quam deficit.

Denum iterum suavitatem ac delectationem,
quam mens in hoc statu degustat, illis verbis ex-
ponit: Tunc delectaberis super Dominum. & ultra ad-
di: & sustollam te super altitudines terra. Ubi illud
verbum altitudine non tam propriè quam figuratè
pro terra bonitate sumitur, cultana inest: ber-
tas, ut manat dicatur lacte & melle. Explicit au-
tem deinde satia aperi, quānam sit illa terra boni-
tatis seu altitudo metaphorica, dum subdit: Et ci-
bab[us] te hereditate Iacob, nempe Terram promissio-
nis, sive summa jucunditatis & delectationis,
quam spiritualiter DEUS anima sibi unitæ pro-
mittit.

De hac altitudine terra optime Gregor. lib. 31.
Moral. cap. 34. Hoc namque esse speciale specimen
electorum solet, quod si sciunt praesentis vita iter ca-
pere, ut per se certitudinem noverint iam se ad alia
peruenisse: quatenus cuncta qua præterfluent, sub se
esse videant: atque omne quod in hoc mundo eminet,
amore atermiati calcant. Hoc est enim, quod sequen-

si se anima per Prophetam Dominum dicit; *Sustollam te super altitudines terrae. Quasi quedam namque inferiora terra sunt, dama, contumelie, egestas, afflictio, que ipsi quoque amatores seculi, dum per latere viae plantium ambulant, vitando calcare non cessant. Alterius autem terra sunt, terra rerum, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor, & sublimitas dignitatis; que qui per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta apsumat, quo magna putat: at si sensu cor in celestibus figuratur, maxima abjecta sunt certe, quo alta videbantur. Hæc Gregorius.*

Constat igitur ex dictis, quæ ratione hæc tam grandia ac tam illustria, quæ à DEO per Isiam promissa sunt, non ad quenlibet justum, sed ad eos qui præclaris virtutibus prædicti sunt, ac qui à terra rerum supernarum intuitione ac amore longissime distant.

Quarto, Ex libro Cant. expressius quam aliunde hæc anima cum DEO sponsatio, conjunctioe sive amplexus colligitur. *Quis enim hunc librum, si autem perspiceret, outum in DEI & sponsa ejus anima & divinis enumerandis amoriis ac sponsatione immorari non videat? Propterea compositus est ille Cantico cum liber scilicet, ut fructu & motu amoris exercitus sub typō nuptiarum exprimerentur. Quid enim aliud oculum, quod anxie peti sponsa, quid vinum, quid cella vinaria, quid ubera, unguentum, oleum effusum significat, nisi feicem istam unionem per castos amores inter sponsam DEUM & animam sponsam? quid preterea innuit illud valens, languor ille & liquefatio, quibus sponsa affecta, aliquando liquefieri non raro in hoc libro introduciuntur? Fulcite me, inquit, floribus, stiptate me malis, quia amo. Languor: quia vulnerata charitatem ego sum. Denum post hoc spiritus & languores, animis defectionem, quid sibi vult lava sponsa sub capite sponsæ, & dextera illius amplexans, nisi quod jam fructum gatturi suo suavissimum, quem anteā querebat, perceperit, ac tota in rotum lapsa & collapsa tota, complicita sursum, serenissimo, & callo in sponsi sanguinu composta quiete?*

Quia vero elicit prolixum opus, singula quæ ex Canticorum libro proposuimus, Partum testimoniis corroborare; ideo priuam tantum sponsationem exponamus. *Osculetur me, inquit, osculo oris sui. Per quæ verba Gregorius Nylenus priuam animam DEI fruitionem, quæ uniose sit charitas, efflagitate docet. A qua sentientia non differt Augustinus lib. de Amicitia, cap. 6. Tom. 4. Sanctus vero Gregorius Papa in cap. 1. Cant. Spiritus sancti præfatiam sive manifestationem, osculo ab sponsa petito denotari afferit: cuius sentientia subscribit D. Bernardus, qui Serm. 3. 4. & 9. distinxit triplex osculum; primum pedis, secundum manus, tertium vero oris. Quod tunc continget, inquit Bernardus, cum iam confusio lucu penitente, iam acceptis virtutum donis, mens certe desiderio inspirata, ad secreta interioria cubiculi gaudia impatiens amoris introducatur desiderat, ac proinde congruentissime tertium petens, inquit, Osculetur me osculo oris sui: id est, Vnum quod mihi refat effagito, us perfecte per Spiritus sancti infusionem cum meo umar dilectione. Vide eundem Bernadum Serm. 8. in Cant. bi: Nec enim exiguum aut vile putat osculari ab osculo, quod non est alia nisi infundi Spiritum sanctum.*

Ei infra: Petet osculum, id est, Spiritum sanctum invocat, per quem accipiat simili & scientie gustum, & gratia condimentum: est quippe Spiritus sapientia Thom. & Iesu Oper. Tom. II.

& intellectus, qui instar apis eam portantis & mel habet omnino, & unde accendat lumen scientia, & unde infundat saporem gratia. Hæc ille, Quibus aperit verbis anima divino amore vulnerata, non tam gratiam & amicitiam sponsi, quam ipsius sponsi gratia & charitatis auctoris presentiam & osculum petit.

Quinto, *Hujus quoque altissime cum DEO Unionis S. Joannes Evangelista cap. 14. meminit, dicens: Qui habet mandata mea, & servat eis, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur a Patre meo; & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Quæ verba S. Cyrillus lib. 10. cap. 1. de perfecta manifestatione DEI intelligit, que fit viris qui in sanctitate proiecti sunt, quibus DEUS mulieris manifestat, ac ad cognoscendum se praebet: quod intelligere oportet, ut bene adnotavit Tolstus ibi, non de cognitione speculativa, que etiam in peccatore potest esse major quam in viro perfecto; sed practica & experimentali, qua DEUS hic agnoscitur per notitiam unitivam & experimentalem, ut infra plenius declarabimus.*

Sexto, *S. apostolus Paulus non temet in Epistolis hanc ecstasiam unionem consuetur. Epistola enim 2. ad Corinth. cap. 7. sic scribit: Sive mente excessimus DEO sive sobri sumus, vobis: caritas enim Christi uestit nos, &c. In quæ verba Theophylactus, In familiam, inquit, itaque Paulus amatoria quædam infania DEV M amans, ac amatoris instar illi vivens, nempe ad amatum extra seipsum raptus, ac rotus in DEV M translatus, nec suam ipsius vitam vivens, sed illius quem amabat. Quare S. Augustinus, Beda, & Anselmus, hunc locum accipiunt de ecstasi & raptu Pauli. Quid est, inquit Augustinus apud Bedam, Mente excessimus DEO, ut illa videamus quæ non licet homini loqui? Idem quoque Augustinus in Psal. 113. Quid est, Mente excessimus DEO? Excessimus omnia ista carnalia, & quod vidimus, effici non possumus. Mente enim tunc gustatur, quod lingua exprimi nequit.*

Septimo, *Idem Apostolus 2. ad Corinth. c. 12. docet. Scio, inquit, hominem raptum usque ad tertium colum. Et infra dicit: quod raptus fit in paradisum, & audiret arcana verba, quæ non licet homini loqui. Et licet hunc locum Pauli multi ex Patribus intelligent de raptu Pauli ad visionem divinam essentia, cui sentientia adherent S. Augustinus, S. Thomas, & plures alii; contrariam tamen opinionem quamplurimi citam ex Patribus probabiliter judicarunt, inter quos fuit Hieronymus, Gregorius, Cyrus, Chrysostomus, ac passim alii tam Patres, quam Scholastici Doctores, quorum meminit Molina 1. p. q. 12. art. 11. dis. 2. Hi omnes in hoc raptum ad tertium colum, quæ ad paradisum, intelligent Apostolum non tantum intellectu raptum, ac altissima vidisse mystria, sed & voluntate ineffabilem inde voluptatem hauiisse; hanc enim significare docent illam versionem paradisum.*

C A P V T II:

Diluuntur argumenta in initio capituli precedentis proposita.

R espondendum nunc est argumentis divinâ haec unionem impugnantibus. Ad primum respondit, *Quod quamvis in hac vita DEI perfecta*

O o 3 pol-

posseſſio nemini contingat, (eſt enim propria ſta-
tus Beatorum) quo tamen propius ad eam qui-
buſdam quāli paſſibus accedimus, & ei, quod
cum hac maiorem habeſimilitudinem, eo magis
perfekte felicitati appropinquaremus, unde eſi in
hac vita perfecta & ſummi boni poſſeſſio non ha-
beatur, ſed tanquam in furura, in qua DEUM teve-
lata facit videbimus ſicuti eſt, in hac tamen vita
eſt quādam veluti imago, quæ tērñ illi felicitati
affimilatur, quæ in ecclatia & fruitiva unionē
hominis cum DEO conſtituitur, verò nihil aliud
eſt, quā perceptio vitalis experimentalis, gustus
omnium ſenſum internorum ſummi boni, nem-
pe DEI, ac quādā interna conjunctio iſtius
funimi boni cum intellectu noſtro, in ratione
ſumma lucis; cum voluntate in ratione ſummi
boni & ſummi delectabilis; ac demum oſtentatio
faciei divinae, ſub ratione omnis boni, quantum in
hac vita permittit, & ob eam cauſam hac di-
vorum pugnatio merito. Beatitudine hujus vitæ
nuncupatur. Cujus rei ea redi potest ratio, quia
homo tunc operatur perfectissimos actus, & per-
fectissimo modo, quia clausus magis fini, ſcilicet Bea-
titudinē appropinquans, & affimilantur, & ideo
ſimiles actus à Theologis Beatitudines appellan-
tur, ut prie docuit D. Thomas 1.2. queſt. 109, ubi
art. 2. art. aliquid inchoatio Beatitudinis eſt in hac vi-
ta in viris perfecione.

Clariss tamen & plenius D. Bonaventura pro-
ceſſu 7. Relig. cap. 15. ubi ſublimiorum hominis
perfectionem ac beatitudinem quādā inchoa-
tam, in intima ac plena omnium animarum potentia-
rum cum DEO unionē docuit conſiſtere, dicens:
Hec eſt homini in hac vita ſublimior perfec-
tio, ita unius Deo, ut tota anima cum omnibus poten-
tiis ſuis, & virtutibus in DEUM collecta, unius ſpiri-
tus fiat cum eo, ut nihil meminerit, niſi DEUM,
niſi lentiā & in eligit niſi DEUM, & omnes
affectus in amoris gaudio uniu in ſola conditoris
fruſtione ſuavit̄ quiescant. Imago enim DEI in
anima in his uibus potentius expreſſa conſiſt, vi-
deice in ratione, memorie & voluntate, & quam-
diu ita non ſunt ex toto DEO imprefſae, non eſt
anima Deiformis. Forma enim animæ DEI eſt, cui debet imprium ſicut ſigillo ſignatum. Hæc
nunquam plena eſt, niſi eum ratio perfecta juxta
capacitatem ſuam illuminatur ad cognitionem
DEI, qui eſt ſumma veritas, & voluntas perfecta
afficitur ad amandum ſumnum bonum, & mem-
oriā plenē abſorbetur ad intuendam & fo-
ndam & tenendam ſummam felicitatem, & quia
in horum conſannata adēptione conſtat gloria

Deus for-
matus
animæ.

Beatitudinis, quæ perſicietur in patria, licet quod
iſtorum perfecta inchoatio eſt perfecio viæ in
hac vita.

Demum Geron de myſtica Theologia confide-
ratione 42. Beatitudinem hujus vita in hac unione
docer & probat ſiām eſte, leuentibus verbis; Per
predicām amorojam unionem, in qua myſtica Theo-
logia conſiſtere videtur, anima quietatur, ſatiatur, &
ſtabilitur in DEO, quod facile eſt in primis ex priori ſumnum
deducere. Nam cum res quilibet ſit in quiete, dum bonum
perfectionem ſuam adeptus eſt, illique conjuncta, & ſi bonum,
ritus noſter unetur atque coniungitur in hac unionē centrum,
ſummo perfeſſibili per amorem perfeſsum, ut exinde ſin &
quietetur, ſatiatur, ſtabilitur neceſſe eſt. Sic materia perfeſſio
in forma habita, ſic Lapis in centro poſitus, ſic res que-
libet in adeproſine ſuo quietatur. Anima quippe ra-
tionalis, dum coniungitur & unetur DEO, copulatur
ſuo ſummo bono. Eſt enim DEVS ſumnum bonum eius,
eſt centrum eius ſin, tota que perfeſſio. Quid ergo a-
liud ipſa requireret? aut ad quid aliud ipſa ultius
inhiaret?

Ad secundum Relp. Quid poſſeſſio DEI in
hac vita perfecta haberi non poſt eſt, ſed tanquam
inchoatio, cum DEUſ ſuam unionē eſt & fruitiva poſ-
ſidetur a voluntate noſtri, & tunc voluntas non
amat DEUM niſi priuia cognitione in intellectu.
Ipſa tamen potest plus amare, q.ām intellectus
cognoscere, ut infeſus cap 4. pleiū dicemus.

Ad tertium Relp. Q. od pe. fed o Christiana
verè conſiſtit in unionē affectiua noſtri cum di-
vina voluntate, unio verò realis fruſtua & ecclatia
cum DEO omnino ordinatur, ut perfeſſionem
unionem cum diuina voluntate alſequamur.

Duplex enim eſt unio affectiua, quæ ab habitu
charitatis diuina ſalvatoria, quæ DEUM activiſi-
ve humano modo, ſupernaturali, tamen amore
diligimus, noſtrā voluntate in cum illo per ac-
tualem amorem uniendo, noſtrāque voluntate
divinæ conformando, atque in illo veluti
transfundendo, ad quam unionem act. alen vol-
untatis, quando fervens eſt, conſequitur etiam
unio memorie & intellectus, nempe, ut acta re-
cordemur DEI, illumque preſentem in omnibus
animæ oculis contemplari conemur, & hæc uno
eſt, de qua Apoſtolus inquit, prima ad Timoth. 1.
Finis precepti eſt charitas. Alia eſt unio, quæ do-
num eſt DEI peculiare, quo ipſe DEUS voluntate
noſtrā ad vehementem amoris exelluum
promovet, cum poenitentiarum ſuſpensione, ſen-
ſuumque alienatione. Prima vocatur à Myſtis
ſobria, ſecunda ebria merito nuncupatur.

Hanc ſolam difficultatem, ex novem, de quibus venerabilis Author noſter in hac IV. Di-
ſputatione, diſſerere proponuerat, diſcuſſam nobis reliquit, octo reliquias, in opina morte pra-
ventus, examinare atque diſcurere ei non licuit; egit tamen de his materiis excellenter li-
bro quarto de Oratione infusa ſive divina, ut ſupra vidimus.

ARTICULVS III.

Vtrum Paulus in Raptu viderit Dei eſſentiam.

REPONDEO dicendum, quod quidam dixerunt Paulum in raptu non vidisse ipſam DEI eſſentiam, ſed quā-
dam refugientiam claritatis ipſius. Sed contrarium maniſteſt⁹ Auguſt. determinat non ſolū in libro de vi-
tione Lib. 12. c. 12. ſed etiam 12. ſuper Genes. ad litteram, & habet in glossa, 1. ad Corinth. 12. Et hoc etiam ipſa glossa
verba Apoſtoli deſignant. Dicit enim ſe audire ineffabilia verba, que non licet homini loqui. Huiusmodi autē ri-
ordin. Et epift. denunt ea que pertinet ad viſionem Beatorum, que excedit ſtatutum viæ; ſecundum illud Iſa. 64. Oculus non vidit
112. c. 13.

EXPO-

EXPOSITIO ARTICVLII III. D. THOMAE.

Prima conclusio, ex mente D. Augustini lib. de visione lib. 12. ad Paulinam cap. 13. & lib. 12. super Genesim ad literam cap. 13. & 28. Paulus videt ipsam DEI essentiam; quod probatur ex illis verbis Apostoli 2. ad Corinth. 12. ubi dicit, se audivisse ineffabilia verba, quae non licet homini loqui, hujusmodi autem videntur ea, quae pertinent ad visionem beatificam, quae excedit statum visionis, juxta illud Isaiae 64. *Oculus non vidit, Deus, absque te, quae preparasti diligentibus te.*

Conclusio secunda. Non solum Paulus, sed etiam Moyses videt divinam essentiam, & satis congruerit hoc dicitur: nam sicut Moyses fuit primus Doctor Iudeorum, ita Paulus fuit primus Doctor Gentium.

Conclusio tertia. D. Paulus in illa visione non fuit simpliciter beatus, ita ut fuerit redundantia gloria in corpore, sed solum secundum quid. Ratio est, quia non participavit lumen gloria per modum formae permanentis, sed tantum passionis transuentis, huc contingit in lumine Propheticæ.

Conclusio quarta. D. Paulus in rapta non fuit beatus habitu interior, sed solum habuit actum Beatorum, quare in eo etiam tunc non fuit actus fidei; fuit tamen in eo simul habitus fidei.

Conclusio quinta. Per tertium cœlum potest intelligi aliqua virtus supermundana, quæ dicitur tertium cœlum tripli ratione. Uno modo secundum ordinem potentiarum cognoscitur, ut primum cœlum intelligatur visio corporalis, quæ fit per sensum. Secundum, Visio imaginaria. Tertium vero cœlum dicatur visio intellectualis, ut Augustinus exponit 12. *super Genesim ad litt. cap. 28.*

Secundo modo potest dici tertium cœlum secundum ordinem cognoscibilium, ut primum cœlum dicatur cognitione cœlestium corporum; secundum, cognitione cœlestium spirituum; tertium cognitione ipsius DEI.

Tertio modo potest dici tertium cœlum contemplatio DEI secundum gradus cognitionis, qua DEUS videtur; quorum primus pertinet ad Angelos infirmam hierarchiam; secundus, ad Angelos medianos; tertius ad Angelos supremos.

Conclusio sexta. Quia visio DEI non potest esse sine delectatione, propterea Apostolus non solum se dicit rapuum ad tertium cœlum, ratione contemplationis, sed etiam in Paradiso ratione consequentis gloriae.

Observationes circa litteram Articuli tertii.

Adverte D. Thomam *prima parte*, quest. 12. art. 11. docere nullum hominem purum posse videre DEUM per essentiam, nisi à mortali vita separari. Cujus eam reddit rationem; quia modus cognitionis sequitur modum naturæ cognoscens, anima autem nostra, quantum est in hac vita, habet esse in materia corporali; ergo natura huius non cognoscit, nisi quæ habent formam in materia, vel, quæ per hujusmodi cognoscit possunt.

Hanc D. Thomæ sententiam variè intelligentes, & interpres.

Ferrariensis 3. *contra gentes* cap. 47. ita exponit, ut dicatur esse impossibile videare DEUM sicut est in exercitio sensuum, quod aperie videtur insinuare D. Thomas in illo articulo, & dicto cap. 47. Quare si vita mortalis accipitrum pro usus & exercitio ipsorum sensuum, sententia D. Thomæ vera est non solum secundum potentiam ordinariam DEI, sed etiam secundum absolutam, impossibile enim est exercitio & ministerio sensuum DEUM apprehendi sicut est, eo quod spiritualis sit, & incorporeus.

A'li vero Thomistæ existimant D. Thomam in illo articulo locutum fuisse de potentia DEI ordinaria supernaturali, quia cum duplex sit potentia supernaturalis DEI, ut optime adverterit ibi Magister Bañez: altera ordinaria, quæ alligatur legibus à DEO statu'is; altera absoluta, quæ nullis constitutis legibus. Divi Thomæ sententia non

est intelligenda de potentia absoluta; sed de potentia ordinaria, quoniam ut ipse Divus Thomas faciet in solutione ad secundum D. Paulus & Moyses per potentiam absolutam DEI in hac vita mortali positi divinam essentiam viderunt. Deinde Divus Thomas, ut optime annotavit Cajetanus in illo articulo per vitam mortalem non in celum sensuum operationem, ut afferret praecedens opinio, sed vitam ipsius hominis corruptibilem. Sensus igitur D. Thomæ ille est, quod dum in hac vita sumus, non posse à nobis DEUM videtur, quia de lege DEI ordinaria nemini ea visio fuit communicata, quare excipit ab hac regula Christum, & solum de puro homine loquitur clarius autem Augustini & suam sententiam exposuit S. Thomæ dicens: Ex quo inferitur primò, quod de potentia DEI absoluta fieri non potest, ut homo utens conversione adphantasmata DEUM intelligatur. 2. Inferitur de potentia DEI absoluta fieri posse, ut homo non alienatus à sensibus, non tamen utens sensibus, neque phantasmibus, DEUM videat, sicut defacto contigit in anima Christi.

3. Prater legem ordinariam est, quod aliquis rapiatur ad divinæ essentie visionem, quia in tribus ordinariis Dei dispositio solvitur. Primo, ut abstrahat à sensibus. 2. U: non convertatur ad phantasmata, sicut secundum Divi Thomæ sententia, tertium & principium ut communicet DEUS sive essentia visionem.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Paulus in raptu fuerit alienatus à sensibus.

RE SPONDEO dicendum, quod divina essentia non potest ab homine videri per aliam vim cognoscitivam, quam per intellectum. Intellectus autem humanus non converitur ad intelligibilia, nisi mediatis inphantasmatis, qua per species intelligibiles à sensibus accipit, & in quibus considerans de sensibiliis iudicat, & ea difponit. Et ideo in omni operatione, qua intellectus noster abstrahitur à phantasmatis, necesse est quod abstrahatur à sensibus. Intellectus autem hominis in statu viae necesse est, quod à phantasmatis abstrahatur, si videat DEI essentiam. Non enim per aliquod phantasma potest DEI essentia videri, quinimo nec per aliquam speciem intelligibilem creatam, quia essentia Dei in infinitum excedit non solum omnia corpora, quorum sunt phantasmata, sed etiam omnem intelligibilem creaturam. Oportet autem cum intellectus hominis elevatur ad altissimam DEI essentia visionem, ut tota mentis intentio illuc adveniet, ita scilicet, quod nihil intelligat aliud ex phantasmatis, sed totaliter seruir in DEV M. Vnde impossibile est, quod homo in statu viae videat DEV M per essentiam, sine abstractione à sensibus.

EXPOSITIO ARTICVL VI.

PRIMA Conclusio. Intellectus hominis in statu viae videntis DEUM necesse est, quod abstrahatur à sensibus. Quod ratione probatur: quia in omni operatione, in qua intellectus noster abstrahitur à phantasmatis, necessariò enim abstrahitur à sensibus; sed intellectus videntis DEUM, necessariò abstrahitur à phantasmatis, non enim per aliquod phantasma potest DEI essentia videri; quinimo neque per aliquam intelligibilem speciem creatam, quia Essentia Dei in infinitum excedit, non solum omnia corpora, quorum sunt phantasmata, sed etiam omnem intelligibilem creaturam.

Quod etiam ulterius probatur; quia cum in-

tellectus hominis elevatur ad altissimam DEI visionem, necesse est, ut tota mentis intentio illuc advenerit, ergo necesse est, quod nihil intelligat aliud ex phantasmatis, sed totaliter seruir in DEV M. Unde impossibile est, quod homo in statu viae DEV M videat per essentiam sine abstracione à sensibus.

Secunda conclusio ex Resp. ad 3. Paulus postquam cessavit videat DEI essentiam, membra sunt illorum, quae in illa vitione cognoverat per alias species intelligibiles habitualiter ex hac visione in eius intellectu relicta, unde nec totam illam cognitionem aut cogitare poterat, aut verbis exprimere.

ARTICVLUS V.

Vtrum anima Pauli in statu illo fuerit totaliter à corpore separata.

RE SPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum est, in raptu, de quo nunc loquimus, virtute di-
jus q. vina elevatur homo ab eo quod est secundum naturam, in id, quod est supra naturam. Et ideo duo
considerare oportet. Primum quidem, quid sit homini secundum naturam. Secundum, quid divina vir-
tus est in homine secundum supra naturam. Ex hoc autem quod anima corpori unitur tanquam natura ipsius for-
ma ipsius, convenit anima natura habitudo ad hoc, quod per conversionem ad phantasmata intelligat.
Quod quidem ab ei non auferunt divina virtute in raptu, quis non mutatur statim eis, ut dictum est. Ma-
nere autem hoc statu, auferunt ab anima actualis conversio ad phantasmata & sensibilia, ne impeditur
ejus elevatio in id quod excedit omnia phantasmata, ut * dictum est: & ideo in raptu non fuit necessarium,
quod anima sic separetur à corpore, ut ei non uniretur quasi forma. Fuit autem necessarium intellectum ejus
abstrahi à phantasmatis & sensibilium perceptione.

Art. 3.
arg. 2. in
eius solu-
tione.
* art. 4.
hujus q.

EXPOSITIO ARTICVL VI.

PRIMA Assertio. In raptu non fuit necessarium quod anima Pauli separaretur ab eius corpore, ita ut ei non uniretur quasi forma, fuit autem ne-
cessarium intellectum ejus abstrahiri à phantasmatis & à sensibili perceptione.

Secunda assertio. Non fuit necessarium in raptu Pauli, quod ejus anima abstraheretur à viribus a-
nimæ vegetabilis, ita ut ex intentione animæ cel-

farent operationes animæ vegetativæ, sicut cel-
lant vires sensitivæ, cum illa operentur per modum naturæ; unde non requiritur ad raptum ab-
stractione à viribus animæ vegetabilis, sicut requiri-
tur à potentis sensitivis, per quarum opera-
tiones minueretur intentio animæ circa intellectu-
vam cognitionem.

Obser-

Observationes circa litteram hujus Articuli.

Circa secundam Conclusionem adverte ex D.Thom quest. 13. de veritatem, quare in raptu non requiratur abstractio ab operationibus animae vegetabilis, quia operationes hujus partis animae sunt quasi naturales, quod patet ex hoc, quod complevitur virtute qualitatum animalium & passivorum, scilicet calidi & frigidi, humidii & siccii, unde necessarii sive voluntarii obedient, & sic patet, quod ad hujusmodi actiones non requiriunt intentionem, & ita per earum actus non oportet intentionem averti ab operativa. Similiter nec operatio intellectiva aliquo modo hujusmodi operationibus admiscetur, cumque neque ab aliis accipiat, propter hoc quod non sunt cognoscitiva, neque instrumento aliquo corporeo utatur intellectus, nihil praedicatur per operationes animae vegetabilis.

Unde quoque patet, quod per se loquendo operatio animae vegetabilis & operatio animae intellectiva non se impediunt; per accidentem tamen potest ex altera alteri impedimentum provenire, in quantum scilicet intellectus accipit aphant-

matibus, quae sunt in organis corporalibus, quae oportet per actum vegetabilis animae nutriti, & confevari, & sic per actus nutritivae potentiae eorum dispositio variatur, & per consequens operationis potentiae sensuivae qua intellectus accipit, & ita per accidentem ipsius intellectus operatio impeditur, sicut patet in somno, & post cibum. Et est conversus per hunc modum operatio intellectus impedit operationem animae vegetabilis, in quantum ad operationem intellectus requiritur operatio imaginativa virtutis, ad cuius vehementiam oportet calor & spirituum concursum fieri, & sic impedit actus virtutis nutritivae, per vehementiam contemplationis.

Sed hoc non habet locum in illa contemplatione, quia DEI essentia videatur, cum alia contemplatio imaginativa operatione non egat, & sic patet, quod ad videndum DEUM per Esse nolumodo requiritur abstractio ab accidentibus animae vegetabilis, sed solum ab accidentibus sensuivorum potentiatum.

ARTICVLVS VI.

An Paulus ignoraverit an anima eius à corpore fuerit separata.

RE PONDEO dicendum, quod huiusmodi questionis veritatem accipere oportet ex ipsis Apostoli verbis, quibus dicit se aliquid ferre scilicet se rapum esse usque ad tertium celum & aliquid nescire scilicet utrum in corpore sit extra corpus. Quod quidem potest intelligi dupliciter. Vno modo, ut hoc quod dicitur, sive in corpore, sive extra corpus, non referatur ad ipsum esse hominem rapti, quasi ignoraverit an anima eius esse in corpore an non, sed ad modum raptus, ut scilicet ignoraverit an corpus eius fuerit simul raptum cum anima in tertium celum vel non, sed solum anima, sicut Ezech. 8. dicitur, quod adductus est in visionibus DEI in Hierusalem. Et hanc intellectum siue cuiusdam Iudei exprimit Hieronymus in prologo * super Danielem, ubi dicit. Denique & Apostolum nostrum (scilicet dicebat Iudeus) non siue auctum affirmare se corpore raptum, sed dixisse, sive in corpore, sive extra corpus, nescio. Sed hunc sensum reprobat Augustinus 12. * sive Genes. ad litteram, per hoc quod Apostolus dicit scilicet se esse raptum usque in tertium celum. Sciebat ergo verum esse tertium celum. id in quod raptus fuit, & non similitudinem imaginariam tertij celii. Alioquin si tertium celum nominari phantasiam tertij celii, pariratione dicere potuit se in corpore raptum, nominans corpus, proprii corporis phantasmas, quale appetat in somnis. Si autem sciebat esse vixit tertium celum, sciebat ergo aut esse aliquid spirituale, & incorporeum, & sic non potuerat corpus eius illuc rapi, aut esse aliquid corporeum, & sic anima non posset illuc sine corpore rapi, nisi separaretur a corpore. Et ideo oportet secundum aliam sensum intelligere, ut scilicet Apostolus scierit, quod fuerit raptus secundum animam, & non secundum corpus, nesciret tamen qualiter se haberet anima ad corpus, utrum scilicet fuerit sine corpore, vel non. Sed circa hoc diversimode alii loquuntur. Quidam enim dicunt, quod Apostolus scivit, quod anima sua erat corpori unita, ut forma, sed nescivit utrum esset passim alienationem a sensibus, vel etiam utrum esset facta abstractione ab operibus animae vegetabilis. Sed quod fuerit facta abstractione a sensibus, hoc non potuit ignorare, ex quo scivit se raptum. Quod autem fuerit facta abstractione ab operibus animae vegetabilis, non erat tantum aliquid, ut de hoc oportaret tam solitam fieri mentionem. Unde relinquitur, quod nescivit Apostolus, utrum anima eius fuerit conjuncta corpori, ut forma, vel a corpore separata per mortem. Quidam autem hoc concedunt, quod Apostolus tunc non per penitus quam rapietur, quia tota eius intentio conversa erat in DEVM, sed postmodum perceperit. considerans ea que viderat. Sed hoc etiam contrariatur verbo Apostoli, qui distinguit in verbis suis præteritum a futuro. Dicit enim in præsenti se sciare, quod fuit raptus ante annos quatuordecim, & se in præsenti nescire utrum in corpore fuerit vel extra corpus. Et ideo dicendum est, quod & prius & postea nescivit, utrum eius anima fuerit a corpore separata. Vnde Augustinus * dicit 12. i.e. Genes. ad litteram, post longam inquisitionem concludens: Relib. 12. stat ergo fortasse, ut hoc ipsius meum ignorasse intelligamus (utrum quando in tertium celum raptus est, in cap. 2. corpore fuerit anima, quoniam est anima in corpore, cum corpus vivere dicitur, sive vigilans, sive dormiens, sive in extasi a sensibus corporis alienati) an omnino de corpore exierit, ut mortuum corpus faceret.

EXPOSITIO ARTICVL VI.

Prima Conclusio. In raptu Paulus de una re erat cert. scilicet, se raptum esse usque ad tertium cælum, alia vero erant ei omnino ignota; scilicet, utrum in corpore, aut extra corpus, hoc expressè constat ex verbis Iphusmet PAULI 2. Corint. 12. Scio hominem in Christo raptum usque ad tertium cælum, sive in corpore, sive extra corpus nescio, DEVIS sit. Unde sit, quod neque in raptu, neque transito raptu Apostolus cognoverit, utrum eius anima fuerit à corpore separata, necne, quod probat Divus Thomas ex D. Augustino lib. 12. super Genes. cap. 5. ubi post longam inquisitionem concludit: Restat ergo (inquit) fortasse, ut hoc ipsum cum ignorasse intelligamus (utrum quando in tertium cælum raptus est, in corpore fuerit anima), quomodo est anima in corpore, cum corpus vivere dicitur, sive vigi-

lantis, sive dormientis, sive in ecstasi à sensibus alienatis, an omnino de corpore exierit, ut mortuum corpus jaceret.

Secunda Conclusio ex Resp. ad 3. Visio Pauli in raptu quantum ad aliquid fuit similis visioni beatorum, scilicet quantum ad id quod videbatur, & quantum ad aliquid dissimilat, scilicet quantum ad modum videndi, quia non ita perfecte vidit, sicut Sancti, qui sunt in Patria. Unde Augustinus dicit 12. super Genes. ad literam. Quamvis abreptus a postulo à carnis sensibus in tertium cælum, hoc defusus ad plenam perfectamque cognitionem verum, que Angelis inest, quod sive in corpore esset, sive extra corpus esset, nesciebat. Hoc utique non debet, cum receptu corporibus in resurrectione mortuorum corruptibile hoc induetur incorruptione.

Observatio circa litteram Articuli VI.

Circa secundam conclusionem Articuli notandum, cum Caje anno præcipue circa illavera Augustini, que quidem causè legenda sunt, neque ex eis colligas, quod tantum hoc defuerit Paulo ad plenam perfectamque cognitionem retum quæ Angelis inest, &c. Quoniam verisimile

est, immo majus iudicium de multis aliis. Quandoquidem multa alia non pertinebant ad ipsum Paulum; se autem in corpore vel extra corpus esse, vel rapi ad se pertinebat, meminit autem hojus filius Augustinus, non quod hoc solum exceptum sit, sed quia hoc solum scriptum est.

DISPUTATIO V.

De Raptu Divi Pauli.

Dicitur quod Thomas differuit de raptu & ecstasi divina, jam ab isto articulo tertio usque ad sextum inclusivè incipit de ea specie raptus differere, quæ inter alias est nobilissima, de raptu, inquam, quo anima Pauli ad divinæ essentiae visionem divinitus fuit elevata; circa hujusmodi autem Divi Pauli raptum primò differemus, an Paulus in raptu viderit divinam essentiam, idemque de Moysè, DEO dante, inquirimus. Secundò, An visio intuitiva DEI mortali homini communicata natura sua efficiat ecstasim, id est, à sensibus abstractionem. Tertio, Quid intelligatur per tertium cælum, ad quod fuit Paulus sublimatus. Quartò, Ignoraveritne Paulus, an esset in corpore vel extra corpus. Quintò, An transacto raptu fuerit Paulus recordatus eorum, quæ vidit. Sextò, An anima Pauli fuerit in raptu à corpore separata.

C A P V T I.

Vtrum tam Paulus, quam Moyses divina virtute fuerint elevati ad divinæ Essentia unionem.

Prima Assertio: Licet facialis DEI visio alterius sit vita, ac post mortem finis adipiscendus, ad quem in hac vita tendimus, nihil obstat quominus DEUS, si velit eum post adhuc manifestare, possit in hac vita mortali ab homine clarè & intuitivè videri.

Hæc sententia aperiè colligitur ex Divo Bonaventura, qui de septem gradibus contemplationis,

dum hunc visionis clarae DEI septimum & postremum constituit gradum. Primum gradum, inquit, dicamus ignem. Secundum anctionem. Tertium ecstasim. Quartum speculationem. Quintum gustum. Sexum quietem. Septimum gloriam.

Nec multum distat Divus Thomas 2. 2. que 180. art. 4. ad 3. in sexo gradu ponit contemplationem divinae veritatis, in qua finaliter inquit, contemplatio perficitur. Et clarius idem D. Thomas atque in corpore, ubi sic ait: In hac vita potest esse aliquis dupliciter. Uno modo, secundum actum, in quantum scilicet actualiter uicit sensibus corporis; & sic nullo modo contemplatio praesentis vite potest pertinere ad videndum DEI essentiam. Alio modo potest esse aliquis in hac vita potentialiter, & non secundum

dū adū in quantum anima ejus est corpore mortali conjuncta ut forma; ita tamen, ut non utatur corporis sensibus, aut etiam imaginatione, sicut accidit in raptu: & sic potest contemplatio huius vite pertinere ad visionem divine essentia. Vnde supremus gradus contemplationis praesens vita est, qualiter habuit Paulus in raptu, secundum quem sicut medio modo se habebat inter statum presentis vite, & futurae. At idem D. Thomas supra dixerat, nempe in hoc articulo, & in aliis locis de Paulo, quod in raptu divinam essentiam videbit.

Unde quamvis hic gradus contemplationis proprius sit Beatorum, non dubium quin aliquando mortali homine in terris degetur, saltem ad tempus, & in transiitu dari possit, in qua re facile omnes Theologi conveniuntur.

An vero hoc quod possibile est fieri, aliquando factum sit, inter Doctores sacros & Scholasticos magna est controversia. Et primum quidem dubitatur sententia Divi Augustini & D. Thome de Moysi & Paulo afferentium viduisse clare divinam essentiam; multi enim Patres ac Doctores scholastici sentiunt nullos in carne viventes clare & intuitiva divinam essentiam viduisse. Et ut ad rem ipsam accedamus, primò inquiremus de Moysi, postea de Paulo differemus.

Quod vero Moyes non viderit divinam essentiam, affirman gravisimi Patres, ac non contentantur Scholastici Auctores; inter Patres hanc sententiam tenent Dionys. cap. 4. calef. Hierarchie, & primo cap. de mystica Theologia. D. Irenaeus lib. adversus heres Valentini cap. 37. Origenes, Hilarius, Chrysostomus, Cyrius Alexandrinus, Hieronymus, Nazianzenus, & Nyssenus, Bernardus, Gregorius magnus, & quamplures alii Patres adducti à Molina & Vasquez prima parte, quist. 12. art. 11, qui etiam plures scholasticos Doctores afferunt.

Hec quidem sententia primò ab eis confitatur; quia cum manifestatio divinae essentiae pendeat ex sola divina voluntate, ex sola divina revelatione, discutiendum est, utrum divina essentia Moye & Paulo fuerit revelata, aut non. Hec autem revelatio constare debet nobis, aut Ecclesia traditione, definitione, aut fac. Scriptura. Ecclesia vero tradizione, qua in doctrina Patrum conunterit, non constat, immo contrarium; neque ex definitione Ecclesia aliquid habemus, neque etiam ex Scriptura, immo contrarium ex eis probatur. Primum ex illo Joan. 1. cap. 1. DEVM nemo vidit unquam; immo si contextum ipsum attenue expendamus, de Moyte etiam peccati est id dictum videtur. Dixit enim prius Joannes: Lex per Moysem data est, gratia & veritas per IESVM Christum facta est, ut ostendere differentiam inter Ch. istum & Moysem, qui maximus inter Prophetas habebatur, & ipsum Christum Moyse preferre. Christi vero excellentiam non modo in eo demonstrat, quod gratia & veritas per eum facta sunt, sed etiam, quod ipse solus, quiescens in limu Patris videbit DEUM, ut ejus & mysteriis enarrare posset, & ideo scilicet DEVM nemo vidit unquam: unigenitus filius, qui est in limu Patris ipse narravit nobis. Nam si Moyse DEUM fecerit etiam clare vidisse, ipse nobis enarrare potuisse, non autem solus Christus,

Secundò probatur, quia cum Moyse Exodi 33. petisset a DEO: Ostende mihi faciem tuam. Respondebat illi DEUS, non poteris videre faciem meam. Et paulò inferius: Posterior a mea videbas, faciem a mea videre non poteris, quia in multis codicibus loco illorum vebor, m. faciem tuam, legitur viam tuam. Sic enim in Hebreo 10 & alijs vulgaris codicibus habetur, ac si dicatur: Si precipis, ut datum populum hunc, ut non indicas mihi, quem missuris mecum, & viam demonstret hujus peregrinationis, per quam relis hunc populum deducere, ergo petitur a Domino Docem illius innatus, non vero videt eis ejus faciem.

Tertio. Idem sententia confirmatur auctoritate Evaristi Papæ in prima epistola decretal; ubi definit tam Filii quam Patris naturam, lucem esse inaccessibilem, contra eos, qui doceban: hoc solum Patri convenire, obiter tanquam novum auctoritate Evaristi Papæ in prima epistola decretal; ubi definit tam Filii quam Patris naturam, lucem esse inaccessibilem, contra eos, qui doceban: hoc solum Patri convenire, obiter tanquam novum subiungit in alia vita à quolibet Beato, DEUM tñ. clarè videndum esse. Non scit Moyse, inquit, certaque propheta, per enigmata & figuram, sed ipsam veraciter in Filio continebitur veritatis imaginem.

Ex sacrificio quoque litteris colliguntur neque Moyses, ut diximus, neque Paulum viduisse divinam essentiam. Nam si de Paulo ex aliquo loco constaret, maximè ex illo 2. Corinth. 12. Audi arcana DEI, &c. Audire enim magis pertinet ad fidem, ut inquit D. Paulus ad Roman. 10. Fides ex auditu, quam ad visionem. Et quidem in iustitiam est, & apud factos & apud prophanos autores, quod audire acceptatur pro videre.

Ultimo arguitur, sequitur ex opposita sententia, quod Divus Paulus in raptu non haberent fidem, etiam in habitu, consequens est fallitur, quia Paulus tunc erat viator, & ex consequenti fidelis. Probatur seq. Nam visio clara DEI non potuit haberi a Paulo, abique lumine gloriae, sed fides etiam in habitu non comparatur luminis gloriae, ergo.

Dices cum D. Thoma 2.2. quest. 17. art. 3. ad 2. Quod lumen gloriae in Paulo non habuit esse permanens, sed fuit illi datum per modum transiuntis, & ita compatiebatur secum fidem in habitu.

Sed contra, lumen claram & obscurum opponuntur, sicut habitus & privatio, ego non possum esse simul, neque per unum instans, sicut homo non potest esse simul videns & cœcus, neque per unum instans, at fides & lumen gloriae habent se sicut claram & obscurum.

Secunda assertio: Valde probabilis est ea sententia, qua tener, neque Moyses, neque Paulum vidisse divinam essentiam, tum ob auctoritatem Patrum, tum etiam orationes superius adductas.

Tertia assertio: Probabilior ac magis consona fac. Scriptoris arque SS. gravissimorumque Patrum testimonis, Moysem & Paulum divinam essentiam vidisse. Imprimis eam docuit Divus Augustinus Epist. 112. ad Paulinam cap. 12. & 13. & aperiit eam tradit. lib. 12. super Genes. cap. 27. Cujus quidem auhoritas tanu ponderis fuit a. pud Divum Thomam, ut ejus sententia multis in locu mordicus adhaeret. Eam docet in articulo 3 batur ex his questionis, & quest. 80. ubi supra articulo 4. & 5. & prima parte quest. 12. articulo 11. Inque multis item ex aliis locis, in quibus Cajeranus & recentiores Thomistæ ipsum aperiuntur, & ex Patribus pro hac sententia referuntur Ambrosius lib. 1. Examen. cap. 32. Divus Basilius homilia prima Examen. lusque.

Hu-

Hugo V. Etorius primo Tomo in questionibus in Epist. 2. ad Corinth. q. 34.

Quid
Moyses
perierit
dicens; O-
stende
mihi fa-
ciem
tuam.

E: primò probatur de Moysè ex illo loco Exodus 33. Si inveni gratiam in conspectu tuo: ostende mihi faciem tuam. Quid si autem ostendere faciem, expresserunt Septuaginta transferentes: Ostende mihi te ipsum manifeste. Imo & ipse Prophetæ, qui ierum paulò post ad Dominum oravit, dicens: Ostende mihi gloriam tuam. Quia enim est gloria DEI, nisi facies DEI, & quæ facies DEI, nisi ejus substantia, & essentia ejus, cujus aspectus beatorum? Neque obstat quod DEUS videatur non annulisse petitioni Prophetæ, illis verbis: Non enim poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo & vivet. Ecce rursus: Videbis posteriora mea, faciem autem meam vide non poteris. Licer enim tunc non fuit ei facies Domini revelata, ut eam amplius defederet, & desideraret ad eam videndam præpararet; attamen illi est alio loco detecta. Nam & ipse Dominus alibi ait: Si quis inter vos fuerit Prophetæ Domini, in visione apparebit ei, vel per somnium loquor ad illum. At non talis servus mens Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei, & palam & non per anigmata & figuræ ad Domininam videret, iuxta quem locum si ponamus illum Pauli: Videmus nunc per speculum in ængamate, tunc autem facie ad faciem videbimus. Alius Prophætus visionem DEI per figuræ & ængamate fuisse dat am: Moysi vero visionem claram, quæ vocatur ore ad os, & palam, & non per ængamate fuisse concessam.

Neque per hanc visionem intellectualis solum visio potest intelligi, quasi alii Prophetæ imaginariam, Moyses autem intellectualis habuit. Quoniam & David ut supra, yidimus intellectuali visione multa fidei mysteria contemplari est, & non est credibile, quod alii Prophetæ Ecclesiæ Magistri, & factorum libitorum Scriptores caricarent, neque etiam visio ore ad os, & palam, & non per ængamate visionem corpoream, qua DEUS in corpore ab Angelo assumptus, & nomine DEI loquens visus sit, significare potest, quoniam Moyses in visionum præstantia alii Prophæti anteponitur, sic autem potius postponetur, cum visio corporea omnium infima sit, cuius fine dubio ex omnium contentu, imaginaria & intellectualis preferuntur, vidit ergo Moyses aliquid quando DEUM clara visione & merito, ut superius Ecclesiæ antiquæ legislator, evidenter esset instrutus, neque aliquid refert, quod Scriptura non dixerit, quando divinam essentiam videt, quia multa dona Prophetæ Legis veteris prærogata scripta non sunt.

Confiniatur igitur, quia Exodi 33. promiserat ei Dominus: Ostendam tibi omne bonum, id est, me ipsum, in quo continetur omne bonum. Cum ergo tunc non impleverit, eo quod Dominus noluerit, pro tunc ostendere faciem suam, sit, ut postea illud impleverit, ut constat Numerorum 12. ubi dicitur: Palam & non per anigmata & figuræ Domnum vidit.

Ratione etiam probatur, quia cum Moyses futurus esset Populo Iudaico Magister, & Legifer, confratum quidem erat, ut ei sicut Paulus Genuum Doctori, & Evangelii Prædicatori DEI essentia clara sicut est, revelaretur.

De S. PAULO probatur, quod divinam essentiam adhuc inter nos degens viderit; quod ex eo colligatur, quia ipse 2. Corinti 12. ita testatur: Scio hominem vidit.

nem in Christo ante annos 14. sive in corpore, sive extra corpus, nescio, DEVS fecit, raptum huiusmodi usque ad tertium cælum, & scio huiusmodi hominem, sive in corpore sive extra corpus, nescio, DEVS fecit. Quoniam raptus est in Paradisum, & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Circa quem locum libet Anselmi sententiam ita ibidem scribens adducere: Cur autem non credamus, quod tanto apostolo, Doctor gentium, & propterea usque ad istam excellentissimam visionem voluerit DEVIS demonstrare viam, in qua post hanc vitam videndum est in eternum? Et cur non dicitur iste paradiſus excepto illo, in quo corporaliter vixit Adam? si enim propriè quidam nemorosus locus, translatu autem verbo omnis etiam spiritualia quasi regio, ubi anima bene est, merito quasi paraclitus dici potest, non solum tertium cælum, quicquid illud est, quod profecto magnum, sublimiterque præclarum est, sed etiam in ipso homini latitia quadam bona conscientia paradisus est. Si ergo primum cælum recte accipimus, generali nomine hoc omne corporeum, quicquid est super aquas & terram. Secundum autem in similitudine corporali, quod spiritualiter sicut illud unde animalibus plenus in eis est. Petrus Discus ille submissus est. Tertium vero quod mente conspicitur, ita & secreta, & remotæ, & omnino abrepta a sensibus carnis, atque mundata ut ea, quæ in illo cælo sunt, & ipsam DEI substantiam, verbunque Domini per quod facta sunt omnia in charitate spiritus sancti ineffabiliter valeat videre, & audire, non incongruenter arbitrari, & illuc Apostolus esse rapturn, & ibi fortassis esse paradisum omnibus meliorum, & (si dico oportet) paradisum paradisorum. Nec contrarium est huic intelligenti illud, quod Moyses Dominus ait: Non videbit me homo & vivet, quia nesciœ est abstrahi ab hac vita mentem, quando in illius ineffabilitatem visionem assumpitur, sicut Apostoli mens divinitus raptæ est ex hac vita ad Angelicam vitam, antequam per istam communem mortem carne solvereatur. Hac ille. At non dixit Paulus se aliquid vidisse, sed audiisse nihil referi, quia mos Prophetarum est verbum pro te, & auditionem pro visione accipere, ideo dicit Scriptura Luc. 1. Non erit impossibile apud DEVUM omne verbum. Et Habacuc 3. 1. Domine audiri auditionem tuam, & timui. At audiri arcana verba, DEVUM autem una res simplicissima est: DEVUM vidit, & multa mysteria audiuit, seu intellexit, quæ hominibus manifestanda non erant, ipsi autem fuerunt utilissima cui fuerunt propalata.

Secundum. Suaderi potest hæc sententia, quia dicit se audiisse arcana verba, hoc est, ineffabilia, quæ non licet homini loqui: hæc autem, ut docet Divus Thomas in præferti articulo, videntur esse, quæ pertinent ad visionem Beatorum, quæ statim hujus vita excedunt.

Tertio. Quia Acto 26. dicitur: Ad hoc apparisti tibi, ut constituant te ministrum & testem eorum, quæ vidisti. At Paulus constitutus fuit testis & ministrus præicationis mysterii sanctissimæ Trinitatis; ergo vidit mysterium sanctissimæ Trinitatis, ac proinde divinam essentiam.

Demum confirmari potest, quod testimonis illa citata: Non videbit me homo, & vivet, & DEVUM nemo vidit unquam; non tam urgent de Paulo, quam de Moyses; Paulus namque de raptu suo sic ait: Sive in corpore, sive extra corpus nescio. Quod si extra corpus erat Pauli in illa temporis mora, quæ fuit raptus, jam non erat homo, neque erat degens in hac mortalita vita, tamen ad eam esset redditus.

Præterea esto esset in corpore non vivebat animali vita, quandoquidem non exercebat, neque poterat exercere in eo statu operationes animæ sentientis. Quidam autem interpretatur illa loca de homine vivente, hoc est, potente ut operationibus partis sentientis.

His etiam accedit Patres super citatos, qui negant Moysem vidisse divinam esseentiam, nihil de PAULO fuisse locutus. In nova præterea lege majore esse manifestationem DEI, quam fuerit quondam in veteri lege, constat.

Ad argumenta in oppositum responderetur, quod illa testimonia intelligenda sunt, secundum potentiam ordinariam DEI, ac Paulus & Moyse per absolucionem DEI potentiam admissam sunt ad visionem divinæ essentiaz. Secundò responderetur, quod illa testimonia loquuntur de visione comprehensiva DEI, quam nulla creatura potest habere, & ad illud certum monachum ponderatum ex Joanne 1. responderetur cum Cajetano ibidem, quod Christus Dominus in hoc excelluit Moysem & etiam Angelos beatos, quod Christus tanquam naturalis DEI Filius jure hereditario admissus est ad visionem divinæ essentiaz, Moyse vero & etiam Beati admissi sunt ex gratia & liberalitatem DEI. Præterea dici potest secundum Christum excelluisse Moysem in eo, quod comprehendebat divinam essentiam, prout eti: DEUS, & ita comprehendebat omnia mysteria gratiae, Moyse vero revelata fuerunt, in divina essentia aliquot mysticia particularia gratia juxta dispositionem divina voluntatis.

Ad secundum responderetur, quod illa verba, si inveni gratiam tuam, ostende mihi faciem tuam, quia ut Septuaginta a translato, idem est, ac si diceret, Ostende mihi regnum. Vide quae superioris diximus in prima probatione terribilis assertionis.

Ad tertium responderetur, quod Evaristus Pontifex in illa sententia docenda habuit se ut Doctor particularis privatam sententiam exponens, non ut Ponifex definitus.

Ad quartum responderetur, quod visio divine essentiaz vocatur à Paulo auditi, dicens: Audiri aera anima verbis, eo quod per illam visionem Paulus instruitus est de mysteriis gratiae, tanquam per doctrinam alissimi Magistri, & tanquam Discipulus DEI, ut postea fieret magister. Quare ratio in oppositum adducta nullius est momenti, maxime, quia Christus Dominus sepe affimat, se audivisse & didicisse à Patre, quod nullo modo potest dici pertinere ad fidem, sed ad visionem, unde sic locutio est per intellectum, ita visio intellectus auditio dicitur.

Ad ultimum responderetur, solutionem ibi assignatam esse sufficientem; ad Replacitum vero dicetur, quod habitus fidei non est lumen formale, sed lumen causale causatum, luminis actualis, & idem sentendum de lumine gloriae, unde habitus fidei, & lumen gloriae non opponuntur proprie tanquam habitus & privatio.

C A P V T II.

An aliis præter Paulum & Moysem concessa fuerit visio divina essentiaz.

Nonnullorum adducuntur opiniones

nim in omni etate virtus dono contemplationis id existit eximiè ornatis, hanc gratiam à Domino fuisse manitam concessam, ut aliquiores ipsum clare & inuisive conspexerint. Hanc sententiam docuit Divus Bonaventura de luminaribus Ecclesiæ sermone 3. ubi sic ait: Intelligentia per raptum in DEUM ab optata responderet tibi diei. De hoc raptu dicit Apolonus: Scio hominem ante annos quattuordecim sive in corpore, sive extra corpus nescio, DEUS sit. Raptum hujusmodi. Hic raptus facit annam simillimam DEO, quantum esse potest in statu vita. Rapti autem non habent habitum gloriam, sed actum, & sicut raptus est in confinio vita & patriæ, ita est in confinio unionis & separationis à corpore. docet & Dionysius Richelius lib. 3. de contemplat. art. 24. Hoc autem penitendum, quod quamvis ex Scriptura Canonica non pateat, quemque primum hominem DEUM per speciem in vita conspicuisse præsenti, præter Moysem & Paulum, an tamen ipsi sunt duxata tantum concessionem sit culmen perfectionis, non constat.

Quidam demum Sanctorum sic loqui & sentire videntur, quasi aliquando ineffabiliter raptim quibusdam amantissimis DEI ad punctum hujusmodi contemplatio in vita hac concedatur, de qua re ego cœcuriens loqui amplius non præsumo, hoc duxata adjicio, quia revera Beati mandato corde, quoniam ipsi DEUM ridebunt.

Præterea qui Henricum Harphium in Tractatu de via contemplativa supersentiali. Et Rusbrochium lib. 2. de mortis spiritu lib. atque legerit, facile conciceret eos in hanc sententiam inclinare.

Alii vero aliquibus virtutis sanctis & insignibus in hac mortali vita visionem claram essentiaz divinæ fuisse concessam, aperie docent. Quidam id affirmant de Adamo in labore illo quem Dominus ei misit in paradiso Genes. 2. & putant esse doctrinam Divi Augustini, lib. 9. super Genes. ad litteram, cap. ultimo. Ubique docet Adam in illo labore interfuisse Curia celesti. Et Bernardus sermone 2. Septuagesima, ubi inquit: Adam tune obdormivisse in tunc incommutabilis veritatis. D. Thomas 1. part. quæst. 24. art. 1. leviter attigit rem hanc, tamen non definit.

Hea ramo sententia nulla ratione vera videatur, nec potest colligi ex illo testimonio Genes. 2. Imo neque Patres id affirmant, solum enim assertunt in illa ecstasi mirabilis fuisse elevatum ad intelligentiam mysteriæ divinae, de visione autem divinae essentiaz nihil affirmant.

Præterea de Divo Benedicto id ipsum tenent alii, quod afferere videatur Divus Gregorius 2. dialogorum cap. 35. Fixum tene, Petre, quod loqueris, quia anima videntur Creatorem angustiæ est omnis creatura. Quamlibet etenim partum de luce Creatoris appeterit, breve ei sit omne, quod creatum est, quia ipsa luce visionis intima mente laxatur simus, tanquam expanditur in DEO, ut superior exaltat mundo, sic vero ipsa videntis anima supra sensus ipsam, cùmque in DEI lumine raptus supra se, in interioribus ampliatur, & dum se conficit exaltata, comprehendit quam breve sit, quod comprehendere humiliata non poterat. Hæc Gregorius. Cujus quidem sententiam explicat Divus Thomas 2.2. quæst. 180. art. 5. ad 3. & quædlibet 1. art. 1. ubi oppositum docet, aperie affirmans Divum Gregorium locutum fuisse de eximia aliqua visione, & revelatione, non vero de ipsa essentiaz divina clara visione.

Nec defuncti, qui dicunt Divum Augustinum in contemplatione positum divitiam electum clas-

*An homo vivens hac vita mortali posse
DEVM videre abique eo, quod anima
eius à corpore separetur.*

re vidisse; propter quod ipse de se, ac de sua matre loquens lib. 9. Confess. cap. 10. Cum essent ad ostia Tiberina, ubi loquens de illa visione, quam ibi habuerunt, ita scribit: Si continuetur hoc, & subtrahantur alia visiones, ut talis sit sempiterna vita, quale sicut hoc momentum intelligentia, cui suspiravimus, nomine hoc est, intra in gaudium Domini tui. Sed verè Augustinus, aut dulcedine visionis captus putavit se DEUM vidisse, aut ut magnitudine contemplationis & ecclasis, quam experitus fuerat, exolleret, eam comparavit aeterno gaudio & felicitati, de qua iure dicitur: Intra in gaudium Domini tui.

Et quidem si alicui ex predicatis, aut aliis etiam sancti filii viris, DEUS suam essentiam palam revelasset, potius credendum esset, MATER suæ in hac vita clare eam ostendisse. Quis enim audire tam eximium privilegium aliis, & servis concessum SS. eius Parenti, ceterorumque Regiae denegare? verum neque de ipsa certi aliquid habemus; sed quidquid pietatis non repugnat, ac fidei, pie quoque de ipsa credi potest, quia nulla ei Sanctorum prarogativa defuit; quod & clarissime Antoninus 4. part. tit. 1. cap. 17. docet: Forte, inquit, in ipso conceptu, vel partu illi datum est ad horam, ut videatur mysterium huiusmodi, ut in patria, sicut Paulus videt DEVM in raptu, & ut alios inferioris nota prætermittam, insinuant Cypritanus, & Rupertus Abbas, ille enim sic ait: unde & Marti plenitudo gratie debebatur, & virginis abundantior gloria, quae carnis & mentis integritate insignis spirituali & corporali, intus & extra Christi presentia fruebatur. hic vero sic: Si enim quipiam dixit, & teste DEO, vel conscientia non mentiens dixit, raptum se fuisse in paradisum, sive usque ad tertium coelum, &c.

In hac re assertio nostra ea est, non licere extenderem istam prærogativam videnti divinam essentiam in hac vita ad aliquem alium Sanctorum, Paulo & Moysi exceptis, quia excipere aliquem a genere: a' regula, DEVM nemo vidit unquam, abique sacrae Scripturae atque Sanctorum PP. doctrina, temeritate non caret; sat nullum tale est fundamentum ad exceptionem prædictam faciendam ab illa regula generali, DEVM nemo vidit unquam. Igitur omnes visiones divinae essentiae non sunt admittenda.

Sed dices, an sit de fide, quod DEUS à nemine fuerit visus? Respondeatur, quod si loquamus de potentia absoluta DEI, nulla ratione est de fide, quod DEUS suam essentiam manifestaverit, cùm confiteretur ex superioribus Moysi & Paulo fuisse divinam essentiam claram ostendam, nec probabilitate carerit, quod aliis etiam ostendi possit, vel fortan fuerit ostenta. Quis enim omnipotenter DEI manus ligare poterit, aut legem, sive limites divinæ virtuti præscribere; si autem loquamus de potentia ordinaria, conclusio est de fide, definita in Concilio Viennensi contra Begardos & Beguinias. Et probatur ex illo Ioan. 1. DEVM nemo vidit unquam, & cap. 3. Qui de terra est, de terra loquitur, qui de celo venit, super omnes est; & quod vidit, hoc testatur. Quo loco Christus Dominus aperte designat, nullum hominem præter ipsum qui de celo descendit, vidisse nisi ysteria fidei in divina essentia, 1. ad Timotheum, 6. Lucem habitat inaccessibilem, quam nullus hominum vidit, sed nec videre potest. Exodi 33. Non videbit me homo & vivet. Ita testimonia & similia intelligenda sunt secundum positionem DEI ordinariam.

DIVIS Augustinus 12. super Genes. ad litteram cap. 27. ita scribit: Nemo videns DEVM vivit ista vita, qua mortaliter vivitur in ipsis sensibus corporis; sed nisi ab hac vita quisque quodammodo moriatur, sive omnino exiens de corpore, sive alienatus a carnis sensibus, in illam non subvenitur visionem, &c. Circa quae verba Augustini dubium merito protest, an ab homine mortal DEUS videri possit, abique hoc quod anima à corpore separatur. Secundò, an supposito, quod anima corpori conjuncta DEUM videre possit, an necessario requiratur a sensibus abstractio, ut DEI essentiam in via clare intueatur. Has duas difficultates petrata: divus Thomas in hac questione 5. art. 4. & 5. Prima sub hoc titulo, an Paulus fuerit alienatus a sensibus. Secunda sub hoc: Utrum anima Pauli in statu illo fuerit totaliter à corpore separata? nos ab hac ultima incipiemos, inquit entes, an homo dum vivit vita corporali, possit DEUM clare conspicere abique eo, quod anima à corpore separatur.

Opinio fuit Hebreorum, quæ per multos annos corum animis infederat, neminem videre posse DEUM, quin statim morieretur, quam appetet è consicibant illi: ve bis Exod. 33. Non videbit homo, & vivet. Unde Jacob Genes 32. post illum celebrem cum DEO congreßum diu: Vidi DEVM facie ad faciem, & saluas facta est anima mea. Quæ quidem verba per admirationem prolati fuisse videtur, quasi dixerit, mirum quod non statim mortuus fuerit. Præterea Manue postquam cognovit Dominum fuisse, qui ei apparet, ut constat Iudicum 13. ad uxorem conversus: Mortale morieris, quia vidi DEVM, quem oxi confolata dicens: Si Dominus nos vellet occidere, holoaustrum de manibus nostris non suscepisset. Idem quoque de Gedeone dicitur: quia cum vidisset Gedeon Angelum Domini, qui vices ipsius DEI gerebat, dixi: Hui mi Domine DEVS, quia vidi Angelum Domini facie ad faciem. Dixi que ei Dominus: Pax tecum ne timeas, non moreris. Imo populus ille Israelicus hunc eundem timorem concipiebat, cùm Dominum loquentem audiret; unde ut rem mirabilem populo illi dixit Moses Deuter. 5. Ecce offendit nobis Dominus DEVS noster maiestatem & magnitudinem suam, rodem eum aediprimus de medio ignis, & probavimus hodie, quod loquente DEO cum homine, pixerit homo. Quia: e cùm Iaia cap. 6 dicitur verbis a' esse: uisit, se vidit deus Dominum. Vidi Dominum, &c. Imperante Manasse Rege Impio, factus est, eo quod rem oscureret aperte repugnare tacrae Scripturae, nempe, Non videbit me homo & vivet.

In hoc quoque sensu, ut Tertullianus contra Præcam cap. 14. videtur illum locum intellexisse, & similem in dilectionem videtur supponere divus Athanasius sermone 3. contra Arianos; hoc argumento usus, ut probaret solam Christi divinitatem, non descendisse ad Patres in limbo. Christus ait, descendit ad inferos ad servandas non ad perdendas animas, ergo sola divinitas non descendit, quia non videbit me homo & vivet. Hec Athanasius.

Pateres si speciem de D.PAULO sermo inserviatur, an in illo rapu ejus anima fuerit à corpore separata, pars affirmativa prior videtur; priuilegio quia ad hoc ut anima DEI videatur, requiritur totalis abstractio à sensibus, ut plenius sequenti capitulo dicemus, quia sensus cum sint materiales omnino impedit & obscurant intellectus puritatem, sed vires animae vegetabilis sunt magis materiales quam vires animae sensi uiae, igitur ad puritatem visionis divinae requiri urerat, quod fuit abstractio ab aliis animis vegetabilibus quod nequit fieri, quando anima unitur corpori, ut forma, quia, ut inquit Philosophus, nutritur anima tempore, ergo ad visionem divinam essentia requicitur, quod fuit abstractio ab unione animae cum corpore.

Secundo, quia potentia animae non possunt elevari supra eum essentiam, in qua radicantur, sed intellectus, qui est potestia animae in rapto fuit à corporibus abstractus, per elevationem ad divinam contemplationem, ergo multo magis essentia animae fuit separata à corpore.

Pro resolutione hujus difficultatis notandum, quod Deus ab hominibus videri potest primo sub specie corporali, ut sapientissimum vitum est à Patribus veteris Testamenti. Deinde secundum potest fuisse, hoc est, ipsius essentiam hominibus revelando, sicuti di Moysè & Paulo dictum est. Prima manifestatio sive apparitus solet fieri per Angelos secunda immediatè per seipsum.

Authoris sententia quatuor
Affertio-
nibus pro-
panitur &
expō-
nitur.

Prima Affertio: Vetus opinio Hebreorum morientium est illi, qui Deum videret, manifestus fuisset error, existimantes hominem, qui Deum sub corporali specie conspicisset, statim morticerum. Dixi sub corporali specie, quia ille propositus ita era rufus, ut minimè de visione divina essentia, nec quidem suspicerentur. Quare in illum errorem devenient, ut existimat, propter illud Exodi testimonium: Non videbit me homo, & vivet. Omnes, qui Deum viderent, ab eodem occidendi, quanto si quis forsan, audacter Deum vidiisset profiteretur, eum omnino tanquam impium & irreligiosum execrabantur; apote, qui non me u & reverenter erga Deum ducere uer, ac propterea à Manasse latae medius fecerat, quod rem affterer temeritatem, & impiam; convenienter enim, ut laudes Gregorius Nazianzenus in Orat. ad sancta lumina, timore mortis exercebatur ille populus Iudeorum, ad reverentiam & cultum Dei. Jure enim, inquit, timore rudimentis imbuti, purgari ac extenuari in alut effteruntur. Cum ergo populus Hebreorum nimis crassus esset, ac gravi corde timore hoc extenuari oportebat, & sub eo quasi sub rudimentis agere, quo usque ad perfectum educeretur. Quare illa sententia sive communis interpretatio, quod viso DEO sub corporali specie monomino nescire esset, nequaquam ex Dei mente, sed ex populi sub timore legge educata falla opinione orta fuit.

Affertio secunda. Dei manifestatio cum suam divinam essentiam hominibus revelat, ex parte visionis divinae tantum abest, ut occidat hominem videntem, ut omnino summam ei delectationem spiritualem affecta, & letitiam. Satis ab inquit David, cum apparuerit gloria tua. Recte enim Gregorius Nyssenus ad predicta verba Exodi, Non videbit me homo, & vivet, inquit, non quia causa mortis videntibus erit illa factus. Quomodo enim vitae facies causa mortis erit, appropinquantibus ad vitam. Et confirmatur ex illo Pauli 1,

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

ad Cor. 13, ubi ait: Cum venerit, quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est, cum est per vulnus, &c. Quod omnia D. Ambrosius in Tractatu de bono mortis, cap. 11. docet intelligenda esse de visione beatifica perficiente animas in altera vita.

Affertio 3. Si sermo si de visione DEI clara homini mortali continget, impossibile est hanc noctem fragilis naturam per hanc divinam visionem, propter exiguum nostrae animae capacitem corpori immensu, nisi divinitus confortetur. Hac conclusio confirma ut primo ex Divo Bonaventura de processu septimo Relig. cap. 15. ubi explicans effectus variis divinis iucunditatibus ac sceleribus, atque enumeratis inustitatis gemitibus, vocibus singulis, aliusque corporis variis alteracionibus ex subita feri voris & suavitatis insensibili provenientibus subdit: Nec mirum est, si hec divina affectiones possunt efficere, quare unius virtus fortior est, cum etiam humanae affectiones hec interdum valeant, ut subitus terror, & subita ac immoderata letitia, & subitus dolor, & odium inumbrum, & immoderatus amor; sicut sepe compertum est in ecstasi, vel stuporem, vel plenissimum modum raptos esse, & membra in rigorem versa, vel etiam in febres ex vehementi molestia incidente, quidam spiritus sanctus cordi infundit, aliquando erumpat in aliqua aperta hilaritatis indicia; vel si quandoque singultum & scleribus apertis imperare non valeat, & huiusmodi interna devotionis motus abscondere, & cum videamus sepius aliquos ex stulta levitate aris & insolentibus cachinnis non posse se cobivere, etiam ubi pudor humanus imperat disciplinam & aliquando ex humana tristitia obvirofletur non posset homo subiungi (quamvis libenter ficeret) imperare, & cum enim scriptum sit: DEVS noster ignis consumens est, & DEVS charitas est: Quia mirum, si servos divine caritatis cordi infusus, totum hominem commovet, sicut si vitro fragili & rati fistulis bullientem liquorem, vel ignem ardente infundat, trepidationis frigorem concitas. Cor namque divini amoris gaudio, vel divinae fruitionis inflammato desiderio, in se dilatatur & extenditur, & quasi angustiam peccatorum se capere non sufficiens, quod ammodo erumpere conatur, nisi flamma, quam intus patitur, foras eructet, & ardor sui refrigerium qualecumque inveniens evaperat.

Et infra prolegitur: Quia virtus divine dulcedinis est intolerabilis & imbecillitati terreni corporis, sicut si ignem vitro intronitas. Haec tenus Divus Bonaventura. Unde aperie conjicies, quod si patiens divinam dulcedinem, multis viris spiritibus communem ex terreni corporis imbecillitate est hominibus intolerabilis, quid dicemus de illo suavissimo divinae dolcedinis torrenti animam videntis DEUM divini, us invadent? nam quidem alter indicare oportebit, quam sicut, si vitro fragili, Bonaventura supra docet, aut valifistili bullientem liquorem vel ignem ardente infundas, quia tunc trepidationis frigorem concurrit.

Dico quoque Bonaventura consentit Harpadius lib. 2. mysticæ Theologie, cap. 41. ubi muros docet effectus, quos Deus mediis hac voluntatis infusione animæ illipsum in ea tanta vi operatur, ut primum iucunditate homo se continere nequeat; quin voluntas illa exercitus erumpat; adducitque aliqua exempla, quibus aperte ebrietas in istam spiritualem, a qua devote anima absorberetur, explicat, ac inter multa alia notata digna ita scribit: Quidam erant habentes adeo vigorosos impulsus, ut eis

videatur se præ abundantia voluptatis rumpendos instar vasis absque fibraculo multo pleni.

Nec mirum hoc videti debet; nam aliquando non paucis & præ magnitudine divini amoris & voluptatis animam à corpore separati contingit, ut nos plenius diximus supra ex Henrico Harphio, & aliis. Cùm enim dñinus amor animam ita vulnerare soleat, ex quo vulnere alias suavissimo cor ita soler aperiri, ut aliquando invalecentे illo amoris imperio felicissimam amandis mortem incurant, ut egregie Harphius lib. 3. c. 12. de vulnera hoc suavissimo agens causam hujus mortis felicissimam assignat, dicens: *Mox tuto affectu hian-*

Cordis at- tibus arterie cor se dilatat & expandit, ac omnes aperio & nimis vires ad paciu & charitatis vinclinium tuto se fauciatio, desiderio præparant & ornant. Hac autem invitatio est quædam aeterni solis illuminatio, quod ipsum contant & delectationis gaudio tam patulum reddens, ut nulla queat humanam virtutem recludi, & ideo cor intrinsecus vulneratur, & amoris lesionem patitur, &c.

Tertio. Q. ia, ut cap. 14. prime diffut. probavimus maximè ex divo Anselmo aliquip Partibus, sanctis. Virgo MARIA tempore passionis Christi præ nimio compassionis affectu tantum passa est, ut si tunc à DEO non fuisset mirabiliter confortata, præ doloris magnitudine atque vehementia exuncta fuisset. Cùm ergo superabundantia jucunditatis suavissimæ ex divina visione & fruptione tanta sit, ut quasi in infinitum excedat omnes alios dolores, sive divinas tam amoris quam jucunditatis affectiones, non mirum, si fortior sit atque efficacius hæc visio divinæ essentie ad causandam mortem, quam omnes alias, etiam divinæ visitationes sive affectiones.

Restat igitur dicendum, hominem egere divina conformatio ad hoc, quod in via positæ divinam intueri essentiam. Dices, in quo consistit ista conformatio divina? Respondeo primò, in hoc, quod Deus nostram exiguum capacitem dilatet ac exrendat, ac to: um hominem confortet apertum: q: vedat, ut altissimæ divinæ essentie visione sustinere commodè possit. Quod Deus sui claram manifestationem nostræ imbecillitatì ita attenueret, ut homo mortalis possit eam ferre. Hęc verò attemperatio tunc à Deo fieri, cum remanente divina visionis substantia, alia excedentia nempe intentionis & similia remittantur.

Assertio 4. Divi PAULI anima, dum ad divinæ essentiae rapetur visionem, nulla ratione fuit à corpore separata. Hanc sententiam aperi: teneat Divus Thomas in hac quest. artic. 5. ea rationes quia ad videndam divinam essentiam non erat necessarium, quod anima à corpore separaretur, sed tantum per rapitum intellectus Pauli omnino abstraheretur à phantasmatibus, & abducere ura sensibus.

Et confirmatur ex D. vo Augustino Epistola 112. cap. 13. ad Paulinam: *Non incredibile est, inquit sic quibusdam Sanctis nondum vita defunctis, ut sepelientia cadaver remanentes, etiam istam excellenti am revelationis illi fuisse concessam, ut scilicet riderent DEUM per essentiam.* Non ergo fuit necessarium, ut in rapitu Pauli anima ejus totaliter separaretur à corpore.

Nota ramen, quod adhuc contraria sententia videatur probabilis, nemp quod anima Pauli à corpore fuit separata quia vetere ipse Paulus simpliciter ignoravit, an anima ejus fuerit corpori coniuncta vel separata. Quare D. Augustinus lib. 12. super Genes. ad litteram cap. 3. post multam de-

hac te inquisitionem ita concludit: *Vtrum in corpore, an extra corpus, dubit. at Apostolus. Vnde illo dubitante, quis vestrum certus esse audiat?* Hæc ille. Quod autem posteriores Theologi, ut rectè advertit D. Thomas de veritate, quest. 13. art. 5. aliquid hoc determinant, magis loquuntur de probabilitate quam ex certitudine; probabilis amen est, quod unita remanserit, ut docet ibid. D. Thomas ad primum. Unde infertur non esse ita certum B. Hildegardis revelationem esse entis, animam Pauli à corpore in raptu fuisse separatam, cùm de ea re dubitent Patres ac Scholastici omnes, imo & ipse Paulus, ut nō ei affi. maximus.

Ad argumenta in oppositum responderetur, ad primum dicimus, quod illa divina sententia, *Non videbit me homo, & vivet.* G. egorius 18. mortalium incorporei interprétatur; nullus DEUM spiritualiter videt, qui mundo carnaliter vivit, qui enim sapienter videt, eo ipso moritur, abs hujus vite delectatio. dicitur, nibus tota mente separatus.

Secundò responderetur cum D. Augustino dicitur Epistola 112. cap. 12. *Non videbit me homo, & vivet.* Id est, in hac vita mortalii honori, nisi a sensibus operatione rapitur, DEUM non videbit. Hanc Augustini expositionem passim amplectitur dñi Thomas & Anselmus, alique Patres in illa verba 2. Corinth 12. *Raptus usque ad tertium celum, &c.*

Ad alia argumenta contra dñi Pauli raptum facta ad primum responderetur, quod vi: es ante vegetabilis non operantur ex intentione animæ, sed per modum nature, unde nec ratione nec voluntati obediunt, unde non requirunt ut ad raptum ejus abstractio, ut latius supra in anno actionibus ad articulum s: ex mente dñi Thomas diximus.

Ad secundum responderetur, ut quod potest animæ virtus & natura non elevatur supra modum convenientem ejus essentiae, virtus tamen divina potest alius ad superna elevari.

C A P V T IV.

An visio intuitiva DEI posuit viatori communicari absque eo, quod eus anima abstrahatur a sensibus?

Hujus temporis gravissimi Authores pro certitudine habent & existimant non esse necessarium in visione divinæ essentie, animam à sensibus aphantasmatibus abstrahi, quod probat naturam. Primo, Exemplio Christi Domini, qui continuè DEI visione fruebatur, cùm tamen in eo non fieret abstractio ab exterioribus sensibus. Ergo intellectus fieri potest in DEUM sine eo, quod à sensibus abstrahatur. Secundo, Eadem est natura hominis in statu visi, & post resurrectionem; sed post communionem resurrectionem Sancti videbunt mente DEUM per essentiam, sine eo, quod à sensibus fiat aliqua abstractio, ergo & in viatoriibus idem erit possibile. Tertio, Quia visio divinæ essentiae suæ naturæ, neque indiget separatione animæ à corpore, neque alienatione à sensibus; ratio est, quia lumen gloriae est principium operandi superioris ordinis, & elevat intellectum hominis ad opem, et omnino spiritualiter, & independenter à phantasmis; quia visio divinæ essentiae, nec potest ducere originem à phantasmis, nec phantasma potest cooperari illi visioni. Ergo visio beatifica per se nō impedit ut in interiori neque exteriori sensuum, ac proximam libera manebit anima ad tuncmodi suo corpore videndo DEUM ac si non videret. Quartio, Quia Christus Dñs utendo sci-

Via infra, non convertebatur ad phantasmata, & sensibus externis liberè trahebatur, ergo à fortiori in scientia beata viatori communicata non erit opus uti sensibus.

Et consimilatur, quia in Christo nullum aliud videatur intervenire miraculum præter fulgurionem gloriae corporis, illo autem positio naturali modo potuit Christus attendere & uti sensibus.

Quintus. Quia visio beatifica non impedit naturales operationes animæ, etiam ipsius intellectus, ut in Angelis constat, & in anima Christi, aliique Beatis, ergo nec impedit operationes sensibus in corpore mortali, quia eadem ratio in illis est operationibus, & in corpore mortali non est specielementum, quoad sensuum actiones.

Sexto. Illa visus non sit per naturalem virtutem animæ, sed per lumen glorie concurrente anima per virtutem obedientiam, ergo naturalis ejus virtus semper manet expedita, non obstante visione divina, ut possit exercere suas naturales actiones.

Pro resolutione hujus difficultatis nota cum dovo Thoma *hic articulo 3. ad 2.* & alibi sapientia duplex, alia simpliciter sive habitualiter, que inducit redundantiam gloriae in corpus, qualis est post resurrectionem, & nunc etiam omnes beati dicuntur, simpliciter & habitualiter Beati, quia permanentes frumenta gloriae, quamvis nulla fiat redundantia gloriae ad corpus, qualis fuit in Paulo, Moyse, & aliis, si qui sunt, quibus in via divina essentia manifestatio contingit, eodem quoque modo philosophandum est d. lamiae gloriae.

Prima assertio. Visio DEI habitualis non inducit abstractionem à sensibus in gloria. Probatur prius, quia in gloria omnes potentiae sunt perfectissimae in Beatis, ut egregie docet D. Thomas in 4. distinct. 44. quest. 2. artic. 3. ad 4. Quare operatio animæ circa unum objectum etiam intentio exercebitur sine eo, quod ab alia impediatur, & confirmatur, quia ideo in via una potentia impeditur in suo actu, quando alia vehementer operatur, quia una potentia de se non sufficit ad tam intensam operationem, nisi ei subveniatur per id quod erat aliis potentias influendum ab anima, quae est principium vita. Hoc autem in gloria non inventur, quia in Sanctis erunt omnes potentiae perfectissimæ & qualibet potentia intensè operari sine eo quod ab alia impediatur.

Sed dices, unde provenit, quod potentia hominis videns DEUM habitualiter sint perfectissimæ, in via tamen licet DEUM video, maneat in sua imperfectione? Respondetur primo hoc provenire ex divina dispositione sic præordinante. Secundum dicitur, quod hoc originem habet ex maiori capacitate animæ, nam anima habitualiter videns Deum habet quasi infinitam capacitationem, ex qua procedit, quod in intentio animæ non remittatur, etiam in plures potentias dividatur; sicut si una gatta aquæ infundatur in mille vini amphoras, in via vero visio DEI etiam anima aliquantulum capacitationem dilatet ac extenda, tamè hæc dilatatio non sufficit, ut auferat nostræ naturæ imbecillitatem, & limitatam capacitationem, ex qua consequitur, quod intentio animæ pluribus intenta operationibus remissitur ad singulas. Probatur secundum assertio nostra, quia Beati simpliciter vident in Deo rationes eorum omnium, quae ab eis agentur vel cognoscuntur, et ideo possunt optimè sensibus attendere & divine visioni in cuncto.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Affterio 2. Divina visio viatori per modum transiens communicata omnino inducit abstractionem à sensibus. Hanc assertiōem probat D. Thomas in disputatis de veritate articulo 3. hac ratione. Quia commune est omnibus animæ potentias, quod quando una potentia in suo actu intendit, alia vel debilitatur in suo actu, vel exerto abstrahit, sicut patet in illo, in quo operatio visus forrissime intenditur, quod auditus ejus non percipit ea, quæ dicuntur, nisi forte sua vehementia ad se trahant sensum audiendi. Coiustatio est, quia ad actum cuiuslibet cognoscitivæ potentiae requiritur intentio, ut probat Augustinus in lib. de Trinitate, Intentio autem unius non potest fieri ad multa simul, nisi forte illa malitia hoc modo sint ad invicem ordinata, ut accipiatur, quasi unum sint; nec alius motus, vel operationis possunt esse duo termini non ad invicem ordinati, unde cum sit una anima, in qua omnes cognoscitivæ potentiae fundantur, unus & eiusdem intentio requiritur ad omnium potentiarum cognoscitivarum actus, & ideo cum totaliter anima intendat ad actum unius potentiae, abstrahit homo ab actu alterius potentiae, ad hoc autem quod intellectus elevertur ad videndum divinam essentiam operatur, quod tota intentio in hanc visionem colligatur, cum hoc sit vehementissimum intelligibile ad quod intellectus pertingere non potest, nisi roto conamine illud intendat, & ideo oportet, quod quando mens ad divinam visionem elevatur, quod omnino fiat abstractione à corporis sensibus.

Secundum ex eo probari potest, quia etiamsi intentio animæ nostræ non esset in via ita finita & delimitata, ut nulla ratione possit dividere simul in variis operationes, visio DEI ex parte objecti ex natura sua ita est efficax, ut apta nata sit intellectum & voluntatem adeo vehementer ad se trahere, ut omnino eorum operationes ad se trahat atque absente, ac ab omnibus sensibilibus abstrahat.

Ad primum argumentum respondeatur cum D. Solvyn Thoma dicit, artic. 3. de veritate in solutione ad tert. tert. argumentum, quod Christus ex eo, quod erat DEUS & mensa homo, habebat plenariam potestatem super omnes partes animæ suæ, & super corpus; unde ex sententia virtute Deitatis secundum quod nostra reparacioni competebat, permittebat unicuique potentiarum animæ agere id, quod est ei proprium, ut dicitur Damiani. Et si non erat necessarium in ipso, neque quod fieret redundantia ex una potentia in aliam neque quod una potentia à suo actu abstrahatur per vehementiam actuus alterius. Unde per hoc, quod intellectus ejus videbat Deum, non oportebat aliquam abstractionem à corporeis sensibus fieri. Secus autem est in aliis hominibus, in quibus est quedam colligantia potentiarum animæ ad invicem, sequitur de necessitate, quod fiat redundantia vel impedimentum ex una potentia in aliam.

Ad secundum etiam respondetur cum D. Thomas in hac quest. artic. 4. ad primum, quod post refutationem in Beatis DEI essentiam videlicet fieri redundantia ab intellectu ad inferiores vites, & usque ad corpus; unde secundum ipsam regulam divinae visionis anima intendetphantasmibus, & sensibiliibus. Talis autem redundantia non sit in his, qui capiuntur sicut dictum est, & ideo non est similis ratio. Ita D. Thomas. Circa quam solutionem optimè advertunt Conimbricensi libro 3. de anima, questione 8. articulo 3. hoc provenire in gloria habituali non quod ea contemplatio ceteris eminentior non sit, nec

Quid intelligatur nomine tertii cœli, & quid nomine paradiſi, in quem PAU-
LVS raptus fuit?

nec quod mens in eam non feratur conatus multo
vehementiori, sed quia in divino lumine ita collu-
stratus Beatorum mens, ut utrumq; ob i eque,
hoc enim præequat regula in divina visione, à
DEO p. a scripta, ut possit anima simul divinæ vi-
sionis, & exercitus sensibus attendere.

Respondeatur secundo cum eodem D. Thoma
ex 4. distin. 44. que st. 2. art. 3. ad 4. ubi sic loqui-
tur: quod ideo una potestia in via impeditur in
suo acto, quando alia vehementer operatur, quia
una potestia de se non sufficit ad tam intensam
operacionem, nisi ei subveniat per id, quod erat
alii potestis influendum, à principio viræ, & quia
in Sanctis erunt omnes potestis perfectissimæ,
una potestis intense operari, ita quod ex hoc nul-
lum impedimentum præstabitur actioni alterius
potestis, sicut in Christo fuit. Hæc D. Thomas.
Vide & alias duas solutiones D. Thomas, alteram
in eadem solutione ad 4., alteram in disputatione
ubi supra ad 1.

Ad tertium responderetur, quod lumen gloriae a
anima, videnti DEUM in via communica, um ad
modum recipiens animæ recipitur. Quare quem-
admodum in homini via oratione non causat redundan-
tiam gloriae in corpore, illa non afferit ab ea
modum operandi finitum & limitatum, nempe
quod dum anima uni operationi intense incum-
bit in aliis aliæ um potestiarum actionibus remit-
tatur. Hoc enim per se est status viatoris, proprietas
suum imperfectionem. Unde cum venierit, quod
perfectum est, evanescatur, quod ex parte est, ac
in illo perfecto statu, quem speramus, potestis e-
runt perfectissimæ, & in suis divinis operationibus
ad invicem independentes.

Ad quartum respondet. verum esse Christum
scientie infusa intendentem, non convertit ad
phantasmata, neque abstrahit sensibus; quia per
utram scientiam non videbat divinam essentiam,
qua est apia est in via oribus ita partem superiorum
ad se rapere, ut erno omnino a sensibus divellat.
Respondeatur secundò, in Christo hoc esse pecu-
lia, et ad primum diximus; quod potentia nulla
ratione se invicem impedianter.

Ad confirmationem responderetur, non esse ver-
rum, quod post illo miraculo potuerit Christus
naturali modo visione divine attendere, & uti
sensibus: nam requiritur ulterius dispensatio divi-
na impediens naturalem redondantiam in entio-
nis intellectus in vicis sensuibus.

Ad quintum responderetur, nullam esse conse-
quentiam, quia non valer argumentum ab his,
qua in illo statu contingunt operationes ad eas,
qua ab homine in via sunt; quia in illo statu Bea-
ti sunt simpliciter Beati ac in statu perfectissimo
secundum regulam à DEO præscriptam consti-
tuunt: in via vero tantum est beatitudine secundum
quid, ac in multis valde dissimilis ab ea, qua sim-
pliciter beatus noncupatur. Quare non est
bona consequentia ab una ad aliam.

Ad sextum responderetur, quod simul cum lu-
mine gloriae concorrit etiam virtus animæ natu-
ralis ad visionem, cum si actio vitalis, &
qua in via summo conatus fetur in ob-
jectum, ideo sequitur abstra-
ctio a sensibus.

Pro majori claritate & intelligentia hujus vi-
sionis D. Pauli primum explicabimus, quo
tempore Paulus fuerit ad divina raptus. Ceterum
est ante omnia, ut ipse Epistol. 2. ad Corinth. refert,
ante annos quatuordecim, à tempore eiusdem,
quo haec Epistola scripsit. Nec temet' d'vus
Paulus tempus præfinivit; tunc, ut in intelligenti
Corinthi Paulum non fuisset novitum in episcopis
di raptibus & visionibus (sepe enim Paulo similis
raptus conigerunt: nam Att. 22. raptus est in tem-
plo, dum oraret. Plures eam revelatae iones acce-
pit de fidei mysteriis, & de locis ad quæ prædicar-
tur venire debebant) cum ut intelligem, q. od
qui per quatuordecim annos eas visiones retinuer-
fuit, non absque necessaria eas modo propalaver-
it. Quod quidem ideo fecit propter impostoram
& improbatorem Pleudo, apostolorum. Num
rus autem annorum à Paulo assignatus, cogitos
indagare, quo tempore Paolo haec divina revela-
tio conigerit. Alienam existimat in initio sue
conversionis; a ita vero in ipso prædicationis dis-
cursu 5. annis specia in circa decimum a conversio-
nem annum, hanc visionem à DEO accepisse.
Divus autem Thomas in hunc locum Pauli, in
eam sententiam magis probabilitate inclinat, his
visiones Paulum habuisse milio tempore, q. o post
prostrationem suam à Domino manu. Damasci
non videns neque manducans, neque be-
bens, qua quidem sententia magis mihi proba-
tur.

De tempore, quo Paulus fuit ad divina ra-
ptus probabiliter certi, restat, ut inquiramus, an
raptus in tertium cœlum, & raptus in paradisum
sit unus & idem, an vero diversus nam D. PAU-
LUS videretur duos & diversos raptus suis verbis
significasse, semel quidem illis verbis: *Scio hominem*
in Christo ante annos quatuordecim, &c. Raptum hu-
iusmodi usque ad tertium cœlum, in paradisum.

In primis d'vus Epiphanius heresi 64. contra O-
rigenistas, ubi ita inquit: *Novi enim loquens de Pa-
ulio, huiusmodi: hominem raptum usque ad tertium cœ-
lum, & novitatem hominem, sive in corpore, sive sine p. ad
corpo DEVS novit, quod raptus est in paradisum.* *Ceterum*
*Duis revelations magnas se vidisse indicat, cum bi. circu-
assumptus sit evidenter, semel quidem usque ad tertium cœlum,*
*semel vero in paradisum. Hæc ille, Pondo-
rans diversa esse loca tertium cœlum & para-
disum, & bi. d'vum, *Scio hominem in Christo.* Et re-
rum, & *Scio hominem.**

Theophylactus hoc loco ait: è tertio celo
turfum raptus est in paradisum. Raptus est ergo,
ut ne in hoc quidem reliquis Apostoli, qui Chi-
risto convixerunt, sit inferior.

Addo Oecumenium, qui in illud sive in corpore
scribit dictum illud sive in corpore, nescio, sive extra
corpus, nescio. Secundo reperit non ita, ut quis pu-
ta e possit battalogum esse, & superflue de codem
raptu utrumque dicere, sed illud quidem de ta-
piu ad cœlos, hoc autem turfum de raptu ad pa-
radisum.

Elias Cretenis in 2. orat. Nazianzeni de Theo-
logia explicando tertium cœlum, ait: Aerem pri-
mum esse cœlum, de quo volucres cœli, & de ro-
re cœli & pinguedine terræ; & iterum, qui operit
terram.

Thes. IESU
Opus Spiritu
T. II
Q. II

cœlum nubibus, &c. Secondum, Firmamentum, q. ad vocavit cœlum, tertium illud ante omnem diem cum terra factum, & in hoc ascendit cœlum Paulus, & inde rufus in paradisum.

Gregorius quoque Magnus lib. moral. 28. cap. 5. initio scilicet aperte indicat diversos fuisse rapti, & ante eum Cyprian s. lib. de exhortatione Martyrum insinuat: esse distinctum hi verbis: Plus nos accipere in passionis mercede, quād quod hic sustinemus in ipsa passione, probat B. Apostolus Paulus, qui dignatione divina usque in tertium cœlum atque in paradisum raptus, &c.

Primus Augustini discipulus hunc locum ponderans: Quod iterum, inquit, repetit, sive in corpore sive extra corpus nescio, ostendit alteram fuisse visionem.

Haymo in eadem verba scribitibzis raptum sedit Apostolus. Primo ad tertium cœlum, postea in paradisum; non in illum paradisum terrenum, ubi quondam fuit Protoplatus, sed in cœleste paradisum, nam paradisus interpretatur horum deliciarum, & significat beatitudinem Elysiorum, cœlestem scilicet requiem, ad quam raptum te dicit Apostolus eu modo, quod ad tertium cœlum.

Aliorum PP. opinio.

Mens SS. Augustini & Thomae Aquini

Aliud fuisse putant, quod insinuant in istum locum B. Theodoretus, videturque expressa sententia D. Augustini, quam p. oculi dubio sequitur D. Thomas in hac questione articulo 3. ad 4. ubi ait: Er quia visio DEI non potest esse sine delectatione, propterea non solum se dicit raptum ad tertium cœlum, ratione contemplationis, sed etiam in paradisum ratione delectationis. Et expetitus idem D. Thomas in dictam Epistolam ad Corinth. lect. 2. dicunt: Unde oportere non aliud eligere per cœlum, & aliud per paradisum; Sed unum & idem per utrumque, scilicet gloriam Sanctorum; sed secundum aliud & aliud. Cœlum enim dicit aliquid in quantum cœlum claritate; Paradisus vero quondam iudicandam luavitatem. In Sanctis autem Beatis & Angelis DEUM videntibus sunt excellenter hæc dico: quia est in eis excellentissima claritas, qua DEUM vident, & summa savitas, qua DEO f. uantur; ideo dicuntur esse in cœlo, quantum ad claram aem., & in paradiso quantum ad savitatem. Is. 66. Videbitis & gaudebit cor vestrum, &c. F. si ergo utrumque collatum Apostolo, ut eti. subsumatur ad illam altissimam claritatem cognitionis, & hoc significat, cum dicit ad tertium cœlum, & uisentur savitatem divine dicitur, unde dicit in paradisum.

Hanc quoque sententiam amplectitur Cajetanus Quid nos art. 3. huius quæst. & placet ali ex recentiori nomine 3. B's, quibus unus & idem raptus una & eadem cœli, quid videtur sed paulo latius explanata, & repetitione confirmata, ne putaretur fabulosa. Quare Apostolus cum Apollinis unicum tantum tempus delicit, insinuat, de unica etiam revelatione loqui videtur; ita voluerit, ut nomine tertij cœli excellens revelatio, nomine vero per adys voluntas & obiectio, quæ illam in natura consequitur, manifeste judicetur.

Multis quidem modis accipitur a Patribus id, quod hic dicitur de tertio cœlo, neque enim facile explicari potest, q. oñam sit hoc tertium cœlum.

3. cœli diversimode à PP. expo-nuntur. Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Alii primum cœlum est prima Hierarchia continens Angelos, Archangelos & Principatos: Secundum est secunda Hierarchia, complectens Virtutes, Potestates & Dominationes: tertium Hierarchia, comprehendens Thronos, Cherubim & Seraphim.

Alii demum tres cœli sunt tria genera visionum, corporeum, imaginarium, & intellectuale. Quicquid autem si hoc tertium cœlum, tunc unum istum, sive omnia, in hac verè Paulus raptus est, ut aperiè docet D. Thomas loco citato ad Corinths. Visione illa intellectuali usque ad splendissimum & ardens illissimam Seraphinorum notitiam in cœlum Empyreum, ac in illum ipsum cœleste paradisum, ut DEUM clare & perspicue videat; oportebat enim tantum Apostolam ac Doctorem Genitum mysteria fideli predicatum, ac Genitum idola expugnatum DEUM Unum & Trinum non solum certissime, sed quasi evidenter annuntiare.

Hanc verò sententiam tam circa tertium cœlum, quam circa paradisum, licet Anselmi verbis confirmare. Cur autem, inquit, non credamus, quod tanto Apostolo, Doctori Genitum, raptus utique ad istam excellentissimam visionem voluerit DEUS demonstrare vitam, in qua post hanc vitam videndum est in æternum? & cur non dicatur iste paradisus, excepto illo, in quo corporali et vixi Adam? si enim propriè quidam nemorosus locus, translatio autem verbo omnis etiam spiritualis, quæ Regio, ubi anima benest, merito paraditus dici potest; non solummodo tertium cœlum quicquid illud est, quod profecto magnum sublimiterque præclarum est, sed etiam in ipso homine luxuria quadam bona conscientiae paradisus est. Si ergo primum cœlum rectè accipimus generali nomine, hoc omne corporeum, quicquid est, supra aquas & terram: Secundū autem in similitudine corporali, quod spiritu cernitur, sicut illud unde animalibus plenus in ecclasi Petro discus ille f. ibm. illuc ultimum velo, quod mente consequtitur, ita & secreta & remota, & omnino ab epcta sensibus carni atque mundata, ut ea, quæ in illo cœlo sunt, de ipsam DEI substantiali, verbumq. Dñi, per quod facta sunt omnia, in charitate Spiritus sancti ineffabiliter valeat videare & audire, non incongruenti arbitramur & illuc Apostolus esse raptum, & ibi fortassis esse paradisum omnibus meliorem, & sic dici oportet paradisum paradisorum; nec contrarium est huic intelligenti illud, quod Moysi Dominus ait: Non videbit me homo & vivet; quia necesse est abstrahi Exod. 33: ab hac vita mentem, quando in illius ineffabilitatem visionis assumitur, sicut Apostoli mens divinitus rapta est ex hac vita ad angelicam vitam, anquam per istam communem mortem carne solvetur. Hac tenus Anselmus.

C A P V T VI.

Quanam sunt, quæ Paulus in raptu noverit, & quæ ignoraverit?

D. Disputant de hac re duo gravissimi Ecclesiæ Patres, inter latinos Augustinus, & inter graecos magistrum Athanasius: quorum verba, ut servit circuiter eorum sententia percipiatur, hoc loco adscribere licet, In primis D. Augustinus lib. 12. super Genes. ad litteram cap. 5. ita scribit. Restat rigo.

ergo fortasse , ut quoniam mentiri non posset Apostolus , qui tanta cura egit , ut discerneret quid foret , & quid nesciret , hoc ipsum eum ignorasse intelligamus , utrum quando in tertium celum raptus est , in corpore fuerit , quomodo est anima in corpore , cum corpori vivere dicatur , sive vigilans , sive dormiens , sive in ecstasi à sensibus corporis alienata : an omnino de corpore exierit , ut mortuum corpus jaceret , donec per illa demonstratione membris mortuis anima redederetur , & non quasi dormiens evigilaret , aut ecstasi alienatus denou rediret in sensu , sed mortuus omnino reviveret.

Et capite postremo : Denique quāmvis abrepto Apostolo à carnis sensibus tertium celum , & paradise : hoc ipsius certe desuit ad plenam perfectamque cognitionem rerum , qua Angelis inest , quod sit in corpore , sive extra corpus est , nesciebat . Hoc usque non deerit , cum receptis corporibus in resurrectione mortuorum corruptibile hoc induetur incorruptione , & mortale hoc induetur immortalitate .

Quid D. Thomas in hac questione artic. 6. &c ibidem Cajeranus , sive Thomista : qui omnes docent non fuisse ignotum Paulo , an raptus esset cum corpore , an sine corpore , ita ut fuerit anima à corpore separata ; hoc enim est esse extra corpus , sed propriè significatur , quod modus existendi animæ pro tempore raptus ignotus fuerit , & propriece eos esse dignos reprehensione , qui disputando scire volunt , quia tamen se nescire ipsolet Apostolus , qui talia passus est , confitebatur .

S. Athanasius . Contrariam sententiam docet Athanasius libro quarto contra Arianos edidit illud , quomodo Christus Marthæ 24. affterat id diem judicii ignorare , ubi inter alia opponit hunc locum Apoltoli : Sive in corpore , sive extra corpus nescio , DEVS sit . Quid igitur dicitur à nesciente Apostolus , quid sit acciderat in visione ? quantumcumque dicas se nescivisse ; quod si illum affirmet nescivisse , videre , ne qui non affecti est ad cadere in Phrygiam inquit atem decidatis , qui affvererant nescisse Prophetas , verbique ministros , quid sacerent , aut de quibus renunciarent . Contra , si pronuncietis Apostolum dicentem , se nescivisse , nulla isthie ignorantia laborasse , cum haberet in se Christum sibi omnia revelantem , qui (quoso) non fueritis perversissimo & reprobissimo animo , & vestro iporum iudicio condemnato ; cum affvereret Apostolum dicentem se ignorare , scire ? & dominum itidem dicentem se ignorare , nescire .

Et infra ait : Sed tamen se non novisse Paulus dicit , duabus , ut ego existimo de causa ; quorum alter am ipse elocutus est , ne propter excessus revelationem alium quis eum arbitraretur praeco , quem videbat ; Altera deinde causa , ne comsaluator se nescire dicat , si ipse se scire fateretur servus supra Dominum suum , & discipulus supra Magistrum videretur . Igitur , qui Paulus dedecrat , ut sciret , multo magis ipse scientia instritus fuit . Haec ille , qui paulo ante artulera exemplum Eliae , dicens : Certe Eliae noverat , quomodo ELIAS assumptus esset , verum quoniam rem certam haberet , tamen Discipulus Propheta cum existimatibus ELIAM in aliquem montium abiectum esse , principio quidem conscius eorum , que viderat , operam dabant , ut persuaderet id quod res esset , sed ubi illi acris instarent ,

silentium tenuit , sinitque eos ad investigationem digredi . quidigitur , an quietacuit , rem incognitam habebat ? minime gentium , sed tamen quasi ignarus de illis concepit , ut ita negat sive percepta & rebus exploratis nihil ultimus ambigerent de ELIAE assumptione . Igitur multò magis PAULVS , qui ipse raptus fuit , neverat quomodo raptus fuerit , signidem & ELIAS idem cognitum habebat , a quo si quis interrogasset , dixisset forsitan quare ratione assumptus esset . Est ergo sententia Athanasii Paulum nescire non quod ignoraret , sed quod veller esse secretum & celatum .

Probabilior tamen videatur sententia D. Augustini , qui ubi supra ita scribit : Vtrum in corpore , an extra corpus dubitat Apostolus ; unde illo dubitante , quis vestrum certus esse audiat ? Unde deinceps D. Thomas questione 13. de veritate deus articulo 5. ad primum inquit , quod autem posseiores Theologi aliquid determinent , magis loguntur ex probabilitate quam ex certitudine . Probabilis vero est , quod ejus anima unica remanserit , necepsit tamen Paulum tempore , quo raptus est , quis esset animæ sua status , live quia non plane animadverteret , utrum sensuum admitticulo uteretur , an non ; sive qualiterum magnitudine abruptus alio mentem , aut cogitationem convertere nequeat , quam posset . Neque vero hæc ignoratio appellanda est , neque vero divina revelacione ejusque certitudini , ac veritate quidquam officit ; nam sapientia DEUS secessit mortalibus , vel spectandum , vel audiendum praebet ita , ut Iesus revelationis modulus mentem eorum , qui divina patiuntur penitus lateat .

C A P V T VII.

An transacta divina essentia visione , memor fuerit Paulus eorum , quæ in illa visione cognovit .

In hac difficultate quatuor occurunt examina . Primum , An Paulus transacta visione memor fuerit eorum , quæ antea viderat in divina essentia . Secundum , per quas species . Tertium , à quo & quando fuerint similes species , an , inquam à DEO ipso , dum frueretur divina visione , an potius ab Angelis transacta visione istæ similitudines menti Pauli fuerint impressæ . Quartum , quæ erant , quæ representabantur menti Pauli per similes species , & an cognitione mediis illis speciebus ultra ea , quæ sunt fidei , vel doni prophetæ post raptum se extendebat .

Quantum ad primum punctum , certum Paulus est , D. Paulum , cessante divina essentia vi. mensione , adhuc reuinuisse species aliquas , & similiter fuit eorum similitudines eorum , quæ viderat , hoc autem quod clare constat ex illis verbis 2. Corinth. 12. Autem divina verba , quæ non licet homini loqui , id factum est , mysteria illa , quæ ego in illo raptu vidi , videntia sunt abscondita & ineffabilia , ut vix humana sermungua exprimi possint . Igitur Paulus eorum verborum sive mysteriorum , quæ vidit nulla ratione erat oblitus .

Secundum certum est , in aliis revelationibus sive visionibus extra divinam essentiam coniungentibus transactis his saepe qui similes visiones patiuntur eorum , quæ viderunt , vel non re-

quis
mem
mat &
rigili

cordari, vel confusam tantum memoriam retinere, eruditè docet Richardus libro 5. de contemplatione capite 1. Notandum quoque sit, quod quidam ea, quæ per mentis alienationem conspiciunt ad semetipos reversi, iuxta communem animi statum nullo modo capere vel recolligere possunt. Hinc est, quod Rex Nabuchodonosor somnum vidit, sed excusus à somno, visum somnum ad memoriam revocare non potuit. Alij, quod per excessum considerant, postmodum facile retrahant; Alij, ut hoc possint multo labore desudant. Hinc est quod Rex Pharaon somnum vidit, visumque retinuit. Econtra verò Rex Nabuchodonosor amissum somnum multa instantia recuperavit. Idem quoque Richardus libro quarto de contemplatione capite vigesimo tertio aperte confirmat: Cum enim, inquit, per mentis excessum supra, sive inter nosmetipos in divinorum contemplationem rapimus exteriorum omnium statim, imo non solum eorum, que extra nos, verum etiam omnia eorum, quæ in nobis sunt, obliviscuntur, & iterum cum ab illo sublimitatis statu ad nos metipos redimus, illæ, quæ prius supra nos metipos vidimus, in a veritate vel claritate quæ prius perspicimus, ad nostram memoriam revocare omnino non possumus. Et quamvis in te aliiquid in memoria teneamus, & quasi per medium relinca, & velut in medio nebula videamus, nec modum quidem videris, nec qualitatem visionis comprehendere, vel recordari sufficiamus. Et mirum in modum reminiscentes, non reminisci- mur, dum videntes non pervidemus, ac aspicientes non perspicimus, & intendentes non penetramus. Vides certè, quia humana mens, sive in illud intimum arcanorum sacrarum introcat, sive de illo ad exteriora exeat. Vides, inquit, quia utrobiusque eam vel oblitione excipiat. Hæc Richardus.

Aliam causam assignat Divus Bonaventura sermone secundo in exameron, vel de luminaribus Ecclesiæ, ubi aperte docet aliquando animam ad tam sublimem contemplationis excessum elevari, ut vix intellectus ea, quæ audit, vel percipiunt ulla ratione intelligat, multo minus transacta contemplatione recordari poterit. Audiamus igitur ipsum de hoc differentem: Cum verò mens in illa unitione conjuncta fuerit DEO, dormit quidem uno modo, & alio modo vigilat: Ego dormio, & cor meum vigilat. Cantucorum quinto. Sola affectiva tunc vigilat, & silentium omnibus aliis potentias imponit, & tunc homo alienatus est a sensibus, & in ecstasy positus, & audi arcana verba, quæ non licet homini loqui; quia tantum sunt in affectu. Inde rationem exprimi non potest, nisi, quod concipiatur, concipi non potest, nisi quod intelligitur. Igitur quod supra intellectum est, exprimere non potest; nisi quod concipiatur concipi non potest, nisi quod intelligitur, ita quod supra intellectum est, exprimere non potest. Hæc Divus Bonaventura.

Hujus sententiae ratio esse potest; quia ex nimia affectu ratione operationum interiorum, nempe intellectus, aut voluntatis, ita consopiti soler imaginatio, alio sensus interior, ut non remaneat aliqua species distincta; sed confusa tantum, ut accidere solet in profundo somno, in quo, ut Galenus doce libro secundo de motu muscularum cap. 6. Vix homo recordatur eorum quæ somniavit.

Dixi sexè hoc contingere solere, quia aliquando visiones à DEO ostendit, & revelationes, sive locutiones animæ factæ non facile oblivioni traduntur, maximè si ad prophetarum spectant. Quare in hoc Reg. la generalis traditio possit existimare, quod visiones imaginariae & locutiones imaginationi factæ, majori ex parte tenaci memoria reineri quod non credetem, de intellectu, maxime si illæ non sint distinctæ, & clarae à nobis perceptæ, ut tu loeo dicemus.

Circe secundum punctum communis sententia docet: emansile in Paulo illius visionis mirabilis reliquias, scilicet impressiones quadam vel similitudines, quibus reminisci poterat eorum, quæ in verbo viderat, sicut ab eundem sensibilius remaneant eorum impressiones in sensu.

Ut tercio quodlibet satisfaciamus, dicendum, quod istæ species sive similitudines ab ipso DEO, ex tempore, quo Paulus divina essentia trucidatur, ejus menti impressæ fuerint, ut aperie doce: Divus Thomas de veritate questione decima tercia, articulo tertio ad quartam, ubi sic inquit, Quod quantum Divus Paulus DEI verbum per essentiam viderit, & ex ipso viso multa cognoverit, & similis visio, nec quæcumq; ad ipsum Verbum, nec quantum ad ea, que videbantur in Verbo, fuerit perspecies aliquas, sed per solam essentiam verbi, tamen ex ipsa auctoritate Verbi imprimebantur, in intellectu Pauli quedam rerum visionum similitudines, quibus postmodum cognoscere poterat ea, quæ præna per essentiam Verbi viderat, & ex illis species intelligibilis per quandam applicationem ad particulares intentiones, vel formas in memoria, vel in imaginatione conservatas, postmodum poterat memorari eorum, quæ prius viderat etiam secundum suum memoriam, quæ est potentia sensitiva.

Quam sententiam aperie confirmat D. Thomas de veritate questione octava, articulo quinto ad quintum & sextum. Pertinet enim ad divinam providentiam tales similitudines, & species imprimere eo tempore, quo Vitæ sancti, vel ad DEI essentiam intuendam, vel ad aliquid contemplationem, sive revelationem evenerunt. Quæ tunc ministerio Angelorum formatur, vel DEI, si visio fuerit divina essentia.

Si alterius speciei visio contigerit, ministerio Angelorum formatur, ut p̄f. D. Bernardus serm. 41. in Cantico sequentibus exponit verbis: Hoc auro fugientia quedam, quasi veritatis signacula spondent se figuratos, hi quibus id ministerium est, superni auxilices atque internis angelis auxiliis inferturos. Quod ego non puto esse aliud, quam texere spirituales quasdam similitudines, & in ipsis purissima divina sapientia lenta animæ contemplantis conspectibus importare, ut videat saltem per speculum, & in nigmate, quod nondum facie ad faciem valet ultatenus inueni. Divina sunt, & nisi expertis pro suis incognita, quæ effamur, quomodo videlicet in hoc mortali corpore, fide adhuc habente statum, & necdum propalata perspicui substantia luminis, jam tamen interim paræ in eundem contemplatio veritatis partes suas agere intra nos, vel ex parte praesumit, ita ut liecat usurpare etiam alicui nostrum, cui hoc da-

Remanserunt in Paulo quedam similitudines, impressæ visionis.

à Deo ipsi communicaentes,

Quomodo mens dormiat & vigiles.

tum defuper fuerit illud Apostoli : Nunc cognoscere ex parte. Item : Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem divinus aliquid raptum, & velut in velocitate corusci luminis interluxerit menti spiritu excedenti, sive ad imperamentum nimirum splendoris, sive ad doctrinam eam : continuo (nescio unde) adsum imaginatoria quædam rerum inferiorum similitudines infusis divinitus sensibus convenienter accommodatae, quibus quodammodo adumbrauit purissimus ille ac splendidissimus veritatis radius, & ipsi animæ tolerabilior fiat, & quibus communicare illum voluerit capabilius. Existimo tamen ipsis formati in nobis sanctorum suggestionibus Angelorum, sicut est contraria contraria & malas ingeri immisiones per Angelos malos non dubium est. Hæc ille. Ex quibus Bernardi verbis constat quomodo divinus veritatis radius menti coruscans ad temporementum nimirum splendoris ab Angelis non solum spirituales quædam similitudines, sed imaginariae quædam rerum inferiorum species efformentur, quibus quodammodo adumbrauit purissimus ille ac splendidissimus veritatis radius, ipsi animæ tolerabilior fiat, & ipsa ut possit comunicare aliis capabilius redditur.

Similiter quidem modo est philosophandum de illis divinis impressionibus menti Pauli à Verbo infusis, quæ quidem non tam ad temperamentum divinae visionis quam rerum in Verbo vita rum modo deferviebat. Nam hæ similitudines ita fuerunt menti Pauli adhuc viatori contemplatae, ut de divinis arcanis altissimam cognitionem qualis in via permittitur, fuerit consecutus.

Quod si Viris sanctis divina patientibus Angeli similitudines, quibus visa quantumvis arcana, attemperantur formari solent, quid existimabimus de Doctore Gentium ad divina esse ferentes subiectum visionem, nisi quod nobilissima & altissima species à DEO ei tunc temporis fuerint infusa, quibus aptior reddetur ad via arcana penetranda ac removenda. Quid autem enim dicitur visio divina essentia clara ab aliis enigmatis, visionibus, & impressio facta ab ipso DEO, ab ea que fuit ab Angelo, tantum discriminis inter species Pauli menti à DEO infusas, & illas, quæ Angelorum ministerio efformentur fatendum existimo.

Quales igitur erunt istæ species menti Pauli à DEO impressæ? an divinam essentiam representabant?

Respondeo illas similitudines reliktas in mente Pauli non representare ipsum objectum beatificum, scilicet divinam essentiam; nulla enim est species creata, quæ possit DEUM quidditative representare, alias Paulus DEUM videns per istas species semper esset beatus, sed istæ species sive similitudines tantum erant species rerum visatum in divina essentia, ut eruditè docet Cajeanus ex mente divi Thomæ prima parte, questione quinquagesima sexta, articulo quarto in fine Commentary.

Deinde si inquiratur cuius generis erunt nobilissima istæ species Pauli menti à DEO impressæ? Respondeo quantum mihi videatur, istæ species per se sunt à DEO infusa, quæ verè correspondent scientiam per se infusam. Nam ut ex vera Theologia constat, duplex est scientia infusa

Duplex

scientia : alia per se, alia quæ per accidens inservia dicuntur. Scientia vero per se infusa dicitur, infusa quæ sapientia postula: à Iolo DEO in anima genueretur, nec ullo modo labore proprio & exertione posset, utrumque deus ad cognoscendam & species intelligibiles ad representandum altioris sunt ordinis, quam possint attingi, aut acquiri in hac vita mortali; quia excedunt omnino humanum modum operandi, id est, omnem operationem, à gratia habituali, aut donis etiam Spiritus sancti promanantem, ut si animæ infundentur species representantes quidditative, vel Angelum, vel naturam supernaturalem, ut gratiam aliosque habitus sive naturales fidei, spes & charitatis, & haec dicuntur species per se infusa; quia representant rei supernaturales creaturas, aut Angelicos spiritus, prout in se sunt, in species per se in sua.

Has species per se infusas, nō quæ remere, neque in meritio tanto Apostolo fuisse à DEO in ipso rapturnum Paulus concessas, affirmamus: quia congruum quidem viri debatur, & ratione conuentane, ut ei, cui in suorum concessa erat divina essentia manifesta visio, & puto compreheſere à DEO tunc temporis nova imprimentebant species ut postea memor fuerint ineffabilem ac divinorum arcanorum, quæ in divina essentia clarè complexerat, tales ab ipso DEO infundentur species, quales erant necessarie, ut quasi evidenter, & clarè representarent mystica, quæ in divina essentia viderat. Præterea oportebat, immo ipse divini proximæ ordo expostulabat, ut à DEO divo Paulo tales permittebantur tunc temporis species, ac eam lumen supernaturale, quæ essent immeditate speciebus & lumini in divina essentia visione interventientibus, sed nulla alia videntur species magis proximæ & immediatae divinae essentiae, quia supplet vicem species in visione beatifica, quam species per se infusa, de quibus loquimur; igitur tenendum est Paulo similes species à DEO fuisse infusas. Tales igitur species erant omnino supernaturales, & ut ita dicam, exemplaria ab essentia divina, ut docet Cajeanus tertia parte, questione undecima, articulo tertio, in quantum habet rationem speciei intelligibilis.

Hac eadem ratione probatur etiam divo Paulo. Quod lo fuisse à DEO infusam lumen nobilissimum & superius excellentissimum, lumen quidem immediatum mensu lumini gloriae, & paulo inferius illo, quod est apostoli secundum proportionatum speciebus per se infusa, ex consono lumine, junctis speciebus per se infusa, resultat scientia per se infusa, quam habuisse divum Paulum post illum raptum constanter assertimus.

Simile verò lumen esse etiam participationem luminis gloriae; & ab eo quasi exemplatum, ex eo aperiè concipiimus, quia sicut lumen gloriae recipit essentiam divinam ut adequatum objectum lucis, ita ut circa creaturem non veletur, prout in se sunt, nisi prius in DEO, & per divinam essentiam manifestetur. Qui modis cognoscendi creaturem altior est eo, quo cognoscuntur creature in seipsis. Præterea sicut lumen gloriae creaturem est quædam participatio luminis increati, & ad eundem ordinem quodammodo spectans; imitatur enim modum cogniti-

onis

a que per accidentem
o per le infida docim
a lolo DEO in tubo po
ab o proprio & tunc po
parari , quia lumen
es intelligibiles ad tu
ordinis , quem pol
in hac via monit
manum modum op
operationem , & g
etiam Spiritus luci
infundentes fa
datur , vel Ang
naturale fidei , &
nur species per se
e supernumerarie
s , prout in felic
caus supernumeraria

nis ejus , quia sicut DEUS est quasi objectum
adaequatum cognitionis ejus , & nihil aliud per
illud videt , nisi in se , & per seipsum , ita
suo modo se habet lumen glorie creatum , quo
Beati vident DEUM , & creature prout in
DEO sunt.

Simili igitur modo lumen scientiae infusa , de
quo loquimur , est quedam participatio lumi
nis glorie , quo scilicet DEUS ipse , prout in
se est , non videatur , neque creature prout in
DEO lumen videntur , tamen DEUS ipse prout est
causa creaturarum , & prout in ipsius altiori mo
do representatur , nempe per species nobilissi
mas ab ipsa divina essentia exemplificatas per lu
men euam alissimum ab ipso lumine glorie par
ticipatum , ipso vero aliquantulum inferius.
Itud vero lumen appellatur a do Thoma ter
tia parte , questione undecima , articulo quarto ,
lumen spirituale glorie , ut condidit a la
mene glorie , quod quidem , ut bene adver
ti Cajetanus questione undecima , articulo sexto ,
propositionibus duis Thomas ponens scientiam
aliois ordinis in anima humana , posuit
species aliois ordinis , & lumen quoque al
tiois ordinis , sub quo clare cognoscunt ea ,
qua per species infusa representantur. Ita au
tem species , ut idem Cajetanus affirmat , ea
dem questione articulo primo . Sunt adeo altioris
ordinis , ut imitantur divinam essentiam , ut
representantem naturam quamlibet secundum
se , quare lumen omnino debet esse alias & sub
limites , quo clare & evidenter cognoscantur divini
na mysteria in eis representata.

De hoc lumine huiusmodi divinitus infuso loqui
tur Apostolus prima Corinthis secundo illis ver
bis : Neque oculus videt , neque auris auditur ,
neque in cor hominis ascendet , que preparavit DEVS
diligentibus se . Nobis autem revelavit DEVS per Spi
ritum suum , Spiritus enim omnia scrutatur etiam
profunda DEI . Ubi per verbum Spiritus aperte A
postolus indicat , lumen spirituale ubi a DEO
infusum , & revelatum tempore scilicet divinæ
visionis , quo profunda DEI mysteria Apostolus
hoc lumine per sensus scrutabatur & cognosce
bat . In quo loco , ut nota Ambrosius , Pau
lus de seipso loquitur tacitè indicat , se suis
se eximia quadam rerum divinarum scientia im
batum ; verba Ambrosi hæc sunt : Hic ergo
singularis Apostolus est , qui hanc gratiam con
secutus est , quia Trinitas mysticum à nullo
sibi potuit explanari . Unde & vas electionis di
vino iudicio vocata est , faciliè autem conji
ci potest in his verbis insinuare Paulum divinam
illam reverentiam , qua , ut ipse loquitur 2.
Corinthis 12. raptus in paradisum , audivit ar
cana verba , qua non licet homini loqui . Ne quis
autem suspicaretur hanc cœlestem & divinam sa
cientiam adeo esse occultam , ut nec ipso quidem

spiritu explicari possit , lobdit : Spiritus e
nim omnia scrutatur , etiam profunda DEI . ubi
Chrysostomus & Theodoreus aduentum , scruta
tandis utrum bonum acquisitum & accurasam DEI co
gnitionem denotare ; nam & iuste Apostolus
paulò inferius cum de DEO loquitur , eodem ver
bo utitur , de quo etiam legimus Scrutans corda
& renes DEVS , qui intimos animi cœclius pet
vadit ac ostendit . Quod autem additum est iam pro
fundâ DEI genere habetur DEI profunditatis id est ,
quæ sunt penitus absolutæ.

Potes , cum Apostolus per istam tamen cognoscet
mysteria fidei evidentes , & per istam cognoscere
mysteria fidei habitum amiserit ?

Répondet scientiam per se infinitam , quan
tum est ex vi ipsius , non excludit habitum si
dei ; Dico , quantum est ex vi ipsius ; nam si fidei am
aliunde conjugatur cum evidentiā in attestante , sciri
vel cum scientia beata ut conjuncta est in Christi
sto Domino , non dubium , quoniam omnino ex
cludit fidei habitum ; at in dico Paulus scientiam
per se infinitam si non fuerit conjuncta visioni beat
ifica , quia in instanti , quo dico Paulus vi
dit essentiam divinam , nondominat scientia in in
fusa donatus , quia haec à DEO quasi visionis
divinae reliquie , ut ei transacta visione posset
inserire ad arcana divina cognoscenda infundeb
atur ; cum etiam , quia hec virtus beata per
modum transactis communica habitum fidei
in Paulo non excludebat , ut egregie docet dico
Paulus 2. 2. questione 175. articulo 3. ad
3. Multo minus scientia per se infinita habitum fi
dei excluderet .

Quare dicendum existimo , in Paulo non re
mantibus fidem , nisi in preparatione animi tan
tum , ut docet Cajetanus 2. 2. ubi supra , quia
habuit evidens iam in attestante , ut aperte docet
Medina prima secunda questione 67. articulo 4. dub
2. Et ideo ipse existimat evidentiā in attestante
non esse contraria fidei , verior tamen sententia
tener , cum hac evidentiā non posse compati a
ctum fidei .

Pro hac re nondum est cum magistro Sua
rez 2. 2. disputatione 3. sect. 5. n. 10. cognitionem e
videntem in testifice posse esse duplēcē : ut
tur & ex
nam fundatam in visione beatifica , quia quis clare
videt DEUM esse , qui loquitur , qualiter habuit S.
Paulus videns divinam essentiam , haec est eviden
tia in attestante , quia fundatur tantum in signis ,
vel effectibus certis supernaturalibus quæ ipsum
testificantur supernaturales manifestant . Prior
evidentiā verē excludit fidem ; quod non facit e
videntiā , quia fundatur in signis , vel
effectibus certis , onde potest es
se cum fidei .

CANDI-

I
Thes 1ESU

Opus Spiritu
T. II
Q. 1

CANDIDO LECTORI.

Cribentem de raptu D. Pauli ad felicissimam divinæ effientiæ visionem, rapuit divinum Numen THOMAM nostrum, ex hac mortalium in viventium regionem, & ut piè credere, sperareque licet, attentis tanti viri eximiis meritis, præclarisq; virtutibus, ad beatificam quoque sui visionem. Non permisit hic raptus, ut inchoata in *question.* CLXXI. & quatuor subsequentes secund, secund. D. Thome Commentaria, in quibus de *Prophetia, Raptu & exitu,* sive *de visionibus, locutionibus, revelationibusque divinis,* duobus integris Tomis, ut *supra pag. 367.* vidimus, copiosius agere proposuerat atque ceperat, absolvere valuerit. Promiserat quoq; sacris Eremitis nostris deserti sancti IOSEPH, vulgo Batueces nuncupati, & in Castella veteri siti, uti constat ex Epistola Dedicatoria, *supr. pag. 198.* exhibita, qua ipsis *libros quatuor de divina, leu à DEO infusa oratione obtulit,* volumen integrum de *variis perceptionum mentalium effectibus, divinisque illustrationibus;* at ob multiplices gravissimasque in promotione Religionis suæ occurrentes occupationes, tandemque accedente imperato ejus decessu, huic etiam pollicitioi suæ satisfacere minime valuit.

Verum quod THOMÆ nostro præstare non licuit, quidam doctrinæ spiritusque ejus A seculo gemino præstitit volumine; in quibus de his rebus mysticis, divinisque solidè ubertimque differit: quorum primum inscriptum: *Catenam mystica Carmelitana. &c. typis prodit Matrii AN. 1678.* è doctrina S. DIONYSII Areopagitæ, THOMAE Aquinatis, Doctoris Angelici, Seraphicæ Matris TERESIAE, ac beatissimi PIOANNIS à Cruce, atque aliis 28. Scriptoribus mysticis & asceticis sui Ordinis præcipue confectum.

Alterum, cui titulus, *Enucleatio mysticæ Theologie. S. DIONYSII Areopagita,* quod singulare divinæ providentiæ dispositione ad manus meas pervenit, in calce hujus secundi Tomi adjicere placuit, tum, ut curioso Lectori, harum divinarum sublimiumque materiarum pleniorum notitiam ambienti satisfiat; tum ne forsan, defuncto jam Authore, hic tam insignis partus ejus, quod non raro evenire solet, intereat.

ENV.